

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JANEZ RANKELJ

OTROK MED SOCIALNO
IN SOCIALNOPEDAGOŠKO
OBRAVNAVO

MAGISTRSKO DELO

mentorica: izr. prof. dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič

LJUBLJANA 2006

*Ženi Cveti in domskim otrokom,
brez katerih te naloge ne bi bilo.*

Ne prezirajte zgodb!

Najkrajša razdalja med človekom in resnico je zgodba.

*Izgubljen zlatnik se najde s pomočjo cenene sveče,
najgloblja resnica se najde s pomočjo preproste zgodbe.*

Anthony de Melo

KAZALO:

I.	UVOD	6
1.	Cilj naloge	8
II.	TEORETIČNI DEL	9
1.	SOCIALNO DELO	9
1.1.	Koncept socialnega dela	9
1.2.	Metode socialnega dela	16
1.3.	Centri za socialno delo	21
1.3.1.	Področje dela centra za socialno delo	21
1.3.2.	Nameščanje otrok in mladostnikov v vzgojne ustanove	24
2.	SOCIALNO PEDAGOŠKO DELO	27
2.1.	Osnove socialno pedagoškega dela	27
2.2.	Koncepti socialno pedagoškega dela	32
2.3.	Sociologija in socialno pedagoško delo	36
2.4.	Vzgojni zavodi	39
2.4.1.	Zgodovina slovenskih vzgojnih zavodov	39
2.4.2.	Diferenciacija vzgojnih zavodov	41
2.4.3.	Mladinski dom Malči Beličeve iz Ljubljane	44
3.	ODNOS MED SOCIALNIM DELOM IN SOCIALNO PEDAGOGIKO	47
4.	ZGODBA	55
4.1.	Kaj je zgodba?	55
4.2.	Zgodba v socialnem in socialno pedagoškem delu	58
4.3.	Zgodba otroka in podoba sveta	59
4.4.	Obstaja več resnic	60
4.5.	Poslušanje, branje, filmi in zgodba	61
4.6.	Vpliv posameznika na njegovo zgodbo	63
4.7.	Kako deluje pripovedovanje zgodb	64
4.8.	Notranja struktura zgodb	67
4.9.	Zgodba kot predmet raziskovanja	68

III. RAZISKAVA	69
1. Opredelitev problema raziskave	69
2. Cilj naloge, osnovne predpostavke in raziskovalna vprašanja	69
3. Metodologija, preverjanje rezultatov z osnovnimi predpostavkami in usmerjanje raziskave	71
4. Populacija raziskave, proces zbiranja in obdelave podatkov	72
4.1. Opis posameznih raziskovalnih sekvenc	73
4.1.1. Prva raziskovalna sekvenca	73
4.1.2. Druga raziskovalna sekvenca	73
4.1.3. Tretja raziskovalna sekvenca	75
4.1.4. Četrta raziskovalna sekvenca	80
4.1.5. Peta raziskovalna sekvenca	81
4.1.6. Šesta raziskovalna sekvenca	83
4.1.7. Sedma raziskovalna sekvenca	84
4.1.8. Osma raziskovalna sekvenca	85
5. Teorija iz otroških zgodb o otroku v vzgojni ustanovi	86
5.1. Otrok o sebi	86
5.2. Otrok o socialnem delavcu	90
5.3. Otrok o vzgojitelju	94
5.4. Otrok o socialnem delavcu in vzgojitelju	96
IV. POVZETEK IN ZAKLJUČEK	97
1. Pregled doseganja zastavljenih ciljev	97
2. Primerjava rezultatov raziskave z začetnimi osnovnimi predpostavkami	98
3. Interpretacija izpeljane teorije	101
4. Metodološka spoznanja	105
5. Vizija razvoja medsebojnega odnosa obeh strok	106
V. LITERATURA	110
VI. PRILOGE	118
1. Prva raziskovalna sekvenca	
Priloga R1 Prvotni zapis otrokove zgodbe	118
2. Druga raziskovalna sekvenca:	
Priloga R2 Usmerjeni intervju otroka in njegovega vzgojitelja	124
3. Tretja raziskovalna sekvenca:	
Priloga R3 Predloga za usmerjanje otrokove zgodbe	127

Priloga R4	Vprašanja za spremljanje in usmerjanje otroške zgodbe	128
Priloga R5	Zgodba prvega otroka	131
Priloga R6	Abstrahiranim izjavam otroka pripisana relacija iz izjave	138
Priloga R7	Prvi šifrant kodiranja otrokovih izjav	139
Priloga R8	Kodirane in sortirane otrokove izjave iz prve zgodbe	140
4. Četrta raziskovalna sekvenca:		
Priloga R9	Zgodba drugega otroka	142
Priloga R10	Združene izjave otrok iz prve in druge zgodbe	148
Priloga R11	Vzgojiteljeva zgodba o prvem otroku	151
Priloga R12	Dodatno kodirane izjave iz zgodbe vzgojitelja	155
Priloga R13	Združene izjave prvega otroka in vzgojitelja	156
Priloga R14	Zgodba socialnega delavca četrtega otroka	158
5. Peta raziskovalna sekvenca:		
Priloga R15	Zgodba tretjega otroka	161
Priloga R16	Zgodba četrtega otroka	167
Priloga R17	Zgodba petega otroka	171
Priloga R18	Zgodba šestega otroka	177
6. Šesta raziskovalna sekvenca:		
Priloga R19	Dodatno kodirane izjave prvega otroka	187
Priloga R20	Kodirane izjave drugega otroka	189
Priloga R21	Kodirane izjave tretjega otroka	192
Priloga R22	Kodirane izjave četrtega otroka	194
Priloga R23	Kodirane izjave petega otroka	196
Priloga R24	Kodirane izjave šestega otroka	198
7. Sedma raziskovalna sekvenca:		
Priloga R25	Združene kodirane izjave vseh otrok	200
Priloga R26	Dodana koda, novi šifrirni element in sortirano z desne proti levi	207
Priloga R27	Iskanje mesta pripisanim atributom	213
Priloga R28	Končni šifrant kodiranja izjav	215
8. Osma raziskovalna sekvenca:		
Priloga R29	Skupinam otrokovih izjav pripisana delna teorija	216

I. UVOD

Pri delu z otroki in mladostniki v mladinskem domu, ob sodelovanju s centri za socialno delo, šolami, svetovalnim centrom za otroke in starše, zdravstvenimi in drugimi ustanovami, z drugimi vzgojnimi zavodi in stanovanjskimi skupinami, se mi odpirajo vprašanja vezana na naše različne pristope dela z istimi otroki. Sprašujem se tudi o učinkovitosti institucij v socialnem varstvu. Sem socialni delavec in socialni pedagog. Že več kot deset let delam kot vzgojitelj - socialni pedagog z otroki in mladostniki v Mladinskem domu Malči Beličeve v Ljubljani. Ker sem že delal tudi kot socialni delavec, lahko rečem, da sta mi blizu tako teorija in praksa obeh strok. Z nenehnim funkcionalnim in izrednim izobraževanjem ob delu na obeh področjih sem seznanjen z večino novosti teorije in prakse obeh. V nalogi želim priti do določenih zakonitosti na področju obravnave otrok, ki jo izvajajo socialni delavci na centrih za socialno delo, ki so jih oddali v vzgojne ustanove, in vzgojiteljev, ki s temi otroki v vzgojnih ustanovah delajo.

Naloga prispeva k večji razvidnosti socialno delavske in socialno pedagoške stroke ter govori njunem odnosu. V njej boste našli nekaj odgovorov na vprašanja, kako različno se v vzgojno izobraževalnih zavodih in centrih za socialno delo srečujemo s stiskami otrok in njihovih najbližjih odraslih oseb in kako jih rešujemo. Ali pri tem sodelujemo v zadostni meri?

V praksi se srečujemo z veliko nepotrebnih medsebojnih razhajanj. Čemu razhajanja? Kje so stična mesta? Nепrestano poskušamo razlagati resničnost in vzpostavljati odnos do nje. Razum vztrajno išče odgovore na različna vprašanja in skuša urediti resničnost v razumljive vzorce. To nam omogoča, da smo v življenju dosledni in ga naredi predvidljivega. Pomaga nam ravnati. Brez svojega načina gledanja bi bili psihološko slepi, spotikali bi se in tavalili po neznanih poteh (Powell 1999: 38). Za nadaljnji razvoj obeh strok je potrebno spoznati odnos med obema in si ga razložiti.

V teoretičnem delu predstavim obe stroki, v praktičnem delu pa jih poskušam dodatno osvetliti preko zgodb otrok, ki so nameščeni v vzgojnih ustanovah. Zanima me, kako otrok vidi oba profila strokovnih delavcev in njun medsebojni odnos.

Kako sem prišel do teme naloge?

To kar tujci mislijo o nas, o naši praksi socialnega dela, kot tudi o praksi socialno pedagoškega dela, je lahko zavajajoče. Njihovo kritiko, ki največkrat nastane brez ustreznega poznavanja naših kulturno-zgodovinskih in trenutnih življenjskih razmer, je potrebno jemati z rezervo. In kljub temu, da so tujci tudi po sami definiciji tujca neumni in naivni (Flaker, 1995: 465), pa je njihov pogled zanimiv in se lahko iz njega kaj naučimo. Ob mnenju Althee in Davida Brandona, predavateljev na univerzi Anglia, avtorjev cele vrste knjig, ki sta dobro znana tako študentom socialnega dela kot študentom socialne pedagogike, sem se že pred desetimi leti zamislil. Avtorja sta namreč prepričana (Brandon, 1995: 462), da v naši družbi preveč izolirano izobražujemo za poklice socialnega delavca, psihologa in socialnega pedagoga. Današnja Fakulteta za socialno delo, pred kratkim še Visoka šola za socialno delo, Filozofska fakulteta in Pedagoška fakulteta, čeprav vse članice iste Univerze v Ljubljani, niso programsko ustrezno povezane. Za podobno delo izobražujemo na treh različnih mestih s popolnoma različnim pristopom in teoretskimi osnovami. To se kaže tako v povezanosti samih strok na teoretičnem področju kot tudi v medsebojnem sodelovanju strokovnjakov teh strok v praksi. Brandon med drugim celo trdi, da »nesporazumi in delitve na socialne pedagoge, socialne delavce in psihologe pomenijo, da bo medicinska prevlada na področju duševnega zdravja pri nas v bližnji prihodnosti ostala nespremenjena...«. Ne glede na to, da je ta izjava danes stara že več kot 10 let sem prepričan, da je aktualna in me je spodbudila, da sem magistrsko delo posvetil odnosu med socialnim delom in socialno pedagoškim delom.

V raziskovalnem delu naloge uporabljam metodo kvalitativne analize otroških zgodb. Ob tem se popolnoma ne oddaljam od klasičnih statističnih obdelav zbranih podatkov in se istočasno spogledujem z akcijskim raziskovanjem in sekvenčno analizo. Prepričan sem, da se posameznih raziskovalnih pristopov ne da med seboj ostro ločiti. Najboljši je komplementarni odnos med različnimi metodologijami (Mesec, 1998:12), prilagojen konkretnim potrebam raziskovanja.

1. CILJ NALOGE

1. Preko teoretičnega pregleda obeh strok in preko analize zgodb otrok v vzgojni ustanovi želim ponuditi globlji vpogled v delo obeh strok in izdelati teorijo kako se otrok vidi in umešča med socialno delavsko in socialno pedagoško obravnavo v vzgojni ustanovi.
2. Predstaviti možnosti raziskav otroških zgodb.
3. Dati priložnost domskemu otroku, da se sliši njegova zgodba.

II. TEORETIČNI DEL

1. SOCIALNO DELO

1.1. KONCEPT SOCIALNEGA DELA

Letos praznujemo petdeseto obletnico izobraževanja za socialno delo v Sloveniji. Zgodovina slovenskega socialnega dela je seveda veliko daljša. Začetki so povezani že z zgodnje krščansko dobrodelnostjo. Obdobje zadnjih petdesetih let pa ni tako dolgo, kot je bilo pestro. Po drugi svetovni vojni se je poudarjana skrb za človeka udejanila tudi z odprtjem Šole za socialno delo leta 1955 in leta 1961 z odprtjem prvega Centra za socialno varstvo. Tako imamo danes, v primerjavi z drugimi post-komunističnimi državami, relativno zelo dolgo tradicijo izobraževanja in profesionalizacije na področju socialnega dela. Skrb za delavca se je, do osamosvojitve Slovenije, kazala tudi v tem, da so delovne organizacije zaposlovale večji delež socialnih delavcev, v kadrovskih službah in v oddelkih za družbeni standard, kot družbeni sektor. Socialno delo se je razvijalo na področju dela z družino, na področju zdravljenja alkoholizma in v kadrovskih službah v gospodarstvu. S spremembo družbeno političnega sistema v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, s preходом v sistem pluralistične družbe in s spogledovanjem z zahodnimi koncepti socialnega dela, se je intenzivno začelo razvijati tudi socialno delo na področju duševnega zdravja, dela z invalidi, starejšimi in na drugih področjih. Na področju deinstitucionalizacije se tako zgledujemo po Goffmannu in Basagliju. Z vstopom v Evropo pa postopoma posodabljammo svojo zakonodajo in krepimo neposredne stike na področju teorije in prakse socialnega dela s sosedomi in z drugimi evropskimi državami.

Konceptov socialnega dela je danes veliko. Še več je definicij socialnega dela. Socialno delo je družbena dejavnost, ki se opravlja v gospodarstvu in negospodarstvu, v zasebnem in družbenem sektorju, skratka povsod, kjer so ljudje. Opravljajo ga socialni delavci z višješolsko, visokošolsko in tudi univerzitetno visokošolsko izobrazbo na centrih za socialno delo, v zdravstvenih institucijah, v domovih za starejše občane, v zaporih, v izobraževalnih ustanovah, ustanovah za zaposlovanje, v vzgojno izobraževalnih ustanovah ... Socialni delavci delajo s posameznikom, s skupino in v skupnostnem socialnem delu.

Vedno večje je število socialnih delavcev z opravljeno podiplomsko specializacijo na socialnem, zdravstvenem ali pedagoškem področju. Vedno več je socialnih delavcev z znanstvenim nazivom magistra ali doktorja znanosti. Visoka šola za socialno delo je pred kratkim postala Fakulteta za socialno delo. Zagotovo ni daleč čas, ko bodo diplomanti drugih fakultet opravljali dokvalifikacijo ali specializacijo na področju socialnega dela. Znanja in spretnosti socialnega dela so uporabna v nešteti delovnih segmentih, kjer se dela z ljudmi in za ljudi, ne le v zdravstvu, šolstvu in zaposlovanju. Prisotna so tudi na področju organizacije, managementa, vodenja, marketinga in še marsikje. Na področju socialnega dela se je pri nas tudi najprej razvila in uveljavila metoda kvalitativnega raziskovanja.

Ob zarisani širini in vpetosti socialnega dela v nešteti družbenih segmentih je jasno, da ne bom mogel enakovredno orisati vseh področij socialnega dela. To tudi ni moj osnovni namen. Pristopi socialnega dela z družino, socialnega dela pri rejništvu, socialnega dela z mladostnikom in socialnega kulturnega dela so mogoče še najbližji pojmu socialnega dela, ki ga uporabljam v svoji nalogi. Za vse te pristope, vrste socialnega dela, pa je skupna osnova reševanje kompleksnih socialnih problemov. Ključni pojmi v socialnem delu, ne glede na to, kje se opravlja, so pomoč, reševanje problema, soustvarjanje novih rešitev, socialno delavski delovni odnos in mobiliziranje moči, ki jo ima posameznik, družina ali neka skupina. Največkrat gre za projekt sodelovanja, ki ga oblikujemo s sporazumevanjem, dogovarjanjem in skupnim ustvarjanjem rešitev, da bi udeleženci v problemu postali udeleženci pri rešitvi (Lüssi, 1991). Le v izjemnih primerih se socialno delo enači z materialno pomočjo.

Socialno delo je avtonomna veda, ki si sama zastavlja svoje naloge, kriterije svoje uspešnosti in sama evalмира svoje metodološke postopke. Tega ne delajo namesto nje ne sociologija ne psihologija ne pravo ne ekonomija. Veljavna zakonodaja postavlja zunanji okvir dela na centrih za socialno delo, ki ga socialni delavci upoštevajo. Pri tem izvajajo naloge socialnega dela v skladu z vrednotami socialnega dela, njegovimi metodičnimi načeli in teoretično utemeljitvijo. Delovno področje socialnih delavcev je sodelovanje pri reševanju materialnih problemov svojih strank, reševanje odnosnih problemov, kot tudi delo na širšem skupnostnem in družbeno političnem področju.

Človek je vpet v medsebojne odnose. Razvidnost odnosov predstavlja samostojen pojem v socialnem delu. Le procese, ki so razvidni (Čačinovič, 1991: 99), je mogoče videti in se je

možno z njimi spoprijeti. Razvidnost je v našem primeru besedni konstrukt, ki pomeni poimenovanje stvarnosti, in se izrazi z zgodbo.

Kako se dela v socialnem delu? Za socialno delo je potrebno vedenje, znanje. Koncept »znanje za ravnanje«, ki se je uveljavil v slovenskem socialnem delu, je dodelan iz koncepta "actionable knowledge", ki ga je izraelska profesorica Iona Rosenfeld prvič predstavila v Torinu leta 1993. Govori o posebnostih v socialnem delu razvitega znanja in o posebnostih ravnanja z njim. Misli predvsem na znanje, ki ga je v procesu socialnega dela mogoče prevesti v akcijo. Podobno misli tudi Lussi (1990), ko pravi, da v socialnem delu ne smemo biti brez besed (sprachlos). Socialni delavec ni brez besed, ker ima znanje za ravnanje in ker zna (Čačinovič, 2002: 95) dvoje: zna vzpostaviti in vzdrževati kontekst socialnega dela oz. kontekst socialno delavskega razgovora in zna deliti znanje s klienti v procesu soustvarjanja interpretacij v razgovoru. Tako omogoča »prevajanje« v osebni jezik klienta v socialnem delu in nazaj v jezik stroke za ustvarjanje nove zgodbe. Kot praktik bi k temu še dodal: neprecenljivega pomena za njegovo delo je njegova umetnost obdržati stik s klientom, ne glede na to kdo, kaj in kakšen je.

Dennis Saleebey (1997: 3) pravi, da je vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da "pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč, da doseže svoje cilje, da uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč". Tako (ibid.: 4) že na začetku svoje knjige daje preprosto formulo: Mobiliziraj moč klientov – njihove talente, znanja, sposobnosti in vire - s ciljem, da podpreš njihova prizadevanja, da dosežejo svoje cilje in vizije. Klienti bodo imeli boljšo kvaliteto življenja, tako kvaliteto, ki bo v skladu z njihovim konceptom kvalitete. To navodilo za delo je preprosto, sledi mu pa trdo, kot večkrat poudari profesorica Gabi Čačinovič Vogrinčič, "trdo, pritlehno" delo.

Kako naj bi delal socialni delavec, je opisano v (Čačinovič, 2002: 92) socialno delavskem delovnem odnosu, ki ga vzpostavlja socialni delavec s klientom in preko katerega ustvarja pogoje za pogovor, da bi lahko vsak udeleženi v problemu vstopil s svojo definicijo problema. Socialni delavec pa doda svojo strokovno interpretacijo. Že pri prvem razgovoru začneta socialni delavec in klient proces formuliranja delovne definicije mogočega. Zastavita projekt zaželenih in možnih rešitev.

Elementi delovnega odnosa so po Gabi Čačinovič Vogrinčič (2002: 91) dogovor, instrumentalna definicija problema (glej Lussi 1991) in osebno vodenje (glej Bouwkamp,

de Vries 1995). Le-te pa težko vzdržujemo, če se ne opremo na nekatere sodobne koncepte v socialnem delu. Ti so perspektiva moči (Saleebey, 1997), etika udeležnosti (Hoffman, 1994), znanje za ravnanje (Rosenfeld, 1993) in ravnanje s sedanjostjo ali koncept so-prisotnosti (Anderson, 1994). Vzpostavljeni delovni odnos med socialnim delavcem in stranko je podoben odnosu, ki ga Garfield definira kot uspešno terapijo (Polkinhorne, 1992: 161). Delovni odnos omogoča klientovo izkušnjo smiselnega odnosa s socialnim delavcem, naraščanje samorazumevanja in razumevanja svojih težav, izkušnjo podpore socialnega delavca k pozitivnemu vedenju klienta, izkušnjo o zmanjševanju težave, poimenovanje čustev in konfrontacijo z lastnimi problemi. Gre za dogovor o delu, ki ga socialni delavec in stranka morata opraviti skupaj. Ko govorimo o delovnem odnosu, kliente in socialne delavce le-ta opredeli kot sodelavce v skupnem projektu. Kot sodelavci prispevajo vsak svoj delež k rešitvi določenega problema. Sodelovanje pri skupnem projektu nam omogoči mobilizirati svoje moči (Čačinovič, 2002: 91), torej sta zmožnost dogovora in tudi sam dogovor obeh pogoj za uspešno socialno delo. Toda vsak dogovor zahteva določen postanek čas in prostor! Gre za dogovor o delu, ki ga je potrebno in edino možno opraviti skupaj.

V praksi socialnega dela socialni delavci (ibid.: 95) premalo dosledno skrbimo za vzpostavljanje in ohranjanje delovnega odnosa kot konteksta socialnega dela. Tako razgovor med socialnim delavcem in klientom vedno znova, nekontrolirano in nehote, zdrkne iz prepoznavnega socialno delavskega delovnega odnosa, da ga je težko vrniti nazaj.

Če paradigmatsko formulacijo »skupaj s stranko« vzamemo resno (ibid.: 93), potem potrebujemo prispevek konstruktivizma: znanje za to, kar Hoffman (1994: 22) imenuje etika udeležnosti. Govorimo o sodelovanju, v katerem nihče nima zadnje besede. Še več: govorimo o sodelovanju, v katerem nihče ne potrebuje zadnje besede. Potrebuje le pogovor, ki se lahko nadaljuje. Konsenz, razumevanje, določa naslednji korak. Etiki socialnega dela se tako dodaja etika udeležnosti v raziskovanju, soustvarjanju in interpretaciji zgodbe, ki nastaja.

Etika udeležnosti Lynn Hoffmanove nadomesti idejo objektivnega opazovalca z idejo sodelovanja (Čačinovič, 2002: 93). Hofmanova (1994: 23) pravi, da se kot nova osrednja vrednota socialne misli in akcije pojavlja etika udeležnosti in nič več iskanje vzroka ali resnice. Analize in sodbe opuščamo. Socialni delavec se usmeri na proces razgovora v vsakokratni sedanjosti, v soustvarjanje razgovora, v soustvarjanje interpretacij, v

soustvarjanje razumevanja in v soustvarjanje rešitev (Čačinovič, 2002: 93). Raziskuje se klientova obstoječa zgodba in s tem se istočasno soustvarja nova.

Vsi zaposleni v socialnem delu se moramo zavedati, da teoretska in veščinska znanja, ki nas razlikujejo od drugih, ne pomenijo edinega vodila za naše poklicno delo. Za kakovostno opravljanje poklica so enako pomembne tudi etične norme (Dragoš, 2002). Te so na področju socialnega dela zapisane v Kodeksu etike socialnega dela. Ko delamo na različnih področjih socialnega dela, sprejemamo tudi kodekse drugih strok, ki pa praviloma niso v nasprotju za našim. Velikokrat pa svoje znanje in ravnanje s klientom udejanimo tudi v okviru katerega drugega dodatnega, dopolnilnega strokovnega teoretskega okvira. Veliko socialnih delavcev se tako izobražuje na področju geštalt pristopa, na področju Glasserjeve teorije izbire, Bernove transakcijske analize in drugih. Ob tem pa je potrebno poudariti, da socialno delo vedno v osnovi sloni na zgoraj omenjenih osnovah.

Kako se dodaja moč posamezniku, družini, skupini? Vir moči je izkušnja o kompetenci za svoje življenje. Vir moči je izkušnja o spoštovanju in dostojanstvu. Dialog, ki odkriva uresničljive alternative, je v našem primeru tudi vir moči. Jasno formuliran delež v skupnem projektu lahko tudi predstavlja vir moči. V stroki vršimo premik, ki ga je doktrina že formulirala: premik od ugotavljanja problemov in nemoči k izvajanju strategij dodajanja moči. Perspektiva moči ("strength perspective") predstavlja nujno potrebno moč za spreminjanje. Gre za notranjo moč, ki omogoči preživetje, in kar je pomembno, ne gre za moč nad drugimi (Čačinovič, 2002: 94). Lynn Hoffman (1994) jasno pove, da gre za to, da strokovnjak odstopi od moči, ki mu ne pripada in ki mu jo daje "položaj, posedovanje resnic in rešitev". To moč nadomešča s subtilnim skupnim iskanjem, raziskovanjem in sointerpretiranjem.

Socialni delavec naj bi osebno vodil (De Vries, Bouwkamp: 1995) stranko k določenim skupnim ciljem. To pomeni, da ni le režiser aktivnosti, temveč je tudi osebno vpleten. Je udeleženi opazovalec, ki se aktivno in osebno odziva.

Walter Kempler (1991) in Shief de Vries (1995) z »osebnim, konkretnim, tukaj in sedaj« opredeljujeta ravnanje strokovnjaka. Dajeta nam (Čačinovič, 2002:92) uporabno navodilo za učinkovito ravnanje v socialnem delu, ki daje tudi odgovor na marsikatero vprašanje, npr. tudi na vprašanje, kako nadaljevati s »pat pozicije«, do katere lahko pride socialni delavec v odnosu s stranko. Rosemarie Welter – Enderlin pravi, da sedanost zagotavlja

vsem udeleženi postanek in s tem tudi možnost za novo zgodbo. Ostati z ljudmi v sedanjosti je težka naloga (ibid.: 94), je težja, kot se zdi. Klienti se povečini opirajo na preteklost in se le redkokdaj zadržujejo v sedanjosti. Sedanjest pa je pomembna, ker živimo in delamo v njej. Poudarek na sedanjosti nikakor ne zanika preteklosti, vendar nas preteklost zanima le zaradi nalog sedanjosti in projekta prihodnosti. »Delati red«, kot pravi Stierlin (1987), ali strukturiranje nasproti lebdenju, o katerem govori Lussi (1991), opisuje ravnanje s sedanjestjo, ki je načrtovana v socialno delavskem delovnem odnosu. Kemplerjev pristop »osebno, konkretno, tukaj in sedaj« zagotavlja, da se ustavimo v sedanjosti, ki jo reflektiramo in preokvirjamo (Čačinovič, 2002: 94). Pristop »tukaj in sedaj« nalaga socialnemu delavcu, da se loteva problema v sedanjosti. Samo iz sedanjosti in za sedanjest se definirajo problemi in iščejo rešitve. Samo v sedanjosti lahko načrtujemo prihodnost.

Koncept »so-prisotnosti« Toma Andersona (1994) sodi tudi med koncepte sedanjosti. Pravi: »Poslušalec ni le sprejemnik zgodbe, temveč je s svojo prisotnostjo tudi spodbujevalec za dejanje soustvarjanja zgodbe. In to dejanje je dejanje konstituiranja sebe.« (ibid: 66).

Pripovedovanje zgodbe je v dobessednem pomenu re-prezentacija izkustva in pomeni konstrukcijo zgodovine v sedanjosti. Ponovna predstavitev vsebuje opis in ponovno razlago izkustva terapevtu ali svetovalcu. Človekov spomin je imaginativen – predstavljen. Pripoved o preteklih dogodkih odkriva neštete nove možnosti in tako ustvari novo zgodbo in ustvarja novo zgodovino. To udejanja razgovor in iskanje še ne izrečenega (Anderson H., Goolishian H., 1994: 37). Rosemarie Welter – Enderlin pravi, da samo sedanjest lahko zagotavlja vsem udeleženi v problemu in rešitvi postanek in s tem tudi možnost za novo zgodbo (Čačinovič, 2002: 94).

Če načelo socialnega dela "vedno le skupaj s stranko in le v izjemnih primerih sam" vzamemo resno (ibid.: 93), potem potrebujemo prispevek konstruktivizma: znanje za to, kar Hoffman (1994: 22) imenuje etika udeleženosti. Objektivnega opazovalca, socialnega delavca, nadomesti sodelovanje, v katerem nihče nima zadnje besede, sodelovanje, v katerem tudi nihče ne potrebuje zadnje besede, temveč pogovor, ki se lahko nadaljuje. V bistvu gre vedno za projekt sodelovanja, ki se ustvari na sporazumevanju, dogovarjanju in skupnem iskanju rešitev, da bi udeleženci v problemu postali udeleženci pri rešitvi, kot pravi Peter Lussi (1991).

Dennis Saleebey v knjigi *Perspektiva moči v praksi socialnega dela* (1997: 14) pravi, da je največja socialno delavska usluga stranki, da vzpostavimo sodelovanje z njo, da bi ji pomagali. To pa ni enkratna aktivnost. To je proces. Na eni strani gre za vzpostavljanje sodelovanja, na drugi pa za samo vzdrževanje istega.

Stranke v socialnem delu imajo težave pri reševanju svojih problemov in prav zato so naše stranke. Hodijo k nam in so v stiku z nami s podzavestno ali zavestno željo, da bi skupaj z nami rešili svoj problem. Največkrat so z nami, ker imajo upanje.

Kje začne socialni delavec? Gabi Čačinovič Vogrinčič (2002: 92) pravi, da se vsakokrat mora proces socialno delavske pomoči začeti tam, kjer so ljudje s svojimi stiskami, težavami, nemočjo. V dialogu sodelujeta klient, ki je kompetenten, da osmisli svojo zgodbo in opiše svojo resnico, in svetovalec, socialni delavec, ki išče poti, da bi ga razumel. Nova, "soavtorizirana zgodba", ki smo jo skupaj ustvarili, da bi se razumeli, že vsebuje rešitev (Čačinovič V., 2002: 95).

1.2. METODE SOCIALNEGA DELA

Na splošno lahko rečemo, da so metode socialnega dela sestavljene iz teoretskih znanj, konkretnih spretnosti, metodologij dela, hkrati pa so utemeljene v vrednotah socialnega dela, in določene s kontekstom in z nalogo, ki jo socialni delavec opravlja (Flaker, 2002: 125).

Torej: - vrednote in etika	- intonirajo, orientirajo in usmerjajo...
- teorija	- informira in razlaga...
- spretnosti	- usposobijo...
- metodologija	- organizira postopke in
- kontekst ter naloga	- dajeta organizacijski okvir in artikulirata...

SOCIALNO DELO.

Temeljne vrednote socialnega dela lahko združimo v dva temeljna snopa. Eden govori o enkratnosti posameznika, o njegovi svobodi, samo-determinaciji, o pravicah in o svoboščinah in je utemeljen na kantovski moralni filozofiji in sodobnem pojmovanju posameznika. Drugi govori o socialni pravičnosti, o preseganju krivičnosti, ki se dogajajo ljudem, o dolžnostih pomagati v stiski, o solidarnosti. Temelji na socialnih filozofijah 19. stoletja in različnih artikulacijah vprašanja družbe in pravičnosti (Flaker, 2002: 125).

Teorij in šol socialnega dela je več deset. Med teoretskimi usmeritvami posameznih je še v osemdesetih letih prejšnjega stoletja tekla ostra polemika in borba za prevlado. Privrženost eni je bila izključujoča za drugo. Če je katera šola npr. zastopala psihoanalitski pristop, je bila avtomatsko proti vsem humanističnim. Ali, če so neki šoli bile blizu teorije usmerjene v stranko, je bila avtomatsko proti tistim šolam, ki so bile usmerjene v spreminjanje družbenih razmer (npr. radikalno socialno delo, marksizem, gibanje za pravice in strukturne spremembe, feministično socialno delo, manjšinsko socialno delo itd.). Danes prisotni postmoderni eklekticizem potiska te delitve v ozadje. Ker je socialno delo usmerjeno h konkretnim nalogam in gre za pragmatično uporabo teorije, se ne sprašujemo, zakaj je tako ali kako si lahko nekaj razložimo, temveč v prvi vrsti kaj naj storimo. Tako se danes pri svojem delu socialni delavci, glede na naravo svojega dela, osebnih preferenc in osebnega stila ter konkretnih nalog, ki jih opravljajo, odločajo za zelo različne teoretične koncepte v socialnem delu in tudi za teoretične koncepte in metode drugih znanosti in strok (Flaker,

2002: 127). Kljub temu, ne glede na prej rečeno, v socialnem delu potrebujemo nekatera nujna osnovna teoretična znanja, ki so se ustvarila v socialnem delu iz prakse in za prakso socialnega dela in ki oblikujejo osnovni profil socialnega delavca in ki so izhodišče za nadaljnje oblikovanje splošnega strokovnega profila socialnega delavca v praksi.

Socialno delo je najbolj prisotno v javnem sektorju, čeprav se opravlja tudi v organizacijah zasebnega in prostovoljnega sektorja. Socialni delavci delujejo v socialnih službah (centrih za socialno delo, v socialnih zavodih in zavodih za zaposlovanje), v šolstvu (osnovne šole, srednje šole, šole s prilagojenim programom, vzgojne ustanove, varstveno delovni centri, vrtci), v zdravstvu (psihiatrija, pediatrija, onkologija, porodništvo), v pravosodnih organih (sodišča in zapori), v policiji, v upravi in industriji. Ne glede na to, kje dela socialni delavec, je socialno delo stroka, ki ne deluje le znotraj institucionalnih zidov. Deluje tudi v medprostoru med posameznimi institucijami in v klientovem socialnim okolju.

Metode socialnega dela določajo tudi skupine uporabnikov, s katerimi ima socialno delo opraviti (otroci, mladi, stari, brezdomci, nezaposleni, zaposleni, reveži, povratniki iz zaporov, uporabniki psihiatričnih služb, ljudje zasvojeni s prepovedanimi drogami ali z alkoholom, gibalno ovirani, ljudje z nalepko duševno prizadetih, družine s problemi, priseljenci, Romi, zlorabljene in trpinčene ženske, vodje delovnih skupin, migranti, azilanti, begunci, kronični bolniki in drugi). Ko tako mečemo ljudi v koš klientov socialnega dela, jih istočasno označujemo, jim pripisujemo lastnosti določene kategorije ljudi. S tem jihigmatiziramo, proti čemur se že v osnovi bori socialno delo. Tako v socialnem delu razvrščamo ljudi le glede na posamezne različne situacije ali stanja, ki povzročajo njihovo stisko (Flaker, 2002: 128). Tako opredelimo, določimo, razvrstimo situacije in težave, ki so izven posameznikove osebnosti, in na ta način že pristopimo k strokovnemu socialnemu delu:

- I. Kompleksne problematične situacije
- II. Krize posameznika (finančne, psihične, eksistenčne in eksistencialne, abstinenčne, življenjski dogodki, identitete)
- III. Potreba po kontinuirani pomoči in podpori
- IV. Odpusti iz institucij
- V. Težave s stanovanjem in bivanjem
- VI. Pomanjkljive socialne mreže
- VII. Težave v stikih z ljudmi

- VIII. Stiske v zvezi s samostojnostjo in pripadnostjo
- IX. Stiske, ki izvirajo iz neprilagojenosti novim okoljem
- X. Konflikti z okoljem (šolo, družino, sodelavcem)
- XI. Stigmatizacija in diskriminacija okolja
- XII. Pomanjkanje ustreznih družbenih vlog ali težave pri vstopu vanje.

Spretnosti socialnega delavca sodijo k njegovim osebnim tehničnim osnovam za opravljanje poklica socialnega delavca. Brez osebnih spretnosti za socialno delo le tega ni. Te so pa različne: spretnost pogovarjanja, poslušanje, psihoterapevtske spretnosti, ocenjevanje, delo v skupini, skupinsko delo, interaktivno delo, kulturno delo, načrtovanje in izvajanje načrtov, upravljanje s tveganjem, zmanjševanje ali odpravljanje škode, zagovarjanje, krepitev moči, organiziranje storitev, delovanje v namestitvenih strukturah, organiziranje življenja, delovanje v skupnosti, na ulici in med ljudmi, dokumentiranje, pisanje in poročanje, spretnost znanstvenega, evaluativnega in osebnega praktičnega raziskovanja prakse, spretnost vodenja, pridobivanja sredstev za organizacije, posameznike in projekte in še in še. Širina socialnega dela narekuje veliko število potrebnih različnih spretnosti. Ob tem pa je seveda jasno, da se vsi enako ne morejo izpopolniti v vseh spretnostih, temveč da se vsak socialni delavec usmeri v izpopolnjevanje tistih spretnosti, ki mu osebno bolj ležijo. Odvisno je tudi od organizacije, v kateri deluje, od uporabnikov, od specifičnosti dela. Toda spretnosti same po sebi niso dovolj. Potrebno je znanje! Tako je nekoč David Brandon (Flaker, 2002: 129) dejal: "Angleški socialni delavci so natrenirani, v detajle imajo razdelane postopke in jih tudi praktično obvladajo, kako npr. nasilnega uporabnika spraviti v bolnišnico, vendar pa se ne vprašajo, ali je to sploh smiselno."

Socialno delo je proces, v katerem sodelujeta socialni delavec kot strokovnjak za vzpostavitev in razvijanje socialno delavskega delovnega odnosa na eni ter klient in vsi udeleženi v reševanju problema na drugi strani. In kaj dela socialni delavec? Najprej vodi pogovor z vsemi prisotnimi, udeleženi pri reševanju problema klienta s ciljem, da v prvi vrsti z vsemi udeleženi najprej opredeli sodelovanje. Voditi razgovor je visoko strokovno opravilo socialnega delavca. Omogoči prisotnim, da iz preteklosti pridejo v sedanost, da se v sedanosti ustavijo in se usmerijo naprej v prihodnost.

Velikokrat socialni delavec vodi pogovor tako, da omogoči klientu in drugim udeleženi v procesu pomoči, da skupaj z njim vodijo pogovor. Pogovoru le sledi in ga bolj soustvarja, kot pa sam vodi. Preko pogovora udeleženi vzpostavlja delovni odnos med vsemi

udeleženi. Pri tem socialni delavec mora ostati to, kar je in klientu in vsem drugim udeležnim dovoliti, da povedo svoje. In kako v pogovor vključi svoje od klienta različno gledanje? Kako in koliko tišine dovoljuje, kako premosti trenutke, ko ne ve, kaj bi rekel? Odgovore na vsa ta vprašanja daje stroka socialnega dela.

Otrok je tudi stranka v socialnem delu. Socialni delavec ga vidi vpetega predvsem v družinske odnose. V družini potrebuje otrok dovolj dobrih izkušenj, da razvije temeljni občutek lastne vrednosti. Virginia Satir (1995) je na primer samo ena od mnogih družinskih terapevtov, ki pokaže, kako pomembno je, da otrok dobi v družinskem krogu temeljno dobro izkušnjo, da je v redu. Vsak otrok, kot vsak človek, potrebuje visoko samovrednotenje. Otrok potrebuje v družini odrasle, ki mu to izkušnjo omogočijo. Starši ali odrasli se lahko učimo in naučimo, kako skupaj z otrokom ustvariti pogoje, da bo dobil dovolj dobrih izkušenj o sebi (Čačinovič, 2002: 10).

Kakšen skupni imenovalc bi lahko dali socialnemu delavcu in odraslemu ali otroku, kot strankam v socialnem delu? To bi lahko bila zgodba. Otrok, njegovi starši, vzgojitelj otroka, drugi prisotni in socialni delavec si pripovedujejo zgodbe. Klientova zgodba je ponavadi najprej zgodba neuspeha, trpljenja, nerazumevanja drugih in krivic, ki se mu godijo. Drugačna je zgodba socialnega delavca, ki ponuja svojo vizijo klientove zgodbe. Vsak udeleženi pri reševanju problema ima svojo zgodbo. Zgodbe so različne in si tudi nasprotujejo. Čigava zgodba je prava? Kako premostiti nasprotja? O tem, kako, kdaj in koliko kdo vpliva na zgodbo drugega, bi se dalo razpravljati. Pomembno je, da vsi udeleženi pri reševanju problema počasi skupaj v procesu reševanja problema sooblikujejo novo, skupno zgodbo.

McLeod (1997) govori o pojmu skupinske zgodbe. Zgodbe, ki se oblikujejo v komunikaciji med dvema ali več osebami, predstavljajo po njem intenziven in ustvarjalen pristop k razreševanju problematičnih dogodkov. V sooblikovanih zgodbah prisotni lahko »prišepne« svoje alternativne prispevke k zgodbi, ki se poraja, usmerja zgodbo drugega ali lahko poišče razjasnitve s postavljanjem vprašanj. Oblikovanje zgodbe v skupini omogoči odpravljanje neskladij v zgodbi posameznika in vzpostavljanje določenega reda. V skupini oblikovana zgodba je tako bolj stabilna, kompleksna, bolj urejena in realna. Omogoča neposredno uporabo prispevkov drugih. S tem ima večjo težo in moč, je bolj verodostojna, objektivna, saj so jo prisotni sproti usklajevali in medsebojno prilagajali. Bila je slišana od večjega števila oseb in je tako dobila neko skupinsko soglasje.

Koncept soprisotnosti (co-presence) Toma Andersona (1994: 66) se kaže v prisotnosti v poslušanju: "Poslušalec ni le sprejemnik zgodbe, temveč s svojo zgodbo tudi spodbujevalec za dejanje ustvarjanja nove zgodbe."

Socialni delavec dela tako, da se zgodba klienta spreobrne v zgodbo uspeha, pravičnosti, napredka, sreče in poti, kjer lahko klient uresniči celo svoje sanje. Pri tem je pogajanje pomembna spretnost socialnega delavca. Se pogaja s klientom o tem, kaj je osebna, družinska ali skupnostna blaginja in kako priti do nje. Socialni delavci so nenehno priča pogajanj med ljudmi, sami se pogosto pogajajo s predstavniki drugih organizacij in s predstavniki države. Koliko so uspešni pri tem, pa ne v tem, da obvelja njihov začetni vložek v pogajanje, temveč, da pridejo v procesu pogajanja s klientom in drugimi udeleženi pri reševanju njegovega problema do skupnega za vse strani primerne rezultata pogajanja, je odvisno od odkritega odnosa do stranke in vseh udeleženi pri reševanju problemov, izražanja želje pomagati, njegove vztrajnosti, nepristranskosti, življenja, asertivnosti, spretnosti dajanja moči in reševanja konfliktov. Pot pogajanja je "kraljeva pot" pri reševanju kompleksnih socialnih problemov, pravi Lüssi (1991). Pogajanje omogoča socialnemu delavcu, klientu in vsem udeleženi v problemu, da ostanejo v sedanjosti trdno na tleh v procesu oblikovanja sporazuma o možnem in uresničljivem za jutri.

Med pojmi na področju metod socialnega dela, ki socialno delo ločijo od metodičnih načel drugih strok, je potrebno poudariti socialno delavski delovni odnos. Socialni delavec ve, kako pravilno delati, ne ve pa vnaprej in mimo posameznega klienta, kaj je v danem trenutku in na določenem mestu prav in kaj narobe zanj. V ospredje daje dialog, ki ga uporablja na poseben način, z vsemi udeleženi pri reševanju problema, njihovo refleksijo, da bi prišli do skupnega dogovora, do skupnega videnja problema, da bi skupaj opredelili sodelovanje za naprej, v dialogu začrtanih poti za uresničitev možnega. Koncept vzpostavljanja in vzdrževanja delovnega odnosa v socialnem delu predstavlja, vsaj zame, najpomembnejši element strokovnega socialnega dela. Zanj se mora socialni delavec zavestno odločiti in ga vedno znova zavestno izvajati. Zato je socialno delo trdo delo, trdo delo v dobrem pomenu besede (Čačinovič, 2003: 17). Trdo delo je vzdrževanje konteksta socialnega dela v projektih pomoči in sodelovanja.

1.3. CENTRI ZA SOCIALNO DELO

Centre za socialno delo je z zakonom ustanovila država. V Sloveniji je danes 62 centrov za socialno delo. V njih so zaposleni socialni delavci, psihologi, sociologi, pravniki, pedagogi in drugi strokovnjaki. Usposobljeni so, da pomagajo posameznikom ali določenim skupinam posameznikov, pri iskanju njihovih ustreznih rešitev.

Na osnovi zahtevka, ki ga klienti sami ali s pomočjo centra za socialno delo vložijo pri centru za socialno delo, le-ti lahko pomagajo tudi s sredstvi za preživetje. Od okoliščin je odvisno, ali bo to denarna pomoč kot edini vir preživljanja, denarni dodatek, enkratna denarna pomoč ali druga oblika materialne pomoči za premostitev materialne stiske posameznika.

Za preprečevanje in odpravljanje stisk posameznikov ponavadi ni dovolj denarna pomoč. Ob prvem prihodu klienta center za socialno delo ponudi najprej prvo socialno pomoč. S tem pomagajo posamezniku pri prepoznavanju njegove stiske. Socialni delavci skupaj s klienti ocenijo situacijo in so skupaj z njimi pripravljene iskati možne rešitve.

1.3.1. PODROČJE DELA CENTRA ZA SOCIALNO DELO

1. Socialno varstvene storitve:

- socialna preventiva
- prva socialna pomoč
- osebna pomoč
- pomoč družini za dom
- pomoč družini na domu

2. Dodatne storitve in programi:

- preventivni program, namenjen otrokom s težavami v odraščanju, otrokom in mladoletnikom, ki doživljajo nasilje in spolne zlorabe,
- projekt Varna soba, namenjen stikom otrok in staršev po razvezi ali razpadu izvenzakonske skupnosti,
- projekt, namenjen izboljšanju enakih možnosti mladih iz socialno ranljivih družin za

pridobivanje znanja in izobraževanje,

- program Sožitje v starosti, ki se izvaja za potrebe določenega kraja

3. Javna pooblastila:

- zakonska zveza
- razmerja med starši in otroki
- posvojitve
- rejništvo
- skrbništvo
- delo z mladostniki
- varstvo otrok s posebnimi potrebami
- socialno varstvo starejših občanov
- druga javna pooblastila
- druge naloge

4. Denarni transferji:

Denarne socialne pomoči in oprostitve pri plačilih socialno-varstvenih storitev:

- trajna denarna socialna pomoč
- denarna socialna pomoč
- izredna denarna socialna pomoč
- enkratna izredna denarna socialna pomoč
- oprostitev plačila socialno varstvenih storitev

Družinski prejemki:

- otroški dodatek
- dodatek za nego otroka
- nadomestilo za porodniški dopust
- starševski dodatek
- zavitek za novorojenca

Vsak center za socialno delo ima svoje posebnosti. Glede na večje družbene spremembe, ki jih doživljajo v zadnjem času, se na centrih za socialno delo srečujejo z različnimi specifičnimi potrebami, ki prihajajo iz zunanjega okolja. Centri se odzivajo na potrebe okolja, se prilagajajo uporabnikom in odpirajo navzven. Primer dejavnosti, ki jih opravlja

center za socialno delo Ljubljana Šiška (www.csd-lj-siska.si) kaže na izjemen preplet socialno varstvenih storitev in javnih pooblastil:

Tim za preprečevanje nasilja

Področje dela z družino

Psihološka služba

Področje rejništva in posvojitve

Področje skrbništva

Enota Medvode - polivalentno delo

Področje dela s starejšimi

Področje dela z invalidi

Področje dela z zasvojenostmi in post penalna obravnava

Področje dela z mladostniki in preventivnega dela

Delo z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj

Namestitev otrok in mladostnikov v stanovanjske skupine in vzgojne zavode

Centri za socialno delo so poleg Zakona o socialnem varstvu pristojni tudi za izvajanje posameznih določil cele vrste drugih zakonov. Pomembnejših zakon, ki ga izvajajo, je Zakon o družinskih prejemkih. Na centru za socialno delo se uveljavlja pravica do denarnega nadomestila za čas porodniškega dopusta, starševskega dodatka, pomoči za opremo novorojenca, otroški dodatek in dodatek za nego otroka.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih našteva ukrepe, ki so jih centrih za socialno delo dolžni storiti v zaščito otrok, njihovih pravic in koristi. Zakon ureja tudi posvojitve, rejništvo, skrbništvo, oddajo v zavodsko oskrbo ter druge naloge centra za socialno delo na teh področjih.

Varstvo zmerno, težje in težko duševno ter najtežje telesno prizadetih oseb, ki se ne morejo usposobiti za samostojno življenje in delo, je urejeno v Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb.

Cela vrsta postopkov, ki urejajo osebna stanja in družinska razmerja, je vezanih na delo centrov za socialno delo. Zakon o nepravdnem postopku nam nalaga dela v zvezi z odvzemi in pridobitvami poslovne sposobnosti, roditeljskimi pravicami, omejitvami pravic staršev glede upravljanja z otrokovim premoženjem, ...

Na področju kazenske zakonodaje centri za socialno delo obravnavajo mladoletne in polnoletne, ki so v zaporih ali vzgojnih zavodih, izvajajo ukrepe, ki so v pristojnosti socialnega varstva, pomagajo po odpustih, nudijo pomoč žrtvam kaznivih dejanj.

Da bi socialni delavci posameznikom in družinam pomagali bolje, se skupaj z njimi in zanje povezujejo z drugimi centri za socialno delo, z različnimi strokovnjaki, ustanovami in posamezniki: vrtci, šolami, zdravstvenimi zavodi, občinami, zavodom za zaposlovanje, domovi za upokojence, Rdečim križem, Karitasom, policijo, podjetji, društvi, prostovoljci in drugimi.

1.3.2. NAMEŠČANJE OTROK IN MLADOSTNIKOV V VZGOJNE USTANOVE

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih določa (121. člen), da center za socialno delo sme sam ali s privolitvijo staršev oddati otroka v vzgojno ustanovo zaradi njegovega nadaljnjega zdravega osebnostnega razvoja. Center za socialno delo odloči o ustavitvi izvrševanja ukrepa takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bil ukrep izrečen. Ukrep lahko traja največ tri leta, izjemoma pa se lahko podaljša. Otrok, ki dopolni osemnajst let, sme ostati v vzgojnem zavodu le v primeru, da v to privoli.

Najpogostejši razlogi za namestitev otrok in mladostnikov v vzgojne domove, vzgojne zavode in stanovanjske skupine so največkrat učne težave povezane z vedenjskimi težavami in nemočjo staršev ter socialna ogroženost otrok in mladostnikov (odsotnost staršev, bolezen staršev, materialna nepreskrbljenost). Otroke in mladostnike se namešča v vzgojne ustanove, ko so izčrpane vse druge možnosti in ko se oceni, da bo obravnava v bolj strukturiranem okolju izboljšala otrokov ali mladostnikov položaj.

S starši in z otrokom ali mladostnikom se na centru za socialno delo pogovorijo o problemih, ki jih imajo, o dosedanjih načinih reševanja in o tem kdo vse je bil vključen v nudenje pomoči. Skupaj preučijo vse razloge za oddajo v stanovanjsko skupino ali vzgojno ustanovo in pregledajo, ali za rešitev problema morebiti ne obstajajo še druge možnosti.

Starše in otroka / mladostnika seznanijo z obstoječimi možnostmi namestitve in z zahtevami za sprejem (starost, prostovoljna odločitev, vključenost v šolanje ali druge izobraževalne oblike ali delo). Skupaj definirajo okoliščine in čas, v katerem se predvideva, da bo namestitev potrebna. Pogovorijo se o vseh dvomih in bojznih, ki jih morebiti imajo starši ali otrok / mladostnik. Pri strokovni presoji, kakšna namestitev bi bila za otroka / mladostnika najprimernejša, upoštevajo tudi njegove želje. Najpogosteje se postopek namestitve izpelje, ko otrok / mladostnik in njegovi starši pisno izjavijo, da se strinjajo s predlagano namestitvijo. V izjavi opišejo svoj problem ter želje in pričakovanja ob namestitvi.

Da bi se lažje odločili in da bi bili otrok / mladostnik in njegovi starši čimbolj seznanjeni, kam bo otrok / mladostnik nameščen, kje bo živel, kaj se bo z njim dogajalo, si skupaj ogledajo izbrano stanovanjsko skupino ali vzgojno ustanovo. Tu si ogledajo prostore, vzgojitelji pa jih seznanijo z načinom življenja in dela, s pravili, pravicami in dolžnostmi. Otrok / mladostnik predstavi svoj problem, pogovorijo se o željah in pričakovanjih, o tem, kdaj bi bil možen sprejem, o obiskih in kaj vse potrebuje otrok / mladostnik ob sprejemu (dokumenti, garderoba, denar). Spregovorijo tudi o namenu, trajanju, ciljih in načrtih bivanja ter o nalogah, obveznostih otroka ali mladostnika, staršev, drugih pomembnih, vzgojiteljev in strokovnega delavca CSD. Informacije o vzgojni ustanovi dobijo otroci / mladostniki in njihovi starši tudi na spletnih straneh le-teh.

Strokovni delavec CSD pošlje vlogo za sprejem v stanovanjsko skupino ali v vzgojni zavod. Vloga zajema socialno anamnezo (rojstne podatke, opis družine in odnosov v njej, šolsko področje, interese otroka v prostem času) in kratek opis problematike. Včasih se vlogi priloži šolsko poročilo, poročilo zdravstvene ali vzgojne ustanove, kjer je otrok / mladostnik predhodno bival ali bil obravnavan.

Na centru za socialno delo se sestane strokovna komisija, ki jo sestavljajo trije strokovni delavci centra. Njena naloga je, da preuči ustreznost namestitve in o tem poda pisno mnenje. Sledi ustna obravnava, ki jo vodi praviloma pravnik centra za socialno delo. Poleg otroka / mladostnika (prisotnost otroka ni obvezna) in njegovih staršev so prisotni še zapisnikar, strokovni delavec, ki otroka / mladostnika obravnava, in predstavnik strokovne komisije. Starši in otrok / mladostnik povedo svoje mnenje o namestitvi, predstavnik strokovne komisije pa prebere mnenje strokovne komisije. O ustni obravnavi se piše zapisnik, ki ga vsi prisotni na koncu podpišejo.

Center za socialno delo izda odločbo o namestitvi. Če se z odločbo starši oz. otrok / mladostnik ne strinjajo, se nanjo lahko pritožijo. Otrok se lahko pritoži preko svojega zakonitega zastopnika.

Otroka / mladostnika v stanovanjsko skupino ali vzgojni zavod na vnaprej dogovorjeni dan namestijo starši skupaj s strokovnim delavcem centra za socialno delo. Namestitev je za starše brezplačna. Stroške bivanja, vzgojno izobraževalnega procesa, nabave šolskih knjig in dr. šolskih potrebščin, oskrbe in vse druge stroške v celoti pokrivata Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstvo za šolstvo in šport. Starši prispevajo po dogovoru z vzgojitelji le za žepnino in za druge potrebe, ki jih otrok / mladostnik ima.

Strokovni delavec CSD spremlja otrokovo / mladostnikovo bivanje v stanovanjski skupini / vzgojnem zavodu, udeležuje se timskih sestankov in sodeluje s starši. Starši oz. pomembni drugi odrasli (skrbniki, rejniki, sorodniki) imajo ves čas otrokove namestitve pomembno vlogo. Kadar stojijo otroku ob strani in so pripravljeni sodelovati, so vsi skupaj uspešnejši, saj zavzamejo aktiven pristop pri reševanju težav. V večini primerov otrok / mladostnik preživlja konec tedna in počitnice doma. Le 10–15 % otrok / mladostnikov ostaja ob koncu tedna v vzgojni ustanovi.

Otrok oz. mladoletnik lahko ostane v stanovanjski skupini / vzgojni ustanovi od nekaj mesecev do najdalj treh let. So pa tudi primeri, ko so otroci v istem vzgojnem zavodu tudi več kot deset let. Če v času bivanja v stanovanjski skupini ali v vzgojni ustanovi otrok / mladostnik dopolni 18 let, lahko v stanovanjski skupini ali v vzgojnem zavodu ostane le v primeru, da se s tem strinja.

Postopek odpusta iz stanovanjske skupine / vzgojnega zavoda poteka podobno kot postopek namestitve (izjava otroka / mladostnika in njegovih staršev, mnenje stanovanjske skupine / vzgojnega zavoda, mnenje strokovne komisije CSD, ustna obravnava in na koncu odločba o odpustu iz stanovanjske skupine / vzgojnega zavoda).

2. SOCIALNO PEDAGOŠKO DELO

2.1. OSNOVE SOCIALNO PEDAGOŠKEGA DELA

Čeprav je v Sloveniji socialna pedagogika razmeroma mlada disciplina, saj je v letu 2004 šele 10. generacija študentov diplomirala (Grünfeld, 1997: 14) ter se po svetu različno intenzivno uveljavlja, je izraz socialna pedagogika star že več kot 150 let (Kobolt, 1998: 7). Kot značilnost razvoja zavodske vzgoje v šestdesetih in sedemdesetih letih navaja Skalar (1988) utrjevanje in poglobljanje tretmanskih modelov, uvajanje skupinskega dela (terapevtska skupnost), vnos globalne humanistične naravnosti in začetek višješolskega usposabljanja kadrov. Takrat gre še za smer znotraj defektologije, ki je bila v sedemdesetih letih prepoznavna v profilu strokovnjaka »vzgojitelj – defektolog za motnje vedenja in osebnosti« in se danes, po združitvi s programom domskega vzgojitelja razvitega na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani, uveljavlja kot socialna pedagogika (Kobolt, 1998: 12). Raziskovanje delikventne mladine je pri nas potekalo do leta 1985, kot to opisuje in razčlenjuje Dekleva (1985). V obdobju razvejanih raziskovalnih metodologij, od zgodnjih šestdesetih, do leta 1977, raziskovalci predvsem opisujejo življenjske razmere delikventnih otrok in mladine. Sem sodi tudi znani Logaški eksperiment, ki je bil opravljen po Redlovem zgledu, opisan v knjigi Agresivni otrok (Redl, Wineman, 1980). Začetek osemdesetih let so zaznamovala raziskovanja Skalarja, Šelihove (1981) in drugih.

Razvoj socialne pedagogike (Kobolt, 1997a: 13) je bil le z enim delom povezan z razvojem splošne pedagogike, z drugim pa je bila socialna pedagogika že od svojih začetkov terapevtsko opredeljena in obarvana. Poleg močnega vpliva različnih terapevtskih doktrin na razvoj socialne pedagogike je prav tako močan vpliv sociološkega razumevanja pojavov, ki so pomembni tudi za socialno pedagogiko. Odkar je Max Weber socialno ravnanje opredelil kot osrednjo kategorijo socialno znanstvenega proučevanja, je prav sociologija veliko prispevala k pojasnjevanju in preciziranju tako teoretičnega ozadja, kot iz njega izvirajočega »profesionalnega ravnanja« na področju socialnih ved (ibid.: 14). Ne moremo govoriti o enotni teoriji socialnega ravnanja, lahko pa prepoznamo močan vpliv idej funkcionalizma, sistemske teorije, simboličnega interakcionizma in kritične teorije na socialno pedagogiko.

Grünfeld (1997: 14) pravi, da je glavna naloga socialnega pedagoga, da integrira hendikepirane, razvojno prizadete, motene, socialno prizadete, socialno iztirjene, marginalne posameznike ali skupine v širšo socialno skupnost ter se giblje v smeri pomoči posamezniku pri razvojnih procesih, v smeri emancipacije, osebnostne in socialne integracije. V šoli je socialni pedagog v pomoč učitelju, da ta svojo vzgojno izobraževalno vlogo opravi čim uspešneje. Socialni pedagog na centru za socialno delo posega tudi v okolje, s čimer naj bi prispeval k ustvarjanju pogojev za socialno integracijo otroka.

Socialna pedagogika se je v začetku zgledovala po načelih tipološkega razvrščanja (npr. čustvene motnje, vedenjske motnje, motnje storilnosti, osebnostne motnje ipd.). Oblikovala je različne tipološke skupine in zanje iskala ustrezne metode vzgojnega ali terapevtskega poseganja. S poudarjanjem socialne umeščenosti in odnosnih povezav, ki botrujejo nastajanju in vzdrževanju težav otrok v socialni integraciji, se je pozornost premaknila od primanjkljajev k močem oz. podpornim mehanizmom, spoprijemalnim strategijam in socialnim mrežam, ki lahko prispevajo k preseganju socialno integrativne motnje. Celostnost oz. holističnost je na ta način postala eno izmed temeljnih pravil socialno pedagoškega razumevanja in diagnostičnega ocenjevanja. (Kobolt, 1999: 325)

Doslej prevladujoči teoretski koncepti, ki jih je socialna pedagogika prevzela od drugih disciplin (Kobolt, 1997a: 13), so zlasti: psihoanalitični, humanistični, komunikacijski in interakcijski koncepti, sistemsko razumevanje, skupinsko dinamični koncept ter koncept skupinskega in skupnostnega dela. Metode imajo v tem okviru status delnih aspektov teoretskega koncepta in tehnike status posameznih elementov metod. Vsaka klasifikacija metod je abstrakcija, ki poskuša vnesti preglednost. Tehnika dajanja povratnega sporočila je tako le ena izmed tehnik v metodi senzitivnega treninga in tehnika razlage ena izmed tehnik v metodi razreševanja konfliktov. Metode in tehnike se v socialnopedagoških intervencijah razlikujejo po stopnji kompleksnosti (ibid: 15). S tem v zvezi, čeprav se citat nanaša predvsem na vzgojne metode, je starejši zapis Ericha Wenigerja iz leta 1929, ki pa je idejno zelo sodoben (po Geissler, 1978: 25) in nas opozori, da »Vzgojne metode nikakor niso zgolj tehnike. So premišljena dejanja, oblike medčloveškega srečevanja, spremenljivke v času in prostoru, znotraj osebno in medosebno oblikovane. Svobodo v pedagoškem ravnanju si pridobimo tudi takrat, ko spoznamo, da moramo prevzeti odgovornost za izbiro te ali one metode.«

Alenka Kobolt, predavateljica na pedagoški fakulteti v Ljubljani, zgoraj razčlenjeno razumevanje koncepta socialno pedagoške diagnostike opredeli iz drugega zornega kota - v naslednjih 7 točkah (Kobolt, 1999: 329):

a. Diagnostično delo na področju težav v socialni integraciji upošteva različne dejavnike: vedenje posameznika, njegovo doživljanje, evalvacijo množice različnih socialnih stikov, ki jih kvalitativno, interpretativno in kvantitativno oceni ter pri tem upošteva posameznikove potrebe in razvojne usmeritve...

b. Ker se sistemi, s katerimi je posameznik povezan, nenehno spreminjajo in se izražajo v vselej novih zvezah in pojavih, je diagnostika zavezana procesnosti...

c. Diagnostika služi namenu le, če ji sledi pomoč oziroma poseg. Hkrati ne sme biti proces, ki bi ožigosal in s tem poslabšal posameznikov položaj. Mueller (1994: 43) jo opredeli kot tisto, kjer strokovnjak ne odloča, opisuje, kategorizira in se ne opredeljuje o primeru ('der Fall ueber'), temveč kot tisto, kjer strokovnjak deluje, išče razumevanje in opredeljuje ukrepe skupaj s primerom ('der Fall mit'). Poudarja aktivno sodelovanje v procesu razumevanja, kar posredno potrди pomembno vlogo samo-predstavitve...

d. K razvoju rekonstruktivnega – hermenevtičnega razumevanja so vodili naraščajoča profesionalizacija socialne pedagogike, zahteva po individualiziranem načrtovanju pedagoškega dela, supervizija in teoretična usmeritev v življenjski prostor (Lebensweltorientierung) (Thiersch, 1995; Jakob / Wiensierski, 1997).

e. Socialno pedagoško delo se opravlja v različnih ustanovah (vrtec, šola, vzgojni zavodi, centri za socialno delo, različni podporni projekti in drugo). Pomembno postane vprašanje organizacije in zmožnost ustanove, kjer se socialno pedagoško delo opravlja, da udejani posege, ki so bili z diagnostičnim opredeljevanjem spoznani kot nujni in potrebni za izboljšanje otrokovega oz. mladostnikovega položaja. S tem se dotaknemo vprašanja ustreznega usmerjanja ter zagotavljanja organizacijskih in vsebinskih pogojev in možnosti za delo s tovrstno populacijo.

f. Pomembna je tudi vloga evalvacije in dopolnjevanja socialno pedagoških ocen. Razlogi za evalvacije in dopolnjevanja ocen niso le v hitrem in dinamičnem otrokovem oz.

mladostnikovem razvoju temveč temeljijo na dejstvu, da so vedenjske težave pogojene s socialnimi interakcijami in odnosi.

g. Elemente profesionalnosti na področju diagnostike težav v socialni integraciji ne tvorijo zgolj teoretična znanja. Pomembna so tudi profesionalno-etična prepričanja in stališča strokovnjakov. Harnach-Beck-ova (1995: 18) pravi: »Na področju vedenjskih in osebnostnih motenj nimamo opravka z enostavnimi pojavi in položaji.« Situacije, ki jih moramo razumeti, odkrivati in v njih delovati, so večinoma večznačne, kompleksne in za tistega, ki v njih profesionalno deluje, osebno obremenjujoče. Zato se timskega delu, kot dodatni prispevek k rasti profesionalnosti, dodaja tudi supervizija kot proces poklicne refleksije in preverjanja korektnosti, etičnosti in utemeljenosti profesionalnega ravnanja (Žorga, 1997).

Kako delajo socialni pedagogi v praksi, je enostavno opisala Alice Miller (1992): "Če vzgajamo otroka, ga učimo vzgajati. Če mu pridigamo moralo, ga učimo pridigati. Če ga zmerjamo, ga učimo zmerjati. Če ga zasmehujemo, ga učimo zasmehovati. Če ga ponižujemo, ga učimo poniževati. Če mu ubijamo dušo, ga učimo ubijati. Če mu pa dajemo zgled življenja, ga učimo živeti in če ga ljubimo, ga učimo ljubiti." Dodal bi, ko živiš vsak dan z otrokom, ga učiš biti srečen tako, da si srečen z njim.

V 70. letih dvajsetega stoletja je nemški socialni pedagog Hans Thiersch utemeljil koncept življenjsko usmerjene socialne pedagogike. Ta je predstavljal odklop od takratne birokratsko administrativne pomoči in socialnih terapij. Zamisel je izrazito pragmatična in poudarja pomen socialno pedagoške usmeritve na vsakdan in na življenjski svet posameznika. Življenjsko usmerjena socialna pedagogika skuša pomagati posamezniku pri obvladovanju življenjskih razmerij v danih življenjskih okoliščinah. To zahteva celostno zaznavanje življenjskih možnosti in težav posameznika v vsakdanjih razmerah (Zorc-Maver, 1997: 39). Na življenjski svet usmerjena socialna pedagogika temelji na načelih prevencije, regionalizacije, decentralizacije pomoči, usmerjenosti na vsakdan, na integraciji in participaciji. Hkrati išče nova razmerja med neformalno, vsakdanjo laično socialno pomočjo, in njenimi lastnimi formalnimi, profesionalnimi možnostmi (Thiersch, 1986: 25). Thierschova zamisel vsakdana je pragmatična. Pravi: »Socialna pedagogika poskuša omiliti težave tam, kjer se za prizadete izoblikujejo in kažejo; v kompleksnosti danega vsakdana. Socialna pedagogika vidi in sprejema lastne izkušnje, interpretacije, strategije reševanja in področja prizadetih.« (ibid: 43). Pri nas je Vinko Skalar (1996: 47) izdelal model

vsakdanje usmerjene socialne pedagogike za dijaške domove. Pravi: »Koncept postavlja vzgojitelja v vlogo akterja, ki v instituciji oblikuje in sooblikuje vzdušje, ki ustvarja oz. soustvarja razmere za življenje in delo, ki sovpliva na sprejemanje ali ukinjanje pravil, ki soustvarja odnose, planira, organizira in vodi.«

2.2. KONCEPTI SOCIALNO PEDAGOŠKEGA DELA

Eni koncepti so se že pred mnogimi leti (npr. psihoanalitičen), drugi (npr. kognitivni modeli) nedavno, prenesli na področje socialne pedagogike. Nekateri so se delno preoblikovali in kalili v praksi vzgoje otrok oz. mladostnikov s težavami v socialni integraciji, kot npr. Redlov koncept. Drugi so nastajali ob praksi vzgojnega svetovanja, denimo Rogersov koncept nedirektivnega svetovanja, tretji pri delu s skupinami, npr. koncept tematsko centrirane interakcije Ruth Cohn (Kobolt, 1997a: 15).

1. Psihoanaliza je razvoj socialne pedagogike obarvala vse od dvajsetih let 20. stoletja kot posebno teoretsko razumevanje in kot terapevtski program, razvit na klasičnem področju socialne pedagogike – pri delu z otroki s čustvenimi in vedenjskimi težavami. Avstrijec Aichorn je bil prvi psihoanalitik, ki se je teoretično in praktično podal na področje dela z deprivilegiranimi otroki in mladostniki (Kobolt, 1997a: 16). Leta 1918 je prevzel vodstvo vzgojnega doma in leta 1925 izdal delo »Zanemarjena mladina«, v katerem najdemo tudi zapis (po Würstu, 1988): »Sprememba otrokovega značaja pomeni spremembo njegovega jaz ideala. Vir za to je socialni pedagog – vzgojitelj. Je najpomembnejši "objekt", s katerim se disocialni otrok morda le uspe konstruktivno identificirati«. Aichorn poleg poudarjanja pozitivnega odnosa z »novim vzgojiteljem, ki nadomesti starševsko vzgojno vlogo«, poudarja pomen zgodnjega razvoja za nastanek čustvenih in vedenjskih težav. Ovrednoti različnost socializacijskih potekov in išče, v svojem danes že »zaprašenem« delu, poti za intervencije.

Njegova učenca sta bila Margaret Mahler, katere delo nam danes v slovenskem prostoru v psihoanalitični razvojni teoriji predstavlja Peter Praper (1996), in Fritz Redl (1980), katerega opus deloma poznamo v povzetku tudi pri nas v prevodu Janeza Bečaja (1980) »Agresivni otrok«. Originalni deli sta izšli v ZDA že 1951. in 1952. leta. Prav Redl je na področju socialne pedagogike najbolj trdno zasidral psihoanalitsko razumevanje, in sicer ne le v razlagi motenj in poškodovanosti ega, temveč tudi v praktičnem preizkusu in opisu terapevtskega okolja. Njegova socialno pedagoška intervencija ni bila ambulantna obravnava, temveč trdo delo v vzgojni ustanovi.

Geissler in Hegejeva (1978: 36) pravita, da socialne pedagogike, kakšne poznamo danes, sploh ne bi bilo brez prispevka psihoanalitikov, saj so njihovi koncepti razumevanja močno

odstopali od takrat prevladujočih pedagoško normativnih razumevanj, katerih intervencije so se omejevale zgolj na obvladovanje in kaznovanje. Šele premik v psihoanalitski okvir je omogočil terapevtske intervencije (Kobolt, 1997a: 17). Redl je poleg osnovne opredelitve razumevanja problemov mladih s sodelavci razvil tudi metodo »intervjuja v življenjskem prostoru«. Tej metodi sta posvetila celo knjigo Mary M. Wood in Nicholas J. Long, »Intervencije v življenjskem prostoru – pogovori z otroki in mladostniki v krizi« (1991). Pojem "LSI – Life Space Intervention" postaja zgled tudi učiteljem in drugim, ki delajo z mladimi v kriznih situacijah.

Morse (1981) opisuje intervencijo v življenjskem prostoru kot »aktiven interaktivni poseg«, ki sledi krizi ali konfliktu in ki je v neposrednem, takojšnjem odnosu z otrokovo / mladostnikovo izkušnjo. Metoda je usmerjena na razreševanje trenutne krizne situacije in na prihodnje reševanje podobnih situacij. ... Psihoterapevt Bregant L. je vnesel v naš prostor neoanalitsko šolo Harolda Schultza – Henkeja, člana Goettingenske psihoterapevtske šole (Kobolt, 1997a: 18). Kot predavatelj na Pedagoški fakulteti, psihodiagnostik v Prehodnem mladinskem domu v Ljubljani in terapevt v Svetovalnem centru v Ljubljani, je obravnaval ne le diagnostično razumevanje, temveč tudi razumevanje razvoja in razvojnih primanjkljajev ter zavrnosti otrok / mladostnikov.

2. Humanistična psihologija je prispevala veliko teoretskih modelov, ki jih je prevzela socialna pedagogika. Pri tem ne moremo mimo Rogersa, ki je izhajal iz psihoanalitske šole in se je kasneje pridružil idejam Maslowa in drugih humanistično usmerjenih psihologov. S svojim nedirektivnim konceptom svetovanja in s poudarjanjem samopojmovanja (Kobolt, 1997a: 19) kot ključnega in za posameznikovo doživljanje ter vedenje pomembnega usmerjevalnega mehanizma je poleg drugih zasnoval temelje humanističnega diskurza v svetovalni praksi.

Rogers govori o subjektivnem referenčnem okviru posameznika. Posameznik živi v nenehno spreminjajočem se svetu izkušenj, katerih središče je on sam. Vsa svoja izkustva posameznik bodisi sprejme in vgradi v koncept samega sebe ali pa jih zanika oz. celo preoblikuje, če niso v skladu z njegovo samopodobo. Vpliv intervencije vidi v tem, da omogoča posamezniku evalvirati zanikane in preoblikovane izkušnje, ki mu rušijo notranje ravnotežje z večanjem prepada med realno in idealno podobo samega sebe. Ob tem je posvečal socialnemu okolju manj pozornosti.

Glasserjev model realitetne terapije, pozneje imenovane kontrolna terapija, in Bernova transakcijska analiza se tudi uvrščata med humanistične smeri.

3. Koncepti ego psihologije in teorije samopojmovanja ter intervencije socialnega pedagoga. Pojma jaz in samopodoba imata v psihoanalitičnih in v humanističnih konceptih pomembno mesto. Že filozofska psihologija je pojem jaza povezovala s človekovim samozavedanjem in občutjem samoidentitete (Musek, 1993: 357). Švicarski psihoanalitik Jung je poudarjal razliko med jazom kot središčem zavestnega dela osebnosti in sebstvom kot dejanskim, globinskim jedrom osebnosti ter izdelal metodo testiranja, ki je postala standardni postopek pri odkrivanju kompleksov (Leksikon, 1978, 4.knj.:185).

Raziskave so potrdile aktualnost oz. povezanost mladostnikovih težav v socialni integraciji z znižanim samovrednotenjem (Kobolt, 1997a: 21). Če usmerimo otroka / mladostnika na samodoživljanje in samovrednotenje, še posebno, če to storimo s konkretno dejavnostjo, ima ta možnost svojo identiteto pozitivno potrditi. Mnogo teh programov izvajamo socialni pedagogi.

4. Koncept teorije komunikacije in systemske paradigme ter njun vpliv na socialno pedagoške intervencije (Kobolt, 1997a: 22). Za razliko od Rogersa, ki je socialno okolje skoraj povsem zanemaril, je Watzlawick le-tega s teorijo komunikacije dal v ospredje. Po njegovem je »komunicirati« enako kot »vesti se« (Ule 1992: 174-183). Njegovih pet aksiomov je prisotnih tudi v kibernetiki teoriji. Njegovi aksiomi teorije komunikacije so: 1. Ni mogoče nekomunicirati. 2. Vsaka komunikacija ima vsebinski in odnosni vidik. 3. V komunikaciji smo hkrati tako oddajniki kot sprejemniki sporočil. 4. Informacije so tako digitalne (enoznačne), kot analogne (večznačne). 5. Komunikacija lahko poteka na dveh ravneh, na simetrični ali na komplementarni ravni.

5. Učno – vedenjski koncept razumevanja posameznikovega vedenja (Kobolt, 1997b: 8) temelji na predpostavki, da je vedenje pretežno naučeno in situacijsko odvisno. Tako lahko neprimerno vedenje nadomestimo z drugimi oblikami vedenja. Ta koncept je podlaga za dve premisi: »Vsako človekovo vedenje ima svoje vzroke in posledice« ter »Tako funkcionalno kot disfunkcionalno vedenje opredeljujeta podobna načela nastanka.« (Hoghugi, 1989:94).

6. Izraz "skupinsko dinamični koncept" je vnesel v strokovno literaturo že v tridesetih letih prejšnjega stoletja Kurt Lewin, v smislu znanstvenega proučevanja malih skupin (Kobolt, 1997b: 13). Sedemdeseta leta prejšnjega stoletja so bila v svetu in tudi pri nas močno obarvana s prodorom skupinsko dinamičnih oblik psiholoških, socialnih in pedagoških dejavnosti. Med temeljna načela skupinskega dela uvrščata Geissler in Hege (1978: 162) predvsem načelo »tukaj in sedaj«, kar pomeni, da se skupina ukvarja predvsem s trenutnim položajem skupine in posameznika. Drugo načelo pa je zajeto v načelu »povratnega sporočila«. Povratno sporočilo je mnenje, sporočilo, izjava, misel enega člana skupine, ki je namenjena sobesedniku ali več članom skupine. Povratna sporočila povečajo razvidnost skupinskega dogajanja in hkrati predstavljajo priložnost za nadaljnje interakcijsko učenje.

Obstaja veliko metod skupinsko dinamičnega koncepta. Na področju izobraževanja strokovnega kadra v vzgojnih zavodih in na centrih za socialno delo je pri nas najbolj poznana metoda senzitivnega treninga, kjer se razvija posameznikova občutljivost za medosebne odnose, se izmenjujejo emocionalne vsebine in pride do osebne rasti udeleženca. Tako sem tudi sam, ko sem v začetku devetdesetih let začel delati v vzgojnem zavodu, enako kot moji sodelavci, opravil tri stopnje senzitivnega treninga.

7. Model socialnih veščin izhaja iz socialno pedagoške prakse. Socialna pedagogika se ukvarja z osebami, katerih socialna integracija šepa in katerih socialna izmenjava je manj zadovoljujoča. Tako se je v okviru socialne pedagogike razvil trening socialnih veščin kot metoda dela (Kobolt, 1997b: 19). Zasluge za to, da so postale socialne spretnosti – veščine pomembne v razumevanju posameznikove socialne uspešnosti, ima Argyle s sodelavci, kar je dokazal v mnogih raziskavah. Izraz »trening socialnih veščin« prihaja iz ameriške literature. Koboltova (ibid.) citira Phillipsa (1985), ki navaja, da je v Ameriki asertivnost osrednji cilj treninga socialnih veščin. Ameriško razumevanje socialnih spretnosti poudarja socialno prodornost, evropsko naziranje pa bolj izpostavlja, (ibid.) da je socialna spretnost v tem, da posameznik uspešno in za okolje sprejemljivo vzpostavlja ravnotežje med svojimi potrebami in potrebami soljudi. Van Hasselt (1979, v Moder, 1996: 35) definira socialne veščine s tem, da sta verbalno in neverbalno odzivanje v socialnih veščinah združeni in predstavljata (po Watzlawick, 1967) neločljivo celoto s sposobnostjo zavzemanja perspektive drugega.

2.3. SOCIOLOGIJA IN SOCIALNO PEDAGOŠKO DELO

O socialni pedagogiki je veliko napisanega v luči temeljnih družbenih sprememb, ki jih obravnava sociologija. Družbene spremembe, značilne za modernizacijo sodobnih zahodnih družb je Ulrich Beck analiziral s konceptom individualizacije. Elementi individualizacije, kot so podaljševanje šolanja, večja mobilnost in povečana individualna storilnostna konkurenca, so sestavine moderne družbe, ki posameznika osvobajajo iz trdnih stalnih razmerij, vezanih na spol, razred, raso, vendar ga vežejo z novimi vezmi. Posameznik postaja vse bolj odvisen od trga dela in zato od izobraževanja, potrošništva, socialno-pravnih pravil (npr. določeni so začetek in konec šolanja, začetek in prenehanje zaposlitve itd.), možnosti in trenutni trendi v medicinskem, psihološkem in pedagoškem svetovanju. To Beck (1986: 210) imenuje »nova institucionalna odvisna struktura«. Te spremembe odseva tudi socialna pedagogika, katere nastanek in razvoj je tesno povezan z nastankom in problemi industrijske družbe (Zorc-Maver, 1997: 38), ali kot pravi Klaus Mollenhauer (1991: 13): "Socialna pedagogika obsega tista področja vzgojno-izobraževalne realnosti, ki so v času industrijskega razvoja postala nujna kot sistem družbene pomoči pri vključevanju v družbo."

Družbena gibanja so vplivala na razvoj socialno pedagoške doktrine (Kobolt, 1997a: 10). Tako so leta 1968 po znamenitih letih študentskih uporov v Evropi, skupine zavzetih posameznikov znotraj socialno pedagoške teorije in prakse skušale ponovno opredeliti družbeno umeščenost in domet socialne pedagogike. Spremembe so bile v marsičem ključne: večja normalizacija in decentralizacija socialno pedagoških ustanov, umestitev preventivnih programov, različne skupnostne oblike delovanja. Družbeni razvoj v zadnjih tridesetih letih, je prinesel mnogo sprememb. Socialna pedagogika se usmerja na življenjski prostor »Lebensweltorientierung«. Ta se konceptualno dograjuje zlasti na nemško govorečem področju v Evropi. Socialno pedagoška doktrina tega koncepta se nanaša na vzpodbujanje, pomoč in oblikovanje takšnih razmer, da bodo omogočeni izobraževanje ter vzgojna in osebna življenjska orientacija posameznika, znotraj njegovega ožjega in širšega življenjskega prostora. Intervencije so usmerjene na podpiranje in vzpodbujanje »močnih točk« ter lastnega angažmaja sodelujočih in na večanje kreativnosti pri premagovanju realnih življenjskih situacij in ovir, na samopotrjevanje, individualizacijo in pluralizacijo življenjskih stilov (Thiersch, 1991).

Tretmanska paradigma pri delu z otroki in mladostniki, je v Evropi in v Ameriki v 50. in 60. letih v razvitem svetu prerasla v pravo ideologijo. Z njo, s strokovno pretehtanimi modeli in metodami dela (Skalar, 1988b: 13), so hoteli strokovnjaki nadomestiti tedaj prevladujoči represivni pristop do vzgoje delikventnih otrok in mladostnikov in do storilcev kaznivih delanj. Toda tretmanska paradigma je doživela v 70. letih hudo kritiko. S prihajajočo liberalizacijo odnosov, demokratizacijo družb in z drugimi porajajočimi se značilnostmi post industrijskih družb, jo je v celoti zavračala novo nastajajoča kriminološka šola interakcionizma, ki se je razvijala vzporedno z gibanjem antipsihiatrije, antiinstitucionalizma in antiavtoritarnosti. Med ostre kritike tretmana in tretmanske orientacije lahko uvrstimo Foucaulta, Lacana, Gillija, Millottovo, pri nas pa Žižka, Močnika, Kanduča, Šebartovo in Javornikovo (Skalar, 1988b: 14). Cullen (1996: 23) ugotavlja, da se je v 70. letih ponovno začela uveljavljati klasična represija pri delu z otroci / mladostniki in pri delu z odraslimi. V tem obdobju so v ZDA in v Angliji pospešeno gradili zapore. Represivni politiki sta bili naklonjeni država in javnost. Kriminaliteta z represivnim pristopom ni upadala, temveč rasla. Razraščata se narkomanija in alkoholizem, povečuje se število samomorov in kaznivih dejanj povezanih z nasiljem.

Pri nas so institucije vztrajale pri tretmanskem konceptu. V zvezi s tretmanom so se začeli strokovnjaki zavzemati za diferenciran in individualiziran pristop. Cullen (1996: 50) napoveduje tudi pri obravnavanju odraslih storilcev kaznivih dejanj vrnitev k prevenciji in tretmanu, ker sta se represija in kaznovanje izkazala kot neučinkovita in predraga tudi za najbogatejše in visoko razvite države. Skalar (1988b: 15) pravi: "Če bomo pri delikventni mladini razmišljali, kako s silo zaustaviti storilce kaznivih dejanj in številna socialno patološka vedenja, bomo zanesljivo ustvarili in še povečali segregirano in vedno težje obvladljivo skupino. Družbene razmere ustvarjajo vedno nove in nove storilce kaznivih dejanj in ljudi s socialno patološkim vedenjem. Represija pa dolgoročno ne prinaša učinkov."

Mirjana Ule (1997: 33) pravi, da je samosvoj življenjski svet mladih prinesel v odraščanje in socializacijo mladih, pomembne novosti:

- Mlade je usmeril k vrstnikom kot glavnim komunikacijskim partnerjem, prijateljem, svetovalcem, vzornikom;
- Mlade je vezal na vrstnike. Drug drugemu dajejo terapevtsko oporo in gotovost;

- Težnja k avtonomiji se pokaže in izraža v občudovanju vrstnikov, ki uspešno izzivajo odrasle in od katerih so manj odvisni;
- Mladi ustvarjajo lastni komunikacijski in medijski prostor;
- Do marginalnih skupin in manjšin se pojavi močan interes in simpatija. Mladi nase gledajo kot na marginalizirano družbeno skupino, z lastnimi interesi in potrebami, ki jo večinski, odrasli del, nikoli dovolj ne razume.

2.4. VZGOJNI ZAVODI

2.4.1. ZGODOVINA SLOVENSКИH VZGOJNIH ZAVODOV

Do začetka 20. stoletja je Avstro - Ogrska, kjer smo Slovenci živeli do leta 1918, v zavodski vzgoji v glavnem sprejemala rešitve, ki jih je na tem področju imela Nemčija. Pri nas je šlo za posnemanje zavodskih vzgojnih sistemov severnih sosedov, ki so jih ali izoblikovale verske organizacije ali pa državni skrbstveni organi. Če izključimo zametke hospitalov, sirotišnic, najdenišnic in prisilnih delavnic, se je razvoj vzgojnih zavodov pri nas začel šele v drugi polovici 19. stoletja (Šinkovec, 1998).

Leta 1876 se je v Ljubljani, z ustanovitvijo družbe Vincencija Pavelskega, začelo organizirano karitativno delo. Istega leta je ta družba ustanovila mladinski dom za revne otroke, "ki so bili v nevarnosti, da bi zašli na stranska pota". Začetek 20. stoletja, kot to podrobno opisuje Šinkovec (1998), pa je prinesel izboljšanje v ravnanju z "zanemarjeno mladino". Pri nas je razvoj na tem področju povezan z mladinskim sodnikom in pisateljem Franom Milčinskim (1876 - 1932).

Na področju Dravske banovine so, v času pred drugo svetovno vojno, obstajali štiri zavodi za zanemarjeno mladino (Šinkovec 1998: 55):

Deško vzgajališče v Ponovičah, kasneje na Selu pri Ljubljani,
Zavod za popboljšanje mlajših mladoletnic pri Sv. Petru pri Poljčah
Zavod za popboljšanje mlajših mladoletnikov pri okrožnem sodišču v Ljubljani in
Dekliško vzgajališče v Černečah pri Dravogradu.

Po razpadu kraljevine Jugoslavije leta 1941 je od teh zavodov naprej delovalo le vzgajališče na Selu pri Ljubljani.

Vzgojni zavodi na Slovenskem, ustanovljeni po drugi svetovni vojni (po Skalar, 1987 : 45) pa so:

1945. Državni dekliški dom v Melju pri Mariboru.

1946. Dekliško vzgajališče v Smledniku.

1948. Dekliško vzgajališče v Višnji Gori.

- 1948. Prehodni mladinski dom v Kamni Gorici.
- 1948. Dekliško vzgajališče v Podsmreki.
- 1949. Prehodni mladinski dom Medvode.
- 1949. Vzgajališče v Veržeju.
- 1950. Prehodni mladinski dom v Dobrni.
- 1951. Deško vzgajališče v Planini pri Rakeku.
- 1951. Vzgojno poboljševalni dom v Radečah pri Zidanem mostu.
- 1953. Prehodni mladinski dom v Preddvoru pri Kranju.
- 1954. Prehodni mladinski dom Kodeljevo
- 1961. Vzgojni zavod v Slivnici pri Mariboru.

Ob koncu 20. stoletja so vzgojni zavodi doživeli bistvene spremembe. Slovenska skupščina je leta 1985 izglasovala predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o stanovanjskem gospodarstvu. S tem so bila zagotovljena sredstva za prenovo zavodov za usposabljanje slepe in slabovidne mladine, slušno in govorno prizadetih, telesno invalidnih, zmerno, težje in težko duševno prizadetih in tudi vedenjsko in osebnostno motenih otrok in mladostnikov. Predvsem vzgojni zavodi za vedenjsko in osebnostno motene otroke so bili večinoma v več kot 100 let starih objektih. Bili so bolj podobni azilom in psihiatričnim bolnišnicam iz prejšnjega stoletja kot pa sodobnim tretmanskim ustanovam. Primerni niso bili niti za bivanje niti za usposabljanje, najmanj pa za obravnavanje, ki ga terja posebna kategorija otrok in mladostnikov (Skalar: 1987: 65).

Danes imamo mladinske domove, vzgojne zavode, stanovanjske skupine in prevzgojni dom, ki jih ustanavlja država za varstvo in vzgojo otrok in mladostnikov, ki so začasno ali trajno ogroženi v razvoju ali so vzgojno zanemarjeni. Njihova vloga je vzgojna, kompenzacijska, korektivna in kriminalno preventivna. Mladim ljudem dajejo vzgojne ustanove oskrbo in varstvo, skrbijo za zadovoljevanje njihovih potreb, za njihovo socializacijo, vzgojo in izobraževanje.

2.4.2. DIFERENCIACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

Zavodi so (Rankelj, 1997c: 45) v večini večjih zahodnoevropskih in v ameriških državah diferencirani po kriterijih starosti, spola, vrste in stopnje motečega vedenja ter po osebni prizadetosti otrok oz. mladostnikov. Diferenciacija je pogoj in osnova za tretmansko orientacijo in posamezno intervencijsko strategijo. Posamezni vzgojni zavodi so bolj represivni ali permissivni, s poudarkom na skupinskem ali individualnem delu, bolj vzgojni ali psihoterapevtski.

Po drugi svetovni vojni so pri nas najprej veljali neformalni dogovori o diferenciaciji vzgojnih zavodov. Ti neformalni dogovori si bili deset let pozneje tudi formalno-pravno urejeni. Tako naj bi Vzgojni zavod Smlednik sprejemal nevrotične otroke, Vzgojni zavod Planina lažje duševno prizadete in vedenjsko motene, Vzgojni zavod Preddvor in Vzgojni zavod Veržej otroke s socialno indikacijo, Vzgojni zavod Višnja Gora vedenjsko motena adolescentna dekleta, Vzgojni zavod Logatec vedenjsko motene adolescentne fante, VZ Slivnica vedenjsko motene mladoletnike z možnostjo zaposlitve izven zavoda. Prehodni mladinski dom v Ljubljani naj bi že od leta 1954 opravljal le diagnostiko in trižno delo. Toda v praksi načelo diferenciacije zavodov pri nas nikoli ni bilo uresničeno. Leta 1980 sta imela deloma izbrano populacijo le Vzgojni zavod v Logatcu, ki je od eksperimenta dalje (1967 -1971) uveljavljali kriterij, da ne sprejemajo duševno bolnih, telesno invalidnih in Romov, in v Vzgojnem zavodu Slivnica, ki naj bi sprejemal le bolj osebno urejene mladostnike, ki so zmožni živeti v odprtem zavodu in delati v 12 km oddaljenem Mariboru.

V razvitem svetu, predvsem v teritorialno obsežnih državah z več prebivalci, kjer imajo večje število vzgojnih ustanov, se zavzemajo za čim večjo stopnjo diferenciacije, ob tem pa poudarjajo pomen namestitve otrok in mladostnikov, kolikor je mogoče, blizu njihovega doma.

Danes so naši vzgojni zavodi zelo malo diferencirani, saj obravnavajo različno populacijo otrok in mladostnikov, različno po starosti, po spolu in tudi po razlogu oddaje v institucionalno varstvo.

Posamezni zavodi se med seboj razlikujejo. Pred preimenovanjem Vzgojnega zavoda Jarše v Mladinski dom in pred reorganizacijo Mladinskega doma Maribor v stanovanjske skupine

ter pred nastankom cele vrste novih stanovanjskih skupin, smo imeli v začetku devetdesetih let dvajsetega stoletja enostavno in jasno sliko.

MLADINSKI DOMOVI so sprejemali praviloma samo osnovnošolsko populacijo in to samo preko odločb centrov za socialno delo. Pod njihovo streho je živelo več vzgojnih skupin skupaj. Otroci in mladostniki, ki so živeli v njih, so hodili v zunanje, predvsem osnovne šole. Danes je mladinskim domovom skupno le to, da v njih še vedno prebivajo otroci samo z odločbo centrov za socialno delo in da v njih ni otrok z vzgojnim ukrepom sodišča. Mladinski dom, ki v zadnjih desetih letih ni doživel večjih organizacijskih sprememb, je Mladinski dom Malči Beličeve iz Ljubljane. Še vedno ima na eni lokaciji šest vzgojnih skupin. Otroci hodijo v zunanje, predvsem osnovne šole. V zadnjih desetih letih se je spremenil le normativ števila otrok, z 12 na 10 otrok v skupini. Vendar je ta normativ, po mojem mnenju in po mnenju večine vzgojiteljev v vzgojnih ustanovah, ki želijo dosegati zastavljene vzgojno izobraževalne cilje otrok, potrebno znižati na največ 8 otrok v skupini. Stanovanjske skupine imajo že sedaj največ 8 otrok.

OSNOVNOŠOLSKI VZGOJNI ZAVOD (ne vzgojno izobraževalni zavod) nima interno organizirane osnovne šole. Danes je primer takšnega vzgojnega zavoda Vzgojni zavod Kranj, ki je nastal iz VZ Preddvor in deluje preko svojih stanovanjskih skupin. V vse vzgojne in vzgojno izobraževalne zavode so lahko s sklepom sodišča nameščeni otroci in mladostniki, ki jim je bil v sodnem postopku izrečen ukrep namestitve.

VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI ZAVOD (VIZ) Frana Milčinskega v Smedniku in VIZ Veržej sta osnovnošolska vzgojno izobraževalna zavoda, ker imata svoji interni osnovni šoli. V VIZ Frana Milčinskega imajo osnovnošolski pouk od petega do osmega razreda, v VIZ Veržej pa poteka pouk od prvega do osmega razreda. To ni šola s prilagojenim programom, kot je npr. Osnovna šola s prilagojenim programom Janeza Levca v Ljubljani, kjer je za sprejem otroka pogoj, da je otrok usmerjen z odločbo za usmerjanje in razvrščanje otrok s posebnimi potrebami. V VIZ Frana Milčinskega v Smedniku in v VIZ Veržej pa je pouk organiziran tako, da je v razredih največ 8 učencev. Otrok dobi svoj individualni učno vzgojni program, glede na to, koliko ima predznanja in koliko zmore. Primer osnovnošolskega vzgojno izobraževalnega zavoda s prilagojenim programom pa je VIZ Planina.

VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI ZAVODI ZA SREDNJEŠOLSKO MLADINO so namenjeni pridobivanju poklica po zaključku osnovnošolskega izobraževanja. Večina srednješolcev, ki prebiva v njih, obiskuje znotraj zavoda organizirano dveletno izobraževanje ali zunanje izobraževalne ustanove s ciljem, da zaključijo določeni šolski program in pridobijo poklic.

MLADOLETNIŠKI ZAPOR je vzgojna ustanova, v katero lahko napoti otroka ali mladostnika le sodišče. Namenjeno je otrokom in mladostnikom s težjimi kaznivimi dejanji, ko se predvideva, da so le-ti prerasli vse okvire drugih vzgojnih ukrepov. V Mladoletniški zapor, ki je samo v Radečah, napoti sodišče otroke in mladostnike od 14 do 21 leta starosti. Sodišče po svoji presoji pa lahko oddaja otroke in mladostnike z razmeroma hudimi kaznivimi dejanji tudi v vse druge vzgojne zavode (razen v mladinske domove). Tako se sedaj v treh vzgojnih zavodih nahajajo mladoletni storilci hudih kaznivih dejanj, ki vanje, po mnenju vzgojiteljev, ki tam delajo, sploh ne sodijo (Bregar, 2001: 99).

STANOVANJSKE SKUPINE so najbolj odprta oblika institucionalne vzgoje otrok ali mladostnikov. Kot dislocirane in samostojne enote jih ustanavljajo vzgojni zavodi. Z njimi so dokončno porušeni elementi "totalnih ustanov", kot jih imenuje Bassaglia. Ni centralnih kuhinj, pralnic, likalnic. Število zunanjih, predpisanih pravil se manjša. Otroci in mladostniki si sami kupujejo zvezke, knjige in druge potrebščine za šolo. V ospredje prihajajo pravila, za katera se dogovorijo stanovalci. V stanovanjski skupini so praviloma zaposleni štirje vzgojitelji. Ni zaposlenih gospodinj, vzdrževalcev, kuharjev in drugega tako značilnega osebja za druge vzgojno izobraževalne ustanove. Otroci in mladostniki si ob prisotnosti vzgojiteljev sami perejo, likajo, kuhajo in pospravljajo. Kot organizacijski del stanovanjskih skupin, je vedno bolj prisotna tudi t.i. "postanovanjska organizacijska oblika" kjer mladostniki pred odhodom v samostojno življenje, živijo popolnoma samostojno in imajo le občasna, vendar redna srečanja s svojimi vzgojitelji. V določenih primerih si mladostniki sami poiščejo stanovanje in si tudi sami plačujejo stroške najemnine za stanovanje.

Danes je diferenciacija med vzgojnimi institucijami vedno manjša. Ustanavljajo svoje dislocirane stanovanjske skupine in tudi preko svojih postanovanjskih enot usmerjajo mladostnika v samostojno življenje.

2.4.3. MLADINSKI DOM MALČI BELIČEVE IZ LJUBLJANE

Mladinski dom Malči Beličeve iz Ljubljane, v katerem delam kot vzgojitelj in v katerem je potekala raziskava za to nalogo, bom podrobneje predstavil. Ustanovljen je bil za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti, ki se opravlja kot javna služba na področju vzgoje in izobraževanja otrok in mladostnikov z motnjami vedenja in osebnosti na podlagi programov, ki jih določi minister, pristojen za šolstvo. Ustanovitelj je država.

Je vzgojni zavod, v okviru katerega deluje šest vzgojnih skupin, s skupaj največ 60 otroki. Otrokom dom celo leto in 24 ur na dan zagotavlja vzgojo in izobraževanje, celotno oskrbo in varstvo, vzgojne in interesne dejavnosti.

Sem prihajajo otroci / mladostniki iz socialno neurejenih družin ter iz nevzpodbudnega in nerazumevajočega okolja. Večina teh otrok ima slabo mnenje o sebi, slabo samopodobo, ne zaupajo vase in imajo minimalna ali nerealna pričakovanja, želje in cilje ter so po pravilu učno neuspešni. (Kokalj - Tavčar, 2001: 34).

Vzgojitelj v domu:

- organizira in izvaja vzgojno delo v domu, priprave za šolo in izvaja interesne dejavnosti;
- pripravlja individualne vzgojne načrte otrok in jih neposredno izvaja;
- v vzgojnoizobraževalnem procesu sistematično opazuje in beleži podatke o otrocih in zbira pedagoško gradivo;
- sestavlja pedagoška poročila za centre za socialno delo;
- sodeluje pri svetovalnem delu s starši, skrbniki in prostovoljci;
- vodi varstvo otrok in organizira njihovo dejavnost tudi ob nedeljah, praznikih, oziroma v njihovem prostem času.

Socialni delavec v domu:

- opravi vse predpriprave, potrebne za sprejem novega otroka, sodeluje v času obravnave v ustanovi in pripravi vse potrebno za odpust;
- izdeluje socialne anamneze otrok in dokumentira svoje ugotovitve;
- pridobiva otrokovo dokumentacijo in vodi otrokovo mapo;
- spremlja otrokov razvoj s posebnim poudarkom na njegovo ponovno vključitev v okolje;

- sodeluje s šolami in pristojnimi socialnimi službami pri delu z družino obravnavanega otroka,
- organizira svetovalno delo s starši in sodeluje pri informativnih razgovorih in na timih;
- vzpostavlja in vzdržuje kontakt ter vodi razgovore s starši, strokovnimi službami in ostalimi za otroka pomembnimi osebami;
- sodeluje pri poklicnem usmerjanju otrok;
- vzdržuje stik s socialnimi delavci na centrih za socialno delo.

S tem sem povedal, kaj dela socialni delavec. Pomembno pa je, da ob tem, ko to dela, vzpostavlja socialno delavski delovni odnos med vsemi udeleženi pri reševanju problema otroka. Povezuje otroka, otrokovega vzgojitelja, otrokovega starša in učitelja ter vse druge za otroka pomembne odrasle na način spoštljivega ravnanja drug z drugim.

Otrok pred namestitvijo v zavod velikokrat doživlja starše kot tiste, ki ga z oddajo v zavod kaznujejo. Starši pa doživljajo otroka kot tistega, ki jih sramoti v njihovem socialnem okolju, sebe pa doživljajo kot neuspešne starše. Torej gre ob oddaji otroka v vzgojno ustanovo za konflikt med starši in otrokom in za začarani krog, iz katerega ne morejo ne družinski člani ne otrok (Bogataj, 2000: 91). Ko otrok starša ne uboga, ko mu starši niso vzgojno kos in mu za šolo ne morejo pomagati imajo še zadnje upanje, da bo težavo njihovega otroka in s tem njihove družine rešil zavod. S tem si tudi priznajo, da niso sposobni starševstva. Pred namestitvijo otroka v vzgojno ustanovo otrok in starši na nasprotnih bregovih.

Zavod že na prvem informativnem razgovoru, ki je že vrsto let ustaljena oblika dela z otrokom in s starši, jasno pove (ibid: 92):

- da bo učno vzgojni uspeh otroka zelo odvisen od sodelovanja staršev,
- da bo vzgojna ustanova brez udeležbe in sodelovanja staršev zelo težko delala z otrokom, ga bolje poznajo in pri tem lahko največ pomagajo,
- da otrok prihaja v vzgojno ustanovo po pomoč in ne za kazen,
- da je vzgoja kompleksna znanost in da je vsakemu, še tako dobremu staršu in vzgojitelju težko reči "znam vzgajati",
- da sprejemamo otroke in starše takšne, kakršni so in
- da jih ne bomo nikoli delili na tiste, ki so dobri ali slabi, ogovarjali se bomo o učenju in o vzgoji.

Socialni delavec Marjan Štukelj (2003), vzgojitelj v Mladinskem domu Malči Beličeve, v svoji diplomski nalogi, kjer je analiziral delo s starši, poudarja izredni pomen dela vzgojitelja s starši otrok. Po analizi rezultatov svoje raziskave predlaga:

- Starše je potrebno vzpodbujati k sodelovanju. Še posebno v začetku, da se od otroka ne oddaljijo zaradi njegovega bivanja v vzgojni ustanovi.
- Potrebno jih je opozarjati na moč, ki jo imajo pri reševanju težav z otrokom. S tem bi svoje delo z otrok usmerili tudi na njihove starše.
- Vzgojna ustanova mora iskati vedno nove možnosti vključevanja staršev v vzgojo in izobraževanje njihovih otrok in si mora prizadevati, da ji bodo starši zaupali.
- Sodelovanje med centri za socialno delo in Mladinskim domom Malči Beličeve, ki je usmerjeno v otroka, je potrebno razširiti na sodelovanje, ki je usmerjeno v otrokovo družino.

3. ODNOS MED SOCIALNIM DELOM IN SOCIALNO PEDAGOGIKO

Ko pogledamo na obe znanstveni disciplini iz razvojno zgodovinske perspektive, ugotovimo, da se je z nastankom filozofije, kot posebne oblike družbene zavesti, začel proces diferenciacije družbene zavesti, od enotnega, mističnega, religioznega pogleda na svet do njene današnje razčlenjenosti. Na področju zgodovine znanosti se kaže ta proces v postopnem nastajanju in osamosvajanju cele vrste znanstvenih disciplin (Goričar, 1967:19). Zavzemanje za lasten razvoj in iskanje lastne identitete ni lastno samo socialni pedagogiki in socialnemu delu (Uzelac, 1998: 24). Predvsem mlajše znanstvene panoge imajo potrebo po pojasnjevanju mejnih področij in potrebo po razmejevanju s sosednjimi panogami. Področje panog pa določajo potrebe prakse. Praksa je pritegnila k sodelovanju socialnega pedagoga in socialnega delavca. Oba sodelujeta tudi s psihologom, zdravnikom, učiteljem in za vsakim tem strokovnjakom stoji specifična stroka – znanost. Socialni delavec in socialni pedagog pogosto delata z istimi osebami ali skupinami. Posledično je tudi njun cilj isti: uspešna socialna vključenost otroka / mladostnika (ibid.: 25), klienta. Poklic socialnega pedagoga pa ima nekaj specifičnega v odnosu do drugih, zgoraj omenjenih sorodnih oz. sosednjih poklicev. Znani švicarski pedagog Courtioux (1985), pravi: »Poklic socialnega pedagoga je "poklicno življenje" z drugimi. Ta misel zgoščeno simbolizira »differentio specifico« socialne pedagogike v primerjavi s socialnim delom in z vsemi, njej sorodnimi disciplinami.«

Ko govorimo o odnosu dveh strok, si moramo biti na jasnem, da se pogovarjamo o dveh strokah, o dveh ločenih avtonomnih celotah, ki sta posredno medsebojno povezani. Za vsako je značilna specifična metoda dela, ustaljen postopek, specifičen sistem spoznavanja in delovanja.

Že veliko pred oddajo otroka v vzgojno ustanovo, centri za socialno delo, najpogosteje preko šol, ki jih obiskujejo otroci in mladostniki, ugotovijo, da družine teh otrok in mladostnikov najpogosteje niso kos težavam, s katerimi se soočajo. V tej, lahko bi rekli, prvi fazi dela, socialni delavec spozna družino in pomaga družinskim članom da spoznajo in rešujejo svoje težave. Ne glede na to, ali gre za alkoholizem enega ali obeh roditeljev, materialno ali duhovno nezmožnost roditeljev skrbeti za otroke in mladostnike ali drugo

problematiko, vedno ugotavljamo, da gre za nespodbudno okolje, v katerem se otrok oz. mladostnik ne more psihofizično in učno primerno razvijati. Socialni delavec centra za socialno delo, po večkrat pretehtani strokovni odločitvi, v drugi fazi svojega dela namesti otroka v vzgojni zavod ali v stanovanjsko skupino. Socialni delavec skupaj s starši in otrokom / mladostnikom ter drugimi udeleženi pri reševanju problema otroka ugotovi, da ga je tisti trenutek primerno začasno oddati v ustanovo s spodbudnejšim okoljem, k vzgojiteljem, ki otroku in njegovim staršem lahko dajo zgled zrele odrasle osebe in ki so večji pomagati otroku na področju vzgoje in učenja. Ves čas bivanja otroka v vzgojni ustanovi je socialni delavec v stiku z otrokom, njegovimi starši in z vzgojitelji. V tem času, še posebno pa pred odpustom iz vzgojne ustanove, kar bi lahko poimenovali tretjo fazo dela socialnega delavca z otrokom / mladostnikom v vzgojni ustanovi, socialni delavec, starši, otrok / mladostnik in vzgojitelj tehtajo možnosti nadaljnjega otrokovega oz. mladostnikovega življenja.

Stroki sami ne govorita o odnosu med posameznimi izvajalci, strokovnimi delavci obeh strok. Posredno ju povezuje le zakonodaja. Socialni delavci na centrih za socialno delo v prvi vrsti koristijo družinsko zakonodajo in upravni postopek. Socialni pedagogi v vzgojnih ustanovah pa se strogo ukvarjajo le z vzgojo otrok v vzgojni ustanovi tako, da z njimi živijo. Ne izdajajo nobenih odločb. Vodijo zahtevano vzgojno dokumentacijo in s poročili redno obveščajo centre o socialnem delu o otroku v vzgojni ustanovi. Potrebno je tudi poudariti, da socialni delavci centra za socialno delo in vzgojitelji v vzgojnih ustanovah nimajo istega nadrejenega ministrstva. Nadrejeno ministrstvo socialnim delavcem je Ministrstvo za delo družino in socialne zadeve, socialnim pedagogom, ki delajo v vzgojnih ustanovah, pa je nadrejeno Ministrstvo za šolstvo. Tako sta sistem dopolnilnega funkcionalnega izobraževanja in sistem napredovanja za strokovne delce obeh strok različni. Vsako ministrstvo zahteva za zaposlitev strokovnih delavcev samo svoj strokovni izpit.

Sociologi bi poudarili, da je skupna determinanta obeh, socialnega dela in socialne pedagogike, da sta v funkciji socialne pomoči ljudem, da se obe izvajata in razvijata v istem času, v istem okolju in vedno v okviru istih družbenih sprememb.

Medsebojno sodelovanje socialnih delavcev in socialnih pedagogov ni nikjer predpisano. Stično točko obeh strok določa 121. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, kjer je zapisano, da center za socialno delo sme sam ali v sporazumu s starši oddati otroka v

vzgojno ustanovo zaradi njegove osebnostne ali vedenjske motenosti, ki bistveno ogroža njegov zdrav osebni razvoj.

Splošno je znano, da oba profila poklicev sodita med tiste, s katerima se danes ne da obogateti. Niti socialni delavec (Mesec, 2002a: 61), niti socialni pedagog ne moreta priti do družbenega ugleda in večjih materialnih dobrin v svojem poklicu. Tisti, ki mu je do zunanjega videza in znamenj ugleda, si poišče drugo pot. Socialni delavec za svoje delo črpa samozavest iz globljih plasti. Socialno delo zahteva pogum za zagovarjanje izključenih in izločenih, neuglednih in prikrajšanih. Zahteva osebnostno in moralno trdnost in pokončnost. Socialno pedagoško delo pa je v nenehnem, vsakodnevnem neposrednem kontaktu z otrokom ali mladostnikom in zahteva veliko mero celostnega osebnega angažiranja. Blaž Mesec (ibid: 62) s Fakultete za socialno delo v Ljubljani pravi naj na vse glejmo kot na priložnost za učenje. Vsaka stroka da veliko priložnosti za učenje – tudi o medsebojnem odnosu obeh strokovnih delavcev. Zlasti naj bi se učili iz uspehov. Analizirali naj bi svoje uspešno ravnanje - sodelovanje. Veliko več naj bi se pogovarjali o našem delu.

Vsaka znanstvena disciplina ima svoje področje dela, svoje metode dela in raziskovanja ter tudi svojo lastno terminologijo.

Pojma diagnoza v socialno delavskem pristopu ni. Diagnoza asociira na obravnavo, obdelavo in na zdravljenje. Tudi upravičenost pojma socialne anamneze je bila večkrat izpostavljena. V teoriji socialno pedagoškega dela pa je pojem diagnoza močno prisoten, vendar je tudi tukaj čutiti premik. V Nemčiji so pred nekaj leti sprejeli t.i. KJHG zakon O zaščiti in varstvu otrok in mladostnikov (Uhlendorff, 1999: 446). 36. člen v procesu oblikovanja vzgojnih pomoči postavlja v aktivno vlogo otroke ali mladostnike in njihove starše. Uhlendorffova se ob tem zakonu sprašuje, zakaj sploh potrebujejo enostranske diagnoze, če že zakon predpisuje sodelovanje strokovnjakov in klientov pri presojanju značilnosti življenjskega položaja ter skupno odločanje o naravi in vrsti pomoči. Pri otrocih in mladostnikih, ki so zamenjali že več ustanov, ki imajo izkušnje s psihiatričnimi ustanovami in ki s svojim ravnanjem ogrožajo sebe in druge v svoji okolici, je praksa pokazala, da je metoda dela s socialno pedagoško diagnostiko primerna. Pojem diagnostike ne vežemo (ibid: 447) na medicinsko razumevanje. Pomeni nam razlikovati, razločiti in prepoznati in nikakor ne ožigosati. S tem izrazom poimenujemo pregled, razlago, primerjavo in tehtanje različnih vidikov s ciljem odgovoriti na vprašanje, kaj storiti. Tako

pri socialno pedagoški kot psihosocialni diagnostiki gre za sistematični pristop k razumevanju življenjskega položaja posameznika ali skupine z namenom, da bi nam to sistematično razumevanje omogočilo boljše načrtovanje, predvidevanje (prognozo) in izboljšanje življenjskega položaja. Tako se na osnovi psihosocialne diagnoze na nemških centrih za socialno delo odločajo, ali je mogoče cilje uresničiti, ali je vzgojna pomoč sploh potrebna, kakšna vrsta pomoči pride v poštev glede na možnosti in na resurse v socialni mreži, ki ji posameznik pripada, ali je mogoče cilje uresničiti v neposrednem življenjskem okolju ali pa je potrebna pomoč kakšne ustanove. Socialno pedagoška diagnoza je tako v nemški socialni pedagogiki sestavni del načrtovanja vzgojne pomoči in kot taka eden izmed vzvodov učno-vzgojnih procesov za napredovanje otroka / mladostnika.

Pri delu socialnih delavcev centrov za socialno delo je bistveno vzpostavljanje socialno delavskega delovnega odnosa. Podobno kot nemški zakon postavlja v aktivno vlogo otroke oz. mladostnike in njihove starše v procesu oblikovanja vzgojnih pomoči ter omogoča, da vsi skupaj, na edinstven, socialno delavski način iščemo in najdemo, kar je za vsak primer, ločeno od vseh drugih, dobro za posameznega otroka ali mladostnika. Pri tem se upoštevajo načela in metode socialnega dela. V jeziku socialnega dela bi lahko nadaljevali: Projekt otroka je edinstveni projekt za otroka in začne delati na njem socialni delavec centra za socialno delo ob prvih podatkih o ogroženosti v družinskem ali širšem socialnem okolju. Socialni delavec izdelava in ves čas dopolnjuje ta t.i. edinstveni projekt otroka. V projekt, ki ga vodi po načelih vzpostavljanja socialno delavskega delovnega odnosa in ga usmerja, vključi otrokovo socialno mrežo. Ob prihodu otroka v vzgojno ustanovo v ta projekt vključi tudi vzgojitelje. Tako se z oddajo otroka / mladostnika v stanovanjsko skupino ali v vzgojni zavod ta edinstveni projekt za otroka / mladostnika na centru za socialno delo ne zaključi. Takrat tudi vzgojitelj otroka izdelava zanj nekaj svojih edinstvenih projektov. Najpomembnejši je letni individualni vzgojni načrt otroka, ki ga skupaj z otrokom izdelata ob začetku, evaluirata pa ob koncu, šolskega leta. Med letom ga ves čas spremljata in dopolnjujeta. Vanj vključita vse poglobitve elemente dela in življenja otroka. Individualni vzgojni načrt posameznega otroka / mladostnika je del predpisane obvezne dokumentacije vzgojitelja v vzgojni ustanovi.

Zdi se, da delo na projektih združuje oba profila strokovnih delavcev, vendar je praksa drugačna.

Socialni pedagogi so v vzgojnih ustanovah prepričani, da socialni delavci centra za socialno delo, ki so oddali otroka v vzgojno ustanovo, ne delajo na nobenem projektu otroka in da ta fizično ne obstaja. Da so socialni delavci veseli, ker so oddali otroka v vzgojno ustanovo in ga s tem izločili iz nespodbudnega družinskega okolja in da z oddajo otroka v vzgojno ustanovo ne nadaljujejo svojega dela z drugimi družinskimi člani. Socialni delavec ob pomislekih o njegovem delu z otrokom ponavadi reče, da je preobremenjen in da dela na okoli 60 do 100 primerih in delo z otrokom prepusti vzgojitelju. V resnici pa ni njegovo delo, da dela z otrokom. Ostaja z otrokom v stiku in dela naprej z družinskimi člani. Delo socialnega delavca je drugačno od tistega, ki ga dela vzgojitelj. Socialni delavec dobi od vzgojitelja enkrat ali dvakrat na leto poročilo o otroku. Poročilo zajema šolsko problematiko, delo, odnose in počutje otroka v skupini, otrokovo zdravje in druge zadeve. Ob koncu poročila vzgojitelj poroča tudi o preživljanju vikendov otroka in o stikih otroka z domačim družinskim okoljem, s starši, rejniki ali drugimi pomembnimi odraslimi. Socialni delavci praviloma zaupajo strokovnosti socialnega pedagoga in ker so le-ti bližje otroku, praviloma tudi sprejemajo njihove pobude in predloge. (Priloga R2). Vzgojitelj vidi socialnega delavca ob sprejemu otroka v vzgojno ustanovo in na dveh rednih letnih timih. Stike s starši pa ima ob kocu tedna pred odhodom otroka domov, ko ga pridejo iskati v vzgojno ustanovo, če jih pokličejo po telefonu ali preko dovolilnice za izhod iz vzgojne ustanove, ki jo starši podpišejo in preko katere se vzgojitelj in starš obveščata.

Vzgojitelj praviloma nima direktnega stika s socialnimi delavci. S socialnimi delavci centrov za socialno delo vzdržuje stik socialni delavec vzgojne ustanove. Stike s socialnimi delavci centrov za socialno delo vseh otrok vzdržuje socialni delavec vzgojne ustanove. Le izjemoma (glej prilogo raziskave R11), stike z otrokovim socialnim delavcem vzdržuje tudi vzgojitelj.

Socialni delavci centrov za socialno delo, ki so napotili otroke v vzgojno ustanovo, praviloma ne vedo, da vzgojitelji pišejo obvezno dokumentacijo, v kateri je tudi letni individualni vzgojni načrt vsakega otroka. Zadošča jim le eno do dve poročili o otroku na leto. Tako vodena dokumentacija služi le neposrednemu vzgojnemu delu vzgojitelja.

Enak odnos obeh disciplin do supervizije strokovnih delavcev ju združuje.

V socialni pedagogiki je razlika v starosti med socialnimi pedagogi in otroki večja, kot v starosti med socialnimi delavci in klienti v socialnem delu. Zaradi tega in zaradi intenzivne

osebne vpletenosti socialnega pedagoga med svojim delom z otrokom, ko med svojim delom, banalno rečeno, nima časa tudi kavice spiti, stopiti na stranski tir dogajanj in se spočiti, in zahteva od njega dobro psiho fizično kondicijo, je v socialni pedagogiki, za razliko od socialnega dela, prisotno razmišljanje o staranju v poklicu. Tega v socialno delavski literaturi nisem zasledil. Frommannova pravi (Kobolt, 2001b: 386), da je to pomembna tema v socialno pedagoškem delu. Kaj pomeni starati se ob opravljanju istega poklica v isti ustanovi? Odgovoriti je potrebno na vprašanje, kako se starati, kako ohraniti strokovnost in osebno moč, da ne bi izgubili vero vase in v mlade, s katerimi delamo.

Socialno pedagoška in socialno delavska obravnava otroka si danes stojita najbolj z ramo ob rami v svetovalnih službah osnovnih šol (Skalar, 1993: 37). Socialni pedagog naj bi v šoli reševal probleme učencev v razredu, skupaj z razredom, s pomočjo drugih učencev in ne v kabinetu, izolirano od šolske okolice. Grünfeld (1997: 15) navaja, da je bilo delo šolske svetovalne službe do prihoda socialnih pedagogov pretežno vezano na birokratsko vodenje različnih spisov, izdelovanje različnih analiz vpisa, testov ipd. Manj je šolska svetovalna služba sodelovala v samem vzgojno izobraževalnem delu in velikokrat ni imela neposrednega stika z učenci. Zaradi velikega števila nalog svetovalnim delavcem na osnovni šoli ni ostalo nič časa za prisotnost pri vzgojno-izobraževalnem delu (Jurman, 1983). Svetovalni delavec na šoli bi moral poznati predvsem načine obnašanja in vedenja otroka v vsakdanjem šolskem okolju in med učno uro. To je pokazala tudi raziskava Antona Kusteca (Kustec, 2004: 99). Socialni pedagog pokriva (Grünfeld, 1997: 17) delo z učitelji in učenci. Temu področju dela je bilo do prihoda socialnega pedagoga na osnovno šolo namenjeno premalo pozornosti.

Koller – Trbović (1999: 471) pravi, kadar govorimo o otrocih in mladostnikih, posebej o tistih z motnjami vedenja in osebnosti, moramo vedeti, da ni vedno mogoče pričakovati ali upoštevati njihovih želja zaradi obdobja v katerem so oziroma zaradi njihove zrelosti in tudi zaradi okoliščin, v katerih se nahajajo. Vzgojitelji vemo, kaj je za otroke dobro. S to izjavo se v celoti ne strinjam. Vzgojitelj lahko zase ve, kaj je za otroka dobro, toda tudi otrok mora vedeti, kaj je zanj dobro. Ali res socialni pedagogi vemo, kaj je za otroke dobro, ker smo odrasli, starejši, zrelejši, pametnejši in imamo veliko znanja in izkušenj pri delu z otroki? Ne glede na to, kaj vemo, je pomembno dejstvo, če hočemo, da bo zmaga naša, mora zmagati tudi otrok. Pred nami je poškodovan, neizkušen, delikventen otrok, otrok brez znanj, brez osebne moči, s slabo samopodobo. Strokovni delavec, ki izhaja iz načel vzpostavljanja in razvijanja socialno delavskega delovnega odnosa, bo rekel, da možnost

intervencije in dela mimo klienta vedno obstaja in je tudi potrebna, ko otrok sebi ali drugim dela očitno in veliko materialno ali drugo škodo ali ogroža svoje življenje ali življenje drugih. Samo v tem primeru je primerno intervenirati. Intervencija je kratkoročno ukrepanje, akcija brez soglasja klienta - otroka, da tisti trenutek nekaj rešimo. Z njo vedno nekaj porušimo, uničimo. Če ocenimo, da trenutna kratkoročna korist intervencije odtehta z intervencijo narejeno škodo, bi lahko rekli, da je ta upravičena. V nobenem primeru pa ne smemo strokovno odločitev o interventnem posegu sprejeti sami, brez širšega posvetovanja z drugimi.

Socialnemu delavcu je tuj pristop vsevedeža in pristop iz pozicije moči. Ve, da ne glede na to, koliko je strokovni delavec prepričan, da dobro dela, če ne dela skupaj s klientom oz. otrokom preko vzpostavljanja socialno delavskega delovnega odnosa ali katerega koli drugega terapevtskega strokovnega odnosa, nič ne naredi. Na takšen način, s takšnim pristopom, ne glede na to, da gre za delikventnega otroka ali mladostnika, ko mi vemo mimo njega, kaj je zanj dobro in kaj ne, nič ne dosežemo na dolgi rok. Če izključno mi vemo, kaj je dobro zanj, ga to avtomatsko postavi v podrejeni, neenakopravni položaj, ki mu jemlje moč in pozitivno samopodobo, istočasno pa podžiga splošno nasprotovanje (Priloga R9).

Najboljši partner v socialnem delu je močna stranka s pozitivno samopodobo. Enako velja v socialno pedagoškem delu. Otrok / stranka / klient se ne rodi kot močna osebnost in s pozitivno samopodobo, lahko pa takšen postane v odnosu z nami in v tem je moč socialnega in socialno pedagoškega dela.

Zanimiva je misel Slobodana Uzelaca, da identiteta socialnega pedagoga (1998: 30), temelji na dveh enakovrednih elementih: na pedagogiki in na sociali. Pravi, da ta bližina daje sočasno ugodno podlago za dobro medsebojno razumevanje in sodelovanje, obstaja pa tudi bojazen izgubljanja lastne identitete. Prepričan sem, da je to eden izmed razlogov, da obe disciplini bolj ne sodelujeta med seboj.

In kako je drugod po svetu? V Veliki Britaniji ne razlikujejo med poklicem socialnega delavca in socialnega pedagoga. Poznajo le področje skrbi za otroke - child care (po Hudson, 1998: 19). Je pa res, da so se v drugi polovici prejšnjega stoletja začeli delavci na področju skrbi za otroke poimenovati za delavce otroškega skrbstva, dokler jih niso uvrstili pod socialne delavce - social workers. Kljub temu pa za veliko večino socialnih delavcev v

Angliji obstaja samo eno pomembno delovno področje – zaščita otrok. Drugi, ki delujejo za podporo družinam, pri delu z marginalnimi skupinami, v razvoju skupnosti ali drugje, so bolj ali manj spregledani. Stališče Hudsonove je, da je delovno področje otroškega skrbstva kompleksno in zajema zaščito otrok, razvijanje in rehabilitacijo otrok ter podporo družinam in skupnosti s ciljem usklajenega razvoja otrok.

Je pri nas v socialnem delu, pred delom z otrokom, v ospredju delo z družino? Je socialno delo pri nas prepustilo delo z otroki socialni pedagogiki?

Pri socialnem delu z otrokom, pred oddajo otroka v vzgojno ustanovo, ko je otrok v vzgojni ustanovi in ob pripravi otroka za vrnitev v družinsko okolje oz. nadaljevanje življenjske poti izven vzgojnega zavoda, ves čas dela socialni delavec z družino. Ne gre za to, da bi socialno delo prepustilo delo z otrokom socialni pedagogiki v času, ko je otrok v vzgojni ustanovi. Gre za to, da tako socialni delavec kot vzgojitelj, opravljata samo svoj del skupne naloge. Da sta pri tem uspešna in učinkovita, morata biti ves čas v neposrednem medsebojnem stiku, v stiku z družino in z otrokom.

4. ZGODBA

4.1. KAJ JE ZGODBA?

Zgodba vključuje dogodke in opisuje, kaj se je zgodilo, kaj se dogaja ali se bo zgodilo (Engel, 1994). Dogodke sestavljajo ljudje, kraji in dejanja. Nekdo stori nekaj in to se nekje dogaja. Vsi dogodki se dogajajo znotraj nekega časovnega obdobja ali se razpletajo skozi čas, ko se zgodi ena stvar, potem druga. Dogodki so povezani, ker en dogodek vodi do drugega oz. ga pogojuje. Npr., šel sem v hribe, plezal sem, potem sem padel, si zlomil nogo in pristal v bolnišnici. Jutri imam operacijo. Ali ker več skupaj opisanih stvari razkriva skupno temo ali odnos. Npr., sonce je sijalo, šli smo na sprehod, zacvetela je najlepša roža na vrtu in skotil se je teliček – to je bil res srečen pomladni dan!

Obstajajo spoznanja (Gole, 2002: 45), da je struktura oblikovanja in potrjevanja svoje podobe pripovedna, da si torej lastno identiteto zgradimo na osnovi zgodb o sebi in svetu okoli sebe. Self potem ni nekaj statičnega, temveč se uteleša v delovanju. Je rezultat referenčnega delovanja. Upodobi se v besedah, ki jih uporabljamo, ko opisujemo sebe in s pripovedovanjem izražamo svoje dejavnosti. Selfa samega po sebi ni. Ustvarja se in oblikuje vsakič, ko vzpostavljamo svoj odnos, svoje gledanje na nekaj.

Naš "self" je pripovedne narave, pravita Hermans in Kempen (1993). Razdeljen je na dve glavni komponenti, na »jaz« in »mene«. »Jaz« (angleško I) je self kot spoznavalec, ki neprestano organizira in interpretira izkušnjo na subjektiven način. Za »jaz« so značilne tri kvalitete: občutek časovne povezanosti (ki se kaže v občutku osebne identitete), občutek posebnosti in osebna volja. Osebna identiteta se kaže kot občutek, da ostaja en in isti »jaz« skozi čas. Občutek posebnosti pa se nanaša na posedovanje lastne identitete, drugačne od drugih. Osebna volja pa se kaže v nenehnem sprejemanju in zavračanju misli, skozi katere se self kot spoznavalec udejstvuje v aktivnem predelovanju izkušnje. Komponenta "mene" je v tesni zvezi z zaimkom "moje" in se nanaša na vse, kar ima oseba za svoje. To je razširjeni self, ki ni zaprt pred svetom, ampak se širi v specifične aspekte okolja, v katerih se prepozna. Sem spadajo razne materialne značilnosti (telo, obleke, lastnina), duhovne značilnosti (misli, zavest) in socialne značilnosti (odnosi, vloge, sloves). Posameznik

opisuje »mene« kot vse tisto, v čemer prepoznava sebe, kar dela, kar ima, vloge, v katere se postavlja (Gole, 2002).

Pred sposobnostjo uporabe jezika ima otrok zgolj občutke prijetnih in neprijetnih izkušenj. Z razvojem pripovednih sposobnosti pa te občutke prelevi v pripovedne interpretacije dogajanj (Gole, 2002: 51). Če so bili prej v ospredju nezavedni komunikacijski procesi (izmenjava čustvenih stanj in projekcijska identifikacija), so v poznejših stopnjah odnosov vse pomembnejši pripovedni viri znanja o drugem. Psihodinamične razlage razvoja postavljajo v ospredje primarne odnose novorojenega človeškega bitja z osebami ob njem (ibid.: 49). Teorije objektnega odnosa prepoznava v teh prvih odnosih podlago za oblikovanje človekove osebnosti (Praper, 1996). Odkrivajo, da otrok postaja psihološki subjekt tako, da skozi odnos ponotranja v sebi model druge osebe, ki mu služi kot posrednik v srečevanju s stvarnostjo. Mahlerjeva (ibid.: 101) ugotavlja, da se razvoj nesrečno zapleta pri tistih, ki jim tega prvotnega odnosa z materjo ne uspe na uspešen način vzpostaviti. Razvojne zaplete, ki temu sledijo, razlaga s tem, da ti otroci niso uspeli uporabiti odnosa z materjo kot orientacijo v svetu realnosti.

Če že samo povemo svoje videnje, svoje elemente zgodb našemu otroku / naši stranki, ima možnost, da se z njimi seznaní in da jih vključi v svojo zgodbo. Ker so naši otroci / mladostniki / stranke vpeti v določene odnose, težko vnašajo spremembe v svojo zgodbo. Pri spreminjanju zgodb prihaja do tveganja. O težavnosti spreminjanja sebe, ker smo vpeti v odnose, govori socialna pedagoginja Alja Gole (2002: 89). Posameznik je zraščén z drugimi in je z drugimi povezan z določenimi ponavljajočimi se izkušnjami. Spreminjanje odnosov ni enostavno. S spreminjanjem odnosov posegaš v globine svoje osebnosti. Za to je potrebno relativno veliko moči. Posameznik, ne glede na to ali je to otrok, mladostnik ali odrasla oseba, velikokrat v sebi ne najde dovolj trdnih temeljev za graditev drugačne perspektive. Kako pomagati takšnemu posamezniku, da spremeni svojo zgodbo? Obstaja več odgovorov.

Peale (1992: 80) navaja primer do skrajnosti preutrujenega, zaskrbljenega, nemirnega poslovneža, ki je vsak dan iz službe nosil domov aktovko nabito z delom. Vedno je hitel in vedno zamujal. Ni bil dovzeten za zdravnikovo svetovanje, za zdravnikovo zgodbo, kako bi bolje in lažje, predvsem pa bolj zdravo in z veseljem delal. Zato ga je zdravnik prosil, naj preživi nekaj časa na pokopališču. Rekel mu je: "Želim, da se sprehodite po pokopališču in si pogledate nagrobnike ljudi, ki so tam za stalno. Želim, da razmišljate o dejstvu, da so

mnogi prišli tja zelo kmalu zato, ker so menili, da ves svet sloni na njihovih ramenih. Razmišljajte o dejstvu, da se bo svet še naprej vrtel tudi takrat, ko boste vi tam za vedno. Čeprav ste tako pomembni, bodo drugi ljudje vaše delo enako dobro opravljali. Predlagam, da sedete k enemu od nagrobnikov." Tako je poslovnež spoznal oz. vpletel v svojo zgodbo element minljivosti. Sedaj dela bolje. Stvari zna organizirati in priznava, da so se posli izboljšali. Spremenil je svojo zgodbo.

Nekateri ljudje lažje, drugi težje sprejemajo spremembe. Nekateri so bolj prožni in odprti za spremembe, drugi bolj togi in zaprti (Powell, 1999: 37). Prožni ne prilagajajo dejstev, se z novimi dejstvi spoprijemajo in jih sprejemajo. Svoje prvotne zaključke spreminjajo tako, da lahko vanje vključijo vsa nova znana dejstva. Togi odrivajo in preobračajo spremembe in nove dokaze, ki utemeljujejo spremembe, tako dolgo, dokler se ne skladajo z njihovimi prvotnimi predstavami, tako da sprememba ni več potrebna. Tako je svet prožnih ljudi, odprtih za spremembe, širok in se lahko še naprej širi. Nasprotno pa togi ljudje svoj svet ohranjajo majhen. Le takšnemu svetu so kos. Ozko gledanje jim daje predvidljivost, varnost in jih varuje pred negotovostjo in zmedenostjo.

Kako pridemo do zgodbe za biografsko analizo? Nölke (1999: 428) pravi, da je biografsko narativni (pripovedni) intervju primeren zlasti za razumevanje skritih pomenskih struktur in njihovega biografskega vpliva. V tem postopku je potrebno intervjuvanemu dati kolikor je le mogoče široko svobodo pri pripovedovanju. Sogovornika na začetku prosimo, da nam pove zgodbo svojega življenja. Med poslušanjem postane intervjuvar zainteresiran empatični poslušalec, kar pomeni, da ne prekinja pripovedi, temveč čaka, da pripovedovalec sam od sebe pripoved nadaljuje ali pa jo prekine. V tem postopku naj pripovedovalec poda svojo zgodbo po lastno oblikovanih načelih, pri čemer naj pripovedne možnosti obravnavane tematike pridejo čim bolj do izraza. Pri biografskem narativnem intervjuju otroka lahko naletimo na težavo, če ta ni sposoben brez zunanjega usmerjanja, z dodatnimi vprašanji, povedati svoje življenjske zgodbe.

4.2. ZGODBA V SOCIALNEM IN V SOCIALNO PEDAGOŠKEM DELU

Ko se otrok rodi, je nepopisan list, po katerem pišemo starši, okolje in vsi drugi. Toda, ko je kakorkoli in čeprav še zelo malo popisan, je takoj zmožen pisati sam po sebi. Človek ima vedno možnost in se tudi dejansko sam odloča. Pri tem se vedno lahko vprašamo, kako in med čem.

V slovenskem prostoru dolgo nismo imeli dela o zgodbi v socialnem delu. Z doktorsko disertacijo Mojce Urek, Pripovednost socialnega dela, ki jo je zagovarjala leta 2003 na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, smo tudi to dobili. Pravi: "Socialne delavke in delavci imamo z življenjskimi zgodbami ljudi ves čas opravka. Poslušamo jih, jih pripovedujemo, interpretiramo, zapisujemo, spreminjamo, prenašamo naprej... Poklicni položaj nam omogoča, da nenehno posegamo v življenja ljudi in na različne načine vplivamo na potek njihovih zgodb. Če nič drugega, je to že dovolj velik razlog, da pogledamo, kako to počnemo" (Urek, 2003: 11).

Pojem zgodbe postavljam ob pojmu ubesediti, ki predstavlja v socialnem delu močno premiso socialnega dela. S tem pojmom se neposredno povezujeta pojma pripovedi in simbolnega sveta. Na oblikovanje svojega življenja in na njegovo kvaliteto lahko vplivamo s tem, koliko in kako ga znamo ubesediti in s tem prepoznati. Če ubesedimo svoje življenje, povemo svojo zgodbo, se življenja na drugačen način zavemo.

Odkar smo kot človeška vrsta razvili jezik, smo si ustvarili tudi simbolni svet, v katerem živimo (Gole, 2002: 33). Nismo več neposredno in le trenutno vezani na naše notranje življenjske nagone in na zunanji svet. Smo bitja, ki imamo možnost oblikovati in usmerjati svoja življenja. Ta dar lahko razvijemo tako, da se povezujemo z okoljem, da ustvarjamo in razvijamo svet pomenov, ki sloni na naših izkušnjah. Razvili smo dar prepoznavanja in poimenovanja tega, kar se dogaja. Smo v procesu stalnega iskanja simbolnih ponazoritev, razlag. Ta položaj nas lahko tudi onemogoči v zunanjem svetu, nam omeji duha ali nas vklene ali tudi loči od okušanja raznolikosti in smiselnosti življenja. Socialna pedagoginja Goletova zato poudarja (ibid. 33), da je pomembno graditi ustrezne simbolne mostove med

nami in zunanjim svetom. S tem, ko gradimo svoj pogled na svet, gradimo sebe. Ta misel pa je blizu teoriji in praksi obeh strok.

4.3. ZGODBA OTROKA IN PODOBA SVETA

Otrok je v svojem zgodnjem otroštvu najprej pasiven udeleženec pripovednega procesa (Gole, 2002: 51). Odrasli mu reflektiramo njegovo obnašanje. Poslušajo prve zgodbe, ki mu jih pripovedujemo odrasli. Z njimi mu na določen način predstavijo, kaj se je dogajalo, kaj se dogaja in kaj lahko pričakuje v prihodnosti. Otroku razlagamo njegovo lastno početje in mu pripisujejo določen pomen. Engelova (1994: 191) tako komentira to začetno obdobje: »Mali otroci se učijo, da imajo preteklost, ki jo je mogoče opisati. Srečajo sebe in druge ter spoznavajo, kdo so. Ob starših se učijo, da imajo jaz, ki ga lahko povezujejo z različnimi vrstami čustvenih tonov in pomenov.« Kmalu začne tudi otrok sestavljati prve zgodbe. Pri tem sodeluje s starši in drugimi osebami, ki se odzivajo na njegove poskuse, ga bodrijo, komentirajo, popravljajo in dopolnjujejo. Tako otroka usmerjajo v določene načine razlaganja sebe in svoje izkušnje. Otrok svoje zgodbe oblikuje po modelih zgodb svojih staršev in tistih, ki so bili ob njem. Oblikuje jih na njihov način pripovedovanja. Pri oblikovanju pripovedi se usklajuje s predstavami drugih o tem, kakšna naj bi bila pripoved kot celota in kakšen je pomen posameznih dogodkov. Krog izmenjavanja pripovednih razlag vedno bolj širi.

Naša podoba sveta je naša resnica (Gole, 2002: 8). Posameznik si nenehno gradi svoj model socialnega sveta in sebe v njem. S pomočjo teh predstav usmerja svoje delovanje v svetu in gradi svoje odnose do fizičnega zunanjega sveta, do drugih oseb in do samega sebe.

Uletova (2000), Berger in Luckmann (1988) veliko razmišljajo o podobi sveta. Razlagajo, da ljudje preko te podobe gradimo odnose z drugimi, preko nje delujemo in usmerjamo svoje življenje. Podoba sveta je objektivna (Gole, 2002: 9), ker jo delimo z drugimi ljudmi. Nenehno skušamo preko oblikovanja podobe sveta in ljudi v njem prepoznavati in razumeti drug drugega, se sporazumeti in usklajevati naše gledanje na svet. To nam omogoča, da skupaj živimo in čutimo drug z drugim. Zato je bistvena značilnost podobe sveta, da zajema družbenost človeka, omogoča srečevanje oseb, delitev človeških načinov razumevanja in doživljanja. Pomembno je, da podobo oblikujemo skupaj, da se razvija preko našega

neprestanega komuniciranja drug z drugim, ko si izmenjujemo svoje pomene in razlage. Vsaka posameznikova podoba sveta je tudi globoko povezana s podobami kulture, ki ji pripada.

Sociolog Jože Goričar (1967: 14) bi rekel, da si že s samim poimenovanjem stvari prisvajamo zunanji svet.

4.4. OBSTAJA VEČ RESNIC

Dogodki so najpomembnejše enote vsakdanjega življenja. Kako pomemben bo za nekoga nek dogodek, je zelo relativna stvar (Ule: 1993). Velja, da dogodki, ki so močno povezani z interesi posameznika, zanj pridobijo na pomenu. Dogodek, kot je npr. prihod in odhod nekega vlaka, je lahko za neko osebo komajda omembe vreden, za drugo osebo pa je čakanje na prihod vlaka lahko nekaj, kar ji s svojim pomenom zaznamuje življenje.

Ne smemo zanemariti družbenega vidika dogodkov, ki je še posebno pomemben pri obravnavi istega dogodka, v katerega je vpletenih več oseb. Če pri takem dogodku ne pride do soglasja vseh prisotnih oseb o skupnih potezah dogodka, potem sploh ne gre za isti dogodek, temveč gre po definiciji dogodka (Ule, 1993) za več različnih dogodkov, ki so se zgodili na istem mestu in ob istem času.

Akiro Kurosava, znani že pokojni japonski režiser, je pred več kot tridesetimi leti v svojem filmu Rašamon obravnaval to tematiko. V filmu govori o nasilni smrti samuraja, ki ga v gozdu napade in ubije razbojnik in odpelje njegovo ženo. Več prisotnih, razbojnik, samuraj, samurajeva žena in gozdar, opišejo dogajanje vsak iz svojega zornega kota. Vsak poda od drugih različno videnje istega dogodka. Vsak ga vidi v skladu s svojimi osebnimi vrednotami, življenjskimi izkušnjami, svojimi nazori in v skladu z družbenimi normami okolja, ki mu pripada. V tem se zrcali družbeni vidik dogodka.

V filmu žena opiše dogodek kot spopad dveh strahopetcev in nizkotnežev. Razbojnik ga opiše kot junaški dvoboj na življenje in smrt, za čast in ljubezen ženske. Ubiti samuraj iz onotranstva priča, da je naredil harakiri, ko je videl, da ga je žena prevarala z razbojnikom.

Gozdar, skrita priča dogodka v gozdu pa pove, naj bi samuraja ubila razbojnik in samurajeve žena skupaj.

Na koncu filma preko lika obupanega mladega meniha, ki prevzame samurajevega zapuščenega otroka v oskrbo, Kurosava ugotavlja, da se ne da priti do prave resnice z raziskovanjem, kdo ima prav in kdo ne, temveč, da resnični svet izhaja iz človeka, njegove dobrote, usmiljenja, sočutja, iz njegovega dejavnega odnosa do sveta in s tem tudi do soljudi.

V nalogi želim spoznati videnje socialnega in socialno pedagoškega dela iz zornega kota otroka. Kakšna je resnica otroka? Kako vidi otrok? Kakšno mesto v njegovi življenjski zgodbi ima mesto socialnega delavca in mesto socialnega pedagoga – vzgojitelja? Med katere dogodke v svojem življenju ju umešča?

Razumeti otroka ni težko, ker je v nas, pravi profesorica Tatjana Lamovec (1997: 6). Notranji otrok je tisti del v vsakem od nas, ki ga doživljamo kot resnični jaz. Predstavlja izvor moči in tvori jedro naše osebnosti. Je čist, spontan, čustven, radoveden in ustvarjalen, predvsem pa poln energije. Ko se sreča z zahtevami odraslih, se začne počasi umikati. Glas odraslih mu govori: »Ne zaupaj samemu sebi! Ne izražaj svojih čustev! Naredi, kot pravimo mi!« Glas otroka postaja vedno šibkejši, v svojem skrivališču je živ zakopan in nestrpno čaka, da pride na dan (ibid.: 7). Če se to na trenutke tudi zgodi in pride na dan, to ni več isti otrok, ki smo ga bili prisiljeni zanikati. Naš notranji otrok je sedaj ranjen, jezen, kljubovalen.

Kako različni smo, kako različno gledamo na svet in na posamezne dogodke in koliko je resnic, slikovito prikaže primer (Powell, 1999): Dva jetnika sta gledala skozi rešetke. Eden je videl blato, drugi je videl zvezde.

4.5. POSLUŠANJE, BRANJE, FILMI IN ZGODBA

Kako deluje pripovedovanje in poslušanje zgodb? To spoznanje je pomembno za nadaljnji terapevtski pristop (Gole, 2002: 56). Brez dvoma nas odprtost za drugačnost drugega bogati, nas pa tudi ogroža. Ko poslušamo in s tem izkušamo pripovedni svet druge osebe, ki

odstopa od našega razmišljanja, postavlja pod vprašaj naše lastno, v vseh delih že usklajeno in stabilno gledanje. Zgodba ali gledanje drugega nas dolgoročno gledano lahko bogati in nam razširi naš spoznavni oz. naš pripovedni horizont. Pogosto pa se ob zgodbi drugega počutimo ogrožene. Če nimamo v sebi močnih opornih točk, za katere se oprimemo ob poslušanju, ali če nam jih ne ponudijo tisti, ki nam predstavljajo svojo, od naše bistveno različno zgodbo, nas lahko ta zgodba stre. Iz tega zornega kota gledano sedaj lažje razumemo, kako pomembno je v razgovoru s stranko v socialnem delu in pri socialno pedagoškem delu z otrokom, vedno začeti s pozitivnim, s tistim dobrim in močnim pri stranki ali pri otroku. To ju povzdiguje in jima daje moč. Pomembno je najprej poslušati in razumeti stranko oz. otroka iz njenega oz. njegovega zornega kota. S tem se usidra v odnosu do nas. Ob tem pridobi na moči, ki jo potrebuje, da sliši našo zgodbo. Odrasla stranka v socialnem delu in otrok v socialno pedagoškem delu bosta dovolili, da naša zgodba vpliva na njih le, če se ob poslušanju ne bodo počutili ogrožene. Takoj pa bodo sprejeli tiste dele naših zgodb, v katerih bodo videli svojo lastno potrditev.

Tudi ko človek ne pripoveduje svoje zgodbe, temveč zgodbo drugega, jo pripoveduje on in v zgodbo vnaša sebe. V vsako zgodbo, v vsako pripoved, v vsak razgovor, vsak pripovedovalec vnese sebe in izraža svoj odnos do zunanjega sveta ter tako tudi sporoča dele svojih zgodb (Engel, 1994).

Da se srečamo z zgodbo drugega, ni nujno, da jo poslušamo iz njegovih ust. Lahko jo preberemo ali se z njo srečamo v kinu. Iz prakse znam povedati, da so imeli otroci, ki so več brali, lepše, perspektivnejše, vedrejšje in zgodbe polne upanja. Ali so več brali, ker so bili takšni ali so takšni postali ob branju, tukaj ne bom razpravljaj. Za veliko večino otrok v vzgojnih ustanovah velja, da praviloma skoraj nič ne berejo, kar bi pa bilo dobro. Branje bogati besedni zaklad in omogoča lažjo in jasnejšo artikulacijo zgodbe posameznika.

Branje knjig odpira nove perspektive. V vseh obdobjih človekovega razvoja predstavljajo knjige pomemben vir spoznanj o človekovem notranjem dogajanju in njegovem odnosu do sveta. Alja Gole pravi (2002: 87), da vsako literarno delo prikazuje edinstven stik osebe s svetom in s seboj. Je prikaz nekih razumskih, čustvenih, doživljajskih in vedenjskih odnosov oseb do sveta, do sebe in do drugih. Ti modeli so za nas viri novih možnosti. Ob njih se preko primerjanja jasneje zavemo lastnih notranjih dogajanj ali izhodišč. V njihovi sorodnosti lahko najdemo potrditev, da nismo edini v neki določeni, za nas težki situaciji, da je podobno doživljal nekdo drug in se zato čutimo potrjene v svoji človeškosti. Lahko

nam sorodnost nekega položaja odpre nove vire razumevanj samega sebe in nam nakaže do takrat še neprepoznane možnosti. Odprejo se nam razmišljanja o tem, kaj želimo in kaj ne želimo biti. Osebni nagovor avtorja v knjigi lahko deluje skoraj enako neposredno kot pogovor z živo osebo. Na podoben način nas lahko spodbudi, potolaži ali vznemiri. Ko vzamemo knjigo v roke, se srečamo z zgodbo, z njenimi nauki.

4.6. VPLIV POSAMEZNIKA NA NJEGOVO ZGODBO

Kako lahko vplivamo na svojo pripoved prikaže Powell na primeru preko uporabe dveh, kot jih on imenuje, različnih vodil (Powell, 1999: 50). Pravi, v mislih se postavite v neko situacijo, delovni izziv, recimo pogovor s sodelavci glede projekta, ki je pred vami. Prigovarjajte si nekaj trenutkov najprej prvo vodilo "Življenje je lahko, vznemirljivo, prava dogodivščina!" in si nato predstavljajte situacijo. Nato isto poskusite s ponavljanjem drugega vodila: "Življenje ni lahko, vsak je prepuščen le sam sebi!". Ste občutili, kako vas obe vodili vabita k različni drži do situacij? Kako vplivajo na vaše nadaljnje razmišljanje in formiranje povedi?! Prva je nekako igriva, osvobajajoče lahkotna in v pričakovanju nečesa novega, nenavadnega. Druga vas zresni, opozarja na zahtevnost naloge, vas kar nekako obteži in zapre vase.

Pripovedi imajo pomen globinskih scenarijev za našo podzavest (Gole, 2002: 47). Heinzmann (1993: 84) govori o pripovedih kot o sugestijah. Pravi, da danes velja kot znanstveno dokazano, da našo podzavest v glavnem nagovori in priključuje sugestija. Sugestija kot zgodba naj bi bila edini jezik, ki ga podzavest dobro razume in uboga. Podzavest je kot brezglavi, zelo voljni služabnik. Kar se ji sugerira, ta to sprejme kot ukaz, ne da bi premislila, kaj je resnično ali ne, kaj je dobro ali slabo. Sugestija ima tako ustvarjalno, kot tudi rušilno moč.

V socialnem delu ne želimo spreminjati kliente. Želimo pa, da spremenijo svoj odnos, da premagajo svoje probleme, da spremenijo svoje gledanje, svoje misli. Želimo, da bi videli svojo zgodbo, sebe in svet okoli sebe pozitivno, iz perspektive uspeha, sreče in zadovoljstva.

Človekovo gledanje nase ima zanj poseben pomen. Skupek prepričanj in gledanj, ki jih lahko prepoznamo kot človekovo samopodobo, vpliva na njegov odnos do celotnega sveta, na njegovo zmožnost udejstvovanja v njem in doseganja zadovoljivega življenja (Gole, 2002: 46). Vpliva na to, kako in kakšne zgodbe pripoveduje. Glasser pravi (Powell, 1995: 30), da je za vsakega človeka njegova samopodoba odločilna za vse njegovo obnašanje. Resnično in realno samospoštovanje je osnovna prvina zdravja osebnosti vsakega človeka. Človek deluje in vzpostavlja svoje odnose z drugimi ljudmi v skladu z načinom, kako misli o sebi in kako se doživlja.

4.7. KAKO DELUJE PRIPOVEDOVANJE ZGODB

Zanimivo je, kako White in Epston pristopata k pripovedni terapiji. Izhajata iz celostnega pristopa utemeljenega v socialno konstruktivističnem gledanju in usmerjenega v pripovedno terapijo. Osnovni cilj njunega pristopa je eksteralizacija problemov (Gole, 2002: 90). Eksteralizacija zahteva postavitev problema izven posameznikovega notranjega sveta, izven njegove osebnosti. Klientu je potrebno pomagati, da se osvobodi občutka neločljive združenosti s problemom in tako lahko preseže usodnost in nerešljivost položaja. Po njunem pristopu klient predstavi svoj problem kot zgodbo, ki jo zaigrajo on in druge osebe, udeležene v njegovem življenju. Opazimo, da se klient poistoveti s to zgodbo, da postane njegova identiteta definirana skozi to pripoved. Zgodba določi, kdo je. Včasih zgodba pripiše in določi tej osebi tudi določene notranje karakteristike. Naloga terapevta v tem primeru je, da odpre prostor za možnost preoblikovanja sebe. Za doseganje tega cilja uporabljata White in Epston metodo relativnega vpliva. Po njej si skuša oseba odgovoriti na dve osnovni vprašanji. Prvič naj bi določila pomen in vpliv problema na življenje in odnose ter drugič naj bi določila lasten vpliv na obstoj problema. Na ta način dosegeta razločevanje oseb od dogajanja in pripovedi. Problema ne vidita v osehah samih, ker ni del njih, ampak ga vidita v dogajanju med njimi. Z iskanjem drugačnih zgodb, z drugačnimi razpleti pa si morajo osebe odgovoriti še na vprašanje, v katerih situacijah so uspešno do sedaj obvladovale problem. Pridemo do pomembnega pojma alternativnih zgodb. Iz dneva v dan smo namreč ujeti v tog, vedno enak sistem pripovedovanja o sebi in svoji izkušnji. McLeod (1997) pravi, da je terapija kot neke vrste splošno povabilo k iskanju drugačnih načinov gledanja na problem, možnost oblikovanja druge zgodbe.

Smo odnosna bitja. Skozi medosebne odnose se učimo vzpostavljati različno uspešne načine povezanosti sebe z drugimi in s svetom okoli nas (Gole, 2002: 52). Pripovedi so sredstvo, s katerim zajemamo odnose, jih predstavimo samim sebi, jih nosimo v sebi in jih tudi predstavljamo drugim.

Vzpostavljanje odnosa pomeni v prvi vrsti vzpostavljanje odnosa z drugo osebo. Le z osebo lahko vstopimo v medsebojno povezanost in izmenjavo na celovit način (ibid.: 49). Z osebo lahko izmenjujemo pomene, se vživljamo v njena čustva, smo lahko od nje razumljeni, se dogovarjamo za dejanja, delujemo in pričakujemo njen odziv, ki ima v kontekstu človeka nek pomen. Brez drugega ne bi bilo ne odnosov ne pripovedi.

Ihan (2001: 32) pravi, da človek v izolaciji nima več besed, s katerimi bi spoznaval svoja lastna stališča in občutke. Besedo lahko sicer izgovarja, ampak dokler beseda ni izgovorjena drugemu človeku, je, kot pravi, zgolj neoprijemljiva blodnja. Brez ubesedenja svojih občutkov, ki jih ameni drugemu, se človek ne more nikoli zares spoznati. Otroci ne more spoznati, da je drugačen od svojih staršev, odrasel človek ne more spoznati drugačnosti svojih vrednot od vrednot drugih ljudi.

Ko oseba posluša drugega in ko razumevanje in izkušnje drugega primerja s svojimi ugotovi, da je drugačna, da občuti in razmišlja drugače. Pomen zgodbe je zato vedno postavljen v medosebni prostor in se oblikuje v dialogu z drugimi. Biti in se doživljati kot oseba, pomeni biti v odnosu z drugimi, deliti z njimi skupen pripovedni prostor. De Vries (1995: 24) označuje to kot človekovo potrebo po povezanosti. Pravi, da kot posamezniki lahko obstajamo le v odnosu do drugih. Samo ob njih lahko doživimo samega sebe kot človeka. Zato si želimo, da nas drugi vidijo in sprejmejo takšne, kakršni smo. Ta občutek pride najjasneje do izraza, ko občutimo, da smo nujno potrebni del večje celote, na primer da smo potrebni v svoji družini.

Anderson in Golishian (1994: 3) imata terapevtski proces za polje, v katerem terapevt in klient skupaj soustvarjata nove pomene, nove stvarnosti in nove pripovedi. Terapevt spodbuja pristo pot pogovora in pospešuje tak dialog, ki pripelje do novih spoznanj. Poudarek je na odpiranju novih poti in ne na povzročanju sprememb. V tem spoznavnem vidiku je sprememba pojmovana kot ustvarjanje nove pripovedi skozi dialog. Za izvedbo takšnega terapevtskega pogovora je nujno, da terapevt zavzame pozicijo nevedneža z iskreno izraženo radovednostjo, je sprejemnik klientovih informacij. Socialni delavec in

socialni pedagog se zanašata in zaupa klientovi / otrokovi / mladostnikovi razlagi in se mu zvedavo pridružita, da bi skupaj odkrili njegovo razumevanje in izkušnje. To odpira klientu neovirano pot pogovora, saj mu ni treba prepričevati sogovornika, spreminjati svojih izjav, ki niso všeč sogovorniku, varovati ali poudarjati svojega mnenja. V terapevtskem procesu se ustvari občutek domačnosti in zaupnosti. Nič ni v razgovoru terapevtovo. Obstaja le to, kar izhaja od klienta. Na ta način je terapevt vseskozi v procesu razumevanja.

Avtorja (Anderson, Golishian, 1994: 2) dokazujeta, da živimo v pripovedovalnih identitetah in preko njih in jih razvijamo v medsebojnem pogovoru. Terapevtski proces označujeta kot jezikovni sistem, v katerem ima komunikacija svoj pomen glede na dialoško izmenjavo. Klient problem umesti in ga na svojstven način razrešuje. Terapevt ima vlogo sodelujočega opazovalca in pospeševalca terapevtskega pogovora. Za dosego cilja mora biti izurjen v postavljanju vprašanj iz položaja nevednega izpraševalca in ne postavljanja takšnih vprašanj, kot jih zahtevajo druge metode terapevtskega dela, ki zahtevajo specifične odgovore.

McLeod (1997) opozarja na vrednost ponovnega upripovedovanja, ki je prav tako sredstvo reševanja problemov. Pravi, da vsakič, ko je zgodba ponovno pripovedovana, dobi pripovedovalec možnost, da pregleda sklop svojih novih izkušenj in vključi v pripoved tiste elemente, ki so dotlej ostale neimenovane ali se niso vključevale. Skozi ponavljanje zgodbe njegova izkušnja pridobiva na jasnosti in globini, pa tudi na teži in uporabnosti za njegovo nadaljnje življenje.

Kot vzgojitelj osnovnošolskih otrok, se srečujem z zgodbami otrok in mladostnikov, ki se jih najprej ne zavedajo in jih ne znajo ubesediti. Srečujem se z dejstvom, da vplivam na oblikovanje in vsebino njihovih zgodb. Otrok / mladostnik govori kot njegov starš. Govori kot njegov vzgojitelj. Otroški govor pa je zunanji odraz tega, kako gleda in razmišlja! Otrok vidi podobno kot njegov vzgojitelj, razmišlja kot on in na koncu tudi to svoje novo gledanje in razmišljanje ubesedi z besedami, ki so podobne vzgojiteljevim. Kako to uspe vzgojitelju? Enako kot vsakemu staršu ali tistemu, ki živi z otrokom. Otroku je blizu, mu predstavlja svoje gledanje in razmišljanje v slikah, fragmentih, s svojimi predstavami o svojih povezavah med posameznimi slikami. Otroku predstavlja dele svojega gledanja, dele svoje zgodbe in svoj celovit pristop, ki ga tudi čustveno obarva. Kako bo to otrok sprejel? Otrok redkokdaj sprejema le na racionalni ravni. Ne odloča se zavestno, to bom sprejel in to ne. Ne sprejema le vsebine, ampak sprejema tudi obliko, način, metodo, s katero predstavimo

in tudi naš osebni odnos, s katerim mu predstavimo svoje gledanje. Splošni pogoj za sprejemanje otroka / mladostnika pa je pozitivni medsebojni čustveni odnos.

Tako lahko razumemo, kako uspe vzgojitelju in staršu, to je tistemu, ki z otrokom živi, preko neposrednega, odkritega, lahko bi rekli celostnega odnosa z otrokom, ob pozitivnem odnosu, s spoštovanjem, sprejemanjem, potrjevanjem v njegovih pozitivnih lastnostih, oblikovati po svoji podobi.

Poudariti je potrebno, da zgodbe in delo preko njih ne morejo biti vsezmožne. Ne da se jih kar tako spreminjati. Velikokrat je potrebno delati na samem sprejemanju zgodb. Če otrok ali odrasel določenih elementov svojih zgodb ali svoje zgodbe v celoti ne sprejema, spremeniti je pa ne more, je potrebno delati na ojačanju posameznika in sprejemanju določenih elementov njegove obstoječe zgodbe. Temnopolti otrok bo še vedno temnopolt, Romka bo še vedno Romka, otrok na inzulinu se na to mora privaditi, to sprejeti, s tem živeti.

Melo (1988: 16) nam to ponazori z naslednjo zgodbo: Mladi mož je zapravlil vse svoje podedovano bogastvo. Kot se ponavadi zgodi v takšnih primerih, je z zadnjim denarjem izginil tudi zadnji prijatelj. Ko si mladenič ni znal več pomagati, je poiskal modrijana in mu rekel:

- Kaj bo z menoj?! Nimam niti denarja, niti prijateljev.
- Ne skrbi, sin! Zapomni si moje besede: Vse bo spet dobro!
- Ali bom spet obogatel? vpraša mladi mož.
- Ne. Privadil se boš na to, da si ubog in sam. Sprejel boš svojo novo zgodbo.

4.8. NOTRANJA STRUKTURA ZGODB

Vsaka zgodba je sestavljena iz zaporedja dogodkov (McLeod, 1997). Vsakodnevno življenje je v glavnem sestavljeno iz ponavljajočih se, nezanimivih delov zgodb, ki jim rečemo rutina. Iz običajnih dogodkov ne moremo oblikovati zgodbe, ki po pravilu morajo biti zanimive. Pripovedovane so zato, da bi zaobjele ali razložile posebne, neobičajne dogodke, ki odstopajo od pričakovanega toka dogodkov. Del pomena vsake zgodbe prihaja

iz napetosti, ki se ustvarja med izrednimi dogodki, ki jih želimo opisati, ter običajnimi rutinami, ki so zajete v pripovedi. Pripoved je sredstvo izražanja napetosti in reševanja problemov, je pa tudi sredstvo pomirjenja napetosti med izrednim in pričakovanim.

Zgodba vsebuje informacije o notranjem svetu pripovedovalca in oseb, o katerih govori. Zgodba ni nikoli samo kronika dogodkov, saj je za kroniko (Gole, 2002: 40) najpomembnejše le časovno sosledje dogodkov. Zgodbo gradi notranja povezanost in pomen posameznih dogodkov za pripovedovalca in poslušalca.

4.9. ZGODBA KOT PREDMET RAZISKOVANJA

Zgodba vedno sporoča, je nosilka številnih informacij in je tako lahko predmet raziskovanja (McLeod, 1997). Vsebuje opise dogodkov, vključno s podatki o času, kraju in dogajanju. Izraža subjektivnost, namernost in identiteto. Pripovedovalec z njo reče: "To sam jaz". Zgodba izraža odnos pripovedovalca do drugih. Pove, kako razume svet in moralne norme. Preko zgodbe izraža svoje občutke in čustva.

Naše videnje resničnosti se zrcali v naši zgodbi. V iskanju resnice so ponavadi vzhodnjaški misleci s svojo bližino samemu sebi in naravi pred nami zahodnjaki. Anthony de Melo pravi (1988: 17), da je zgodba most med stvarnostjo in človekom. Kot učitelj je posredoval svoj nauk svojim učencem vedno v prilikah in zgodbah, ki so jih ti z užitkom poslušali in se tudi veliko od njega na ta način naučili. Toda velikokrat so bili tudi razočarani. Hrepeneli so po globokih resnicah. Učitelja Mela to ni ganilo. Na vse njihove ugovore je navadno rekel: "Naučiti se še morate razumeti, dragi moji, da je najkrajša razdalja med človekom in resnico zgodba." Drugikrat pa je rekel: "Ne prezirajte preprostih zgodb. Izgubljen zlatnik se najde s pomočjo cenene sveče, najgloblja resnica pa se najde s pomočjo preproste zgodbe." (Melo: 1988).

III. RAZISKAVA

1. OPREDELITEV PROBLEMA RAZISKAVE

Socialni delavci centrov za socialno delo, ko delajo z družinami otrok / mladostnikov, določene otroke / mladostnike (zaradi za njih neprimernih družinskih razmer, praviloma po večkrat pretehtani strokovni odločitvi in v dogovoru z otroki), tudi namestijo v vzgojno ustanovo. V tej ustanovi delajo socialni pedagogi – vzgojitelji, ki z otrokom tukaj živijo. Od tega trenutka dalje socialni delavci in socialni pedagogi obravnavajo istega otroka. Teoretska izhodišča za delo socialnega delavca in socialnega pedagoga so jasna, kot je razvidno iz teoretičnega dela naloge. Vseeno se pogosto v praksi pojavi vprašanje, katera stroka je bolj poklicana za delo z otrokom / mladostnikom, katera dela na življenjskem projektu otroka / mladostnika in katera bi morala že oz. še kaj storiti za njegovo dobrobit. Ob tem pa tega otroka / mladostnika velikokrat niti ne vidimo niti ne slišimo.

Iz zornega kota otroka v vzgojni ustanovi bom preko njegove zgodbe raziskal kako vidi otrok sebe in svoj odnos do socialnega delavca in vzgojitelja. Iz otrokovih oči, iz njegove življenjske zgodbe, ki mi jo bo povedal, bom določil mesto, ki ga imata v odnosu do otroka / mladostnika socialni delavec in vzgojitelj.

2. CILJ NALOGE, OSNOVNE PREDPOSTAVKE IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V začetku zapisanih ciljev naloge naloge nisem spreminjal. Z nalogo želim preko otroške zgodbe povedati nekaj o odnosu med socialnim delom in socialno pedagogiko, predstaviti možnosti raziskovanja otroških zgodb in tudi dati priložnost domskemu otroku, da se sliši njegova zgodba.

Kvalitativna raziskava praviloma naj ne bi vsebovala klasičnih delovnih hipotez, tako značilnih za kvantitativno obdelavo podatkov. Vseeno navajam nekaj osnovnih predpostavk, s katerimi sem šel v teoretično predstavitev obeh strok in zgodbe in ter

izvedbo raziskave. Zanimivo je vedeti, s kakšnimi osnovnimi predpostavkami sem nalogo začel in jih primerjati s spoznanji, do katerih sem prišel ob zaključku naloge.

Osnovne začetne predpostavke:

1. Otrok v mladinskem domu čuti oporo in varnost, ki mu jo nudita vzgojna ustanova in center za socialno delo.
2. Vzgojitelj ima boljši stik z otrokom, kot otrokov socialni delavec.
3. Zgodbe otrok bodo veliko povedale o odnosu med socialnim delom in socialno pedagoškim delom.

V tretji raziskovalni sekvenci sem ciljem raziskave dodal raziskovalna vprašanja. Z njimi sem točno določil smer in področje raziskave.

V zvezi z otrokom / mladostnikom me zanima:

- Kako se vidi, kakšnega zdravja je, kako se počuti, se mu godijo krivice, kaj si želi?
- Kakšen je njegov odnos do šole, s kakšnimi težavami se srečuje, kaj predlaga?
- Ali sprejema ponujene možnosti, ki mu jih ponuja vzgojna ustanova?
- Kako sprejema življenjski vsakdan v vzgojni ustanovi, kaj zavrača, kaj predlaga?
- Se počuti varnega, umirjenega, sprejetega?

Zanima me, kako se otrok / mladostnik umešča med vzgojitelja in socialnega delavca:

- Kako otrok vidi svojega socialnega delavca, mu kaj očita, kaj predlaga?
- Kako vidi svojega vzgojitelja, kako ocenjuje svoj odnos z njim?
- Kako sta socialni delavec in vzgojitelj prisotna v njegovem družinskem okolju?
- Kako vidi odnos med socialnim delavcem in vzgojiteljem?
- Ali imata socialni delavec in vzgojitelj skupni pristop do njega in
- Kako dosejata zastavljene cilje?

Sistematično, v skladu z načeli sekvenčnega akcijskega raziskovanja, bom skozi otrokovo mladostnikovo zgodbo poglobljal sliko o njem in njegovem odnosu do socialnega delavca in vzgojiteja.

3. METODOLOGIJA, PRIMERJAVA REZLTATOV Z OSNOVNIMI PREDPOSTAVKAMI IN USMERJANJE RAZISKAVE

Odkar sem v Bečajevelem članku (1994), Pomembno je biti uspešen, zasledil ime Kurta Lewina in njegovo teorijo polja, sem se spomnil na načela akcijskega raziskovanja, ki smo se jih učili na Visoki šoli za socialno delo, sedaj Fakulteti za socialno delo. Poskušal jih bom uporabiti v tej raziskavi.

Akcijsko raziskovanje po Lewinu vodi do družbene akcije. Raziskovalec je aktivno vključen v raziskovanje. Cilj je vpeljevanje inovacij, izboljševanje prakse, prevladovanje odporov do sprememb, prenašanje znanja v prakso - usmerjanje praktične dejavnosti - učenje in usposabljanje za nove načine dela in tudi za izboljšanje institucionalne klime. Vse to omogoča odkrivanje problemov, novih načinov dela in olajša pot do novih spoznanj.

Uporabil bom akcijsko raziskovanje po Cunninghamu, ko so v raziskovanje vključeni tudi sami člani organizacije, v kateri se raziskovanje opravlja. Ti se za raziskovanje usposablajo ter sodelujejo pri načrtovanju raziskave, pri samem raziskovanju in pri analiziranju in interpretiranju rezultatov. Vsi so člani akcijsko raziskovalne skupine. Neprenehoma si v ciklusih sledijo načrtovanje, usposabljanje, izvajanje raziskave in interpretacija rezultatov. Govorimo o akcijsko raziskovalni spirali. Cilj je spremeniti vedenje - obnašanje.

Podatke za raziskavo bom zbral v razgovoru z otroki tako, da si bom zapisoval njihove zgodbe, ki mi jih bodo pripovedovali. Raziskovalno pot si bom sprti začrtoval v skladu z načeli sekvenčnega raziskovanja. Med raziskavo bom v stiku z otroki in njihovimi socialnimi delavci in vzgojitelji.

Med raziskavo sem se odločil posneti šest poglobljenih otroških življenjskih zgodb. Pri tako veliki količini zbranega gradiva, ko šest otrok pripoveduje svoje življenjske zgodbe in ko je vsaka zgodba svet zase, sem se spraševal, ali je možno tako različne zgodbe, takšno količino različnih izjav, prevesti v eno za vseh šest otrok veljavno teorijo domskega otroka.

V vsakem raziskovalnem dokumentu sem želel ohraniti vir, stik z otrokom, kajti otrokove izjave se lahko enoznačno razumejo le, če so razumljene v kontekstu okoliščin, situacije, medsebojnih odnosov posameznega otroka / mladostnika, v katerih so nastale in iz katerih so vzete. Zgodbo vsakega otroka / mladostnika in tudi iz le-te izpeljane posamezne abstrahirane izjave sem pisal vedno v isti barvi. Prvo zgodbo npr. in vse v zvezi z njo sem zapisal s sivo barvo, drugo z rjavo, tretjo z zeleno, četrto s črno, peto z oranžno in šesto ter vse v zvezi z njo, z rdečo barvo. S tem želim doseči lažjo preverljivost rezultatov raziskave in višjo stopnjo verodostojnosti iz zgodb izpeljane teorije.

4. POPULACIJA RAZISKAVE, PROCES ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV

Raziskavo sem opravil v Mladinskem domu Malči Beličev v Ljubljani. Prvi raziskovalni koraki so bili opravljeni leta 2002 in 2003, glavnina pa konec leta 2004. Zaključek je sledil v začetku leta 2005. Proces zbiranja podatkov v posameznih raziskovalnih korakih, populacija raziskave in način kvalitativne analize je podrobno opisan in argumentiran s prilogami. Zaradi velike količine zbranih podatkov in velikega števila izdelanih dokumentov so priloženi le najpomembnejši dokumenti. Ker gre za sekvenčno raziskavo sem predvideval, da se bo, kot posledica te iste, med raziskavo spreminjal tudi sam postopek analize, spreminjala se bo načrtovana populacija, čas izvedbe in tudi delovne predloge. Cilj raziskave je jasen in določen. Pri sekvenčni raziskavi, ko se raziskava krmili in usmerja s svojimi sprotimi izsledki, ni možno vnaprej predvideti vseh poti, ki pripeljejo do cilja. Da ne bi zašel in točno določil polje raziskovanja, sem izoblikoval raziskovalna vprašanja, ki mi določala generalno smer raziskave.

Med raziskovanjem sem se večkrat ustavil in si vzel čas za razmislek o vsebini, metodah in o svojem odnosu do raziskovanega. Želel sem si, da bi med raziskavo kdaj bil sposoben stopiti tudi korak nazaj in nadaljevati v drugi smeri, če bom ugotovil, da sem zgrešil smer.

Ob zaključku vsake raziskovalne sekvence sem povzel razmišljanja in rezultate, ki iz te izhajajo.

4.1. OPIS POSAMEZNIH RAZISKOVALNIH SEKVENC

4.1.1. PRVA RAZISKOVALNA SEKVENCA

V letu 2002 analiziram urejene zapise otroških zgodb otrok Mladinskega doma Malči Beličeve (v nadaljevanju MDMB) (**Priloga R1**: Zapis ene zgodbe). Z analizo gradiva, kjer otroci le na kratko odgovarjajo na celo vrsto zastavljenih vprašanj o njih, o MDMB, o njihovih socialnih delavcih in vzgojiteljih, pridem do spoznanja, da veliko otrok in mladostnikov v vzgojni ustanovi s težavo odgovarja na zastavljena vprašanja. Ne povedo veliko o svojih vzgojiteljih, še veliko manj povedo o svojih socialnih delavcih. Velikokrat ne poznajo odgovora na vprašanje. Kratki odgovori otrok in način oblikovanja otroške zgodbe tako, da moraš za vsako stvar vprašati, da dobiš odgovor, mi ni všeč. To niso otroške zgodbe! Preveč jih usmerjam. Ugotovim, da na ta način ne bom prišel do cilja.

Kako preseči težavo, da vsi otroci niso enako verbalno sposobni oblikovati, artikulirati svoje zgodbe? Predvsem mlajše in osebno oškodovane je potrebno voditi iz stavka v stavek in s tem tudi občutno usmerjati njihovo zgodbo. Otrok prevečkrat odgovori z "Ne vem!" To je daleč od njegove izpovedi zgodbe, kjer naj bi ga le minimalno usmerjal in ne z vprašanji sproti sooblikoval elemente njegove zgodbe. Kako zapolniti to vrzel?

4.1.2. DRUGA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Izdelam predlogo za dodatni usmerjeni intervju z otroki, njihovimi vzgojitelji in njihovimi socialnimi delavci. Tako bom povečal količino dobljenih podatkov in bom istočasno lahko raziskoval nekaj novih parametrov v odnosu med otrokom, vzgojiteljem in socialnim delavcem in dopolnil podatke, dobljene iz zgodb.

Da se izognem nezmožnosti artikulacije svojih zgodb, se odločim intervjuvati le tiste otroke, ki so za to sposobni, so bolj samostojni in ne potrebujejo strogega vodenja. Z enako predlogo za vodenje intervjuja bom opravil intervju z otrokom, njegovim vzgojiteljem in njegovim socialnim delavcem.

Dobim pestro paleto odgovorov. (**Priloga R2:** Primer intervjuja otroka in njegovega vzgojitelja). Dobljeni podatki odprejo možnost direktne primerjave izjav otrok, njihovih vzgojiteljev in socialnih delavcev.

Všeč mi je zbrano gradivo. Vseeno dodatnih intervjujev otrok, njihovih vzgojiteljev in socialnih delavcev ne izpeljem do konca. Odločim se stopiti korak nazaj in ne nadaljevati raziskovanja v tej smeri.

V šolskem letu 2001/2002 je nekaj intervjuvanih otrok končalo bivanje v MDMB. Zamenjalo se tudi nekaj vzgojiteljev. Sprašujem se, kako bom izpeljal končno evalvacijo raziskovalnega dela. Ugotavljam, da s tako dobljenimi podatki ne bom mogel odgovoriti na vprašanje, ali je otrokova zgodba primerna za raziskave. Nočem se preusmeriti od raziskovanja otroške zgodbe. Z ozko usmerjenimi intervjuji dobim odgovore na zastavljena vprašanja, toda z ozko postavljenimi vprašanji dobim samo odgovore na to, kar sprašujem in le tako, kakor sprašujem. Dobiti odgovore v življenjski zgodbi otroka, je nekaj popolnoma drugega.

Po drugi raziskovalni sekvenci sem se za dalj časa ustavil in končno, ob pomoči prijateljev prišel do spoznanja, da prvi dve raziskovalni sekvenci le ne predstavljata zgrešeni smeri v moji raziskavi, kot sem prvotno bil prepričan, temveč predstavljata v okviru sekvenčnega raziskovanja nujno potrebna koraka, ki sta mi omogočila, da sem prišel do pomembnih spoznanj za nadaljevanje raziskave v začrtani smeri.

Spoznal sem, da je potrebno z raziskovalnimi aktivnostmi delati časovno bolj skoncentrirano, tekoče in ažurno, ker je populacija živa in lahko uide.

Da je potrebno slediti zastavljenemu cilju. Če sem si v nalogi zastavil cilj analizo otroških zgodb, je potrebno to delo čim bolj kvalitetno izpeljati in ne uiti na ozko področje vodenega intervjuja.

Če otroška zgodba ni dovolj globoka, če ji primanjkuje raziskovanih elementov, je potrebno na en način otroku omogočiti, da jo na določenih mestih poglobi in razširi. Otroke, ki niso zmožni artikulirati svoje zgodbe, ne bom vključil v raziskavo.

Spremenil bom reprezentančni vzorec otrok, ki sodelujejo v raziskavi. Upošteval bom kriterij spola, starosti, časa bivanja v MDMB in da je od vsakega vzgojitelja v raziskavi prisoten le en otrok.

V raziskavi želim zajeti po enega otroka iz vsake vzgojne skupine v MDMB, kajti otrok predstavlja s svojimi vzgojitelji svojstven svet t.i. družinskih odnosov in pravil, ki jih oblikujejo otroci skupaj s svojimi vzgojitelji in ki se po skupinah razlikujejo.

Le starejši in socialno bolj zreli otroci so sposobni samostojno, poglobljeno, z minimalnim usmerjanjem raziskovalca izpovedati svojo življenjsko zgodbo. Zajel bom starejšo populacijo otrok od 13. do 18. leta starosti. Glede na to, da okoli ene šestine domske populacije predstavljajo srednješolci, bom od šestih otrok posnel eno zgodbo srednješolca.

Z analizo v prvem koraku opravljenih intervjujev in analizo hipotetičnih vrst odgovorov, ki naj bi jih dala raziskava, bom izdelal opomnik za usmerjanje izpovedi poglobljene otroške življenjske zgodbe.

V raziskavi bom zajel različne otroke. Zajel bom učno uspešnega in učno neuspešnega otroka, zelo zadovoljnega in nezadovoljnega otroka, otroka, ki je pred kratkim prišel in tudi otroka, ki je v MDMB živi že več let.

4.1.3. TRETJA RAZISKOVALNA SEKVENCA

S pregledom zgodb iz prvega raziskovalnega koraka, s pridobljenimi spoznanji iz prvih dveh raziskovalnih korakov, z določeno izkušnjo vodenja in zapisovanja otrokovih zgodb oblikujem raziskovalna vprašanja, s katerimi zajamem osnovne elemente za usmerjanje otrokove zgodbe in jih povežem v celovito tridimenzionalno shemo (**Priloga R3**: Predloga za usmerjanje otrokove zgodbe): 1. dimenzija: vsebina - otrok naj bi v svoji zgodbi zajel vse o sebi in o drugih, o socialnih delavcih in svojih vzgojiteljih, družini, MDMB, o šoli in svojih interesih, 2. dimenzija: čas – otrok naj bi govoril o preteklosti, sedanjosti in o prihodnosti in 3. dimenzija: elementi otrokove celovite osebnosti po Williemu Glasserju, mišljenje, aktivnost, čustva in fiziologijo – počutje.

S pomočjo predloge in analize zgodb prvega koraka, izoblikujem vprašanja za spremljanje in usmerjanje otroške zgodbe (**Priloga R4**).

Predloga mi omogoči kvalitetno in enostavno spremljanje ter usmerjanje otrokove zgodbe. Moj cilj je čim več poslušati in se z otrokom pogovarjati ter ga čim manj usmerjati. Izogibam se direktnih vprašanj. Spodbujam ga, da pove tisto, kar želi, kar se njemu zdi pomembno, pa vseeno tako, da ob koncu njegove zgodbe ne odidem brez odgovorov na vprašanja, ki sem si jih okvirno zapisal.

Marsikateri otrok bo s težavo, z velikimi strahovi in z veliko aktiviranih obrambnih mehanizmov povedal svojo zgodbo. Tudi če zaupa sogovorniku, bo veliko elementov njegove zgodbe ostalo skritih. Posameznih slik svojega življenja se ne zaveda, določene slike ga bolijo in se jim, kot se je navadil v nuji, da preživi s čim manj poškodbami, spretno izmika. Ko se nam zdi, da pri kakšni otroški zgodbi kaj manjka, ko začutimo ali ko smo celo prepričani, da otrok zavestno ali podzavestno v svoji zgodbi kaj skriva, je to še vedno njegova zgodba in je biser njegovega življenja. Takšna kot je, je tisti trenutek edina prava, ker je njegova. Vesel sem, da sem prišel do te majhne resnice, ki me bogati in plemeniti moj odnos do otrok. Je pa tudi res, da iz takšne zgodbe ne moreš potegniti zadostno količino zelenih elementov za raziskavo.

Če hočemo, da nam otrok kaj pove o stvareh, ki nas zanimajo, mu moramo omogočiti, da nam govori o njemu pomembnih stvareh. Otroka usmerjamo v kontekst, kjer bi lahko opisal to, kar mi želimo. Usmerjamo ga, da dobimo odgovor na naše vprašanje in ne na sam odgovor. Tisto, kar je za nas pomembno v njegovi zgodbi, moramo izbrskati sami. Le tako nam bo, posredno seveda, odgovoril na naša vprašanja. To ne bodo odgovori z našo formulacijoin na način, kot si ga mi želimo.

Za otroka je pomemben samo njegov svet. To je zanj edini pravi svet. Vidi ga na svoj način, iz svojega zornega kota. Če ga neposredno sprašujemo o stvareh mimo tega njegovega sveta, ne bo poznal odgovorov. Marsikdaj bo poiskal racionalizacije, to je odgovore, ki so rezultat njegovega logičnega miselnega procesa, ki ga je izoblikoval v glavi in kot ponavadi rečemo, ne prihajajo iz srca. Tak odgovor ga ne zrcali. Je tudi njegov, vendar samo, ker je prišel iz njegovih ust. Je hitro spremenljiv in je odvisen od načina našega spraševanja in od konteksta, ki ga narekujemo. S takšnim odgovorom tudi otrok ni zadovoljen. Na isto vprašanje nam lahko večkrat odgovori različno, celo nasprotujoče,

odvisno od tega, kako ga sprašujemo oz. v kateri svoj trenutni kontekst razmišljanja umešča svoj odgovor. Otrok tudi ves čas ocenjuje, kateri njegov odgovor bi bil za nas pravi. Takšni odgovori nimajo svoje teže in jih ne moremo umestiti v njegov socialni okvir, v kontekst njegove življenjske zgodbe.

Če želimo od otroka dobiti podatek o zadevi, o kateri veliko razmišlja, ki je del njegove vsakdanje problematike, za katere je prepričan, da so del njega ali da ga zrcalijo, in do katere ima že izoblikovan odnos oz. že vnaprej pripravljen odgovor, ga je o tem primerno direktno vprašati. Primerno pa je tudi, da ga usmerimo v to, da svoj odgovor v nekaj umesti ali na nekaj veže. Ne usmerjamo ga z direktnim vprašanjem: "Kaj misliš s tem?" ali "Zakaj si to povedal?" Otroka tudi ne sprašujemo tako, da bi ga z njegovimi odgovori dobili v precep: "Prej si pa povedal..." ali celo "Odloči se že enkrat!". Najbolje ga je neusmerjeno napeljati na to, da kaj več pove o povedanem tako, da enostavno ponovimo njegovo izjavo: "Praviš, sta se tepla z vrvjo" Na koncu izjave ne postavimo pike, klicaja ali vprašaja. Sam pustim odprti stavek, ki ga otrok lahko dopolni, in čakam. S tem na strežaj odprem vrata vsem njegovim miselnim procesom in tudi vsem občutkom in čustvom. Nobenega miselnega procesa ne zaključim in ne preusmerim. Ne silim vanj. Ostajam brez sodb in ga celo povzdignem, ker ga poslušam in se zanimam za njegovo izpoved.

Otroke smo navadili odgovarjati na vprašanja, ki se začnejo z vprašalnico Zakaj?. Sprašujemo: Zakaj si to naredil? Zakaj se ne učiš? Zakaj si slabe volje? Zakaj nisi pojedel kosila do konca? Zakaj si ga udaril? Zakaj gledaš televizijo? Zakaj ne greš spat? ... Ali res želimo dobiti odgovore na vsa ta naša vprašanja? Mu mar ne želimo le nekaj povedati?

Otrok nam vseeno poskuša odgovarjati in brska v glavi po razlogih. Premetava odgovore. Kateri odgovor je pravi? Slabo se počuti. Kateri odgovor je najbolj smiseln? Počuti se praznega. Ve in čuti, da obstaja odgovor, pa ne more najti ustreznega. Veliko je odgovorov, vendar nobeden ni pravi. Kateri je najbolj logičen? Kateri odgovor je najbolj smiseln? S katerim odgovorom nas bo zadovoljil? Bomo zadovoljni? Kateri odgovor bi ga rešil? Odgovore išče v preteklosti. Razmišlja, kaj smo mu do sedaj na kakšen njegov odgovor ali na podobno vprašanje že odgovorili. Prepričan je, da mu ne bo uspelo najti pravega odgovora, čeprav zagotovo ve, da ta obstaja! Je slabe volje. Za razmišljanje porabi veliko energije. Njegovo gibanje se za trenutek ustavi. Ponovno je neuspešen. V ustih se pojavi okus grenkobe... Eksplodira. Vrže knjige na tla, udari mlajšega, zavpije, te nekam pošlje, zaloputne vrata za seboj, vpije in se na samem zjoka. Ve, da je nekaj narobe, ne ve pa, kaj.

Nizko samopodobo bo s tem še poglobil. Po tem dogodku se nam bo približal s slabo vestjo. Potrebuje nas. Počuti se krivega, v resnici pa nič ni kriv. Tudi opravičil se bo. Želi, da bi ga imeli radi. Najbolj bi bil vesel, če bi bili mi srečni z njim.

Nikoli ne sprašujem z vprašalnico "Zakaj?". Ne maram, da otroci brskajo po preteklosti. Raje jih vprašam kako se počutijo, kaj čutijo, kakšen odnos imajo do določene zadeve, kaj razmišljajo. Preteklost se zrcali v sedanjosti in če sem večč, lahko preko sedanjosti opravim z vso njihovo preteklostjo. Tudi sam živim v sedanjosti. Pomembno mi je, da ta trenutek sprejemam otroka, da mu povem, da ga imam rad. V njem iščem dobro, ga opogumljam in ga ojačujem, ker bom z močnejšim, samozavestnejšim otrokom, z otrokom s pozitivnejšo samopodobo lažje dosegal skupaj zastavljene cilje. Ob tem se trudim za stik, ki nama omogoča, da ne greva drug mimo drugega.

Z izkušnjo vsakodnevnega dela z otroki in določenimi teoretičnimi spoznanji ter s predlogo za vodenje razširjenega razgovora z otrokom se lotim razširjenih intervjujev. Julija 2004 posnamem na diktafon in zapišem samo eno, prvo, na osnovi zgoraj opisanih spoznanj, razširjeno otroško zgodbo (**Priloga R5: Zgodba prvega otroka**).

Na tej zgodbi preizkusim zastavljeno načelo poslušanja in minimalnega usmerjanja ter kako bi v njej našel in zapisal odgovore na svoja raziskovalna vprašanja. V zapisani zgodbi preizkusim pripisovati tudi pojme posameznim delom in določiti, kateri deli so za raziskavo relevantni. Tudi drugi deli otroške zgodbe so zame pomembni, vendar le, ker tvorijo ozadje, okolje, kontekst, ob katerem se da razumeti in interpretirati za raziskavo relevantne dele zgodb, in ker lahko v njih umestim odgovore na svoja raziskovalna vprašanja. Oblikujem posamezne celote otrokovih izjav in jih abstrahiram, posplošim in jim pripišem relacijo, ki jo določajo (**Priloga R6: Abstrahiranim izjavam pripisana relacija iz izjave**).

Soočam se z vprašanjem, kako obravnavati majhne drobce zgodb, da se ne izgubijo. Pri veliko majhnih korakih se lahko izgubijo. Pri enem samem velikem koraku se lahko ti majhni delci seštevajo in ker so tako prikazani kot absolutno malo večji segment, se lahko obdržijo. Abstrahirane izjave otroka enomestno kodiram in delim na tiste izjave, ki govorijo o otroku, o socialnem delavcu in o vzgojitelju. Poskusno jih uredim s sortiranjem preko računalniškega programa Word, ki sortira alfabetično in številčno od leve proti desni. Ugotovim, da je potrebno ločeno dodatno kodirati vsako skupino, ker mi samo ločevanje na te štiri velike skupine, pri tako velikem številu pričakovanih izjav, ne bo zadoščalo. Kako

priti do pomenskih podsklopov za kodiranje? Kako podatke razbiti in sortirati, da bodo bolj razvidni? Tako veliki količini podatkov iz šestih zgodb na enem mestu ne bom kos.

Odločim se, da bom izjave, ki govorijo o otroku, dodatno številčno kodiral 1 – 4: področje šole, področje doma, njegovo osebno področje in odnose z drugimi. Izjave o socialnih delavcih in izjave o vzgojiteljih bom dodatno kodiral s kodami 1 – 6. (**Priloga R7**: Prvi šifrant kodiranja otrokovih izjav). S kodiranjem dobim prvo alfabetično in številčno kodiranje izjav prvega otroka, ki jih sortiram z leve proti desni z računalniškim programom Word (**Priloga R8**: Kodirane in sortirane otrokove izjave iz prve zgodbe za poskusno izdelavo delne teorije).

Po analizi dobljenih rezultatov, da ne bi izgubil drobcev zgodb, se odločim, da ne bom ločeno v vsaki zgodbi iskal odgovore na svoja raziskovalna vprašanja, da tudi ne bom vzporedno analiziral po dve zgodbi in da dobljeni rezultat ne bom primerjal z naslednjo zgodbo. Iz vseh zgodb bom naenkrat, brez delnih teorij, s sortiranjem kodiranih izjav, potegnil izjave otrok za posamezna področja, za katera se zanimam in za katere bom izdelal splošno teorijo o umestitvi otroka med socialnim delavcem centra za socialno delo in socialnim pedagogom v MDMB. Tako dobljena teorija o umestitvi bo vsebovala vse odgovore na raziskovalna vprašanja. Na ta način ne bom omejil pridobivanja podatkov na zgolj tiste, ki bodo vsebovala odgovor na zastavljena raziskovalna vprašanja in ki so bila vnaprej postavljena, ampak bom dal možnost vsem za raziskavo pomembnim elementom, čeprav se jih nisem zavedal ob samem začetku in jih tako nisem mogel predvideti vnaprej, da z enako možnostjo nastopijo pri rezultatih raziskave. Povedano z drugimi besedami, pri vzporedni analizi dveh zgodb bi določene razsežnosti lahko izpustil.

Lahko bi tudi iz vsake otroške zgodbe potegnil svojo teorijo in bi potem te delne teorije prek postopka kvalitativne analize združeval v skupno teorijo. Izbral bi lahko tudi postopek, da bi delal sukcesivno – tako, da bi prvo teorijo razširil oz. dopolnil s teorijo iz druge zgodbe. Tako dobljeno teorijo o umestitvi otroka med socialno in socialno pedagoško obravnavo iz prvih dveh zgodb bi dopolnil z naslednjo teorijo iz tretje otroške zgodbe in tako naprej do šeste zgodbe oz. dokler ne bi ugotovil, da ne dobivam nič več novih za raziskavo bistvenih elementov teorije.

Pri takem načinu dela bi se srečal z dvema težavama: 1. Pri oblikovanju delne teorije za posameznega otroka bi izgubljal manjše, drobne informacije. 2. Vnaprej bi moral izdelati

natančne kriterije, kdaj je določena sintetična teorija, kot rezultat združevanja dveh teorij prava, da je ne bi bilo potrebno več v kateremkoli delu korigirati z naslednjo. Lahko bi se tudi zgodilo, da bi že po analizi treh ali štirih zgodb, s takšnim načinom dela, prišel do končne teorije. Ostalo pa bi mi odprto vprašanje, ali je prav, da sem izpustil naslednjega otroka, ki bi pa mogoče na določen način bistveno dopolnil končno teorijo. Porušil bi se postavljeni vzorec otrok.

4.1.4. ČETRTA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Posnamem zgodbo drugega otroka (**Priloga R9**: Zgodba drugega otroka), določim za raziskavo relevantne dele, iz njih izločim otrokove izjave in jih abstrahiram, posplošim, kodiram in dobljeno združim s prvo kodirano zgodbo ter računalniško sortiram. Dobim spodbudni rezultat (**Priloga R10**: Združene kodirane in sortirane izjave otrok iz prve in druge zgodbe). Sistem kodiranja in računalniškega sortiranja, ki sem si ga zastavil, deluje.

Postavim vmesni, delni cilj, preučiti, kako bi vsebinsko in metodološko lahko vključil v raziskavo vzgojiteljevo zgodbo o otroku. Mi bo primerjava med otrokovo zgodbo in zgodbo vzgojitelja o tem otroku odprla določena nova spoznanja na področju vsebine in metode dela? Bom lahko z njo poglobil otrokovo videnje samega sebe v odnosu do socialnega delavca in vzgojitelja? Na ta način si bom pa zagotovo olajšal interpretacijo.

Podobno, kot sem izdelal seznam usmerjevalnih vprašanj za spremljanje in usmerjanje otrokove zgodbe, izdelam seznam relevantnih usmerjevalnih vprašanj za zgodbo otroka, s katerimi bom usmerjal zgodbo vzgojitelja o tem otroku. Posnamem in zapišem prvo vzgojiteljevo zgodbo o otroku iz prve zgodbe (**Priloga R11**: Vzgojiteljeva zgodba o prvem otroku). Da lahko s pomočjo računalnika primerjam otrokovo in vzgojiteljevo zgodbo, ju moram spraviti na isti nivo kodiranja. Najprej krčim vzgojiteljevo zgodbo in dobim za raziskavo relevantni del. Na tem delu izpeljem abstrahiranje posameznih vzgojiteljevih izjav in jim določim za raziskavo relevantna razmerja, ki nastopajo v posameznih izjavah in s tem razmejim vzgojiteljeve izjave o otroku, socialnem delavcu in njem. Enostavno enomestno kodirane izjave vzgojitelja kodiram z dodatno, drugo številčno kodo. Kodiram tudi naslove poglavij, da pri računalniškem sortiranju ne zamenjajo mesta oz. se ne izgubijo ter ponovno sortiram. Da bi lahko določil vir izjav po združevanju obeh zgodb ter da bi lahko razmejeval izjave otrok od izjav vzgojiteljev in da bi jih lahko primerjal z

izjavami socialnih delavcev, v kodi vpeljem še novi oznaki na koncu kode. Ta dodatek v kodi, npr. "...1v", pomeni, da gre za vir, zgodbo vzgojitelja prvega otroka. Dodatna koda "...4s" pomeni, da gre za zgodbo socialnega delavca o otroku iz 4. zgodbe (**Priloga R12**: Dodatno kodirana zgodba vzgojitelja).

Primerjava otrokove zgodbe in zgodbe o istem otroku, ki jo pove vzgojitelj (Priloga R13: Združene kodirane in abstrahirane izjave otroka in vzgojitelja), se mi zdi posrečena. Omogoča, da lahko pridem do niza zaključkov, novih koleracij, odnosov, razmerij in da lahko bolj objektivno vidim sliko otroka. Vzgojiteljeva zgodba o otroku pa mi tudi veliko pove o vzgojiteljevem delu.

Da ustavim čas in da mi določene zadeve ne uidejo, z se odločim vsemi vzgojitelji otrok, ki so povedali svojo zgodbo, posneti njihovo zgodbo o tem otroku. Tako posnamem na magnetofonski trak še zgodbe, ki mi jih povedo otrokovi vzgojitelji. Zapišem jih in shranim za morebitno nadaljnjo kvalitativno analizo, ki bo razširila sedanjo ali začrtala novo.

Opogumljen z izsledki primerjave med zgodbo vzgojitelja in zgodbo otroka, izdelam na podoben način tudi predlogo za usmerjanje zgodbe o otroku, ki jo pove otrokov socialni delavec in jih posnamem (**Priloga R14**: Zgodba socialnega delavca 4. otroka).

V 4. raziskovalnem koraku veliko raziskujem izven svoje raziskovalne poti. Zavedam se, da so meje pravilnega, pravega, racionalnega, iskanega, potrebnega ostro začrtane z mejo nepravilnega, nepravega, neracionalnega, nepotrebnege. S tem, da raziščem meje svojega raziskovanja, smer nadaljnjega raziskovanja bolj točno začrtam. Bolj točno definiram vsebinske in metodološke elemente za nadaljevanje raziskave. Dobim tudi dodatno osebno potrebno moč, za nadaljevanje začrtanega dela. Pomembno dejstvo tega raziskovalnega koraka je tudi to, da sem se zelo veliko naučil, izpilil, standardiziral in poenotil svoje raziskovalne postopke. Večkrat sem se ustavil in se ozrl na prehojeno pot.

4.1.5. PETA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Zapisujem otroške zgodbe tako, da snemam pogovor na magnetofonski trak. Tako ujamem podrobnosti otrokovega izražanja. S tem se objektivira zapis pogovora. Otroka ne sprašujem, se z njim pogovarjam. Med pogovorom mu tudi veliko stvari razložim, npr.

način določanja in namen družinske pokojnine po pokojnem očetu, ali zgolj povem svoje mnenje o kakšni zadevi. Ga spodbujam, da se izraža na več načinov, da pogleda na kakšen dogodek iz različnih zornih kotov, da pove, kako se je počutil, kaj je razmišljal in kaj delal v tistem določenem trenutku, ki ga opisuje. Skratka, da čim bolj široko govori o dogodkih iz svojega življenja. Izdelal sem sistem kodiranja izjav in se ne bojim še tako velike količine podatkov. Med razgovorom, ki poteka dve do tri ure, imam pred seboj seznam usmerjevalnih vprašanj, ki sem ga pred razgovorom predstavil tudi otroku. Če je otrok že posredno na en ali na drug način odgovoril na, v vprašalniku določeno področje, se ne vračam na to vprašanje, čeprav nimam direktnega odgovora. V tej raziskovalni sekvenci končam zapise zadnjih štirih otroških zgodb. (**Priloga R15**: tretja zgodba; **Priloga R16**: četrta zgodba; **Priloga R17**: peta zgodba in **Priloga R18**: šesta zgodba).

Zanimiv je odnos otrok do mojega razgovora o njihovi življenjski zgodbi. Vsakemu otroku sem, z vednostjo in pristankom njegovega vzgojitelja, povedal, da delam raziskavo in ga prosil za sodelovanje v njej z njegovo zgodbo. Nobeden ni odklonil sodelovanja. Še več, otroci iz 1., 2. in 6. zgodbe so bili presrečni, da so lahko izpovedali svojo zgodbo in da sem jih poslušal. Vsi pa so bili veseli, da bodo dobili svojo zgodbo napisano. Dva jo bosta takoj "koristno uporabila", kot sta sama izjavila. Eden za sodišče, drugi za svojo socialno delavko. Otrok iz 6. zgodbe je že večkrat začel sam pisati svojo zgodbo, toda ni uspel. Sedaj upa, da mu bo uspelo, ko ima na svojem računalniku jedro svoje zgodbe. Štirim otrokom sem dal disketo z njihovo zgodbo, da bodo lahko sami dodali svoja in druga prava imena in spremenili spremenjena krajevna in druga imena v prava ter dodajali vsebino. Otroci iz 2., 3., 5. in 6. zgodbe so hitro popravili moj prvi izpis njihove zgodbe in mi ga vrnili. Šlo je predvsem za nekaj narobe zapisanih podatkov, nekaj narobe razumljenih dejstev in več slovničnih napak ter nekaj, zame nepomembnih, lepotnih popravkov. Otroci so dobili dva do tri izvode svoje zgodbe in vsi, razen otroka iz 2. zgodbe, so jih takoj tudi pokazali svojim vzgojiteljem. Otrok iz prve zgodbe je dal svojo zgodbo socialni delavki zaradi sodišča, otrok iz šeste zgodbe je dal svojo zgodbo socialni delavki, da bi ga ta bolje poznala in svojemu "botru" iz RTV, ki jo je zanjo prosil. Ta je rekel, da to ni taka zgodba, ki jo pišejo njegovi kolegi na RTV-ju. Ta je zanj prava. Hotel jo je imeti, da bi jo pokazal kolegom. Otrok mu jo je dal z velikim veseljem in ponosom. Še podpisal se je pod njo, preden jo je izročil.

Tudi drugi otroci v MDMB si želijo imeti z menoj razgovor o svojem življenju. Dvema sem že posnel njuno zgodbo, ta trenutek pa na to čakajo še trije otroci. Imajo veliko željo

izpovedati svojo zgodbo. Želijo je tudi dobiti v pisni obliki. Za otroke, katerim sem že posnel njihovo zgodbo, in za te, ki še čakajo nanjo, sem, kot večina pravi, "edini vzgojitelj, ki jih zna poslušati". Ne, nisem edini vzgojitelj, ki jih poslušam, toda na žalost je res, da pri svojem rednem delu vzgojitelja, vzgojitelj nima časa oz. si ne vzame dve do tri ure za samo enega otroka, da bi v miru poslušal njegovo življenjsko zgodbo. Poslušajo jo iz dneva v dan, za vsakega otroka le v posameznih delih in kar je žalostno, je velikokrat ne slišiš do konca in nikoli v celoti. Marsikateri vzgojitelj se je začudil nad dejstvi v zapisani otroški zgodbi. Vzgojitelj si v skupini 10 otrok razpet v dnevni dinamiki dogodkov med željami, kaj bi rad, in dejanskimi dogodki. Ena skupina ima do 10 otrok. Raznovrstnost in dinamika dogajanj, ko je vzgojitelj velikokrat prisiljen, predvsem pri mlajših otrocih, intervenirati in ko je potrebno načrtovano skupinsko delo prekiniti z nujnim individualnim delom, usmerjajo delo vzgojitelja.

4.1.6. ŠESTA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Imam posnete osnovne zgodbe. Nadaljujem z analizo posameznih otroških zgodb tako, kot sem se naučil in izuril v dosedanjih raziskovalnih postopkih in da jih bom lahko na koncu združil in vse skupaj računalniško sortiral. Pri vsakem raziskovalnem opravi se kaj naučim, kaj izboljšam na vsebinskem ali na metodološkem nivoju svojega raziskovanja. Ustavljam se in si vzamem čas tudi za evidentiranje svojega raziskovalnega dela.

V tej raziskovalni sekvenci še ne hodim naravnost proti cilju. Ne hodim po isti, natančno načrtani metodološki poti. Poti večkrat namenoma podvajam in se sproti prepričam ali so enakovredne poti k zadanemu cilju. Nisem še dovolj usposobljen, nimam dovolj izkušenj s kvalitativnim raziskovanjem, še nimam izdelanih določenih instinktov ali pa iz kakšnega drugega razloga nisem dovolj samozavesten, da bi korakal le naprej? Tako sem nekatere zgodbe najprej kodiral brez abstrahiranja, posploševanja izjav na prvi stopnji, druge sem abstrahiriral brez sočasnega kodiranja, pri tretjih sem kodiral že abstrahirano, skrčeno gradivo. Večkrat sem isto zgodbo obdelal na več različnih načinov. Ob tem sem večkrat prišel do novega spoznanja npr. kako s kodiranjem enostavno iz zgodbe izločim za raziskavo nerelevantni del.

Končni rezultat te raziskovalne sekvence je šest po kodah sortiranih, v drugem koraku kodiranih in abstrahiranih ter po zgodbah urejenih izjav otrok (**Priloga R19**: Izjave prvega

otroka; **Priloga R20**: Izjave drugega otroka; **Priloga R21**: Izjave tretjega otroka; **Priloga R22**: Izjave četrtega otroka; **Priloga R23**: Izjave petega otroka; **Priloga R24**: Izjave šestega otroka).

4.1.7. SEDMA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Ne glede na to, da sem že poskusno združeval prvo in drugo kodirano otrokovo zgodbo in tudi prvo kodirano otrokovo zgodbo s kodirano zgodbo vzgojitelja o tem otroku, sem z velikim pričakovanjem združil vseh šest na istem nivoju kodiranih zgodb naenkrat in dobljeno združeno gradivo računalniško uredil (**Priloga R25**: Združene izjave vseh otrok). Ocenim novo, združeno in sortirano gradivo. Ugotovim, da imam na določenih mestih še preveč podatkov in da potrebujem dodaten kriterij za smiselno razbijanje dobljenega gradiva v še manjše celote. Odločim se v kodo vnesti časovno komponento, ki jo določa otrokova izjava. Po nekaj preizkusih vnesem časovno dimenzijo v sredino dosedanje kode. S številko ena (1) označim otrokove izjave, ki se tičejo preteklosti, z dve (2) sedanjosti in s tri (3) prihodnosti. Tako dobim petmestno kodo. Pri ponovnem sortiranju dobim bolj razbite, časovno smiselno urejene izjave. Ob tem ugotovim, da imam še preveč podatkov, preveč otrokovih izjav v okviru šifre, ki se začne z "o4..." , to je "otrok v odnosu do drugih". Začutim tudi potrebo, da podrobneje in ločeno obravnavam otrokovo družino in njegov odnos do staršev, kar mi omogoča tudi količina in obseg otrokovih izjav, ki o tem govorijo. Zato sem določene dele izjav, katerih koda se začne z "o4.." in ki zajemajo odnos otroka do staršev oz. do njegove matične družine, izdvojil in prekodiral v novo kodo "o5...". Te izjave se omejujejo samo na otrokove starše in matično družno v odnosu do otroka. Opravim še nekaj preizkusov in isti dokument sortiram po izjavam pripisani kodi v obratnem vrstnem redu (**Priloga R26**: Dodana koda, šifirni element in sortirano z desne proti levi.). Od sedaj naprej bom lahko vsak trenutek sortiral dokumente v njihovih posamičnih delih ali v celoti po viru na prvem mestu, to je z desne v levo, ker sem v kodo postavil vir na zadnje mesto v kodi, gledano od leve proti desni. Tak izpis sortiranja z desne proti levi, to je glede na vir ali je zgodbo pripovedoval otrok, socialni delavec ali vzgojitelj, je pomemben za morebitno nadaljevanje raziskave in za širitev na socialnega delavca in na vzgojitelja.

Preizkušam, kam bi v kodo vnesel izjavi otroka pripisan atribut, ki bi mi bistveno poenostavil izoblikovanje teorije za posamezni segment le-te. Odločim se kodirati po temi izjave, ker bom združeval iste teme in ne grem v kvalitativno analizo pomenov izjav.

Iščem in istočasno tudi vadim določanje primernih pripisanih atributov (**Priloga R27**: Iskanje mesta pripisanim atributom.). Izberem tretjo varianto, tretji preizkus, ko na tretje mesto v kodi vpišem atribut k izjavi otroka. Istočasno s pripisom ustreznega atributa k izjavi to tudi fizično krčim, tako da skupaj s šifro zajame le eno vrstico na dokumentu. Zaradi preglednosti tako dobljenega dokumenta na začetku le-tega izdelam šifrant kodiranja (**Priloga R28**: Končni šifrant kodiranja izjav.). Dokument ponovno, kot večkrat do sedaj, pregledam, očistim, dopolnim in po potrebi še dodatno fizično skrčim, komprimiram posamezne otrokove izjave. Dokument se mi zdi pregleden in dovolj razčlenjen. Omogočil mi bo enostavno združevanje posameznih izjav v okviru posameznega poglavja ter oblikovanje elementov teorije.

4.1.8. OSMA, RAZISKOVALNA SEKVENCA

V prejšnji raziskovalni sekvenci sem končal s pripravami gradiva za izdelavo teorije. Znotraj posameznega poglavja najprej smiselno združujem abstrahirane otrokove izjave in jim pripišem delno teorijo. Teorijo namenoma pišem med izjave, da je razviden način dela in vir, zgodba, iz katere izvira ter da mi nobena izjava ne uide. Kljub relativno visoki stopnji razčlenjevanja izjav preko kompleksne, večmestne kode, si dodatno pomagam še z označevanjem, vrednotenjem istih pripisanih atributov z znaki plus (+), minus (-), vprašajem (?) ali brez () in krepkim pisanjem ključnih besed v abstrahirani otrokovi izjavi tako, da ta tvori z izjavi pripisanim atributom celoto. S tem si predvsem vizuelno pomagam, da hitreje združujem in primerjam sorodne izjave med seboj. Tako dobim Prvi korak k teoriji (**Priloga R29**: Skupinam otrokovih izjav pripisana delna teorija), skupinam izjav pripisano teorijo. V oklepajih sem, ko sem oblikoval teorijo iz izjav, teoriji pripisal določene opombe, ki naj bi razjasnile določene otrokove poglede. Da bi bile čim manj vsiljive, sem jih zapisal v oklepajih in s svetlo sivo barvo. Ko iz tega dokumenta izločim vse kodirane izjave otrok in tudi vse svoje opombe, dobim končni izdelek raziskave, teorijo, kako se vidi otrok v vzgojni ustanovi in kako se umešča med socialno in socialno pedagoško obravnavo. Prišel sem tudi do cele vrste zanimivih, pomembnih rezultatov na področju raziskovalne

metodologije, kot tudi na področju otrokove zgodbe, kako se z otrokom pogovarjati in kako zapisati njegovo zgodbo.

Soočim se z vprašanjem, katere priloge in v kakšni obliki priložiti raziskavi, da bo omogočena preverljivost rezultatov. Med raziskavo sem izdelal 58 prilog s skupaj 345 stranmi.

Brez vmesnega postanka, razmišljanja in posvetovanja z udeleženci v raziskavi, brez pogovorov z vzgojitelji otrok, brez pogovora z otroki, ki imajo vsak svoje načrte s svojo zgodbo, pa tudi brez skupne končne evalvacije raziskave z vsemi udeleženi o dobljenih rezultatih, o možnih načinih interpretiranja in o razmišljanju, kaj bi lahko in kaj je vse raziskava dejansko prinesla, bi bila ta raziskava le analiza šestih zgodb otrok, ki so dobili priložnost, da svojo zgodbo povedo.

Je med raziskavo prišlo do medsebojnega zbliževanja socialnih delavcev, vzgojiteljev in otrok? Se je med raziskavo spreminjal medsebojni odnos udeležencev v raziskavi, njihovo medsebojno obnašanje, vedenje? Bom na zagovor naloge povabil tudi otroke, njihove socialne delavce in vzgojitelje, ki so v raziskavi sodelovali?

5. TEORIJA IZ OTROŠKIH ZGODB O OTROKU V VZGOJNI USTANOVI

5.1. OTROK O SEBI

Otrok in šola

Na šolo hodita in imata stike z razredniki in posameznimi učitelji oba vzgojitelja iz vzgojiteljskega para otrokove skupine. Oba vzgojitelja imata stike z isto šolo.

Otrok se malo uči. Noče delati za šolo izven obveznih učnih ur. V MDMB dobi pomoč za delo za šolo, če jo potrebuje. Pri učenju mu pomagata matični vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.

Po zaključku osnovnošolskega izobraževanja otrok želi nadaljevati šolanje v srednješolskem programu. Mlajši, ki so v MDMB predvsem, kot pravijo, zaradi učnega uspeha, želijo čim prej zaključiti osnovnošolsko šolanje in se vrniti nazaj domov. Otroci, ki končajo osnovnošolsko obveznost v MDMB, si želijo v MDMB ostati še eno leto, da tukaj končajo prvi letnik srednje šole. Imeti srednješolsko izobrazbo, ne glede na stopnjo, otroku pomeni lažje delo in več denarja v življenju.

Otrok in vzgojna ustanova

Otrok prihaja v MDMB zaradi nasilja v družini. Pred namestitvijo otrok pride na ogled doma. S prihodom je otroku najprej hudo. Posebno še zvečer in ponoči. Hitro, že po nekaj dneh, se vživi in navadi novega okolja. Doma je bil odrinjen, ni bil navajen kaj dobiti. Tu se čudi, kako so vsi do njega prijazni, koliko stvari dobi. Hrana je tukaj drugačna in otrok v začetku nerad je, ker je ni navajen. Pravi, da je preveč mesa.

Otroci se spominjajo svojega točnega datuma prihoda. Vedo povedati veliko podrobnosti o sprejemu, od vremena, do podrobnosti iz skupin, kamor so prišli, kako so preživeli prvi večer in prvo noč.

Otroci se hitro navežejo na MDMB in jim postane tukaj všeč. Dobijo nove, dobre prijatelje. Le zelo redke izjeme se ne navadijo. Otroci želijo priti v dom in ko so tu, jih v šoli ne dražijo, da so domski otroci. Otroci, z redkimi izjemami, zaživi s prihodom v MDMB. Marsikateri se je šele s prihodom v MDMB začel smejeti.

Otroku se tukaj ne dogajajo krivice. Moti jih pa, da ne smejo imeti ves čas mobitela pri sebi. Sčasoma se navadijo domskih pravil in jih spoštujejo. Vedo, če ne bodo spoštovali pravil, bodo morali dom zapustiti. V MDMB se otrok udeležuje skupinskih in individualnih zaposlitvenih dejavnosti in je bolj zaseden z zunanji dejavnostmi kot doma. Le v enem primeru je imel otrok v rejniški družini več aktivnosti kot v domu. Ko otrok odraste, ko postane srednješolec, ga začnejo motiti osnovnošolska domska pravila.

V skupini si otroci med seboj pomagajo. Všeč jim je, da se vzgojitelji z njimi veliko pogovarjajo. Naučili so se dogovarjanja celo tako, da se lahko med seboj dogovorijo tudi, ko vzgojitelja ni. V Domu so razmere dobre, glede na njihovo otroštvo. Pravijo, da so tukaj razmere zelo dobre, čeprav nimajo svoje družine.

Otrok v MDMB odrašča in se tudi spreminja. Črnogled otrok pravi, da se je s prihodom v dom vse obrnilo na slabše. Tukaj začne tudi kaditi.

Otrok si želi imeti ves čas mobitel pri sebi, več izhodov in daljše izhode z možnostjo vračanja v večernih urah. Otroci so v domu radi, toda zavedajo se, da za samostojno življenje potrebujejo več izkušenj, več različnih sposobnosti za življenje. Zato si želijo v stanovanjsko skupino in šele iz stanovanjske skupine v življenje. Med bivanjem v domu se za marsikaterega otroka tudi kaj uredi, npr. oče začne plačevati preživnino.

Otrok osebno

Otroka doma niso pobožali. Ni sprejemal ljubezni s strani svojih staršev ali drugih odraslih. Počutil se je kot maček, ki ga premetavajo sem in tja. Je prikrajšan, če že ne poškodovan na čustvenem področju. Pozna strah. Marsikateri je našel svoj izhod v samopoškodovanju. Večina otrok je bila v času svojega otroštva tudi spolno zlorabljen. Za večino otrok so posledice spolne zlorabe zelo hude in trajne. Obiski pedopsihiatra so pogosti. Marsikateri otrok potrebuje hospitalizacijo na pedopsihiatričnem oddelku. Prisoten je strah pred spolnim odnosom v odraslem obdobju. Ob tem se otrok sprašuje, kako bo spočel svoje otroke. Rešitev išče v posvojitvi. En otrok je vesel, da ima napisano svojo zgodbo. Predložil jo bo sodišču, kjer bo v kratkem obravnava v zvezi z njegovo spolno zlorabo.

Če vprašaš otroka, kakšen je bil ob prihodu v dom, pravi, da je bil otročji. Spominov iz svojega otroštva ima relativno malo. Prihod v skupino mu predstavlja velik življenjski dogodek in si ga je do podrobnosti zapomnil. Točno ve, kako je bilo ob njegovem prihodu v skupino, kdo od takrat prisotnih otrok je kaj delal, kje so bili vzgojitelji, kakšno je bilo vreme. Ob prihodu se zvečer otrok v postelji joka, toda kmalu, že čez nekaj dni, se obrne na boljše in le izjemoma, ko ga npr. v začetku še preganja misel na nasilje bližnjih, ne začuti varnosti.

Po prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Ni več smet. Postane ponosen nase, da je takšen, kot je. V domu odrašča in njegova samozavest ter samostojnost rasteta. Ne ve točno na kaj je pri sebi ponosen, se pa z izjemo enega otroka, dobro počuti v svoji koži. Vesel je, da lahko drugemu pomaga in da drugi sprejemajo njegovo pomoč. Vidi svoje sošolce in je ponosen, da kljub težavam v svoji mladosti, da je bil tolikokrat sam, ni zašel v drogo, v kriminal, da redno hodi v šolo, da mu nekaj pomeni in da ob tem še lahko dela. Zna se postaviti zase, v omu je zadovoljen, ga pa še vedno zaboli, če ga doma udarijo in mu delajo silo.

S prihodom v MDMB se otroku večina stvari obrne na bolje. Izjema je otrok, ki je od prvega dne bivanja v domu nezadovoljen. Eni bolj drugi manj redno obiskujejo šolo, se učijo, hodijo k raznim interesnim dejavnostim, obiskujejo splošne zdravnike, pedopsihiatre, imajo veliko težav, toda ne toliko nerešljivih problemov, ki bi jih nenehno obremenjevali. Večina vidi svojo prihodnost izven svoje matične družine. Po končanem šolanju želijo dobiti normalno službo z osemurnim delavnikom, delo za nedoločen čas in določeno stopnjo varnosti. Zavedajo se tudi cele vrste težav. Nekemu otroku je na prvem mestu težava, da nima smisla za kuhanje, drugemu, da bo strog do partnerja, če bo ta pil, in tretji razmišlja o težavah pri vzgoji otrok, še posebno, če nimaš denarja, ali o posvojitvi, da jih ne bo treba delati, ker se boji spolnosti.

Otrok in drugi

Vsak otrok ima najbližjo osebo, ki ji zaupa. To so sošolec, mama, prijatelj, socialni delavec, vzgojitelj ali rejnica. Vsakdo ima tudi osebe, katerim ni blizu. Med njimi so tudi socialni delavci, ki jih otroci ne poznajo dovolj in ki so jih npr. silili v stike z očetom, so jih na silo vzeli iz rejništva, jih intervencijsko oddali v dom. V enem primeru je tudi vzgojitelj tista oseba, za katerega otrok pove, da ima z njim najslabše stike od vseh.

Otrok in družina

V družini vsakega otroka je praviloma prisoten alkohol. Izjema so le primeri, ko otrok nima staršev in je od malega v rejniški družini ali ko ima za starša psihiatričnega bolnika.

Za nekatere otroke je najbolj skrbela mama, pri drugih pa je mama ušla in zanemarila starševstvo. Nekateri bi dali svojo mamo na prvo mesto in bi se v stiski nanjo tudi obrnili, drugi pa je sploh ne vidijo. Otrok večkrat idealizira svojo mamo in se mu zdi zanj pomembna oseba, čeprav nima stika z njo. Mati je zaradi zanemarjanja starševstva lahko tudi v zaporu. Otrok svoje matere ne mara, bi ji pa pomagal, če bi bila pomoči potrebna. V zadnji zgodbi oče po odhodu matere skrbi za otroke, vendar slabo, ker je alkoholik. Po odhodu otroka oče ostane sam, pitje alkohola se stopnjuje, zdravje se mu poslabša in ga trajno hospitalizirajo kot psihiatričnega bolnika.

V otrokovi družini vlada nasilje. Starša ali od otroka en starš in njegov partner se tepeta, se kregata in so nasilni do otroka. Preden je otrok zapustil družino, so bili redkokdaj skupaj. Z odhodom otroka iz družine se družinske razmere ne izboljšajo, se celo poslabšajo. Po prihodu v dom otrok doma počasi izgublja posteljo, sobo, stike z domačim okoljem in počasi tujec domačim. Slabih družinskih razmer, nasilja in trpljenja, otrok svojcem ne odpusti. Boli ga odnos matere, očima ali očeta. Ne razume mame, da je potegnila z očimom in je on moral stran. Zdi se mu krivično, da ne more stanovati v stanovanju, ki ga je dobila mama zaradi njega. Izpodrinil ga je mamin partner. Otrok ne razume, kako njegova mati prenaša partnerjevo grobost, kako se lahko poroči s partnerjem, pa čeprav jo je pretepal že pred poroko. Čeprav se razmere uredijo, ko se mati odseli od partnerja, z odselitvijo matere od partnerja ali ko ga zamenja, otrok ne mara zapustiti vzgojne ustanove in oditi domov, ker se boji, da se doma ponovno kaj ne zalomi. Ko enkrat otrok zapusti MDMB, zanj ni več poti nazaj.

5.2. OTROK O SOCIALNEM DELAVCU

Socialni delavec - naloga, dejstva, vpliv

Med bivanjem v vzgojni ustanovi otrok zamenja nekaj socialnih delavcev. Socialnega delavca zamenja, ko je šel iz rejnišva v domsko oskrbo, ko je mama zamenjala občino stalnega prebivališča ali ko je socialna delavka odsotna zaradi porodniškega dopusta.

Od socialne delavke se otrok veliko nauči, da bi znal tudi sam drugim pomagati v stiski. Tako kot je njemu pomagala njegova socialna delavka, tako bi on pomagal drugim.

Naloga socialnega delavca je, da pomaga otroku. Da ga tam, kjer se bo bolje počutil. Lahko odda otroka v vzgojno ustanovo, če dela probleme ali če to ta hoče. Če je bolje za otroka, da ostane v rejniški družini, ga pa tam pusti. Socialni delavec bi moral poskrbeti za otroke, in staršem dopovedati, kaj je prav in kaj ne.

Socialni delavec - kaj ve, kaj pove, kaj vidi, kakšen je, razlike

Otroci praviloma ne vedo, kako bi jih opisala njihova socialna delavka. Izjema je otrok, ki je povedal svojo zgodbo kmalu po prihodu v dom. Pred tem se je veliko pogovarjal s svojo socialno delavko in je prepričan, da ga socialna delavka pozna, da pozna njegove dobre in slabe strani.

Nekateri otroci pravijo, da so vse socialne delavke enake, da delajo podobno, drugi pa, da se razlikujejo med seboj.

Otrok ne ve, če bo njegova socialna delavka v bodoče še imela vpliv nanj.

Socialni delavec - o stikih

Otroci iz oddaljenih centrov za socialno delo vidijo svoje socialne delavce samo na sestankih timov, to je dvakrat do trikrat na leto. Nimajo pogostega stika z njimi. Otrok ima podobno slab odnos do socialnega delavca, kot ga imajo njegovi domači. Ko pride socialni delavec v dom na sestanek, obiše vse svoje otroke v domu.

Otrok iz Ljubljane ima možnost enkrat tedensko obiskati svojo socialno delavko v ljubljanskem mladinskem središču centra za socialno delo. Stik tega otroka s socialno delavko je reden in izjemen. Otrok pove, da sta kot najboljši kolegici in da si vse povesta. Pove tudi, da je vsak otrok soodgovoren za svoj stik s svojim socialnim delavcem in da lahko vsak otrok sam poskrbi za stik s svojo socialno delavko.

Socialni delavec - odnos otroka do njega

Otrok pri devetih letih ne ve, kaj pomeni, da ga bo socialna delavka odpeljala. Mama je šla in zapustila dva otroka, ki sta živela z očetom alkoholikom. Iz neurejenega okolja sta z veseljem šla v rejništvo. Še več: očeta sta morala prepričati, da ju je pustil iti. Od takrat imata otroka že četrto socialno delavko. Do slednje, ki jo imata že eno leto in pol, kot do vseh drugih, ima otrok iz MDMB pozitiven odnos in želi kaj o njej izvedeti. Kljub temu, da ima listek z njenim imenom in priimkom na svoji delovni mizi v svoji sobi, ne ve povedati ne njenega priimka ne imena. Pove, da sta tudi na njega prejšnji socialni delavki popolnoma pozabili.

Ko socialni delavec v družini otroka intervenira proti volji otroka ali njegove matere, npr. pri urejanju stikov z očetom, ima otrok tudi negativni odnos do socialnega delavca in ravno tako ne pozna ne njegovega imena ne priimka.

Otrok ne ve točno, kaj o njem misli njegova socialna delavka. Prepričan pa je, da razume njegov položaj. Zanimivo je, da tudi otrok, ki ima redni tedenski stik in pristen odnos s svojo socialno delavko in bi jo dal na prvo mesto pred vsemi drugimi, ne ve, kako bi ga ta opisala.

Otrok pred socialnim delavcem postavi prijatelja. Otrok, ki ima svoj dom, reče da socialnega delavca ne potrebuje in da od njega nič ne pričakuje. Če pa ima otrok npr. slabe izkušnje z rejništvom in nima nobenega domačega, h kateremu bi šel ali se vsaj nanj obrnil, ima visoka pričakovanja do socialne službe. Pričakuje pomoč, ko bo zapustil vzgojno ustanovo. V tem primeru bo otrok dal socialni delavki tudi svojo zgodbo. Z njo želi imeti boljši stik.

Otrok bo čez deset let vesel, če bo srečal na cesti socialno delavko. Z njo se bo pogovoril, ji tudi povedal, kako mu gre in se ji zahvalil, če ga bo pripeljala na dobro pot. En otrok bo svojo socialno delavko celo objel, drugi je prepričan, da čez deset let svojega socialnega delavca ne bo prepoznal, tretji že danes noče videti svoje socialne delavke in ne razmišlja o tem, kako se bo obnašal čez deset let, če bi jo srečal.

Socialni delavec - odnos do otroka

Socialni delavec le v izjemnih primerih namešča otroka proti njegovi volji v MDMB. Samo v primeru intervencije, bodisi v zvezi z namestitvijo otroka v dom proti njegovi volji, bodisi zaradi vsiljevanja stikov z očetom, otrok ne mara socialne delavke in ji ne zaupa. V vseh drugih primerih, kjer socialni delavec dela v dogovoru z otrokom, kjer se spoštuje otrokovo mnenje, ti socialnim delavcem zaupajo. Od socialnih delavcev pričakujejo, da bodo tudi v bodoče ravnali tako, kot so do sedaj in da ga bodo vprašali za mnenje. Prepričani so, da jih socialni delavec pozna in vidi v pozitivni luči.

Socialni delavec - kako dela

Socialni delavec po namestitvi otroka v MDMB, uredi zanj po potrebi tudi vikend rejništvo. Pri tem upošteva otrokove želje in išče rejništvo celo v kraju, v katerem otrok želi biti. Od otroka socialni delavec pričakuje, da se bo sam odločil, kje bo živel, doma ali v domu. Ko pa socialni delavec intervenira, odloča brez soglasja otroka. Socialni delavec lahko tudi napove svoje morebitne ukrepe, tako da se lahko otrok in njegovi bližnji na ukrep tudi pripravijo. Tako tudi veliko pred morebitno namestitvijo otroka v stanovanjsko skupino prosi otroka, naj razmisli, ali bi morebiti šel v naslednjem letu v stanovanjsko skupino. Otrok mu zaupa in verjame, da ga bo napotil v stanovanjsko skupino, če bo le on to želel. Otrok vidi socialnega delavca kot uradnika, ki sedi za mizo in pomaga ljudem.

Socialni delavci izločijo otroka iz družine, če mu v družini ni dobro. Ene socialne delavke pa po mnenju otroka nočejo pomagati. Takih otrok ne razume. Otroci svoje socialne delavke tudi pol leta ne vidijo, pa tudi daleč so, da bi jih obiskali. V enem primeru suma spolne zlorabe otroka se je socialna delavka odločila, da ne bo ukrepala. V drugem primeru se socialna delavka zaradi otrokovih domačih razmer ne strinja s tem, da bi otrok hodil k staršem domov.

5.3. OTROK O VZGOJITELJU

Vzgojitelj - naloga, dejstva, vpliv, kaj dela

Vzgojitelj teži k temu, da se otrok dobro počuti, da se uči, da pride v življenju do višje izobrazbe. Vzgojitelj pomaga, svetuje, sprašuje, se igra, pomaga za šolo, omogoča stike s starši, poskrbi, da se otrok kaj nauči, da nekaj doživi, ga čuva, spodbuja, ga ima rad, ... En otrok pove, da vzgojitelj opravi svojo nalogo.

Vzgojitelj - kaj ve, kaj pove, kaj vidi, kakšen je, razlike

Med seboj so si vzgojitelji v nekaterih stvareh podobni, v drugih pa različni. Nekateri se sčasoma tudi spremenijo. Vzgojitelj pove otroku, kaj si misli o njem. Kako in kaj pove pa je odvisno od njegove trenutne dobre volje. Oba vzgojitelja v vzgojiteljskem paru vidita otroka podobno. Vzgojitelj je vesel, če dela z otroki. Ni "zatežen" in ne zavpije brez razloga. Otrok želi, da vzgojitelj še v bodoče ostane takšen, kot je, da je prijazen, da ga spoštuje, da mu pomaga in da mu svetuje. V primeru, če otrok nima pozitivnega odnosa s svojim vzgojiteljem, je prepričan, da vzgojitelj ne vidi, če kaj dobrega naredi.

Vzgojitelj - o stiku

Otrok je v dobrem stiku s svojima vzgojiteljema in je prepričan, da bo po odhodu iz MDMB ta stik obdržal. V primeru, ko otrok nima dobrega stika z vzgojiteljem, ne ve, kje bi za to poiskal razloge.

Vzgojitelj - odnos otroka do vzgojitelja

Otroku sta všeč njegova vzgojitelja. Kot po pravilu je otrokov vzgojitelj med vsemi vzgojitelji otroku najboljši. Praviloma mu je tudi všeč odnos, ki ga ima z njim.

Otrok v odnosu z vzgojiteljem, kot v vsakem drugem odnosu, rad daje. Tako je vesel, če naredi dobro čestitko, da z njo zmagata na tekmovanju in da s tem razveseli svojega vzgojitelja.

Otrok se po pravilu dobro razume z obema svojima matičnima vzgojiteljema in tudi na splošno z drugimi vzgojitelji. Do vsakega svojega vzgojitelja se obnaša drugače. Od svojega vzgojitelja pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, da mu stoji ob strani, da mu da kakšen dober nasvet, da ga resno jemlje. V enem primeru pa otrok od vzgojitelja nič ne pričakuje.

Otrok, ki je dalj časa v domu, vzgojitelju praviloma popolnoma zaupa. Tisti, ki je le nekaj mesecev v domu, mu le delno zaupa. Otroci praviloma nimajo težav s svojimi vzgojitelji.

Otroku veliko pomeni, če ga kdo pohvali. Še posebno, če je to vzgojitelj, kateremu otrok zaupa in ga spoštuje. V odnosu do vzgojitelja je otrok kritičen. Pove, kaj ga na njem moti, če mu dela krivico, če se mu ne zdi prav, da česa ne dovoli. Z vzgojitelji se pogovarja, jih prepričuje, se z njimi pogaja. Želi si transparentnosti vzgojiteljevega dela. Želi vedno vedeti, kaj se o njem z drugimi pogovarja, kaj o njem misli. Želi, da bi mu vzgojitelj naravnost povedal, kako ga vidi, kaj si o njem misli.

Otrok bo vesel srečanja z vzgojiteljem na cesti čez deset let. Ustavil se bo, ga pozdravil, mu rekel, da ga pogreša, se mu zahvalil in ga celo objel. Otrok, ki ima slab odnos z vzgojiteljem, pomisli na to, da čez deset let vzgojitelja ne bo več prepoznal.

Vzgojitelj - odnos do otroka

Vzgojitelj pohvali otroka, če ta kaj dobrega naredi. Tudi reče, da ima otrok predolg jezik, če jezika. Pove mu, kaj o njem pove na pedagoškem sestanku. Otroka ima rad in ga takoj, če ta kaj narobe naredi, začuti. Takoj opazi, če je kaj narobe. Otroku zaupa tudi v zvezi z uporabo mobilnih telefonov.

En otrok pove, da ga vzgojitelj vidi razvajenega in lenega. Če ima vzgojitelj slab dan, dela krivico otrokom cele skupine. Ta otrok pove, da vzgojitelju nasprotuje in da mu ta nič ne more. Vzgojitelj vpije na otroke.

Vzgojitelj - kako dela

Le en otrok za svojega vzgojitelja pove, da ga ta vidi, da ne zna pometati, vendar ga tega ne nauči, da vpije na otroke, da se pogovarja o njih ko niso prisotni, da ne vzgaja dobro in da ga ožigosa z len, razvajen in da nič ne zna. Drugi pa povedo, da v resnici vzgojitelj ne počne nič takega z njimi ampak zanje skrbi, jih posluša, jim pomaga, jih pelje na izlet, se z njimi uči, generalno pospravlja bivalne prostore in mu uspe celo pripraviti otroka, da dela tudi tisto, česar ta ne mara. Vzgojitelj začuti, če je kaj narobe z otrokovim zdravjem in ga kmalu po prihodu v skupino pošlje k zdravniku.

5.4. OTROK O SOCIALNEM DELAVCU IN VZGOJITELJU

Socialni delavec in vzgojitelj sodelujeta med seboj na sestankih tima. Tim se skliče po potrebi, ponavadi dvakrat do trikrat na leto, lahko pa tudi redno na dva meseca. Socialnega delavca in vzgojitelja povezuje skupni interes do otroka. Otrok ne ve za druge stike vzgojitelja s socialnimi delavci. Ne ve, kakšni so to stiki in kako so pogosti.

IV. POVZETEK IN ZAKLJUČEK

1. PREGLED DOSEGANJA ZASTAVLJENIH CILJEV

Teoretični del in iz zgodb otrok izpeljana teorija dajeta zaokroženo informacijo o delu socialnega delavca in socialnega pedagoga v vzgojni ustanovi. Posnel sem otroške zgodbe, jih kvalitativno analiziral in izdelal teorijo kako se otrok vidi in kako se umešča med obe obravnavi.

S kvalitativnim, sekvenčnim, delno akcijskim raziskovanjem ter evidenco vseh raziskovalnih postopkov, sem pokazal enega izmed možnih načinov, kako zapisovati in raziskovati zgodbe. Nakazal sem tudi nekaj možnih poti nadaljnjega raziskovanja zgodb vzgojiteljev in socialnih delavcev.

Posnel sem šest različnih otroških zgodb, jih zapisal in jih kot prilogo k raziskavi tudi objavil. S tem sem dal možnost otroku v vzgojni ustanovi, da se sliši njegova zgodba. Svojo zgodbo je dobil vsak otrok. Eni so jo dali socialni delavki, drugi na sodišče, tretji prijateljem.

Vse zastavljene cilje sem dosegel. Raziskava pa je v resnici dala še veliko več.

2. PRIMERJAVA REZULTATOV RAZISKAVE Z ZAČETNIMI OSNOVNIMI PREDPOSTAVKAMI

1. Otrok v mladinskem domu čuti oporo in varnost, ki mu jo nudita vzgojna ustanova in center za socialno delo.

Otrok iz druge zgodbe dokazuje, da je lahko tudi nasprotno. Jasno pove, da ne čuti nobene opore v domu in tudi ne od svoje socialne delavke, ne sprejema ne vzgojitelja ne socialne delavke. V mladinskem domu je proti svoji volji. Čuti varnost pri svoji mami in pri rejnikih.

Le otrok iz četrte zgodbe bi dal svojo socialno delavko pred vse druge. Takoj za socialno delavko bi otrok postavil vzgojitelj. Pri obeh čuti oporo in varnost.

Otrok iz prve zgodbe bolje pozna svojo socialno delavko, ker jo je spoznal v pred kratkim končanem postopku na centru za socialno delo. Toda po šestih mesecih bivanja v domu, je ta socialna delavka odšla na porodniški dopust. Z drugo socialno delavko se še ne poznata.

Otrok iz šeste zgodbe pa želi imeti dober stik s svojo socialno delavko. Občasno mu nakaže denar za nabavo oblačil, želi pa več občutka varnosti od centra za socialno delo. Približuje se namreč čas, ko bo moral iz MDMB in bo odvisen le od centra za socialno delo. Ta otrok je dal svojo zgodbo socialni delavki, v želji, da bi se bolje spoznala. Po odhodu iz MDMB mu bo le center za socialno delo nudil oporo in varnost.

Za pet otrok od šestih bi tako lahko rekli, da čutijo oporo in varnost v mladinskem domu. Otrok iz tretje zgodbe pa zna povedati, da tega občutka varnosti takoj v začetku, po prihodu, še ni imel. V začetku ga je še preganjala misel na nasilje očima.

Povzamem lahko, da večina otrok v domu res čuti določeno oporo in varnost, ki mu jo nudita dom kot ustanova in center za socialno delo, ki ga je sem poslal.

2. Vzgojitelj ima boljši stik z otrokom, kot otrokov socialni delavec.

To je raziskava nedvomno potrdila. Le otrok iz četrte zgodbe ima redne tedenske stike s svojo socialno delavko in z njo najboljši osebni odnos.

Vseh drugih pet otrok vidi svojo socialno delavko le dva do trikrat na leto. V nekaj letih bivanja v domu otrok zamenja nekaj socialnih delavcev. Štirje od šestih otrok so prepričani, da socialnega delavca ne potrebujejo. Redki so socialni delavci, ki obiščejo otroke za novo leto ali za njihove osebne praznike. Otroci se ne razveselijo njihovega prihoda. Jih le bežno poznajo. Tako lahko z veliko gotovostjo rečemo, da otrokom v vzgojni ustanovi daje večji občutek varnosti vzgojitelj in ne socialni delavec.

Otroci v vzgojni ustanovi živijo s svojimi vzgojitelji. Z njimi rešujejo vsakdanje probleme in so ves čas z njimi v stiku. Otrok in vzgojitelj se v vsakdanjem neposrednem stiku začutita. Kar pet otrok od šestih, čuti oporo v vzgojitelju mu zaupa in ga spoštuje. Le otrok, ki je proti svoji volji v domu, ne sprejema ne svojega vzgojitelja ne svoje socialne delavke.

3. Zgodbe otrok bodo veliko povedale o odnosu med socialnim delavcem in socialnim pedagogom.

Raziskava je že takoj na začetku pokazala, da otroci malo razmišljajo o svojih socialnih delavcih in vzgojiteljih. Sploh pa ne razmišljajo o njunem medsebojnem odnosu, o nujnosti njunega medsebojnega sodelovanja. Tako se tudi ne zavedajo kje bi se lahko to sodelovanje izboljšalo. Ne razmišljajo o njunem delu z njihovimi starši, o morebitni njuni večji vlogi pri njihovem ponovnem vključevanju v matično družino. V njihovih zgodbah ni odgovorov na ta vprašanja.

Otrok ne vidi, kakšen odnos imata njegov vzgojitelj in socialni delavec. Kot da tega odnosa sploh ne bi bilo. Tako tudi ne opozorijo na pomanjkljivosti tega odnosa, kar sem pričakoval, da se bo pokazalo v zgodbah otrok. Ta ugotovitev je ena ključnih ugotovitev raziskave in s teorijo o umestitvi otroka med socialno in socialno pedagoško obravnavo kaže na to, da bi bilo zanimivo raziskati odnos med socialnimi delavci in vzgojitelji in kako delata z otrokom. Otrokom bi bilo potrebno ponuditi nove elemente za njihove zgodbe, tako da bi bili zmožni zaznati, miselno oblikovati in artikulirati obstoječi odnos do

socialnega delavca, o njem kaj več povedati, pa tudi, da bi znali povedati kaj več o odnosu med socialnim delavcem in vzgojitejem.

Ob tem dejstvu razmišljam tudi o viziji nadaljnjega razvoja odnosa obeh strok.

Glede na to, da je vzgojitelj v neposrednem stiku z otrokom, bi bilo potrebno analizirati kako je vključen v proces oblikovanja otrokovega življenjskega projekta, kakšne stike ima z otrokovo družino in kako sodeluje pri otrokovem ponovnem umeščanju v družino. Vzgojitelj pravi, da to ni njegovo delo, da za to nima ustreznih znanj in tudi ne za to predvidenega časa.

Socialni delavec je z odločbo poslal otroka v vzgojno ustanovo, vodi njegov življenjski projekt razvoja, ga pa le redkokdaj vidi in z njim nima ustreznega stika. Poleg tega, kot nam je povedal celo otrok iz četrte zgodbe, ki najboljši stik s svojo socialno delavko, ne ve, kaj si socialna delavka o njem misli. Ko otrok opisuje delo socialnega delavca ali njegov odnos do njega, mu zmanjka besed. Želim si, da bi se socialni delavci ob tem dejstvu zamislili.

Z otroki se premalo pogovarjamo o mestu, ki ga ima socialni delavec v njegovem življenju. Z njim enostavno nima stika. Otroku bi bilo potrebno ponuditi elemente njegove zgodbe, ki določajo mesto socialnega delavca, kaj in kako ta dela, kakšen odnos bi lahko imel z vzgojiteljem. Šele po tem, bi nam o tem odnosu tudi sam lahko kaj povedal oz. ubesedil svoje mnenje.

Čeprav otrok ni znal ubesediti odnosa med socialnim delavcem in vzgojiteljem, je o tem odnosu veliko posredno povedal.

3. INTERPRETACIJA IZPELJANE TEORIJE

Na vsa raziskovalna vprašanja sem dobil odgovore in so vpletena v teorijo, kako se otrok vidi in kako se umešča med socialno delavsko in socialno pedagoško obravnavo v vzgojni ustanovi. Raziskovalna vprašanja so tekom raziskave imela tudi nalogo usmerjati raziskavo k temu cilju.

Dobljeno teorijo je nujno potrebno interpretirati v kontekstu otroških zgodb, iz katerih izhajajo, in nikakor ne ločeno od njih. Vse osnovne zgodbe so v prvotni izpovedani obliki sestavni del poročila raziskave. V nadaljevanju pa določenim otrokovim izjavam dajem še posebni poudarek in svojo interpretacijo.

Otrok o sebi

Potrjuje, da je vsak otrok drugačen, da se v domu praviloma bolje počuti kot doma in da je, z izjemo enega otroka, v domu prostovoljno.

V domačem okolju otrok trpi nasilje, ki je v posameznih zgodbah nepojmljivo. Le otrok iz druge zgodbe, ki prihaja v MDMB iz rejniške družine, v kateri je bil od svojega osmega meseca starosti, ne govori o nasilju pred prihodom. V vseh družinskih okoljih otrok je prisoten alkohol, kar je po moje posredno tudi razlog za oddajo otroka v vzgojno ustanovo. Štirim otrokom njihov očim onemogoča biti doma. V vseh primerih je fizično nasilen do otrok. Otroka iz prve zgodbe tudi spolno zlorablja.

Otrok iz šeste zgodbe je doživel spolno nasilje v rejniški družini. Pri otroku iz tretje zgodbe je izražen sum spolne zlorabe od starejšega brata. Zanimivo je, da ena spolna zloraba ni dobila epiloga na sodišču.

Otroci radi govorijo o sebi. Potrebujejo poslušalca. Pri izpovedi so neverjetno odprti in če bi jih usmeril v podrobnosti, bi tudi marsikatero doživeto nasilje natančno opisali. Tako otroci, z izjemo otroka iz tretje zgodbe, ki v svoji izpovedi ni nič povedal o sodnem

postopku, ki poteka v zvezi s sumom spolne zlorabe s strani brata, govorijo odprto tudi o svojih spolnih zlorabah.

Otrok o šoli

Otrok ima težave v šoli. Največkrat navaja, da je šola tudi razlog, da je v domu. Tu mu pri učenju pomagajo vzgojitelji, zato je prepričan, da bo šolo končal. Doma ni imel te pomoči. Kakšne posebne zavzetosti za delo za šolo pa v domu ne pokaže noben otrok. Otroci bi se radi ognili tudi s hišnim redom določenim obveznim učnim uram.

Otrok in vzgojna ustanova

Vzgojitelji največkrat povemo, da otroci prihajajo k nam predvsem zaradi vzgojne nemoči staršev ali skrbnikov. Srečamo se z enostarševstvom, s problemom, ko starši ali skrbniki ne morejo vzpostaviti čustvenega odnosa do otroka, z alkoholizmom, z uporabniki psihiatričnih storitev. Otroci pa v svojih zgodbah veliko povedo o nasilju v domačem okolju. Otrok pove, da prihaja v vzgojno ustanovo zaradi šole, iz njihovih zgodb je pa razvidno, da prihajajo pred domačim nasiljem.

Vsak otrok se natančno, do podrobnosti, spominja svojega prihoda v dom. Spominja se prve noči, ko zaspil s solzami v očeh.

In kaj otroka v domu najbolj moti? Da ne more imeti mobitela ves čas pri sebi! Starejše otroke, mladostnike, ki pa imajo večino časa svoje mobitele pri sebi, pa moti, da nimajo večernih izhodov.

Otrok o socialnem delavcu

Najpogosteje otrok vidi svojega socialnega delavca dvakrat ali trikrat na leto, in to na sestanku tima, ki je časovno omejen na eno uro. Socialni delavec se ponavadi ne pogovarja direktno z otrokom in redko samo z njim. Socialni delavci otroka se velikokrat zamenjajo, ker njihovi starši spreminjajo naslov bivanja, ker otroci preidejo iz rejništva v domsko

oskrbo in ker iz objektivnih razlogov začasno zapustijo delovno mesto. Od šestih otrok ima le otrok iz četrte zgodbe, od prihoda v vzgojno ustanovo, še vedno isto socialno delavko. Z njo se se redno enkrat tedensko videvata na centru za socialno delo. Vsi drugi otroci so zamenjali že nekaj socialnih delavcev.

Otrok ne pozna svoje socialne delavke in ne ve, kako bi ga opisala. Iz tega sklepam, da socialni delavci ne povedo otrokom, kako jih vidijo, kaj si o njih mislijo, kaj čutijo do njih. Zamolčijo svoj osebni odnos ali pa ga nimajo. Z otroki v domu v večini primerov nimajo pogostega stika in tudi, ko do tega stika pride, z njimi nimajo neposrednega in osebnega stika. Tako tudi ne vzpostavijo strokovnega, socialno delavskega delovnega odnosa. Tako se ne moremo čuditi dejstvu, da otroci v svojem razmišljanju o socialnih delavcih ostajajo brez besed, da marsikaj ne vidijo oz. ne znajo ubesediti in da se neradi pogovarjajo o svojih socialnih delavcih.

Na vprašanje, kaj je naloga socialnega delavca, so po daljšem premisleku otroci oblikovali naslednje izjave: Naloga socialnega delavca je, da pomaga otroku, da ga da tam, kjer se bo ta bolje počutil, da da otroka v dom, če dela probleme, ali če to ta hoče. Socialni delavec bi moral poskrbeti za otroke in bi moral staršem dopovedati, kaj je prav in kaj ne.

Kako pomembno je doseči z otrokom dogovor o oddaji v vzgojno ustanovo, pokaže primer otroka iz druge zgodbe. Še posebno, če otrok nima staršev ali ti nimajo skrbništva nad otrokom, je pomemben otrokov pristanek za odhod v vzgojno ustanovo. Interventna oddaja v vzgojno ustanovo, ko se socialni delavec odloča brez soglasja otroka, pripelje do otrokovega zavračanja vzgojne ustanove, vzgojiteljev, šole, socialne službe. Večkratno se obrestuje vsako prizadevanje socialnega delavca, ko otroka pripravlja na odhod v vzgojno ustanovo.

Odnos, ki ga ima otrok do svojega socialnega delavca, je povezan tudi z odnosom, ki ga imajo do socialnega delavca otrokovi ožji družinski člani. Če je ta odnos (kot je to npr. v peti otroški zgodbi) negativen, tudi otrok ne bo imel do socialnega delavca pozitivnega odnosa.

Otrok o svojem vzgojitelju

Najpogosteje ima otrok dobro mnenje o svojem vzgojitelju. Še več, njegov vzgojitelj je zanj najboljši. Odnos med vzgojiteljem in otrokom se vzpostavi preko vsakodnevnega kontakta, preko druženja v dobrem in slabem, preko druženja med tednom in ob koncu tedna. Otrok ima z obema vzgojiteljema, ki delata v skupini v paru, podoben pozitiven odnos. Med otroki, ki so izpovedali svojo zgodbo, je seveda ponovno izjema otrok iz druge zgodbe.

Ko otrok govori o svojem vzgojitelju, mu ne zmanjka besed. Pove, da mu vzgojitelj naravnost pove, kaj si o njem misli. Vzgojitelj otroku tudi pove, kaj se o njem pogovarjajo drugje, kjer on ni prisoten. Otroku pomaga, mu svetuje, ga pripravlja za šolo, se z njim igra, poskrbi, da se kaj nauči, želi, da naredi šolo in da nekaj doživi, ga čuva, ga spodbuja, ga ima rad, z njim pospravlja, ... In še veliko več! Vpliv vzgojitelja na otroka je, po besedah otrok, velik. Vzgojitelju uspe otroka prepričati, da dela celo tisto, česar ta ne mara. Otrok je prepričan, da je vzgojitelj vesel, da dela z otroki. Vzgojitelji znajo tudi zavpiti, toda ne brez razloga. Otrok ve, kako bo vzgojitelj reagiral, ga pozna in želi, da še naprej ostane takšen, kot je, prijazen, da ga spoštuje, mu pomaga in mu svetuje. Če je kaj narobe z otrokom, npr. z zdravjem ali šolo, to vzgojitelj takoj opazi. Otrok, ki je v domu dalj časa, svojemu vzgojitelju popolnoma zaupa. Seveda je ponovno izjema otrok iz druge zgodbe.

Večina otrok ima od prihoda v dom isti vzgojiteljski par. Le otrokoma iz druge in pete zgodbe se je od prihoda v dom zamenjal en vzgojitelj v vzgojiteljskem paru. Relativna stalnost vzgojiteljev omogoča določeno navezanost med otrokom in vzgojiteljem in krepi občutek varnosti v njunem medsebojnem odnosu.

Otrok o odnosu med socialnim delavcem in vzgojiteljem

O sodelovanju med socialnim delavcem in vzgojiteljem otrok pravi, da sodelujeta med seboj na timih. Povezuje ju skupni interes do otroka. Kakšne in kako pogoste stike imata, pa otrok ne ve. Otrok tudi ne ve, zakaj bi sploh morala imeti stik. O tem ne razmišlja. Ta odnos je daleč od njegovega sveta. Zakaj bi sodelovala? Zakaj bi ga kdo pripravljala na vrnitev v domače okolje?

4. METODOLOŠKA SPOZNAVANJA

V nalogi sem prišel tudi do določenih procesnih, metodoloških spoznanj, ki jih pred tem nisem zapisal kot cilj.

Prišel sem do spoznanja, kako pomembno je akcijsko raziskovanje za raziskovanje medsebojnih odnosov v socialnem in socialno pedagoškem delu. Ko približaš subjekt raziskave sami raziskavi tako, da je ta seznanjen z njo, da v njej sodeluje s svojimi predlogi in da nanjo vpliva, dobi na moči in pomembnosti. Če pa ga vključiš tudi v evalvacijo raziskovalnega projekta, se to še stopnjuje. Tudi otrok je lahko pomemben subjekt raziskovalnega tima.

Srečal sem se z raziskovanjem, ki meji na tipanje v temi. Na raziskovanje, pri katerem dobro poznaš postavljeni cilj, ne poznaš pa poti do cilja. Da spoznaš pot, moraš stran od svoje trenutne začrtane poti. Če nekaj časa ne najdeš izhoda iz določene smeri, sta potrebna moč in pogum, da se vrneš korak ali dva nazaj in nadaljuješ v novi smeri. Če se zaveš teže novih spoznanj pri napačnem koraku, ta preneha to biti. Postane korak, pri katerem si prišel do spoznanj, ki ti dajo moč, znanje in izkušnje ter te usmerjajo v nadaljnje iskanje na poti k cilju. Tako korak v napačni smeri, če le ne vztrajaš pri njem, tudi pripelje k cilju. Po drugi raziskovalni sekvenci mi je uspelo spoznati, kje sem, in stopiti korak nazaj, da sem lahko nadaljeval raziskovalno pot proti zastavljenemu cilju. V četrti raziskovalni sekvenci pa sem se ustavil, razmišljal, dvomil in iskal potrditve o začrtani raziskovalni poti. Zadovoljil sem svojo potrebo po kreativnosti in igri in točno začrtal raziskovalno smer, se veliko naučil ter utrdil oz. ustalil raziskovalne postopke.

Na področju zgodbe sem prišel do zelo enostavne, toda tehtne ugotovitve, da je še tako okrnjena zapisana otroška zgodba, ki je otrok ne more izraziti, ker ne najde besed, še vedno edina in samo njegova zgodba. Čeprav v svoji zgodbi otrok kaj zavestno skrrije, zamolči, se česa ustraši in ne izgovori, je to tudi še vedno njegova zgodba.

In kako naj otrok pove svojo zgodbo? Kaj in kako nam bo povedal, je odvisno od otroka, od njegove sposobnosti videti, začutiti in ubesediti. To je res in je to tudi pomemben

element rezultata moje raziskave. Še bolj pa je pomembno to, kako se z otrokom pogovarjamo in kako skupaj z njim sooblikujemo njegovo življenjsko zgodbo.

Če želimo, da nam otrok kaj pove o stvareh, ki nas zanimajo, mu moramo omogočiti, da govori o stvareh, ki njega zanimajo, ne glede na to, da s tem ne dobimo direktnega odgovora na naše vprašanje. Tudi ni rečeno, da moramo dobiti direkten odgovor. Otroku ni spodoben oblikovati odgovora v takšni obliki, kot bi ga mi želeli. Otroku nam pove na svoj način, mi pa moramo iz povedanega izluščiti, kar iščemo. Naša naloga je, da v otrokovi zgodbi poiščemo odgovore na naša raziskovalna vprašanja, in ni otrokova naloga, da jih oblikuje na naš način, ki je njemu tuj. Otroku ne razmišlja tako, kot mi odrasli. Ima svoj svet in le o tem svetu lahko govori "iz srca" in le o tem svetu lahko kaj pove. Ko je v svojem svetu, lahko poglobljamo njegovo izpoved na miselnem in čustvenem nivoju.

S tem, ko otroka sprejemamo, ko sprejemamo njegovo izpoved takšno, kot nam jo ponuja, sprejemamo njegov svet. Ko vidi, da njegov svet ne merimo skozi svoje vrednote, ko ga ne usmerjamo in ne moraliziramo, da se mu ni treba zagovarjati, se braniti, če kaj "narobe zine", dobi občutek varnosti.

5. VIZIJA RAZVOJA MEDSEBOJNEGA ODNOSA OBEH STROK

Spremljanje in usmerjanje otroka je velik projekt, ki ga največkrat, ne da bi se ga sploh zavedali, z občutkom in veliko ljubezni, izpeljemo starši. Kot je pokazala raziskava, je otrok v vzgojni ustanovi razpet med socialnim delavcem in vzgojiteljem. Kdo naj bi vodil življenjski projekt otroka, ki ne more živeti, se razvijati in dozorevati v svoji primarni družini? To je otrok s posebnimi potrebami, saj je v zgodnji mladosti dobil premalo ljubezni, saj je razvil neprimerne obrambne mehanizme, agresivnost, saj je bil v svoji zgodnji mladosti zlorabljen in poškodovan, se težko uči, je drugačen od drugih in je zato v vzgojni ustanovi. Je to socialno delo ali je to socialno pedagoško delo?

Odgovor na to vprašanje bosta našli obe stroki skupaj v medsebojnem tesnem sodelovanju. Stanje v odnosu med obema strokama je možno preseči, ker obstaja pri obeh ista ciljna usmerjenost.

Zaradi neprimernih življenjskih razmer otroka v primarni družini ali v drugem okolju socialni delavec centra za socialno delo začasno, po večkrat pretehtani strokovni odločitvi, namesti otroka v ustrezno vzgojno ustanovo. Medtem ko je otrok v vzgojni ustanovi, kdo je tisti, ki naj bi vzpostavljala most med otrokom in njegovo primarno družino, kdo je tisti, ki bi delal z družino in bi otroku pomagal plesti njegovo socialno mrežo? Kdo pripravi individualni vzgojni načrt otroka? Kdo je tisti, ki bo spremljal in usmerjal otroka v življenju po odhodu iz zavoda do njegove osamosvojitve, kjer to ne zmorejo starši ali drugi pomembni odrasli? Je to otrokov socialni delavec ali vzgojitelj? Si bosta socialni delavec in socialni pedagog delo razdelila? Kdaj, koliko ter kako bosta pri tem sodelovala?

Odgovore na vprašanja, kako bi si razdelila delo, kdo je za kaj bolj pristojen, strokoven in odgovoren, bosta obe stroki našli le skupaj. Danes se večkrat dogaja, da se v praksi kosata. Pohiteti morata, kajti otroci, potrebni naše pomoči, kot reka prehitro stečejo mimo nas v življenje.

Kako začeti?

Menim, da bi najprej kazalo kaj narediti na širšem družbeno političnem področju. Dokler ne bosta socialno pedagoško delo v vzgojnih ustanovah in socialno delo na centrih za socialno delo obravnavani v istem resorju, v istem ministrstvu, je manj verjetno, da bo prišlo do potrebnega zблиževanja obeh strok. Če bi se strokovni delavci obeh strok srečevali vsaj na obveznem strokovnem funkcionalnem izobraževanju, kar se le redko dogaja, bi nas to že zbližalo. Stroki socialnega in socialno pedagoškega dela sta tako blizu ena drugi, istočasno pa tako daleč. Znotraj Ministrstva za delo družino in socialne zadeve se ustanavljajo krizni centri za otroke in mladoletnike. Centri za socialno delo ustanavljajo oddelke za delo z mladostniki in mladinske centre, organizirajo in vodijo pomoč za šolsko delo in počitniške tabore. Zaposlujejo tudi socialne pedagoge, vendar se dela popolnoma drugače in se tudi vodi druga predpisana dokumentacija. Na drugi strani pa Ministrstvo za šolstvo reorganizira vzgojne ustanove in ustanavlja nove stanovanjske skupine in mladinska stanovanja ter tako v popolnoma drugačnih organizacijskih okvirjih, na drugačen način, z drugačnimi teoretičnimi pristopi, s predpisovanjem drugačne obvezno vodene

dokumentacije, dela v resnici podobno z enakimi otroki. Oboji delajo s starši otrok, so pa tudi ti pristopi različni.

Naslednji korak, ki bi ga pa kazalo že ta trenutek intenzificirati pa je medsebojni odnos obeh fakultet, Fakultete za socialno delo in Pedagoške fakultete z oddelkom za socialno pedagogiko, saj sta nosilki izobraževanja strokovnih kadrov obeh strok. Kako fakulteti sodelujeta pri oblikovanju programov? Kaj ju povezuje? Kako in koliko so med seboj povezani predavatelji obeh fakultet? Na to bosta najbolje odgovorili fakulteti sami. Diplomiral sem kot socialni delavec in zaključil enoletno socialno pedagoško dokvalifikacijo za opravljanje dela socialnega pedagoga. Poznam obe fakulteti. Predlagam program izmenjave študentov obeh fakultet. Za kvalitetni program izmenjave študentov ni potrebno iti daleč v tujino. Pedagoška fakulteta in Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani ponujata dovolj različen in zelo kvaliteten program usposabljanja za delo z ljudmi. Kot diplomant Visoke šole za socialno delo sem se pred leti udeležil trimesečne mednarodne izmenjave študentov. Na Nizozemskem sem se srečal s terapijo plesa, drame, »problem based therapy«, supervizijo, doživljajsko pedagogiko in z marsičem, s čemer bi se lahko že takrat seznanil na Pedagoški fakulteti na oddelku za socialno pedagogiko. Ob študiju in delu na Nizozemskem me ni bogatilo le novo pridobljeno znanje, temveč tudi drugačnost v pristopu. Prepričan sem, da bi oboje, strokovnost in drugačnost, enako, če ne še bolje lahko ponudili fakulteti druga drugi. Ravno tako sem prepričan za študente Pedagoške fakultete, ki želijo dobiti dodatno znanje in izkušnje na področju socialnega dela z družino, socialno delavskega delovnega odnosa, duševnega zdravja v skupnosti, ali na področju metod kvalitativne analize, da je za pridobitev tega znanja pravi naslov Fakulteta za socialno delo. Prenos znanja, ki bi takšni izmenjavi študentov sledil, ne glede na to, da sta obe ustanovi že uveljavljeni in na visokem strokovnem in organizacijskem nivoju, bi obe strani vsestransko obogatil. Vsaka fakulteta ima veliko dobrih strokovnih, organizacijskih, in drugih vsebinskih elementov, ki bi jih v cilju obojestranske koristi, razvoja znanstvene misli in še bolj kvalitetne vzgoje strokovnega kadra, lahko podelila z drugo.

Znanje, ki je na eni strani, potrebuje druga stran. Raziskave (Štukelj, 2003: 78) kažejo, da bi bilo potrebno sodelovanje med socialnimi delavci centrov za socialno delo in vzgojitelji – socialnimi pedagogi vzgojnih zavodov in stanovanjskih skupin, ki je sedaj usmerjeno predvsem v otroka, razširiti na sodelovanje, ki je usmerjeno v družino. Tega znanja pri socialnih pedagogih ni. Že bežni pregled, tako teoretičnega, kot praktičnega dela naloge

pokaže razlike med socialnim delavcem in vzgojiteljem v pristopu do otroka in njegovega starša. Socialni delavci, ki delajo na področju socialnega dela z mladimi v vzgojnih ustanovah, imajo možnost opraviti dokvalifikacijo za opravljanje dela socialnega pedagoga na Pedagoški fakulteti. Socialni pedagogi pa zaenkrat še nimajo možnosti opraviti dokvalifikacijo na Fakulteti za socialno delo.

Koraku zблиževanja obeh znanstvenih institucij bi šele sledila povezava strokovnih delavcev obeh strok v praksi. Šele skupno delo in sodelovanje strokovnih delavcev obeh strok, pa ne le na nivoju operativnega dela, ampak tudi na nivoju planiranja in izvedbe raziskovalnih projektov, bi ju dejansko zbližali. Praksa je pokazala, da je sodelovanje strokovnih delavcev obeh strok, brez širše družbeno politične povezanosti obeh in medsebojnega sodelovanja fakultet, ki izobražujejo za opravljanje obeh poklicev, neplodno.

Uzelac Slobodan, profesor na Fakulteti za rehabilitacijske znanosti v Zagrebu, pravi (1998: 30): "... Da bi družina sorodnih disciplin uspešno delovala in da bi bili pri tem zadovoljni vsi njeni člani, bi se bilo dobro spomniti enega od načel iz družinske terapije, po katerem sta za uspešno delovanje družine izjemno pomembni dve stvari: najprej identiteta članov in nato sodelovanje med njimi. Vsekakor, tak vrstni red ni naključen..." Identiteti socialnega dela in socialno pedagoškega dela obstajata. Se bo nadaljevalo s tesnejšim sodelovanjem?

Možnih rešitev zблиževanja obeh strok je veliko. Na Nizozemskem in v Nemčiji se je v praksi socialno pedagoškega dela pojavil nov pristop (Peters, 2000: 443), imenovan Koncept celostnih prožnih socialno pedagoških pomoči. Gre za celostno obliko pomoči, ko ena ustanova prevzame skrb za otroka ali mladostnika in za njegovo družino ter koordinira in vključuje druge ukrepe (intervencije), ki se v procesu posredovanja pomoči pokažejo kot nujne in ustrezne. S tem so presegli razdrobljenost in preveliko specializacijo ponudb pomoči, kar v praksi vodi v razpetost uporabnikov med različne nosilce in ustanove (ibid.: 445). S kritiko zavodske vzgoje je postalo jasno, da vzgojna institucija, tudi ob liberalizaciji notranjih odnosov v ustanovi, težko uresniči, kot pravi Friedhelm, »priporočanja vredno bivališče« otrokom. Temeljne spremembe kakovosti vzgojnih pomoči so brez temeljnih organizacijskih sprememb in brez sodelovanja strokovnjakov socialno delavske in socialno pedagoške stroke neizvedljive. Širše organizacijske in miselne spremembe so predpogoj za spremembo vzorcev ravnanja v praksi.

V. LITERATURA

- Adams, R., Dominelli, L. in Payne, Malcolm (1998). *Social Work*. London: Macmillan Press LTD.
- Ammon, Gunter (1990). *Skupinska dinamika agresivnosti*. Ljubljana: Tangram.
- Anderson, H., Goolishian, H. (1994). *The Client is the Expert*. V: Mc Namee S., Gergen K.J., *Therapy as Social Construction*. London: Sage.
- Bašić, J. (2000). *Od primarne prevencije do ranih intervencija*. Zagreb: Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Beck, A.T., Weishaar, M.E. (1989). *Cognitive Therapy*. V: Corsini R.J., Wedding D. 1989 *Current Psychotherapies* fourth edition. Itasca, Illinois: F.E. Peacock Publishers.
- Beck, U. (1989). *Družba tveganja*. V Družboslovne razprave št.7, Inštitut za družbene vede, Ljubljana.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: towards a new modernity*. London, New Delhi: Sage.
- Bečaj, J. (1980). *Predgovor*. V: Redl, F.: *Agresivni otrok*. Ljubljana: Svetovalni center.
- Bečaj, J. (1994). *Pomembno je biti uspešen*. VIZ let 25/3.
- Berg, Peter M. van den (1988). *Video home training*. The Netherlands Leiden: Centre for Special Education.
- Berger, P. L., Luckmann, T. (1988). *Družbena konstrukcija realnosti*. Ljubljana: CZ.
- Bettelheim, B. (1999). *Rabe čudežnega*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Blundo, R., Greene, R.R., Gallant P. (1994). *A Constructionist Approach with Diverse Populations*. V: Greene R.R., *Human Behavior Theory - A diversity Framework*. New York: Aldine de Gruyter.
- Bogataj, Bojan (2001). *Skupina staršev – nadstandardna oblika sodelovanja s starši v VIZ Frana Milčinskega v Smledniku*. Ptički brez gnezda 39, Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 91-97.
- Bouwkamp, R., Vries, S. de (1995). *Psihosocialna družinska terapija*. Logatec: Firis.
- Bouwkamp, Roel (1996). *Psihosocialna terapija pri spolni zlorabi v družini*. Logatec: Firis.
- Brandon, David (1993). *Pet principov normalizacije - študijsko gradivo*. Ljubljana: VŠSD.
- Brandon, David (1995). *Tempus fugit in Sloveniam*. Socialno delo, 34, 6: 461-462.
- Brandon, David, Brandon, Alice (1992). *Praktični priročnik za osebe v službah za ljudi s posebnimi potrebami*. Ljubljana: VŠSD in PeF.
- Brandon, David, Brandon, Alice (1994). *Jin in jang načrtovanja psihosocialne skrbi*. Ljubljana: VŠSD.
- Bregar, Polona (2001). *Razlika med prejšnjim in sedanjim postopkom za mladoletne*. Ptički brez gnezda, 39, Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 98-101.
- Bruno, F.J. (1936). *The Theory of Social Work*. New York: D. C. Heath and Co.
- Cajnko, Jasna (1999). *Varovalni in ogrožajoči dejavniki psihosocialnega razvoja skozi perspektivo življenjskega cikla*. Socialna pedagogika, 3, 3: 215-226.
- Cajnko, Jasna (2000). *Intervencije na centrih za socialno delo*. Socialna pedagogika, 4, 1: 47-64.
- Carnegie, Dale (1985). *Kako premagati zaskrbljenost in začeti živeti?* Zagreb: Prosvjeta.
- Courtioux, M. in dr. (1985). *Living with others as a profession*. V: The Sozialpedagogue in Europ. Zurich: Verlag Fice.
- Cronin Mosey, Anne (1986). *Psychosocial Components of Occupational Therapy*. New York: Raven Press.
- Cullen, F. T. in drugi (1996). *Prisons in Crisis: The American Experience*. V: Matthevs, R.

- (ed): *Prisons 2000. An international Perspective on the Current state and Future of Imprisonment*. Great Britain: Macmillan Press Ltd. str. 21-52.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (1991a). *Psihodinamski procesi v družinski skupini*. Ljubljana: Advance.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (1991b). *Socialno delo z družino – študijsko gradivo – izbrana poglavja*. Ljubljana: VŠSD.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (1998a). *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (1998b). *Socialno delo z družino : prispevek konstruktivizma. (skripta)* V: skripta: Magistrski študij – sociologija – socialno delo v skupnosti. Ljubljana: FDV.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (1998c). *Socialno delo z družino : prispevek k doktrini*. V: (skripta) Magistrski študij – sociologija – socialno delo v skupnosti. Ljubljana: FDV.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (2000a). Socialno delo z otroki in mladostniki med pomočjo in prisilo. V: Šelih (Ur.) *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih*. Ljubljana: Bonex.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (2000b). *Vzpostavitev in ohranjanje svetovalnega odnosa: Postmoderno v terapiji in svetovanju*. Psihološka obzorja, 9, 2: 81-86.
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi (2002). *Koncept delovnega odnosa v socialnem delu*. Socialno delo, 41, 2: 91-96.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Šugman Bohinc, L. (2000). *Učinkovitost (uspešnost) razgovora v socialnem delu z družino*. Socialno delo, 39, 3:175-189.
- Dekleva, Bojan (1985). *Raziskovanje odklonskih pojavov v zvezi z mladino*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 36, 4: 295-303.
- Dominelli, L., Payne, M. (1998). *Social Work – Themes, Issues and Critical Debates*. London: Macmillan.
- Dyer Wayne, W. (1996). *Verjemite in videli boste*. Kranj: Ganeš.
- Engel, S. (1994). *The stories children tell: Making Sense of the Narratives of Childhood*. USA: W.H. Freeman and Company.
- Flaker, Vitold (1993). *Advocatus diaboli – duševno zdravje v skupnosti – zagovorništvo*. Socialno delo, 32, 3-4: 5-10.
- Flaker, Vitold (1995). *Tempus v Ukrajini*. Socialno delo, 34, 6: 463-468.
- Flaker, Vitold (1996). *Robert Adams: Social Work and Empowerment. (rec.)* Socialno delo, 35, 6: 543-548.
- Flaker, Vitold (1997). *Timi kot način interdisciplinarnega sodelovanja*. Socialno delo, 36, 1: 3-11.
- Flaker, Vitoldh (1998). *Opis stanovanjskih skupin v Sloveniji in analiza modelov življenja v njih*. Socialno delo, 37, 3-5: 257-269.
- Flaker, Vitold (1998a). *Odpiranje norosti, vzpon in padec totalnih ustanov*. Ljubljana: *cf.
- Flaker, Vitold (2001a). *Intervju kot umetnost spoznavanja. (Etnometodološke beležke o tem, kako strokovnjaki spoznavajo uporabnike.)* Socialno delo, 40, 2-4: 77.
- Flaker, Vitold (2001b). *David Brandon (1941 – 2001) – nekrolog*. Socialno delo, 40, 6: 377.
- Flaker, Vitold in sodelavci (2002). *Metodologija za katalog nalog CSD*. Glej: *Strategija razvoja in postavitev modela za delovanje CSD v luči nacionalnega programa socialnega varstva do leta 2005*. Ljubljana: Skupnost centrov za socialno delo Slovenije.
- Foucault, Michel (1984). *Nadzorovanje in kaznovanje: nastanek zapora*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Frankl, Viktor Emil (1992). *Kljub vsemu rečem življenju DA. – Psiholog doživi taborišče smrti – Temeljna načela logoterapije*. Celje: Mohorjeva družba.
- Frankl, Viktor Emil (1994). *Volja do smisla*. Celje: Mohorjeva družba.
- Friedhelm, Peters (2000). *Koncept celostnih prožnih socialnopedagoških pomoči*. Socialna

- pedagogika 4, 4: 443-460.
- Geissler, K. A., Hege, M. (1978). *Konzepte sozial-paedagogischen handelns*. Serija Paedagogik- Orientierung. Wien: Urban und Schwarzenberg.
- Gergen, K. J. (1994). *Therapy as Social Construction*. London: Sage Publications.
- Gennot, Heim (1970). *Otrok in starši*. Ljubljana: CZ – Knjižnica za starše.
- Gibson, Doreen (1990). *Socialno delo – nemogoča naloga?* Socialno delo, 29, 1-3: 26-47.
- Grünfeld, Tanja (1997). *Socialni pedagog v osnovni šoli*. Socialna pedagogika, 1, 4: 13-21.
- Glasser, W. (1994). *Kontrolna teorija*. Ljubljana: Texus.
- Gole, Alja (2002). *Živimo skozi svoje pripovedi* Diplomaska naloga. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Goolishian, H., Anderson, H. (1994). *The Client is the Expert*. V: Mc Namee S., Gergen K.J., *Therapy as Social Construction*. London: Sage.
- Goričar, Jože (1967, 1972). *Temelji obče sociologije*. Ljubljana: DZS.
- Greene, Roberta R. (1994). *Human Behavior Theory*. New York: Aldine de Grueter.
- Greene, R.R., Ephross, P. H. (1991). *Human Behavior Theory and Social Work Practice*. New York: Aldine de Gruyter.
- Grünfeld, Tanja (1997). *Socialni pedagog v osnovni šoli*. Socialna pedagogika 1, 4:13.
- Hamilton Gordon (1951). *Theory and Practice of Social Casework*. (2nd ed.) New York: Columbia University Press.
- Haralambos, M., Holborn, M. (1995). *Sociologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Harnach-Beck, (1995). *Psychosoziale Diagnostik in der Jugendhilfe. Grundlagen und Methoden fuer Hilfeplan, Bericht und Stellungnahme*. Weinheim, Muenchen: Juventa.
- Hearn, G. (1958). *Theory Building in Social Work*. Toronto: University of Toronto Press.
- Hermans, H. J. M., Kempen, H. J. G. (1993). *The Dialogical Self: Meaning as Movement*. San Diego: Academic Press, Inc.
- Hoffman, Linn (1994). *A Reflexive Stance for Family Therapy*. V: McNamee, Sh. in Gergen, K. J. (1994).
- Hoghugh, M. (1989). *Treating Problem Children, Issues, Methods and Practice*. London: Sage Publications.
- Hollis, F. (1964). *Casework: A Psychosocial Therapy*. New York: Random House.
- Hudson, R. John (1998). *Identity and work Domains of child care*. Socialna pedagogika 2, 2: 19-32).
- Ihan, A. (2000). *Lenoba*. V: časopis Delo, sobotna priloga, 10.06.02, str.22-23.
- Ihan, A. (2001). *Samogovori brez lastnih besed*. V: časopis Delo, sobotna priloga, 05.05.05, str.32.
- Janhar Černivec, Valerija (1998). *Vzgoja je mit*. Socialna pedagogika, 2, 1: 33-44.
- Jeriček, Helena (2000). *(Ne)smiselnost etičnih kodeksov strok, ki delajo z ljudmi*. Socialna pedagogika, 4, 2: 149-166.
- Jurman, B. (1983). *Načrtovanje življenja in dela osnovne šole, Delo šolskih Svetovalnih delavcev*. Ljubljana: Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani.
- Kluge, Christiane (1999). *Načrtovanje individualne pomoči kot participativni postopek na področju pomoči mladim*. Socialna pedagogika, 3, 1: 35-46.
- Kobolt, Alenka (1990). *Vpliv podobe o sebi na vedenjske oblike pri otrokih in mladostnikih z motnjami vedenja in osebnosti*. Ljubljana: FF, oddelek za pedagogiko – magistrska naloga.
- Kobolt, Alenka (1992). *Motivacijske in vedenjske strategije otrok in mladostnikov v domski vzgoji*. Ljubljana: PeF, doktorska disertacija.
- Kobolt, Alenka (1994). *Supervizija pomoč pri razvoju poklicne identitete*. V: *Didaktični vidiki supervizije*. Ljubljana, Zavod za šolstvo in šport, str. 24-28.
- Kobolt, Alenka (1997a). *Teoretične osnove socialnopedagoških intervencij*. Socialna pedagogika, 1, 1: 7-26.
- Kobolt, Alenka (1997b). *Teoretične osnove socialnopedagoških intervencij II*. Socialna pedagogika, 1, 2: 5-23.

- Kobolt, Alenka (1998). *Identiteta in profesionalizacija socialne pedagogike*. Socialna pedagogika, 2, 1:4-22.
- Kobolt, Alenka (1999). *Mladostnikova samorazlaga in individualno vzgojno načrtovanje*. Socialna pedagogika, 3, 4: 323-356.
- Kobolt, Alenka (2001). *Komunikacijski trening z uporabo videa*. Socialna pedagogika, 5, 3: 237-253.
- Kobolt, Alenka (2001a). *Mediji v socialnopedagoški teoriji in praksi*. Socialna pedagogika, 5, št. 3: 231-236.
- Kobolt, Alenka (2001b). *Intervju z Anne Frommann*. Socialna pedagogika, 5, št. 3:375-386.
- Kokalj, S. in Tavčar A.B. (2001). *Si želiš slišati nekaj lepega o sebi? ali Spoznavam se skozi igre in všeč sem si! Čudno!?* Ptički brez gnezda 39, Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 33-42.
- Koller – Trbovič, N. (1999). *Socialnopedagoška diagnoza in načrtovanje tretmana*. Socialna pedagogika, vol 3, 4: 461-473.
- Konopka, G. (1963). *Social Group Work: A Helping Process*: Englewoods Cliffs, NJ: Prince-Hall.
- Kordeš, Melita (2000). *Institucionalna vzgoja mladih v postmoderni*. Ljubljana: FDV, magistrsko delo.
- Koštal, Roman (1998). *Socialni pedagog (v šoli) med vzgojo in terapijo*. Socialna pedagogika, 2, 1: 45-68.
- Kranjčan, Mitja (1999). *Doživljajska pedagogika: metoda, moda ali kaj več?* Socialna pedagogika, 3, 2: 135-154.
- Kroflič, B., Gobec, D. (1995). *Igra-gib-ustvarjanje-učenje*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
- Lamovec, Tanja (1995a). *Ko rešitev postane problem in zdravilo postane strup*. Ljubljana: Lumi.
- Lamovec, Tanja (1995b). *Načela geštalt terapije za vsakdanje življenje I*. Ljubljana: Arx.
- Lamovec, Tanja (1997). *Načela geštalt terapije za vsakdanje življenje II – Otrok v nas*. Ljubljana: Arx.
- Lamovec, Tanja (2001). *Življenje vsakega človeka je vredno romana*. Socialno delo, 40, 2-4: 231.
- Lukas, Elisabeth (1994a). *Družina in smisel*. Celje: Mohorjeva družba.
- Lukas, Elisabeth (1994b). *Smiselnice – logoterapevtske modrosti*. Celje: Mohorjeva družba.
- Lukas, Elisabeth (1995). *Podobe smisla – logoterapevtske modrosti*. Celje: Mohorjeva družba.
- Lukas, Elisabeth (2001). *Tudi tvoje trpljenje ima smisel – logoterapevtska tolažba v krizi*. Celje: Mohorjeva družba – družinska knjižnica.
- Lüssi, Peter (1991). *Sistemske nauke o socialnem delu*. Socialno delo, 29, str. 81-94.
- Mattingly, A. Martha (1999). *Developing professional ethics for child and youth care work: assuming responsibility for the quality of care*. Socialna pedagogika 4, 1: 65-82.
- McLeod, J. (1997). *Narrative and psychotherapy*. London: Sage Publications.
- McNamee, Sh., Gergen, K. J. (1994). *Therapy as Social Construction*. London: Sage Publications.
- Mello, Anthony de (1988). *Minuta modrosti*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana – Dravlje.
- Mello, Anthony de (1990). *Žabja molitev II*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana – Dravlje.
- Mello, Anthony de (1997). *Ptičja pesem*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana – Dravlje.
- Mesec, Blaž (1994a). *Model akcijskega raziskovanja*. Socialno delo, 33, 1: 3-16.
- Mesec, Blaž (1994b). *Dan na psihiatriji: Primer kvalitativne analize*. Socialno delo, 33, 6: 463-474.
- Mesec, Blaž (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: VŠSD.
- Mesec, Blaž (2002a). *Izbor misli iz nagovorov dekana ob podelitvi diplom Visoke šole za socialno delo 1996 – 2001*. Socialno delo, 41, 1: 57-64.
- Mesec, Blaž (2002b). *Metodologija za katalog nalog CSD*. Glej: *Strategija razvoja in postavitve modela za delovanje CSD v luči nacionalnega*

- programa socialnega varstva do leta 2005. Ljubljana: Skupnost centrov za socialno delo Slovenije.
- Mesec, B., Čačinovič Vogrinčič, G. (1996). *Analiza kronoloških in interakcijskih vzorcev*. Socialno delo, 35, 2: 89-114.
- Miller, Alice (1992). *Drama je biti otrok in iskanje resnice o sebi*. Ljubljana: Tangram.
- Milošević, Vida (1998). *Socialno delo*. Ljubljana: samozaložba.
- Moder, D. (1996). *Možnosti za spodbujanje socialnega razvoja* (diplomsko delo). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Mollenhauer, K. (1991). *Einführung in die Sozialpädagogik. Probleme und Begriffe der Jugendhilfe*. Weinheim: Beltz.
- Morse, W. (1981). *Life Space Interventions – LSI Tomorrow*. The Pointer, št. 25.
- Mueller, B. (1994). *Sozialpädagogisches Koennen. Ein Lehrbuch zuer multiperspektivischen Fallarbeit*. Freiburg im Breisgau: Lambertus Verlag.
- Muršič, Mitja (2001). *Socialnopedagoška diagnoza (študija primera na podlagi samopredstavitve)*. Socialna pedagogika, 5, št. 4, str. 469-491.
- Mullender, Audrey in Ward, Dave (1991). *Self - Directed Groupwork: Users Take an Action for Empowerment*. London: Whiting & Birch.
- Musek, Janek (1993). *Znanstvena podoba osebnosti*. Ljubljana: Educy.
- Musek, Janek (1995). *Ljubezen, družina, vrednote*. Ljubljana: Educy.
- Nölke, E. (1999). *Rekonstruktivna hermenevtična analiza biografij v socialno pedagoškem delu*. Socialna pedagogika, vol. 4, 4: 425-444.
- Ogrin, Barbara (1999). *Poskus konceptualizacije socialnopedagoškega dela na osnovni šoli*. Socialna pedagogika 3, 2: 155-184.
- Olson, D. H. L. (1991). *Families, What Makes Them Work*. London: Sage Publications.
- Pal, Peter (1999). *Konflikti med učitelji in vzgojitelji v vzgojno izobraževalnem zavodu – breme, izziv ali bogastvo?* Socialna pedagogika 3, 2: 195-201.
- Payne, Malcolm (1997). *Modern Social Work Theory – second edition*. Washington: Lyceum Books. (vir internet: »social work theory«)
- Peale, N. V. (1992). *Moč pozitivnega mišljenja*. Celje: Mohorjeva družba.
- Peck, Morgan Scott (1995). *Svet, ki čaka, da se bo rodil – ponovno odkrivanje omike*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Peck, Morgan Scott (1996a). *Ljubezen in duhovna rast- nova psihologija ljubezni, individualnih vrednot in duhovne rasti*. Ljubljana: MK.
- Peck, Morgan Scott (1996b). *Put kojim reko putujemo*. Zagreb: Prosvjeta.
- Peck, Morgan Scott (1998). *Ljubezen in duhovna rast v obdobju negotovosti*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pečelin, Helena (1998). *Razvijanje strokovne etike na socialnopedagoškem področju dela*. Socialna pedagogika, 2, 1: 69-78.
- Picchi, Mario (1992). *Zakaj smo prostovoljci?* Socialno delo, 31, 1-2: 180-184.
- Picchi, Mario (1995). *Projekt človek*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Polkinghorne, D. E. (1992). *Postmodern epistemology of practice*. V: S.Kvale (ur.), *Psychology and postmodernism*. London: Sage.
- Powell, J. (1995). *Ljubezen ne pozna pogojev - Skrivnost vstrajanja v ljubezni*. Ljubljana: Župnijski urad Dravlje.
- Powell, J. (1999). *V novo življenje z novim gledanjem*. Ljubljana: Župnijski urad Dravlje.
- Praper, P. (1996). *Razvojna analitična psihoterapija*. Ljubljana: Inštitut za klinično psihologijo.
- Rainwater, Janette (1996). *Odločitev je vaša*. Ljubljana: Rokus.
- Rainwater, Janette (1996b). *Logoteoretske osnove antropohigiene*. Socialno delo, 35, 1:2-14.
- Ramovš, Jože (1990). *Sto domačih zdravil za dušo in telo 1*. Celje: Mohorjeva družba.
- Ramovš, Jože (1995). *Slovenska sociala med včeraj in jutri*. Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka.
- Randall, R., Southgate, J. in Tomlinson, F. (1992). *Skupinska dinamika v skupnosti*. Ljubljana: ZKO.

- Randall, W. L. (1995). *The stories we are*. Toronto: University of Toronto Press.
- Rankelj, J. (1996). *Geštalt pristop*. Ljubljana: Ptički brez gnezda, 35, Društvo Defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 71-74.
- Rankelj, J. (1997a). *Delo s starši naših otrok*. Ljubljana: Ptički brez gnezda, 36, Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 32-37.
- Rankelj, J. (1997b). *Jane Bluestein: Postavljanje meja in odgovornost*. Bilten združenja za socialno pedagogiko, 1-2: 26-36.
- Rankelj, J. (1997c). *Proces deinstitucionalizacije*. Ptički brez gnezda 38. Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 158-168.
- Rankelj, J. (1998). *Različne teorije osebnosti*. Glasilo študijske skupine mladinskega doma Malči Belič, 4.
- Rankelj, J. (2000). *Video Home Training in delo s starši*. Ptički brez gnezda, 38, Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 158-168.
- Rankelj, J. (2001). *Vodenje skupine otrok in čustvena inteligenca*. Ptički brez gnezda, 39, Društvo defektologov Slovenije, Sekcija MVO, str. 121-131.
- Rankelj, J. (2003). *Klima v naši ustanovi*. (seminar) Brdo pri Kranju: Šola za ravnatelje.
- Rapuš Pavel, Jana (1999). *Hermenevtični pristop k socialnopedagoški diagnostiki*. Socialna pedagogika, 3, 1: 47-66.
- Rapuš Pavel, Jana (2001). *Vpliv strokovnjaka na potek razgovora z otroki in mladostniki*. Socialna pedagogika, 5, 1:25.
- Razpotnik, Špela (2001). *Cirkuška pedagogika*. Socialna pedagogika 5, 3: 367-374.
- Razpotnik, Špela (2001b). *Vzgoja in ljubezen*. Socialna pedagogika 5, 1:86.
- Redl, F., Wineman, D. (1980). *Agresivni otrok*. Ljubljana: Svetovalni center.
- Richmond, Mary (1917). *Social Diagnosis*. New York: Russell Sage Foundation.
- Roberts, R.W. & Nee, R.H. (1970). *Theories of Social Casework*. Chicago: University of Chicago Press.
- Rogers, C. R. (1977). *Carl Rogers on Personal Power*. New York: Dell.
- Rogers, C. R. (1980). *A Way of Being*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers, William R. (1974). *Person-centered and symbolic perspectives on social change: A schematic model*. In D.A. Wexler and L.N. Rice (Eds.) *Inovations in Person-Centered Therapy*. New York: Wiley.
- Rowe, William (1996). *Client-Centered Theory: A Person-Centered Approach*. V: Turner: 1996. Str: 69-93.
- Satir, Virginia (1995). *Družina za naš čas*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Saleebey, Dennis (1997). *The Strenght Perspective in Social Work Practice*. New York, London: Longmann.
- Scheipl, J. (1997). *Aktualni trendi socialne pedagogike v nemško govorečem prostoru*. V: Dekleva B. (ur.): *Normalizacija. Življenje v zavodu in potrebe otrok*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo (str. 101-118).
- Seeman, J. (1990). *Theory as Autobiography*. Person-Centered Review 5 (4), 373-386.
- Selman, R.L. (1990). *Making a friend in Youth: Developmental Theorie and Pair Therapy*. Chicago, London:
- Shulman, L. (1992). *The Skills of Helping*. Boston: University Peakock.
- Skalar, Vinko (1988a). *Strokovni tokovi, ki vplivajo na razvoj vzgojne in prevzgojne doktrine v vzgojnih zavodih*. Ptički brez gnezda 13, 26: 27-43.
- Skalar, Vinko (1988b). *Vzgojne ustanove na prehodu v postindustrijsko družbo*. Socialna pedagogika letnik 2, št.2: 5-18.
- Skalar, Vinko (1993). *Socialni pedagog v osnovni šoli*. Iskanja, vzgoja, prevzgoja., 13: 36-43.
- Skalar, Vinko (1996). *Vzgoja v dijaških domovih med preteklostjo in vizijo prihodnosti*. Iskanja – vzgoja, prevzgoja. Leto 13, št.15.
- Skalar, Vinko (1998). *Vzgojne ustanove na prehodu v postindustrijsko družbo*. Socialna pedagogika, 2, 2: 5-18.
- Skalar, Vinko (1999). *Vzgojni zavodi na prelomu tisočletja*. Socialna pedagogika, 5, 1:

- 21-32.
- Skalar, Vinko (2000). *Vzgojni zavodi v funkciji preprečevanja delikventnosti in disocialnosti pri otrocih in mladostnikih. V: Šelih (Ur.) Prestopniško in odklonsko vedenje mladih.* Ljubljana: Bonex.
- Skytner, R., Cleese, J. (1994). *Družine in kako preživeti v njih.* Ljubljana: Tangram.
- Stritih, Bernard (1990). *Kriza je lahko tudi izziv za spremembe v socialnem delu.* Socialno delo, 29, str. 107-124.
- Stritih, Bernard (1993a). *Iskanje novih možnosti pri reševanju kompleksnih osebnih in socialnih problemov.* Ljubljana: Socialno delo, 32: 19-28.
- Stritih, Bernard (1995a). *Koncept pomoči v socialnem delu.* Ljubljana: VŠSD.
- Stritih, Bernard (1995b). *Prostovoljno delo kot prostor v katerem se oblikujejo generativne teme.* Socialno delo, 34, 1: 5-20.
- Stritih, Bernard (1996). *Pogled na socialno delo v sedanjosti za prihodnost.* Socialno delo, 35, 5: 385-394.
- Stritih, B., Možina, M., Rapoša Tajnšek, P. (1993). *Normativi in standardi v socialnem varstvu.* Ljubljana: VŠSD.
- Sztompka, Piotr (1994). *The Sociology of Social Change.* Oxford, Cambridge: Blackwell.
- Šelih, Alenka (1981). *Vzgojni ukrepi za otroke in mladostnike ter varstvo njihovih pravic.* Pravniki 4-6.
- Šinkovec, Pavel (1998). *Mladinski dom Malči Beličeve.* Diplomski naloga. Ljubljana, Visoka šola za socialno delo.
- Štukelj Marjan (2003). *Sodelovanje Mladinskega doma Malči Beličeve z institucijami in s starši.* Diplomski naloga. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Šugman Bohinc, Lea (1996b). *Socialno delo - znanost?* Socialno delo, 35, 5: 403-406.
- Šugman Bohinc, Lea (1997). *Epistemologija socialnega dela.* Ljubljana: Socialno delo, 36, 4: 289-308.
- Šugman Bohinc, Lea (1998). *Epistemologija socialnega dela II.* Ljubljana: Socialno delo, 37, 6: 417-440.
- Thiersch, H. (1991). *Soziale Bertung. V: Psychosoziale Bertung, Klient/innen – Helfer/innen – Institutionen.* Tuebingen: DGVT (Deutsche Gesellschaft fuer Verhaltenstherapie).
- Thiersch, H. (1995). *Lebenswelt-orientierte Soziale Arbeit. Aufgaben der Praxis in sozialen Wandel.* Weinheim, Muenchen: Juventa.
- Thompson, K. H., Greene, R. R. (1994). *Role Theory and Social Work Practice. V: Greene R.R., Human Behavior Theory – A diversity Framework.* New York: Aldine de Gruyter.
- Trede, Wolfgang (1998). *O položaju in statusu socialnih pedagogov - vzgojiteljev v zavodih – v evropskih deželah.* Socialna pedagogika, 2, 1: 95-102.
- Tomori, Martina (1992). *Drugačni otroci in mladostniki .* Ptiki brez gnezda, 15, št. 31, str. 15 - 35.
- Turner, Francis J. (1996). *Social Work Treatment.* New York: The Free Press.
- Udovič, Franc (1994). *Urejanje stikov med otroki in ločenimi starši.* Ljubljana: VŠSD.
- Uhlendorff, Uwe (1997). *Socialnopedagoške dijagnoze III.* Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta Zagreb.
- Uhlendorff, Uwe (1999). *Socialnopedagoška hermenevtična diagnostika ter načrtovanje vzgojne pomoči.* Socialna pedagogika, 3, 4: 445-460.
- Ule, N. Mirjana (1992). *Socialna psihologija.* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Ule, N. Mirjana (1993). *Psihologija vsakdanjega življenja.* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Ule, N. Mirjana (1997). *Oblikovanje življenjskega sveta mladih.* Socialna pedagogika 1, 1: 27-36.
- Ule, N. Mirjana (2000). *Socialna psihologija.* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Ule, M., Mihelj, V. (1995). *Prihodnost mladine.* Ljubljana: DZS.
- Urek, Mojca (2003). *Pripovednost socialnega dela.* Doktorska disertacija. Ljubljana:

- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Uzelac, Slobodan (1998). *Socialna pedagogika – vprašanje identitete (ali: o nujni vrnitvi na nekatera začetna izhodišča)*. Socialna pedagogika, 2, 1: 23-32.
- Vester, Frederic (1991). *Kriza prenaseljenih območij*. Ljubljana: DZS.
- Vries, S. de, Bouwkamp, R. (1995). *Psihosocialna družinska terapija*. Logatec: Firis.
- Watzlawick, Paul (1967). *Pragmatics of human communication : a study of interactional patterns, pathologies and paradoxes*. New York, London : Norton.
- Watzlawick, Paul (1994). *Da bi lažje bili nesrečni*. Celje: Mohorjeva družba.
- Wurst, F. (1988). *Od Aichorna do stanovanjskih skupin*. Ptički brez gnezda, leto 13, št 26.
- Zalokar Divjak, Z. (1998). *Vzgoja za smisel življenja*. Ljubljana: Educy.
- Zaviršek, Darja (1997). *Socialno delo v Sloveniji*. Socialno delo, 36, 1: 43-52.
- Zorc-Maver, Darja (1997). *Koncept življenjsko usmerjene socialne pedagogike v sodobni družbi tveganja*. Socialna pedagogika, 1, 1: 37-44.
- Zore, F. (2001). *Platonski obrat k logosom in hermenevtični posluh*. PHAINOMENA, X, 35-36.
- Žmuc Tomori, Martina (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
- Žorga, S. (1999). *Pojmovanje razvoja*. Socialna pedagogika, vol.3, št.3: 207-214.
- Žorž, Bogdan (1997). *Stiska je lahko tudi izziv – Kratkotrajna izvendružinska obravnava*. Nova Gorica: Educa.

DRUGI UPORABLJENI VIRI:

1. Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev (Ur.l. RS 52/95).
 2. Zakon o socialnem varstvu (Ur.l. RS 54/92) in nj. popravek (Ur.l. RS 56/92 in 42/94).
 3. Zakon o ratifikaciji evropske konvencije o usmerjanju otrokovih pravic (Ur.l. RS 86/99).
 4. Okvirni vzgojni program za delo v vzgojnih zavodih, stanovanjskih skupinah, mladinskih domovih in v prevzgojnem domu (1995. – Ljubljana: Zavod RS za šolstvo).
 5. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih
- (1978). Leksikon Jugoslovenskog leksikografskog zavoda. Zagreb: JLZ
- (1987). *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- (1991). *Sveto pismo – nova zaveza*. Ljubljana: Združene biblične družbe.

VI. PRILOGE

1. PRVA RAZISKOVALNA SEKVENCA:

PRVOTNI ZAPIS OTROKOVE ZGODBE

PRILOGA R1

PRIMER (17 LET), 7 LET V MDMB, Ž, METULA

A : Kako je potekalo tvoje življenje? Se spominjaš kakšnega posebnega dogodka iz tvoje zgodnje mladosti?

B : Ja, spomnim se, ko sem bila stara 3 leta . Spomnim se očka, kako je stal pri vratih, ko je odhajal. Potem se spomnim, ko so me zafrkavali.

A : Kdo to?

B : Vsi, ki so me videli.

A : Otroci?

B : Zato, ker sem bolj rjava, bolj temne polti... Govorili so mi ciganka.

A : Kakšno je tvoje življenje sedaj, če ga primerjaš s svojim otroštvom?

B : Sedaj je boljše. Sedaj me spoštujejo kot človeka. Prej pa ... kot, da bi bila ena smet.

A : Koliko časa si to doživljala?

B : Dokler nisem prišla na OŠ sem, v tretji razred, ko sem prišla v om.

A : Sedaj si v 2. letniku srednje trgovske šole. Si od 3. razreda OŠ ves čas v domu?

B : Ja, od drugega poletja tretjega razreda OŠ. Sedaj bo sedmo leto, da sem v domu.

A : Kako bi pa ti še opisala svoje otroštvo.

B : Slabo!

A : Preden si prišla sem, si živel pri mami?

B : Ja

A : Si hodila v vrtec?

B : Ja.

A : Kako bi se opisala, kakšen otrok si bila?

B : Rada sem se v peskovniku igrala

A : Opisala si dogodek iz tvoje preteklosti, ko je odšel oče. Se mogoče spominjaš še kakšnega dogodka, ki ti je ostal v spominu?

B : Ko sem dobila v šoli slabo oceno, pa si nisem upala domov priti

A : Kako bi sedaj opisala samo sebe?

B : Tako, še kar ...Včasih sem tečna, včasih dobra, včasih pa kar nekaj ... kar nekaj me prime - ali pa se smejim brez veze ...

A : Kako poteka tvoj običajni dan?

B : Zjutraj vstanem, pojem zajtrk, se nekaj časa učim ...kosilo pojem, grem v šolo. Ko pridem iz šole, grem malo ven, potem pa spat.

A : Kaj te tekom dneva najbolj obremenjuje? Kaj je tisto, zaradi česa ti je običajno najbolj težko?

B : Pouk popoldne. Dopoldne se moram učiti. Nobenega iz skupine ne vidim.

A : Saj se lahko greš učiti skupaj z drugimi.

B : Ne, ne morem. Jaz bi bila rada v svoji skupini.

A : Kaj pa je tisto, kar te najbolj razveseljuje?

B : Ko pridem po pouku v dom. Takrat se sprostim.
A : Kdo so osebe, ki so ti sedaj najbolj pomembne?
B : Mami na prvem mestu; pa njen fant, ki mi bo mogoče postal očka ... potem pa prijatelji.
A : Ali imaš veliko prijateljev?
B : Tri.
A : Kako se znajdeš v življenju?
B : ... Ne razmem!
A : Ali se doma z mamo pogovorita o vsem, ali pa je mama tista, ki odloča o vsem?
B : Se pogovarjava.
A : Kakšna si med vrstniki, prijatelji? Kako se uveljaviš med njimi; na kaj si pri sebi ponosna?
B : Na nič. Edino to, da sem dobro oblečena.
A : Je mogoče kaj, česa se sramuješ?
B : Skoraj vsega!
A : Kaj na primer?
B : Ne vem. .. Čisto vsega.
A : Kaj je tvoj največji problem, kaj te najbolj teži?
B : To, da se ne morem spraviti k učenju.
A : Pa se ti zdi, da si sedaj drugačna kot si bila prej?
B : Niè kaj dosti. Ko sem bila doma, sem bila še bolj sramežljiva. Sedaj, ko sem v domu, sem spoznala malo več prijateljev, doma sem jih imela čisto malo, tako sem sedaj malo bolj odprta, nisem več toliko sramežljiva. Ne vem.
A : Si se spremenila v to smer, da si bolj odprta?
B : Ja.
A : Kaj pa je vplivalo nate, da si se spremenila?
B : Ne vem.
A : Pa si zadovoljna s seboj, takšna kot si?
B : Še kar.
A : Bi se rada spremenila?
B : Bi. Da me ne bi bilo več tako sram.
A : To je tisto, kar te sedaj najbolj teži?
B :Ja!

A : Še malo o tvoji družini: Kako bi jo ti opisala? Z mamo živiš?
B : Ja.
A : Kakšna je mama?
B : Prijazna. Če me kaj teži, se pogovori z menoj.
A : Si odprta do nje, te ni sram?
B : Ne, sem odprta do nje.
A : Pa ji ti tudi poveš svoje stvari?
B : Ja, še kar. Èe dobim slabo oceno ne povem, da ne bi živèni zlom dobila.
A : Kaj pa o fantih - se pogovarjata?
B : Tudi.
A : Kaj je mama po poklicu?
B : Čistilka.
A : Si se kdaj preselila?
B : Ne.
A : Se spomniš kako je bilo, ko si prišla v dom?
B : Najprej sem prišla na ogled z mamico, pa s socialno. Prišel je en gospod, nam vse razkazal, povedal kako in kaj. Potem me je bilo sram. Sem se skrivala. Sploh nisem hotela govoriti; nisem hotela jesti...

A : Koliko časa si se tako počutila?
B : Dolgo!
A : Kdo pa je bil prvi, kateremu si se bolj odprla?
B : Prijateljica Laura.
A : Ti je bilo hudo, ko si šla od doma?
B : Zelo.
A : Kako je bilo?

B: Sem jokala, da me niso mogli poslušati.
A : Mama je delala cel dan?
B : Ja po cele dneve; pa tudi nočne še dela.
A : Takrat si bila ti sama doma?
B : Ja, tudi ko sem bila še majhna. Vèasih me je soseda pazila.
A : Te je bilo kdaj strah, ko si bila sama doma?
B : Na začetku ja, potem pa ne, ker sem se igrala.
A : Kaj ti je vseč pri tvoji mami?
B : Da me razume, da je prijazna.
A : Kaj ti je pri njej najmanj všeč?
B : Ko je živčna.... Ni mi bilo všeč, ko je kadila. Smrdi mi.
A : Kdo se je s teboj do sedaj največ ukvarjal?
B : Mama.
A : Sta kakšne stvari skupaj počele?
B: Kaj?
A: Sta se igrali skupaj, kam šli skupaj?
B : Ne.
A : Si bila veliko sama doma?
B : Da.
A : Kako pa je bilo s tisto sosedo, je mama vedela, da grdo dela s teboj?
B : Ja potem je izvedela.
A : Še sedaj živi v vašem bloku?
B: Ja.
A: Kakšne odnose imate sedaj z njo?
B : Včasih se ji malo "zmeša" ...in potem ne ve, kaj je prejšnji dan govorila. Pa kar nekaj govori, pa take.
A: Je verjetno bolna, ne?
B : Prej ni bila.
A : Misliš, da imaš v družini pomembno mesto?
B : Ja.
A : Je mama stroga?
B : Ne.
A : Kaj jo pa zanima v zvezi s teboj?
B : Vse.
A : S kom se ti najlažje pogovarjaš?
B : Z mamico.
A : Kaj pričakuješ od mame?
B : Da bo še naprej taka kot je.
A : Kaj pa z oetom, imaš še kaj stikov, odkar je odšel?
B : Mi kdaj piše.
A : In kaj ti piše?
B : Sprašuje kako je v moji družini in pove, kako je v njegovi.
A : Je poročen?
B : Ne vem.
A : Kdaj sta si začela dopisovati?
B : Lansko leto.
A : Mama ve za to?
B : Ve, pravi da je dobro, le jezna je, da se ni oglasil že prej.
A : Se ti ni prej oglasil?
B : Rekel je, da mi je pisal, samo da nisem dobila pošte.
A : O tvoji šoli: Kaj ti šola pomeni?
B : Da dobim poklic.
A : Kakšen del zavzema šola v tvojem vsakdanu?
B : Velik del.
A : Kako se v šoli počutiš?
B : Sošolci so v redu.

A : Kako se razumeš z učitelji?
 B : Dobro.
 A : Kaj te v šoli najbolj obremenjuje?
 B : Dolgočasno, naporno je...
 A : Pa ti je všeč?
 B : Ja, ko imamo prakso.
 A : Se ti zdi, da si drugačna od sošolcev?
 B : Ja, da sem rjave polti.
 A : Kako shajaš z učitelji? Koliko zahtevajo? Preveč, premalo?
 B : Eni ja, eni pa ne. Če poveš po svoje, dobiš slabšo oceno.
 A : Pa ti je všeč, če zahtevajo učitelji premalo?
 B : Ja.
 A : Kakšen naj bi bil dober učitelj?
 B : Prijazen do učencev, da bi zastopil, da ne bi vedno priganjal.
 A : Ti je kakšen predmet še v posebno veselje?
 B : Ne.
 A : Kaj pa v OŠ?
 B : Računalništvo.
 A : Je kakšen predmet, ki ga sedaj ne maraš, da ti je naporen?
 B : Ja, vaje, ker se moramo zelo veliko uèiti. V OŠ pa skoraj vse predmete nisem imela rada.
 A : Koliko èasa porabiš dnevno za uèenje?
 B : Kakšno uro; vèasih veè, drugie manj.
 A : Te veseli uèenje, se rada uèiš?
 B : Ne!
 A : Imaš odpor do šole?
 B : Da.
 A : Še o tvojih vrstnikih: Kako bi se opisala v odnosu do njih?
 B : Doma sem bolj tiha, nimam prijateljev. Vsi so že starejši. Tu v domu imam veliko prijateljev.
 A : Si priljubljena?
 B : Še kar.
 A : Si bila kdaj èesa po krivici kriva?
 B : Ja. Nekoè smo šli na grad. Tam sva se prijateljico izgubili od skupine in sva prišli v dom sami. Tovarišico je zelo skrbelo. Tovarišica je za vse mene krivila.
 A : Potem niste stvar razèistili?
 B : Ne.
 A : Se ti podobne krivice veèkrat dogajajo?
 B : Ja. Sedaj je prišel v skupino novi fantek. Laže in mu verjamejo.
 A : Ko si skupaj z prijatelji, kaj poènete?
 B : Se pogovarjamo, smejemo...smo živahni.
 A : Kakšna je tvoja vloga v skupini, si kdaj pobudnik èesa?
 B : Ja, ...vèasih.
 A : Kaj ti pomeni prijateljstvo?
 B : Prijatelj je prijazen do mene, me razume; me spoštuje. Pa ne izdaja tistega, kar povem.
 A : Si imela kdaj prijatelja, ki te je razoèaral?
 B : Ne.
 A : Kje spoznaš nove prijatelje?
 B : Saj jih ne.
 A : Kaj je za tebe prosti èas?
 B : Ko se ukvarjam s kakšnim hobijem. Rada plešem. Ker imam pouk popoldne, je težko.
 A : Se s èim drugim ukvarjaš?
 B : Ne. Bi se rada s karatejem.
 A : Kdo te je navdušil za ples?
 B : Sama - rada plešem.
 A : Kaj pa za karate?
 B : Ne vem. Videla sem na TV.
 A : Kaj je zate prosti èas?

B : Takrat, ko me kaj veseli in to delam, ko sem prosta.
A : Kaj misliš, kaj delaš dobro?
B : Plešem dobro. Ob tem dobim energijo.
A : Kakšne naèrte imaš za prihodnje leto?
B : Ne maram naèrtov.
A : Kaj boš poèela , ko boš konèala šolo, ko ne boš veè v omu?
B : Sploh ne vem.
A : Kako ne veš?!
B : ...me je strah.
A : Res?
B : Noèem razmišljati o tem! ... Pa služba.
A : Je to hudo?
B : Ni več tako, kot èe hodiš v šolo.
A : Se bojiš odrasti?
B : Všeè mi je, èe kdo drug za tebe skrbi.
A : Kaj pa o poklicu - že kaj razmišljaš?
B : Ne razmišljam rada o tem. Bon trgovka.
A : Kako se vidiš kot odrasla oseba?
B : Niè si ne predstavljam.
A : Kaj si želiš v zvezi s svojo prihodnostjo?
B : Da bi naredila to šolo. ... Da bi se mami poročila...
A : Kaj pa ti?
B : Jaz si ne želim poročiti in imeti otrok. Na živce mi gredo.
A : Dojenèkov ne maraš?
B : So luštni..., samo noèem se z njimi ukvarjati.
A : Kaj misliš, kje boš v prihodnosti imela najveè težav?
B : Ko bom službo iskala! Strah me je.
A : Strah te je bilo tudi takrat, ko si šla od doma, pa si toliko prijateljev tudkaj dobila.
B : To je nekaj drugega.
A : Kaj misliš, kaj ti bo šlo najbolj od rok?
B : Ne vem.
A : Še malo o mu: Koliko èasa si že tukaj?
B : Sedem let.
A : Kje vidiš razlog za tvoj prihod v dom?
B : Moja mami je vedno v službi, jaz pa sem bila doma sama.
A : Kakšne občutke si imela ob prihodu?
B : Bala sem se.
A : Kaj misliš o vzgojiteljih v domu?
B : Niso mi ne vem kako v redu. Vèasih delajo krivico, ko verjamejo komu drugemu.
A : Niso razumevajoèi?
B : Ja. Vèasih imajo slab dan, pa se kar nad nami znašajo brez razloga.
A : Imaš kakšne veje težave z vzgojitelji?
B : Vèasih nagajam. Ne ubogam. domski red je tak, da se gre ob pol osmi uri noter, jaz pa hoèem biti še zunaj, ker sem èez dan premalo èasa skupaj z ostalimi.
A : Si se o tem kdaj pogovorila s svojimi vzgojitelji?
B : Ne. Povedala sem pa že.
A : Kaj se je spremenilo od takrat, ko si prišla v dom?
B : Ne vem.
A : Kaj pa v zvezi s šolo?
B : Imela sem manj pomoèi, sem pa imela enak uèni uspeh.
A : Bi be kaj povedala o sebi?
B : Ne.
A : Èe bi sedaj priplavala k tebi zlata ribica in bi ti hotela izpolniti tri želje, katere bi to bile?
B : Prva bi bila, da bi mami dolgo živela. Druga, da bi naredila šolo in tretja, da bi dobro živela.
A : Kaj si predstavljaš pod "dobro"?
B : Poklic, stanovanje , pa živali.

A : Imáš rada živali?

B : Ja, pse, konje.

A: Želiš si še kaj?

B: Da bi imela dobrega moža in da ne bi hotel imeti otrok, da ne bi pil, da ne bi kadil... da bi bil mlajši od mene. Glede zunanosti pa mora biti lep.

A: Zakaj bi moral biti mlajši od tebe?

B: So manj zahtevni.

2. DRUGA RAZISKOVALNA SEKVENCA:

PRILOGA R2

DODATNI POGLOBLJENI USMERJENI INTERVJU Z OTROKOM - JANA LJUBLJANA, 2002

1. Kakšna je naloga vzgojitelja?

Ne vem. Npr. če je otrok v stiski, da se zateče k njemu po pomoč. V resnici ti je kot starš. Za tistega, ki je tukaj ves čas, je vzgojitelj kot starš.

2. Kakšen naj bi bil vzgojitelj?

Takšen, kakršen pač je. Vseeno kakšen, le da ni preveč grob. Samo da je človek.

3. Kakšen je tvoj vzgojitelj?

Moj vzgojitelj je prijazen, razumevajoč. Vedno razume vse svari. Vedno ti vse globoko razloži, kar te zanima. Je zelo v redu.

4. Kako te vidi vzgojitelj?

Od drugih slišim, da reče na pedagoških sestankih, da sem bolj sposobna, da sem bolj zmožna, kot pokažem. Misli, da sem dovolj pametna.

5. Koliko zaupaš vzgojitelju?

Jaz njemu vse zaupam, ker se je meni lažje pogovarjati z moškim, kot z žensko. Tudi o spolnosti. O vsem.

6. Kako različni so vzgojitelji? Povej primere!

Prva je zunanost. Najbolj se razlikujejo po zunanosti. Po obnašanju so zame vsi isti. Mogoče so drugi vzgojitelji bolj strogi od mojega vzgojitelja. Ne poznam jih toliko.

7. Če bi bila ti vzgojitelj, kako bi delala?

Isto bi delala kot moj vzgojitelj. Ista bi bila. Razumevajoča. Popuščala bi otrokom stvari do določene meje. Vsaka stvar ima svoje meje. Če otrok kaj naredi, ga povabiš najprej v vzgojiteljsko sobo, se z njim pogovoriš, mu poveš, kaj misliš. Mu držiš kot eno predavanje.

1. Kakšna je naloga socialnega delavca?

Da otroku pomaga, ko je v stiski. Da uredi slabe stvari, ki se dogajajo in da namesto njega kaj uredi ali da mu pri tem pomaga.

2. Kakšen naj bi bil socialni delavec?

Družaben, pa da razume stvari.

3. Kakšna je tvoja socialna delavka?

Sproščena, družabna, prijazna. Npr. moja socialna delavka je v službi družabna in tudi, ko gre ven - ni razlike. Ne poznam je dobro, toda, ko so se začeli problemi... Je bolj kot najstnik, čeprav je po videzu starejša, nas pa razume. Je prijazna in je v redu. Je v glavnem vesele narave. Dela v Mostah. Vsi drugi otroci govorijo čez svoje socialne delavce.

4. Kako te vidi socialni delavec?

To sem se ravno včeraj pogovarjala z njo. Bili sva skupaj. Vidi me veselo in v meni vidi moje zmožnosti. Pravi le, da sem lena v zvezi s šolo in da se na nekatere ljudi prehitro navežem in mi je potem hudo.

5. Koliko zaupaš socialnemu delavcu?

Njej pa še preveč zaupam. Ponavadi ji povem tudi slabe stvari, ki jih drugim ne povem. Zaupam ji tudi vse intimne stvari. Enako kot pri vzgojitelju: vse ostane med nama.

6. Kako različni so socialni delavci? Povej primere.

Ne vem, kakor drugi govorijo, so drugi socialni delavci preveč strogi in ne razumejo.

7. Če bi bila socialni delavec, kako bi delala?

Rada bi bila socialni delavec. Drugim bi rada pomagala. Je dober poklic. Isto bi delala kot moja socialna delavka. Vzela bi si čas za razgovor. Če pogledam, je ona moj idol glede moje službe.

1. Kako se počutiš v zavodu?

Super, čeprav sem malo v Domu z drugimi otroki, ker sem večino v šoli v popoldanskem času. Se ne kregam s sogojenci. Nikoli ne govori nobeden od vzgojiteljev čez mene. Imam varnost.

2. Kaj bi spremenila v zavodu?

Najprej bi spremenila hrano. Potem okolico. Dom bi preselila nekam na naravno mesto. Nerada hodim ven. Če bi bil Tivoli odzunaj, bi bilo veliko bolje. Spremenila bi igrišče. Drugače so domska pravila čisto v redu.

3. V svoj »socialni atom« vpiši vzgojitelja in socialno delavko.

V prvi krog bi vpisala vzgojitelja. Socialnega delavca bi tudi vpisala v prvi krog. Pa še teto.

INTERVJU Z JANINIM VZGOJITELJEM: MIHA

LJUBLJANA, 2002

1. Kakšna je naloga vzgojitelja?

Da je otroku v pomoč z nasveti, z usmerjanjem, da motivira, omejuje, izobražuje. Vloga je včasih mnogoznačna. Je disciplinski starešina, pomožni starš, instruktor, itd.

2. Kakšen naj bi bil vzgojitelj?

Idealnega ni in tudi k idealnemu ni dobro stremeti, ker si potem razočaran. Otroci pričakujejo predvsem pravičnost, da ne delaš razlik. Ni dvoličnosti. Predvsem pa mora sprejemati otroke.

3. Kakšen si ti kot vzgojitelj?

Pazim, da ne padem v rutino. Glede na moja leta prakse, je to nevarnost. Mislim, da sem več kot povprečno uspešen.

4. Kako te otrok vidi?

Zanimivo je, da sem občutno starejši od njihovih. staršev. Me ne mešajo s starši in to je dobro. Prej je bilo več možnosti za negativni transfer. Doživljajo me kot vzgojitelja in me tudi sprejemajo.

5. Koliko in kaj ti otrok zaupa?

Dekleta, ki so v puberteti, imajo veliko ljubezenskih zadreg in te v večji meri zaupajo sodelavki. Na to tematiko ne odzivam najbolje. Imam pa dober občutek, da mi ne prikrivajo ali pa da mi izrazito lagali. Tudi na področju šolskega dela imam dober pregled.

6. Kako različni so vzgojitelji? Povej primere!

Kakor so si različni ljudje. Težje bi iskal podrobnosti, kakor razlike. Vsak je sam svoj. Dobro je, da se pa par dopolnjuje.

7. Kaj misliš, kako otroci mislijo, da delaš kot vzgojitelj?

So mi že dali vedeti, da če mislim, da sem strog, da se v resnici motim.

1. Kakšna je naloga socialnega delavca?

Mislim, da mora prej družino poznati. To je predpogoj. Pa da nam lahko dajo prave podatke o tem. Za čas, ko je otrok pri nas želimo, da sodeluje.

Njegovo delo je, da pomaga otroku in družini pri urejanju, kako bi rekel, življenjskih prilik. Če je le mogoče, sodeluje pri izboljšanju družinske situacije. Uredi tudi kakšna zdravljenja, dodeli finančno pomoč, bivanjsko pomoč, ... Je organizator drugačnega družinskega življenja.

2. Kakšen naj bi bil socialni delavec?

Predvsem operativno sposoben. Moral bi obvladati teren, kontakte, zveze, konkretne možnosti, ki bi jih lahko ponudil.

3. Kakšen je socialni delavec tvojega otroka v zavodu?

Z njo imam malo kontakta, sploh za nobenega nimam izrazitega mnenja. Ne vem dovolj.

Zadovoljen sem če prihaja redno na sestanke, da pokaže zanimanje za otroka. Da se spomne tudi na otroka v posebnih priložnostih, za dedka mraza,,,...

4. Kako vidi socialni delavec otroka v zavodu?

To bom težko rekel. Ve, da bolje poznamo otroka mi, ker imamo več kontakta. Tudi v glavnem prepuščajo pri odločitvah, da mi predlagamo odločitve. Živim skupaj z otrokom in moji predlogi imajo težo.

5. Koliko in kaj otrok zaupa svojemu socialnemu delavcu?

Eni jim zaupajo, ker so k temu nagnjeni, drugi pa so v glavnem zaupljivi pri nas. Nimajo se prilike družiti s svojimi socialnimi delavci.

6. Kako različni so socialni delavci? Povej primere.

Eni so posebneži. Eni veliko obljublajo pa ne izpolnjujejo, drugi korektno dogovorjeno izpolnjujejo. Predvsem tu je razlika. Eni delajo velike traktate, drugi le delajo.

7. Kaj misli otrok, kakšen je njegov socialni delavec?

Zanimivo se mi zdi, da še nisem zasledil kakšne zamere glede tega, da je socialni delavec tisti, ki sprejema odločitev o namestitvi otroka v ustanovo. Verjetno je tako, ker ta proces teče, od uvoda, ogleda, iščejo pristanek otrok, se pa spomnim, da je bila v starih časih velikokrat ta zamera.

1. Kaj misliš, kako se otrok počuti v zavodu?

Po treh mesecih se vsi že vživijo. Le izjeme se ne vživijo. In ko se vživijo razumejo, da bivanje tukaj predstavlja možnost zanje in to tudi sprejmejo.

2. Kaj bi ti spremenil v zavodu?

Da bi imeli boljše delovne pogoje, bolj opremljeno del. okolje, več na razpolago. Magar tudi računalnik. Glede na čas smo predvsem zadaj. Konfort, ki ga imamo, so drugi že presegli.

Glede življenja otrok pa bi bil bolj dosleden. Po eni strani jim privoščim boljše pogoje, po drugi strani pa bi rad dosegel, da bi to cenili. Da bi si za tudi oni bolj prizadevali in tudi znali bolj ceniti.

3. Kaj misliš, kje si v »socialnem atomu« otroka in kam bi te otrok dal?

.... Jana bi me dala prej v tretji, kot v drugi krog.

4. Kaj misliš, kje v socialnem atomu otroka je njegov socialni delavec? Kam bi ga dal otrok?

Različno. Če si brez staršev, ...

3. TRETJA RAZISKOVALNA SEKVENCA:

Priloga R3

zgodba:

datum:

PREDLOGA ZA USMERJANJE OTROKOVE ZGODBE

1. o sebi

1. preteklost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

1. preteklost

2. o drugih

2. sedanjost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

2. sedanjost

3. prihodnost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

3. prihodnost

3. o družini

1. preteklost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

1. preteklost

4. o zavodu

2. sedanjost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

2. sedanjost

3. prihodnost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

3. prihodnost

5. o šoli

1. preteklost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

1. preteklost

6. o interesih

2. sedanjost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

2. sedanjost

3. prihodnost

mišljenje
aktivnost
čustva
počutje

3. prihodnost

Z modro barvo označena
Z zeleno barvo označena
Z oranžno barvo označena

PRETEKLOST
SEDANJOST
BODOČNOST

0. SPLOŠNO

Razlogi, da si prišla v dom?
Kako je potekalo tvoje življenje?
Kako bi opisal svoje otroštvo?
Se spominjaš kakšnih dogodkov iz tvoje zgodnje mladosti?
Tvoj odnos do prostega časa. Kaj takrat delaš najraje?
Opiši tvoj vsakdan.
Zlata ribica izpolni tri želje.

1. O SEBI

Kakšen otrok si bila? Kako bi se sama opisala?
Opiši svoje otroštvo.
Kdaj, kje oz. kaj te je do sedaj najbolj bolelo?
Te je bilo kdaj strah?
Si se pretepal?
Kakšno je tvoje življenje sedaj, če ga primerjaš s svojim otroštvom?
Kako bi se opisala sedaj? Kakšna si?
Na kaj na sebi si najbolj ponosen?
Kaj je nate najbolj vplivalo, da si takšen, kot si?
Kaj drugi na tebi najprej opazijo?
Si se spremenila? V čem si danes drugačna, kot prej? Kdo ali kaj je nate vplivalo?
V čem si dobra? Kaj narediš najbolje? Na kaj si ponosna?
Si zadovoljen s seboj?
Tvoj največji problem? Te kaj obremenjuje?

Kakšno te vidi socialna delavka? Kako bi te opisala tvoja socialna delavka?
Kako bi te opisal tvoj vzgojitelj?
Bi želel kaj spremeniti?
Kakšne imaš načrte za naprej?
Se vidiš kot mama? Bi imela otroke? Kdaj?
Kateri poklic ali delo bi najraje opravljala?
Kaj misliš, da ti bo šlo najbolje od rok v prihodnosti?
Kje boš imela največ težav?

2. O DRUGIH

Si hodila v vrtec? Se spominjaš vzgojiteljice? Se koga spominjaš?
Kdaj si se prvič srečala s socialnim delavcem CSD?

Kako je CSD zvedel za vaš problem?
Kakšna je tvoja socialna delavka?
Zakaj je socialna delavka želela, da si v domu?
S kom in kako se je takrat socialna delavka pogovarjala?
Kdaj si je nazadnje videla? Opiši okoliščine.
Te kdaj obiše doma ali v domu?
Kaj ti je pri njej všeč in kaj ne?
Kakšna je naloga socialnega delavca?
Kaj pričakuješ od svoje socialne delavke? Kakšna naj bi bila socialna delavka?
Kaj bi povedala o svoji socialni delavki?
Ji zaupaš?
Poznaš kakšne primere, kako različni so socialni delavci?
Če bi ti bila socialni delavec, kaj in kako bi delala?
Kako sodelujejo tvoji vzgojitelji z njo?
Kakšna je naloga vzgojitelja?
Kakšen naj bi bil vzgojitelj?
Kakšen je tvoj vzgojitelj?
Mu zaupaš?
Kako različni so vzgojitelji?

Kakšen je vajin odnos z vzgojiteljem – vzgojiteljico?
Kaj pričakuješ od svojega vzgojitelja?
Naštej nekaj težav, ki jih imaš z vzgojiteljem – vzgojiteljico.
Katere osebe so danes zate najpomembnejše?
Naštej nekaj prijateljev. Kdo je zate prijatelj?
Kaj počnete, ko si s prijatelji?
Če bi ti bilo hudo, na koga bi se obrnil?
Kako sta tvoj vzgojitelj in socialni delavec povezana med seboj?
Ko boš čez deset let srečala na cesti vzgojitelja ... ?
Ko boš čez deset let srečala socialno delavko, ... ?

3. O DRUŽINI

Preden si prišla sem si živela doma?
Koliko vas je bilo v družini?
Opiši kakšen dogodek v družini iz otroštva.
Opiši družinsko situacijo. Je v družini prisoten alkohol?
Kaj mama dela? Kje živi? Opiši jo.
Kaj lahko poveš o očetu?
Kaj ti je pri mami všeč in kaj ne?
Tvoje mesto v družini?
Se je kaj spremenilo v družini od tvojega prihoda sem?
So doma strogi do tebe?
Kaj pričakuješ od mame v bodoče?
Se boš vrnila domov ko končaš šolo?
Kdaj razmišljaš o svoji družini? Boš imela moža in otroke? Kako se vidiš?
Kakšna bo tvoja družina?

4. O ZAVODU

Kdaj si prišla v dom? Veš za datum?
Kaj se spominjaš od takrat?

Kaj se je spremenilo pri tebi na bolje od tvojega prihoda v zavod? Kaj na slabše?
Kako se počutiš v zavodu?
Kaj ti v zavodu ni všeč? Kaj ti je všeč? Kaj bi spremenila?
Kdaj boš končala bivanje v domu?
Kdaj ti je bila v zavodu nazadnje storjena krivica?

5. O ŠOLI

Kako ti je bilo v šoli pred prihodom v zavod?
Se ti je kdaj v šoli zgodila krivica?
V katero šolo hodiš?
Kaj ti šola pomeni?
Kako se razumeš z učitelji?
Kater predmet imaš najraje in katerega ne maraš?
Tvoj učni uspeh?
Tvoj odnos do sošolcev?
V čem si drugačna od njih?
Kaj te najbolj obremenjuje v odnosu do šole?
Kakšen naj bi bil dober učitelj?
Ko končaš to šolo, boš nadaljeval šolanje drugje? Kdaj? Kje?

6. O INTERESI

Kaj si najraje počela kot otrok?
Kaj danes najraje počneš?
Kako s prijatelji porabiš prosti čas?
Kakšne konjičke boš imel, s čem se boš ukvarjal, ko boš odrasel?

MOJA ZGODBA

Ama pripoveduje svojo življenjsko zgodbo po dveh mesecih bivanja v domu:

Sem Ama, štirinajst let stara in sem v domu, ker sem imela doma težave. Sem končala sedmi razred osnovne šole. Štirje otroci smo. Sem najmlajša.

Iz otroštva se najprej spominjam, ko sem praznovala peti rojstni dan. Mamica mi je dala za piti in sem se v štango zaletela. ... Iz obdobja do petega leta se ničesar ne spominjam. Samo to, kar mi je mami pravila, da ko sem se rodila, sem nehala dihat, da so me pol ure oživljali in da so me komaj spravili. In da sem imela vedno veliko bronhitisov, angin, pa tega. Ko sem bila mala, sem bila vedno ful bolana. Se pa tega ne spomnem.

Ponavadi sem doma vstjala ob enajstih, dvanajstih, včasih tudi kasneje. Ko sem vstala, sem zajtrk pojedla, potem sem šla televizijo gledat, ... potem sem gledala skoz do kosila televizijo. Če je bilo to šola, sem se šla po kosilu učiti ali pa sem šla sobo pospraviti. Potem sem gledala televizijo ali računalnik igrala. V začetku sem bila malo na računalniku. Pozneje kar. Potem že spet manj. Od televizije me je začela glava boleti in sem se tako odvadila gledati. Zvečer sem šla ob devetih, desetih spat. Včasih kasneje, če je bil kakšen dober film. Potem pa tako, jovo na novo, vsak dan.

Želim si, da bi se doma vse pošlihtalo, da bi šel Rok stran, da bi bilo v redu in bi lahko doma živela, da bi izvedela, kdo mi je oče. Enkrat je mama rekla, da je moj oče Rok, drugič, da je Zdravko. Roka poznam, Zdravka pa ne. Umrli je, ko sem bila osem mesecev stara. Ko bom na sodišču, bom zahtevala, da bomo šli vsi na preiskavo krvi, da izvem, kdo je moj oče. Rok je tudi meni kot pravi oči. Sedaj ko sem bila nekaj časa doma, sem začela prav čutiti, in mi je kar srce pravilo, da sem Roku podobna, da imava iste lastnosti, ... pa vse. Me je pa strah, ne vem kako naj rečem, ... da je on moj oči. Pol pa ne vem, kaj bi naredila. mi je to delu ... , ne?... , je že to kokr za mene, ne? ... Če je res on moj oče, res ne vem ... kaj ... Po eni strani si tako želim izvedeti, po drugi strani pa me je strah.

Tudi, če bi se šel Rok zdraviti in ne bi več tega delal, vseeno, tega ne moreš za celo življenje pozabit.

Vedno sem se smejala in sem bila srečna do 7, 8., ... 9. leta. Ne vem, rad sem se smejala, se hecala, se igrala.

Sama sebe presenečam. Sploh ne morem brez mami. Sva ful navezani druga na drugo. Ko sem šla prvič od doma, sem po dveh mesecih prišla nazaj domov. Odkar sem sedaj šla od doma sem jo videla enkrat v kriznem centru, enkrat, ko je prišla sem, ... trikrat sem jo videla, drugače pa sva se slišali. Slišiva se po navadnem telefonu, ki ga imamo doma.

Me je bilo strah že večkrat. Zadnjič smo se pogovarjale sogojenke Aneja, Maja in jaz o smrti in vsaka je povedala svojo zgodbo, zakaj se boji umreti. Jaz pa rečem, da včasih se prav bojim zaspati, ker se bojim, da bom za večno zaspala. Ampak... Saj je to tako... Včasih me je tudi tako kaj strah... Recimo, ko sem bila v kriznem centru, ko sem šla od doma, me je bilo ful strah, da bo Rok vsak čas prišel v sobo in ... drugače me pa ni bilo tako velikokrat. Mene je takrat začelo biti strah smrti, ko je moja psička umrla. To je bilo leta 1999. Dobila sem jo za rojstni dan leta 1995. Avto jo je povozil. Čez trebuh ji je peljal in je še eno uro živela in je pol na mojih rokah umrla. ... Saj imam njen obesek. ... Imam ga v sobi.

Ne znam tako na splošno opisati, kako je bilo moje življenje nekoč in sedaj. Nekoč, preden se je to začelo, sem bila ful vesela, ... ne vem. Preden so se začele te težave, pa to ... , sem bila res ful vesela, srečen otrok sem bila. Ko se je to začelo, sem se bolj malo smejala, nisem bila tako s sestrami, pa to. Bila sem veliko sama. Potem ... Velikokrat sem sama, če kaj premišljuje. Se je pa veliko spremenilo.

Ko sem prišla sem v dom se še nisem smejala (se smeje), pa to, sem bila potrta, pa to... Pol sem se pa... sem premišljevala vsako jutro in sem si rekla, da to men na slabo vleče, da nisem v družbi in sem začela ful hodit dol v dnevno, pa to... , pa s sogojenko Karino sva bili ful veliko skupaj in sem po tem postala kokr tolik srečna. Pol, tud mi je ful všeč, če smo kam šli. Potem se tudi zamotiš, ker drugače jaz mislim na dom in me vleče domov... Je pa boljš!

Mama mi nikoli ful ni verjela glede teh zlorab. Jaz sem ji ful rekla, pač, .. da me Rok spolno nadljuje, pa to ... , pa ona meni ni verjela, temveč je njemu verjela, da to ni res, pa to... tako, da ne vem.... Po eni strani mamici ful zamerim, ker jaz sem kao njena ... Ona naj bi me imela kao najrajš od vseh nas, ... kokr da sem njena "maza", kot je pravila, ... saj ne vem. Kajti, če bi ona imela mene res rada, kot je pravla, bi potem meni verjela, ... tako pa ji verjetno Rok pomeni veliko več kot jaz. S tem sem se sprijaznila, in me ne obremenjuje več tako. ... Me pa še vedno malo žalosti.

V bistvu sem lahko nase ponosna, ker marsikatera punca v teh letih ne bi zmogla, da bi šla od doma. Recimo ..., jaz pa sem bila tako močna in sem šla. V bistvu sem pobegnila od doma. Namesto, da bi šla v šolo, sem ponoči spakirala cote in sem šla v C. v kriznega. En dan prej, ko je pa imela moja mami rojstni dan, sem klicala v kriznega in vprašala, če me bodo sprejeli, ... pa to ... Sem že prej bila pri njih in smo se že celo leto slišali in so me že prepričevali da pridem nazaj. Takrat še nisem zmogla, ker nisem bila še tako močna. Pol sem pa, ko sem šla v šolo spoznala Laro, mojo sedaj najboljšo prijateljico in mi je ona pomagala, da sem postala tako močna in da sem šla od doma. Medve sva si tudi zvezek pisale in imam not vse napisan, kar se je doma dogajal ... Tist bom jaz na sodišču imela kot dokaz. Rok se bo tako ali tako spet zlagal, jaz bom pa imela dokaz kako je blo. Če bo mogel kdo pričat, bom rekla, da mora it Lara pričat, ker ona čisto vse ve. Tudi na to sem ponosna, prav hvaležna sem, da sem spoznala Laro in da je lahko ona moja priča. Pri Lari imam spravljen dnevnik. Tako sem študirala: da ima ona original, eno kopijo bom imela jaz, eno pa bom dala na sodišče.

Da sem postala takšna kot sem ... ne vem, včasih sem z Laro premišljevala in ugotovila, da je verjetno to vplivalo na mene, da tako ljudi razumem, če imajo kake težave, ker jaz ful tako rada pomagam, ker vem, kako je to. Glede na moje težave, ki sem jih imela doma, sem postala takšna kot sem. Lahko sem zelo prijazna. Sem pa lahko tudi zelo hinavska. Odvisno od človeka. To sploh ni lepo in ...

Sploh ne vem, kaj ljudje najprej opazijo na meni. Ugotovila pa sem, da recimo spoznam kako starejšo osebo, kot sem spoznala Mano, ki je bila v naši skupini, sestra pa je bila v vaši skupini, ... je ona meni rekla, da ona vidi sebe v meni notri in ona ni edina, ki mi je to rekla. To mi je reklo sedaj že velik punc. Ne vem, očitno sem nekaj posebnega, ... ne vem. Ker tudi v naši družini, sem jaz ... Imam ful drugačno mnenje o različnem. Kot moja mami ali sestre, imajo drugačnega. Recimo, oni skup držijo, jaz pa sem bila tam kot ena smet, pa to... Bolj drugačnega mnenja sem od njih in vse drugače mislim... Ne znam opisati.

Čudne stvari se mi sedaj dogajajo. Nikoli še nisem dobivala toliko stvari v življenju. Ne vem, recimo, prej ste mi dali čokolado, potem včeraj, ko je Vanja coca-colo prinesel, pol, ko sem dobila parfum. In to od ženske, ki sem jo prvič videla. Ne vem ... tako vesela sem v bistvu. Ali recimo gor v taboru s taborniki, ko sem se z enim staršem pogovarjala, čist tako reče: Kaj imam najrajši?. Pa rečem: Liziko ali čokolado. Pravi, Zakaj liziko?, pa Zakaj čokolado?. Jaz tako rečem: Čokolado zato, ker me v bistvu razvaja, ... ja! ... , Liziko pa takrat, ko kaj premišljuem, ali sem slabe volje, pa me potem v dobro voljo spravi. Ko je videl, da se nisem skoraj nič smejala, pol pa je rekel, da mi

bo kupil dve liziki, ko bo šel v trgovino. Pa jaz: Ni treba, saj nisem tako rekla, ker bi jaz to rada ali ker bi mi on to sedaj

kupil. Ko je šel v trgovino in je prišel nazaj mi je res kupil liziko. Od sreče so mi samo solze tekle. To se mi še nikoli ni zgodilo. Nekaj posebnega. Nisem še nikol tega doživela ..., da bi začutila, da me ima kdo rad. Razen pri Lari. Pri njej je res... čutim, da me ima rada, pa to... Drugače nisam pri nobenem človeku začutila, da me ima tako rad, da bi mi rad pomagal, pa to... Res, ona je nekaj posebnega.

Če se primerjam s sogojenko Karino, sva si ful drugačni. Drugače smo se dobro v skupini ujeli. Ni tako, da bi se kregali, prepirali. Vsak ima svoje lastnosti. Jaz se razumem z vsemi. Marsikdo pa mene ne razume. Nekaterim se zdim čudna, vendar to mene sploh ne obremenjuje. V bistvu sem zadovoljna s seboj. Vseeno mi je, kar si drugi mislijo o meni. Važno mi je, da se v svojem telesu počutim dobro. Pa, da sem taka, tako ... srečna, no! Kar pa drugi mislijo o meni, mi je v bistvu vseeno.

Če bi se mi res pojavila zlata ribica, bi jo prosila, da bi se doma vse pošlihtalo in da bi lahko šla domov živeti, srečno naprej. Druga želja je, da bi zvedla, kdo je moj pravi oče. Tretje in drugih želja sploh ni. Ali pa... Sem včasih premišljevala, da bi šel Rok v zapor in bi odslužil tisto kazen, da bi se spametoval, vendar sem ugotovila kmalu, da to ni mogoče in je brez veze, da bi si to želela. Tako imam samo dve želji.

Lansko leto sem imela drugo socialno delavko. Zdi se mi, da sploh ni hotela pomagati. Hotela je mene stran od moje družine dat. Zdejšnja socialna delavka pa je rekla, da imam pravico sama odločiti kjer bom živela, doma ali kje drugje. Lani sem rekla socialni delavki: Zakaj moram doma živeti, če imam težave in jih ne morem več prenašati!?! Po tem je bila ona samo tiho... Ne vem, ... jaz pri ljudeh ne razumem, če jih jaz kaj vprašam, pa so oni samo tiho... Sploh ne razumem, zakaj.

Socialna delavka pozna moje dobre strani. Sva se pogovarjali in sem ji povedala katere so moje dobre strani in katere so slabe. Pol je ona pač ugotovila, da res nisem za našo družino in če sem res močna dost, da sploh ne bi imela več stikov z mamo... Da pozabim na to... Toda pozabila tako in tako to nikoli ne bom, pa da se malo Da v bistvu malo pozabim na to. V bistvu sedaj je šola, pa to... Pol sem jaz rekla, da to ne morem, da jaz ne bi več mame slišala. Z mamico sva se velikokrat skregali, pa to ... , pa me to sploh ne obremenjuje. V bistvu, sem kar pozabila. ... Nikoli, kot pravijo, res ne bom mogla tega pozabiti.

Ne vem, kaj misli o meni moja socialna delavka. Za vzgojitelja vem, ker sta mi povedala, kaj si mislita o meni. Meni socialna delavka ni povedala in si ne znam predstavljati, kaj si ona misli o meni. Ker recimo o obeh vzgojiteljih sem si predstavljala in ko sta mi povedala, kar si mislita o meni, sem bila tako v bistvu vesela, ker sem imela prav. Onadva sta ful tako istih misli in sta mi rekla, da me imata rada in da me je škoda, da bi šla nazaj domov k mojim, da bi se mi kaj ponovilo in da sta prav vesela, da sem prišla v njihovo družino, naj se ne obremenjujem preveč s tem, kaj se doma dogaja, da se z mamo kregam, pa tudi, ko sem prišla, pač sem, sem od obeh vzgojiteljev prav začutila, da me imata rada. Tako... Doma mi je mama vedno rekla, da sem dala zvečer njej ljubčka za lahko noč, ker je rekla, da nikoli ne veš, kaj se lahko ponoči zgodi in pol sem se tako navadila in sem že hotela tukaj reči, če mi lahko dajo ljubčka, toda to mi je "full bad", da nekomu dam ljubčka za lahko noč, ko ga komi poznam. V bistvu sem tako vsak večer moji plišasti igrački dala ljubčka za lahko noč.

Vzgojiteljica mi je rekla, da sem se zmožna učiti in da upa, da se bom v tem šolskem letu orng učila in da bom po tem imela v življenju večjo izobrazbo. Ona pravi, da želi, da imam dobro izobrazbo.

Sama s seboj sem bila presenečena, da sem se tako hitro vživela v novo okolje in recimo, pri učnih urah, sem jaz vedno začela pred pol tretjo uro. Npr. drugim se ne ljubi učiti in to mi sploh ni všeč. Npr. ta male, ko so že pred pol tretjo uro tukaj, recimo, one ... , je ura pol tri, ko še jedo, za nalašč,

ful, tako počasi jejo, al se pogovarjajo in sploh ne gledajo na uro. Jaz sem še vedno pred pol tretjo začela z učnimi urami. Vzgojiteljica je prav presenečeno gledala.

Ko sem se mogla iti cepit so ugotovili, da imam sladkorno. ... Veliko vode spijem in se je vzgojiteljici zazdelo, da imam lahko sladkorno in me je poslala na preiskave. Ugotovili so, da imam ... in da moram piti. Sem ji rekla, da sem ji hvaležna, da je ukrepala, ker drugače sploh ne bi ugotovila.

Vzgojiteljici se v začetku ni zdelo v redu, da se vsak dan slišim z mamo. Pol, ko je pa videla, ko en teden se nisem z mamico nič slišala, pol je ona ugotovila, da to meni sploh ne koristi, ker sem bila ful žalostna in se nisem smejala in je po tem ona meni sama rekla, naj mamico pokličem in je to mene ful presenetilo. Sem jo poklicala, sem se pogovarjala z mamico in sem se ponovno smejala, pa to... Lahko bi čez vikende hodila domov, toda ker je Rok doma, mi vzgojiteljica ne pusti iti domov. Meni, da sploh ni dobro, da sem z mami toliko povezana. Da to ne koristi ne njej, ne meni. ... To mi v bistvu ni razložila.

Zdi se mi da je naloga vzgojitelja pomagat otroku. Da pač dela na tem, da se ima otrok čim bolj in da se otrok počuti, kot da bil doma. Recimo, ko sem jaz prišla, se nisem tako počutila, ... pa se še zdaj ne. Malo že, kot da bi bila doma. ... Vendar je doma tako in tako drugače, kot tukaj.

Ne vem, kakšen naj bi bil vzgojitelj. ... Takšen, kot je. Tako, prijazna, te spoštujeta kot otroka, ti pomagata, svetujeta, ... ne vem. ... V bistvu srednje zaupam vzgojiteljema. Mogoče jima bom kasneje več zaupala. Ne vem, sedaj jima še ne toliko. ... Na taboru sem imela občutek, da mi zaupata, se pa še bojita zame, ker me še ne poznata dovolj. Recimo, vzgojiteljica se je bala kaj bo na taboru na zahodnici, ko sem bila edina punca med tremi fanti. Se je bala, da bi se zgodil isto, kot se je pri men doma. ... Pa sem ji rekla, da se ji ni treba nič bat, da bom jaz tako in tako v enem drugem šotoru spala, oni pa v enem drugem in da bom samo pomagala pospravljat tabor, pa to, pa bo tako in tako dan že minil, pa bo kdo prišel po nas, pa tko... je vidla, da mi lahko zaupa. Rekla mi je, če bi se pač kaj zgodil, da bi šla lahko oba iz službe. Sem jaz rekla, da se to ne bo zgodilo in da ji za to ni treba skrbeti in Lepo se z njima pogovorim.

Od vzgojiteljev pričakujem, da mi bosta čim več pomagala. V glavnem pričakujem, da mi bo vzgojiteljica svetovala, pa... v bistvu sploh ne pričakujem toliko. Ko sem prišla me je bilo strah vprašat vzgojiteljico za učno pomoč, če bi mi lahko pomagala, pa to ... Ko je videla, da me je strah vprašati, je ona meni sama ponudila pomoč in sem rekla, da bi mi bilo všeč, če bi mi pomagala, ker ne razumem. Sva se ujeli. Mi je pol pomagala. Rad vidim, če mi kdo pomaga razložiti kaj, kar ne razumem. Recimo, mami mi nikoli ni nič razložila in sem vedno v šoli med odmori vprašala in mi je šošolka ali so mi sošolci tako na hitro razložili, da sem razumela. Upam, da bo boljše.

Pri sebi si ne želim nič spremeniti. Sem prav zadovoljna s tem, kakršna sem, ker me je mati narava takšno naredila in sem vesela, da sem takšna, kot sem. Za naprej pa prvo kot prvo želim šolo uspešno končati, iti na šiht, družino ustvariti in po tem živeti srečno naprej. Že pred mesecem nazaj sem ful hotla biti slaščičarka. Na taboru pa sem zadnjič ugotovila, da bi bilo ful boljše, če bi bila jaz medicinska sestra. To sem tako full... Mala seje potolkla, ko je padla iz tobogana. Mai jo je tako grdo razkuževal. Ful ji je pritiskal na rano. Pol sem jaz rekla, da mora bolj nežno, ker to boli. Pol je rekel: Pa daj ti!. Pri njemu se je ful jokala, ko sem jo pa jaz razkuževala je bila tiho, celo smejat se je začela zraven. Pol sem rekla, da bi šla v šolo za medicinske sestre. Jaz se ful lahko učim in bi glede na to bila lahko medicinska sestra.

Socialno delavko sem videla na timu. Do sedaj smo imeli samo enkrat tim. Da bi me samo obiskala v domu – to ne. V dom sem prišla 22. aprila 2004. Za las sem ujela. Če bi šla najprej v kriznega in šele po enem mesecu sem, bi bila tukaj šele konec maja in ... tako in tako me takrat verjetno ne bi sprejeli.

Prvič sem se srečala s socialno delavko, ko je moja sestra šla k njej zaradi istega problema. To je bilo leta 1997. S socialno delavko nisem govorila. Sem jo samo videla, spoznala sem jo, pa to, kar

mi je mama pravila o socialni. ... Lani, ko sem šla prvič od doma sem prvič o mojih problemih povedala socialni delavki. V šoli sem imela eno prijateljico, ki sem ji vse povedala. Ona je mene prepričala, da sem šla v šoli socialni delavki. In sem ji povedala. Prijateljica je šla zraven. Socialna je sprožila postopek naprej in (to je bilo v torek, 10.6.03) in pol 11. je šla še moja sestra povedat, 13. na petek, pa smo tako in tako šle od doma. To je bil, kao za mojo mamico, najhujši dan v njenem življenju. Sam ne verjamem. Po moje je bil zanjo najhujši dan, ko je Zdravko umrl, ko sta bila poročena. Samo očitno, da ni blo. Ne vem, koliko časa je bila poročena. Oz. o Zdravku nič ne vem, ker mi mami ni nikoli pravla. Kolikokrat sen ji rekla: Kako je bilo takrat, ko je bil ati? Nikoli ni nič govorila. Je rekla: Pejt rajš ke delat! ... ali kaj podobnega. Ali: Pojdi se rajš ven igrat!. Lahko bi mi vseeno, čeprav ga, kao, še ni prebolela, bi mi lahko kaj povedala, kak je bil, pa to... Imam pravico vedit.

Mislim, da me socialna delavka razume. Kajti, če me ne bi razumela, mi ne bi dala vloge u pač teh domovih, pa to, pa mi ne bi začela rihtat rejniške tu nekje v Ljubljani, da bi bila med vikendom pri njih. Jaz si pa ne želim rejniške, ker sem imela lani eno slabo izkušnjo z rejnico. Bojim se, da bi bilo isto. Takrat je socialna delavka dobro speljala moj primer. Odkar sem šla, se je tudi mami spremenila, da mi malo verjame, da je res to Rok delal. Sem bla nazadnje pri njej (mami) doma, ... sem tako... oprav čudno, drugače mi je vse govorila. Nazadnje sem jo videla pred šestnajstimi dnevi, ko sem šla v Z. k Lari in smo šle na torek v L., sem šla k socialni delavki in smo šle skupaj domov po denar, ko mi je morala mami denar dati, pa po stvari, ko smo šle...

Ne vem, kaj mi je vseč pri socialni delavki. Verjetno to čutim, da ona hoče meni pomagat. Ona dela na tem, da mi bo pomagala. Ne vem ... Poznala sem samo dve socialni delavki. Zdi se mi, da je naloga socialnega delavca, kot sem sama pri sebi ugotovila, da pomaga otrokom. Če dobi kakšen primer, mora pomagat. Nekateri so pa taki, da v bistvu sploh nič ne pomagajo. Od socialne delavke pravzaprav nič ne pričakujem. Vem, da sem tudi jaz veliko naredla sama. Tudi ona, da me je dala sem, ... celo peljala na ogled. Recimo, baje, da otrok, preden gre v rejniško družino, da bi mogel iti na ogled, da vidi, če bi mu blo fajn tam, pa to ... Recimo lani sem pa jaz, ... je blo pa tko, da me je socialna kar, pač vzela in odpeljala v rejniško in smo se tam prvič videl in smo začeli skup živet, kar pa ni fajn. Sedaj, tej socialni delavki zaupam. Socialni delavci so ful različni. Moraš imeti srečo. Če bi bila socialna delavka, in bi dobila recimo tak primer, kakršen je moj, bi jaz probala čim prej sprožiti postopek naprej, na sodišče, da bo čim prej obravnava in da se čim prej zaključi. V mojem primeru bo vse ful trajalo, ...to jez vem. Na sodišču je že, toda preden bo obravnava na sodišču, tako... Spolna zloraba in to, tega je čedalje več v Sloveniji in na splošno, pa to ... To bi moralo biti prej obravnava, kot pa recimo kaki drugi zločini, recimo, če kdo kaj ukrade. Pa to, je lahko pol, čez en cajt, recimo. To se mi zdi, da bi prej moralo biti, kot pa tist...

Delam rada. Čudno se počutim, če živim v nekem prostoru, če ni vse očiščeno. Ful imam rada čistočo. Zdi se mi, da je vzgojiteljica ful ponosna na mene. Če ne bi bilo mene, ...

To, da nisem hodila v vrtec, zaradi tega nisem prav nič drugačna od drugih. Eni so pač hodili v vrtec, drugi ne.

Med socialno delavko, vzgojitelji, prijatelji v šoli, mamo, Laro, ... bi na prvo mesto dala Laro, ki mi je že ful veliko pomagala. Jaz sem ji tudi že veliko pomagala. Tacga človeka nisem še nikoli v življenju vidla. Ona je starejša od mene. Ona je 15 let. Me razume in sva se dobro ujeli. Se še nikoli nisva skregali in ona je moja najboljša prijateljica in daleč pred drugimi na prvem mestu. V resnici je edina, da ji zaupam. Nobenemu drugemu ne zaupam toliko, kot Lari. Ona ve vse o meni, vse, kar se dogaja z menoj. Tudi jaz vem o njej vse. Vzgojitelja in moja socialna so tudi rekl, ne, da bi se lahko tako zmenili, da če bo prazen dom, da bo lahko pršla Lara k meni prespat. Jaz sem bila prav presenečena. Je dost prostora, toda, Laro bo, če se bo to res nardil, res sram tukaj. Mi je po telefonu rekla, ko sva se pogovarjali ... Sploh nisem pričakovala, da se lahko to sploh naredi. Res, ko mi je to vzgojiteljica rekla, sem bila ful presenečena in pol, najprej sploh nisem verjela, tist, ko vzgojiteljici rečem: Ali bo res lahko Lara prišla?, vzgojitelj reče: Ja, logično, da bo lahka! In verjetno od sreče, ne vem, sem samo vzgojiteljico objela.

Tudi, če Roka ne bi bilo več, si v resnici domov sploh ne želim več iti, ker moja sestra, ki je osemnajst let stara, se sploh nič ne pogovarja z mano, ful je jezna na mene, ne vem, tako... bad bi mi bilo spet živeti doma. V bistvu si sploh ne želim več domov pridt.

Če bom čez deset let srečala vzgojiteljico, ji bom verjetno rekla hvala, da me je tako daleč pripeljala. Tudi če bi srečala socialno delavko, bi ji rekla isto. Hvala, da mi je pomagala, da me je tako daleč spravla.

Do sedmega leta je bilo doma vse v redu. Potem so se začele spolne zlorabe. Moja mami je bila včasih ful proti alkoholu. Ampak doma pa smo ga imeli zmeri velik. Ko prideš domov, doma imamo v dnevni sobi tako mizo, omaro, na njej TV, pod TV pa tak šank in vedno ko pride kakšen obisk, se vzame kakšna flaša vina. Pa sem naredila enkrat celo, da sem čist ves alkohol, kar ga je bilo doma, stran fuknla. Potem me je mami natepla, da se to ne sme. Sam sem ji rekla, da je boljše, da sem ga stran znila, kokr da se še naprej... Ona je stara 45 in ni zaposlena, ker, kakor hitro se zaposli, ji gre pokojnina. Če tako gledaš, bolje da ima pokojnino od Zdravka, kot da dela in izgubi pokojnino. Ne vem, da naj bi družinsko pokojnino dobivali le sestri Nataša in Tamara in jaz, ki hodimo v šolo. Prvič slišim. Meni je rekla, da če se zaposli, njej gre pokojnina in bo imela plačo manjšo, kot je sedaj pokojnina in se ji ne splača delat.

Ne verjamem, da bi se Rok zdravil. Sem že rekla mami, naj se gresta oba zdravit, ker oba pijeta, ... pa ne verjamem. Imela sem tak občutek, da me mami sploh ne mara. Sam tako, kakor kdaj, no... Včasih, ko pride, mi je kupla kakšno stvar, drugače pa ne. Na njej mi je všeč... ne vem... sploh ne vem, ... Sploh ne vem, če mi je na njej kaj všeč! Po moje, da mi ni nič. Najraje sploh ne bi več prišla nazaj. ... Menle smo se, da bi imela vsaka svojo sobo lani septembra, ko smo se selili, da ..., če bo denar, da bi dobila vsaka svoj računalnik, da bi se naredila računalniška učilnica, pa kar neki ... pa, ko sem jaz šla, je mami rekla, da se bosta naredili samo dve sobi. Za Taro, pa za Našo. In pol sem jaz rekla: Kaj pa Jaz? Kaj pa če bi se jaz hotla vrnit domov, kje bi pa jaz spala? Mami je rekla: Saj Tara tako in tako ne bo več dolgo doma živela, in boš lako potem bla v njeni sobi. Pa sem ji rekla: Mami dobro ti veš, da bo Tara še ful dolg pri nas živela, in sploh še ne ve, kaj bi rada imela, in ... Kao, ko sem jaz šla, kako se je Tara pošlihtala, da ima dva šihla, da ima že 5 ali 6 mesecev, kao resnega fanta, pa kar neki, ... da študira, da se bo poročila, da bo imela družino, ... pa kar neki. ... Lani je mami tudi tako govorila, pa ni bilo nič res. Če bi sedaj bila doma in bi mi zjutraj rekla: Dobro jutro!, ji ne verjamem. Nič več ji ne verjamem, kar mi reče.

Včasih je bila mami zelo stroga do mene. Sedaj je kakor kdaj. Včasih je stroga, včasih ne. Za naprej sigurno ne pričakujem od nje, da bi čuvala moje otroke. Pričakujem, da mi bo enkrat rekla, da ji je žal in, da mi sedaj verjame, Vem, da me bo slej kot prej prosila, da naj pridem domov živeti. Recimo ona se ful boji, da bo na stara leta sama doma. Recimo, ko bo Naša dost stara, bo šla od doma. Tara je starejša in bo tudi šla od doma. Ful se boji, da bo na stara leta sama. Na kolenih me bo prosila, da pridem domov. ... Jaz sem rekla, da bom imela svojo družino, da, ko bodo pač moji otroci dovolj stari, pa to ... Jim bom povedala, kako je bilo moje otroštvo in če bi se slučajno ponovilo, da bi bilo

isto ali kaj, da mi morjo takoj povedat. Z mojimi otroki bom ful prijazna, pa tko ... Ne da jih bom fejest razvajala, pa to ..., ampak tko, no ... Rada bi imela punčko pa fantka.

Delala bi na tem, da bi bil moj mož čim bolj dober, da se ne bi kregala in pač... Alkohola tako in tako ne bi bilo. Delala bi na tem, da bi bili srečna družina, da se ne bi kregali. Da bi hodili veliko z otroki na izlete... Mi sploh nismo na izlete nikoli hodili.

Datume poznam: 22. aprila sem prišla v dom. 11. marca sem šla v krizni center, od tam pa sem prišla sem. Tudi za lansko leto se spominjam, da sem šla 13.6. prvič od doma. Deževalo je, grmelo, ko sem prišla v dom. Prišla sem v petek. Ko sem prišla v Krizni center, sta takrat delali v centru N. in M.. Ali bi lahko pozneje poklicala v krizni center in jih pozdravila? Nekje sem si shranila njihovo telefonsko številko, ker sem rekla: Nikoli ne veš kdaj pride prav!

Odkar sem prišla v dom sem se kot oseba ful spremenila. Spremenila sem se na boljše. Ne vem, vse se je spremenilo. Prej sploh nisem bila ponosna na sebe, sem se imela ful za budalo, pa to... Sedaj pa sploh ne.

Vem, da imam možnost tudi med srednjo šolo ostati v domu, vendar še nisem nič razmišljala v tej smeri. Ne vem, rekla sem si, da bi bolj o tem razmišljala, ko bom končala osmi razred. Ali bom ostala tukaj ali bom šla naprej v stanovanjsko skupino? Po mojem, bom ostala tukaj. Ne vem ... Koliko časa je že Mile tukaj? ...

Eni, kot na primer Karina pravijo, da se ful dogajajo krivice otrokom tukaj v domu. Da ene pustijo ven hodit, druge ne. Toda, npr. Zveza je srednješolka. Karina pa sama dobro ve, zakaj jo vzgojiteljica ne pusti ven hodit. Men se sploh ne zdi, da bi se komu krivica delala tukaj v Domu.

Prej sem delala za šolo, toda ko sem prišla sem, se mi je uspeh zelo izboljšal, pa čeprav bom le zadostna. Prej sem dobivala enke, dvojke pa trojke, sedaj pa dobivam trojke, štirke, ... celo petko. Pomagala sta mi vzgojitelja. Če ne bi imela inštrukcije za matematiko, bi cepnla. Še marca sem mislila, da bom cepnla. Hvala Bogu, nisem. Če bi celo leto hodila od tukaj v šolo in bi dobivala trojke in štirke, bi lahko bila dobra. Zdi se mi dobro, da obstaja šola, da se pač učimo, da se veliko naučimo, mi pa ne pomeni tako veliko, kot se drugim zdi. Z vsemi učitelji sem se zmeri zelo dobro razumela. Nisem se nikoli z nobenim skregala, pa to... Najbolj mi je všeč matematika. Imela sem probleme, ampak ful rada računam, pa to... Tudi fizika mi gre presenetljivo dobro. Sem imela enega ful dobrega učitelja in če nisi kaj razumel, ti je vedno pomagal, ne glede na to ali je imel čas ali ne. ... Potem sem izvedela, da bi ta učitelj lahko bil moj stric. ... Tukaj sem dobivala same trojke in štirke. Ena dvojka. ... Do zdaj se s sošolci tudi kar dobro razumem. V resnici sem bila kar malo v šoli. 28. aprila sem šla v šolo, da se spoznam s sošolci. Potem sem šla s šolo od 3. do 8. maja na Jezersko. Smo bili tam skupaj. Pol pa naprej skoz. Pravzaprav se poznamo od 3. maja. Nimam še kakšne prijateljice, ki bi ji zaupala. Moja Lara je nekaj posebnega.

Na polici v sobi imam do ene polovice samo plišaste igračke. Ene so moje, dve sem si tukaj sposodila, ... ljubčka dam eni rački... Ko sem bila v kriznem, sem spoznala enega fanta, s katerim sva postala frenda in mi je dal, potem, ko je šel, račko, ki ima srček, tako ... odspredaj.

Prosti čas najraje tako preživim (smeh), da spim. Jaz sem nekoč cele dneve in noči spala med počitnicami doma, če sem le lohka. Ko je bila nečakinja med počitnicami doma pri nas, sva se z njo ful igrale, hodile na sprehode, drugače sem ponavadi spala. Ne vem, tako ful rada spim, ne vem... Bolj se potem počutim, ko se zbudim. Doma sem vedno drugače hodila po kosilu spat. Sem imela počitek. Ko sem se zbudila, pa sem bila dobre volje, pa to... Če sem kaj sanjala – ne, saj ne! ... Spanje me spravi v dobro voljo, ker se spočijem. ... Tudi z Laro sva šli po kosilu spat, zvečer pa ven... Vem, kako delajo medicinske sestre: in dopoldne in popoldne in zvečer. Vem, ker je moja sestra nekoč delala kot medicinska sestra v bolnici. Ko bom starejša, sploh ne vem, kaj bom delala v prostem času. Sploh še nikoli nisem razmišljala o tem. Delala bom v službi. Vzela si bom po službi čas za počitek, drugače ne vem.

Ko sem s prijatelji se pogovarjamo, pa tako ... gremo kam, ... smo v avtu, ... pa se okoli vozimo, ... muziko poslušamo, tako ..., drugače se pa skozi pogovarjamo o različnih stvareh.

Kakšna je pravzaprav razlika med socialnim delavcem in vzgojiteljem? Socialni delavec mora delati na tem, da otrok gre v kraj, kjer se bo dobro počutil. Socialni pedagog pa mora delati na tem, da se otrok dobro počuti, da se ima fajn, ... ne vem, da nekaj skupaj preživijo, ... ne vem... .

Ama O.

**ABSTRAHIRANIM IZJAVAM PRIPISANA VSEBOVANA RELACIJA
- 1. ZGODBA**

Ko pride otrok v dom, se začne smejeti, če se pred tem ni. **D:O**
Ko otrok pride v dom se mu same čudne, pozitivne stvari dogajajo. **S:O**
Ene socialne delavke sploh nočejo pomagati. **S:O**
Socialna delavka je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje. Socialna delavka pozna otrokove dobre in slabe strani. **S:O**
Otrok ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka. **S:O**
Za vzgojitelja ve, ker mu to ta dva povesta. **V:O**
Vzgojitelj želi, da se otrok dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe. **V:O**
Otroci se hitro, že po nekaj dneh, vživijo v novo okolje **DOM:O**
Vzgojitelj je tisti, ki vidi, da otrok pije preveč vode in pomisli na sladkorno ter ga pošlje na preiskave. **V:O**
Vzgojitelj odloča o stikih otroka s starši. **V:O**
Otrok meni, da je naloga vzgojitelja pomagati otroku, da se ima otrok čim bolje in da se počuti, kot da bi bil doma. **V:O**
Vzgojitelji naj bodo takšni, kot so: Prijazni, te spoštujejo kot otroka, pomagata, svetujeta, ... **V:O**
Vzgojiteljema v bistvu otrok zaupa le srednje. Tudi vzgojitelj mu ne zaupa 100%. Se pa lepo pogovorijo o vseh stvareh. **V:O**
Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet. **V:O**
Socialno delavko ne vidi otrok tako pogosto. Le na timih, ki so enkrat do dvakrat na leto oz. v izrednih primerih tudi večkrat na leto. **S:O**
Otrok se s socialno delavko sreča že veliko pred prihodom v dom. Svoje težave zaupa najprej svoji zaupni osebi, ki je ponavadi vrstnik. Ko ga ta opogumi za izpoved pred šolsko svetovalno službo, ti obvestijo ustrezni center za socialno delo. **S:O**
Otrok je prepričan, da ga socialni delavec razume. **S:O**
Naloga socialnega delavca je, kot je prepričan otrok, da pomaga otrokom. Od socialnega delavca otrok nič ne pričakuje. **S:O**
Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. **S:O**
Otrok da na prvo mesto prijatelja – pred socialno delavko, pred vzgojiteljem in pred starši. Največ zaupa prijatelju. **X:O**
Če bo čez deset let srečal otrok socialno delavko ali vzgojitelja, bo obema rekel hvala, da sta ga tako daleč spravila. **S:O ; V:O**
Čim dlje je otrok v domu, tem težje se vrne domov. Doma živijo brez njega. Izgubi svojo posteljo, svojo sobo, ... **D:O**
Otrok pričakuje in si želi, da bo njegova družina, ki jo bo ustvaril, bolj podobna tej v domu, kot doma: Otrok bi delal na tem, da bi bil zakonec čim bolj dober, da se ne bi kregala, alkohola ne bi bilo doma, hodili bi na izlete... **X:O**
Ob prihodu v Dom se otroku spremeni samopodoba. Postanejo ponosni na sebe. Prej so se pa imeli za "budale". **D:O**
Ob prihodu v dom se otroku izboljša učni uspeh. Pomagata vzgojitelja. **V:O**
Otrok se v domu rad igra, ne glede na starost. **D:O**
Eni otroci v domu pravijo, da se v domu dogajajo krivice otrokom, drugi pa trdijo obratno. **D:O**
Otrok pravi, da je naloga socialnega delavca, da otroka tam, kjer se bo bolje počutil. Vzgojitelj pa mora delati na tem, da se otrok dobro počuti, da se ima fajn, da nekaj skupaj preživijo, ... **S:O ; D:O**

PRVI ŠIFRANT KODIRANJA IZJAV IZ OTROKOVE ZGODBE

"d" OTROK O SEBI:

- d1 o šoli
- d2 o domu
- d3 osebno
- d4 o drugih

"s" OTROK O SOCIALNEM DELAVCU:

- s1 naloga
- s2 kaj ve
- s3 o stiku
- s4 odnos do socialnega delavca
- s5 odnos socialnega delavca do njega
- s6 metode

"v" OTROK O VZGOJITELJU

- v1 naloga
- v2 kaj ve
- v3 o stiku
- v4 odnos do vzgojitelja
- v5 odnos vzgojitelja do otroka
- v6 metode

"vs" OTROK O ODNOSU VZGOJITELJ – SOCIALNI DELAVEC:

- vs1 vsebina odnosa
- vs2 odnos
- vs3 kako sodelujeta

Priloga R8

1. TEORIJA IZ AMINE ZGODBE – KODIRANA IN SORTIRANA TEORIJA PO SISTEMU DELITVE BESEDILA TEORIJE NA NEKAJ DELOV, KAR MI BO POMAGALO PRI IZDELAVI SKUPNE TEORIJE.

d Otrok v omu: (šola 1, skupina in Dom 2, osebno 3, drugi 4)

d1 Ob prihodu v dom se otroku izboljša učni uspeh.

d2 Ko otrok pride v dom se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajajo.

d2 Otroci se hitro, že po nekaj dneh, vživijo v novo okolje.

d3 Eni otroci v domu pravijo, da se v omu dogajajo krivice, drugi pa trdijo obratno.

d3 Ko pride otrok v dom, se začne smejati, če se pred tem ni.

d3 Ob prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Postanejo ponosni na sebe. Prej so se pa imeli za "budale".

d3 Otrok je v domu otrok in se rad igra, ne glede na starost.

d4 Čim dlje je otrok v domu, tem težje se vrne domov. Doma živijo brez njega. Izgubi svojo posteljo, svojo sobo, stike in se počuti tujca ...

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1 Naloga socialnega delavca je, da pomaga otrokom, da da otroka tam, kjer se bo bolje počutil.

s2 Socialna delavka pozna otrokove dobre in slabe strani.

s3 Otrok se s socialno delavko sreča že veliko pred prihodom v dom. Svoje težave zaupa najprej svoji zaupni osebi, ki je ponavadi vrstnik. Ko ga ta opogumi za izpoved pred šolsko svetovalno službo, ti obvestijo center za socialno delo in pride v stik s svojo socialno delavko.

s3 Socialno delavko ne vidi otrok pogosto. Vidi jo na timih, ki so enkrat do dvakrat na leto oz. v izrednih primerih večkrat na leto.

s4 Če bo čez deset let srečal otrok socialno delavko, bo tega vesel in ji bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravila.

s4 Od socialnega delavca otrok nič ne pričakuje.

s4 Otrok je prepričan, da ga socialni delavec razume.

s4 Otrok ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.

s6 Socialna delavka je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.

s6 Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. Ene socialne delavke sploh nočejo pomagati.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1 Naloga vzgojitelja je, da se otrok dobro počuti, da se kaj nauči, da se ima fajn, da nekaj skupaj preživijo.

v1 Otrok meni, da je naloga vzgojitelja pomagati otroku, da se ima otrok čim bolje in da se počuti, kot da bi bil doma.

v1 Vzgojitelj realizira in tudi omogoči stike otroka s starši.

v1 Vzgojitelj želi, da se otrok dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.

v1 Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so: Prijazni, te spoštujejo kot otroka, pomagajo, svetujejo, ...

v4 Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet.

v4 Vzgojiteljema v bistvu otrok zaupa le srednje.

v4 Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo tega vesel in bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravil.

v5 Tudi vzgojitelj otroku ne zaupa 100%. Se pa lepo pogovorijo o vseh stvareh.

v5 Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli..

v6 Vzgojitelj je tisti, ki z otrokom živi in tudi vidi, če otrok npr. pije preveč vode in pomisli na sladkorno ter ga pošlje na preiskave.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs2 Pred socialno delavko, pred vzgojiteljem in pred starši, postavi otrok prijatelja.

4. ČETRTA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Priloga R9

2. ZGODBA – PRIPOVEDUJE Telura

Ljubljana, 2004

MOJA ZGODBA

V dom sem prišla, ker me je socialna sem dala. Doma nisem imela problemov. Jaz sem tukaj zaradi šole in ker mi ni bilo dobro doma zaradi ta malega, mlajšega rejenca v isti rejniški družini.

Od rojstva, odkar se spominjam sem bila pri istih rejnikih. Od osmega meseca naprej. In sem še sedaj pri njih. K njim hodim vsak vikend, če me v domu ne zadržijo.

Iz otroštva se spominjam, da mi je šlo na jetra pri rejnikih, ker preveč mesa kuhajo. Tudi, ko sem prišla v dom, sem nekaj časa bolj stradala, ker nisem mesa jedla. ... Ni mi bilo všeč.

Najraje hodim okoli doma. To je moj edini hobi. Pa tudi hodim na plesne vaje. Hip- hop. Včeraj pa tudi na plesne nisem šla. Vzgojitelj me ni pustil. Ne, nisem nič kaj takega naredila ali ušpičila. Imel je slab dan. Najprej je name nekaj vpil, potem na sogojenko, ... za tako stvar.... ne vem, kaj mu je bilo včeraj. Kao, da sem v šoli tako slaba. Matematiko imam ena in pri likovnem nisem ocenjena. ... Pri likovnem sem špricala in sploh ne hodim na likovno, ker sem lačna.

Če kaj potrebujem za učenje, mi pomaga vzgojiteljica za učno pomoč.

Moja prva želja, ki naj bi mi jo izpolnila zlata ribica bi bila, da se sploh rodila ne bi. Ali, da bi vse nazaj prevrtela in da bi imela drugačno prihodnost. Ne, mame ne bi zamenjala, le da bi se tako vse zavrtelo, da ne bi sem v dom prišla. Tukaj mi ni lepo. Ja, kao ful se imam fajn! ...Ko pridem iz šole: Zamujaš! ... Do šole imam pol ure. Pridem ob pol treh, pridem ob petnajst do treh na učne ure in reče vzgojitelj: Zamujaš na učne ure! ... A, kaj mu pa je!? To se mi čudno zdi.

Ko so mi rekli, da naj bi sem prišla, se s tem nisem strinjala. Še vedno sem hotela ostati pri rejnikih. Socialna je to uredila, da sem prišla sem. Še vedno imam isto socialno delavko na CSD.

Drugo željo imam, da bi mi šlo bolje v šoli. Ne pri kakšnem posebnem predmetu, temveč na splošno. Pri vseh predmetih, da bi mi šlo na bolje.

V šoli imam enke, dvojke in trojke. Malo se učim - kje pa imam čas za to in tudi ne da se mi. ... Saj imam individualne učne ure z vzgojiteljico za učno pomoč. Učila se bom, ali kaj!? ... Ta sedmi razred, v katerega hodim, je najtežji. Težji je od drugih, čeprav nimamo skoraj nobenega predmeta na novo. Le kemijo in fiziko.

Še eno željo imam, da ne bi bilo tistega ta malega pri rejnikih. Zaradi njega sem tudi sem prišla. On je angelček. Ne, se ne tepeva. ... Sedaj je že 10 let star. ... V resnici imam doma pri rejnikih njega, tukaj v domu v skupini, pa kar tri takšne, ki mi gredo na živce.

Prej, ko sem bila v rejništvu, ko sem se zbudila, se grem umiti, obleči, po tem grem v šolo. Iz šole sem prišla pozneje, ker sem bila v varstvu. Ko sem prišla domov, sem se s prijateljicami igrala. Tega malega so imeli za angelčka, pa on je to, pa uno, kot ... pa šel je k sosedom fehtat za kruh, pa tako. ... Na stranišču ni vode potegnil. - To je zame najhuje, da mi nekdo na stranišču vode ne potegne! Ali, ko se je šel tuširat, je dal spodnje perilo na tla, nogavice, vse na tla, potem pa ... še kaj

takega iz štale, kar smrdi. ... Ne, ni se ga dalo nič navaditi, ker mu preveč rejnika pustita. In v tem je problem. Ko jaz rečem, vsaj mu povejte, da naj si gre roke umiti, "ja, daj pusti ga!". Potem mu pa ona reče: Miha, daj pojdi si roke umiti! ... Saj ne moreš, da si toliko star otrok ne more zob umiti, ali ko gre na stranišče, da vode ne potegne, si rok ne umije, da je odzunaj in da pride not ves umazan in da si tudi takrat rok ne umije, .. Ne gre, res ne gre!

Ena želja je tudi ta , da bi imela več denarja. Imela bi ga. ... Na loto ne bi igrala. ... Denarja ni nikoli preveč. Če bi dobila kar naenkrat veliko denarja, ... v resnici niti ne vem koliko kaj stane – nimam pojma. ... Kakšno hišo bi si mogoče kupila.

Ne vem, kaj bi rekla rejnica, kakšen sem bila jaz otrok. ... Mislim, da bi rekla, da sem razvajena, ker tako vsi še sedaj govorijo. ... Ali sem bila kaj razvajena, ko sem sem prišla? ... Vzgojitelj pravi, da sem razvajena, scrklana, lena, da ne znam pometat, ... gor in dol, ... Meni nikoli ni bilo potrebno pri rejnici delat. Jaz sem ob sobotah samo svojo sobo in dnevno sobo pospravila. ... Ni šans, da bi jaz šla v štalo in krave pomolzla!

Vedno si želim, da bi bila zraven, ko se o meni pogovarjajo.

Strahu ne poznam. Po moje me ni bilo strah ... ali pa: Parklov za Miklavža, ko sem bila majhna, ko si nisem upala ven. Tam pri nas so parklji prav hudi. Nekoč so enega iz postelje ven vzeli in so ga v sneg vrgli.

V tretjem, četrtem razredu sem se tudi pretepala s fanti. Je bil kar eden tam iz vasi, ki se je kar nekaj, ... ne vem kaj, ... on takole mene udari, ko se srečava in jaz sem ga začela.

Moje otroštvo je bilo veliko lepše, kot sedaj.

Sedaj sem na zunaj, ... ne vem, kako bi se opisala. ... Imam rjave lase, ki mi nikoli ne stojijo, čeprav dam gor gel, imam rjave oči, pa vem, da nisem nič mami podobna – samo to. Sem očetu podobna. ... Sem debela, ker sem se sedaj ful zredila. Ne vem, koliko kil imam, je pa tudi petdeset kil zame preveč. Visoka sem približno en meter šestdeset. ... Od Miklavža smo dobili čokolado in samo čokolado jem. Tukaj in doma mi je prinesel. Tokrat sem parklje čakala, toda sem jih zgrešila.

Meni je oče umrl, ko sem bila stara osem mesecev. Samomor je naredil.

Mama me večkrat obišče. ... Ima preveč slabe sestre. Ena sestra je vsem sestram vse pobrala ... Tudi njen oče jo vedno nekaj usmerja.

Ne vem, na kaj na sebi bi bila ponosna. Na nos sigurno nisem ponosna, na zobni aparat tudi ne. ... Vsake toliko časa mi ga navijejo.

Enim se zdim, ... ful veliko mi jih je reklo, da sem tako, ... da se mi prav vidi, da kaj prikrivam, jaz pa nič ne prikrivam, da se rada pogovarjam, da pa vseeno v sebi nekaj skrivam – ... ne vem kaj. Ali: Nekaj takšnega se ti je v otroštvu, v preteklosti dogajalo, ... pa ne vem kaj. Nič mi ni jasno, kaj je to.

Ne vem, kaj ljudje na meni najprej opazijo. Nisem še nobenega to vprašala. Eni niso tako, da bi povedali po pravici.

Enim otrokom je v domu tudi všeč. Npr. tistim, ki imajo tak razlog, da so tukaj, ker ne morejo biti doma. Jaz sem tukaj zaradi malega iz rejniške družine in zaradi šole. ... Ne vem, da bi se moja rejnika ustrašila moje vzgoje. ... Oh, kakšni problemi!

Nekaj stvari mi gre kar dobro, v šoli mi gre slabo, nehala sem kotalkat, rolat, vse! Hodim k plesnim, ... pa tudi tja že dolgo nisem šla. ... Hodim na hip-hop v Urško.

Ni je stvari, kar bi vzgojitelj rekel, da dobro naredim. Sem lena za njega in mu vse pri meni gre na jetra.... Npr, včeraj, ko pridem iz šole: Živjo. On pa prva stvar, ki mi jo je rekel je zavpil. Tudi na sogojenko, ko je prišla iz šole, je zavpil.... Kao, zamudila. Ali pa, ne dovoli na plesne, kot da ga je nekaj prijelo.

S seboj sem zadovoljna, s svojo postavo pa ne! ... Po obnašanju sem v redu. Imam pa trebuh. ... Spremenila bi si ušesa, ki mi štrlijo in nos, pa trebuh. ... Imam trebuh, kot da sem noseča. ... Kako to naredijo? ... Najraje bi, da bi dobila narkozo in da ne čutim nič. Ne maram lokalno ali inekcije.

Moj največji problem je šola.

Nič me ne obremenjuje, oz z ničemer se ne ubadam. Če mi pa mama kaj takega reče, sem pa zamorjena. ... No, kar normalno razmišljam. ... Vsi, tudi prijateljice od rejnice govorijo, da sem scrklana.

Ne vem, zakaj nimam povezave z vzgojitelji. ... Če bo vzgojitelj dobre volje, ti bo popolnoma nekaj drugega rekel, kot če je slabe. Meni je vseeno, naj si misli, kaj hoče. ... Ni mi všeč, da bom morala z beležko v šolo, da si bodo pisali, kaj imam za nalogo jooooj! ... Mislijo, da bom s pomočjo beležke naredila šolo!

Vzgojitelj me vidi kot leno, scrklano, da ne znam pometat, pospravljat. Ne vem, kar naenkrat je začel, da ne znam pometat. ... Pol naj me pa nauči – mar ne!? ... Meni nikoli ni bilo potrebno doma pometati. Jaz sem doma sesala in ne pometala!

Vzgojitelj bi rekel, da je z mojo šolo slabo in je res.

Ne vem, kaj bi rekel v zvezi z mojim delom in obnašanjem v skupini. ... Ko gre cela skupina ven, ...

Ne vem, če me vzgojiteljica vidi kaj drugače od vzgojitelja. ... Vzgojiteljica ne vpije Vzgojitelj je tisti, ki zame hodi na šolo. ...

O moji bodočnosti nič dobrega. Ne vem, kam bom šla naprej, pa tudi ne vem, kam bom šla živeti. ... Z mamom je tako, kot je bilo.

Se ne vidim kot mama, se ne vidim kot žena. ... Sploh ne vem. ... Ne vem, če bom imela otroke. ... Nisem še za otroke, ne. ...

S socialno delavko se že dolgo nisem pogovarjala in ne vem, kako me ona vidi. ... Pa tudi ne vem, kaj si misli o meni. ... Nazadnje ko sva se videli, sem bila namazana, pa je že začela, da bo vprašala, da ne ve, če se to tukaj sme

Nimam še nobenih načrtov. Ne vem še, v katero šolo bom šla. Mogoče bom slaščičarka. ... Ne vem tudi, ali bom imela otroke ali ne – saj, koliko sem pa sploh stara!? ... Ne vem, kaj mi bo šlo sploh dobro od rok, saj tudi ne vem ali bom šolo naredila ali ne. ... Če ne bom imela šole, bom malo zaslužila, ne bom imela stanovanja, ... Da bi se pa mogoče dobro poročila – to se tudi lahko zgodi, toda, kako naj jaz vem, ali se bom ali ne.

Ko bi hodila v srednjo šolo ne bi rada bila tukaj v domu. Šla bi rada v stanovanjsko skupino. ... V Višnjo goro ne bi rada šla. ... Lahko bi šla tudi k mami.

Ko sem bila 6 let stara, sem šla v vrtec. V vrtec so me dali, ker naj bi bila bolj sitna – kao. Nisem hotela ubogati. ...

Ne spominjam se, kdaj sem prvič videla socialne delavke Ves čas sem bila pri rejnici. ... Z osmimi meseci so me dali v rejo, ko je moj oče umrl – naredil je samomor. Mama je bila depresivna.

Spominjam se, ko sem bila mala, da sem šla k sosedom, jim pred vrata v čevlje pljunit. ... Spominjam se, da sem tudi nekaj zelo smrdečega zamešala in to po dvorišču polila. Spominjam se, da je zelo, zelo smrdelo. ... Pa enkrat smo se s tistimi dolgimi šibami, ... mogoče sem bila že starejša, drugi razred, ...

Res ne vem, kako bi me opisala socialna delavka, je pa enkrat rekla, da znam lepo pogledati človeka v oči, ko se z njim pogovarjam. ...

Ko sem sem prišla, mi je šlo v šoli slabo. Veliko sem trenirala, pa zdravo živela, pa zdrava hrana, pa gor pa dol, kje naj to jaz danes tukaj ... Ali pa to, da nisem takrat, ko sem prišla v dom nič špricala. Kaj, da bi jaz takrat kaj špricala, ... sedaj pa. Tukaj sem se navadila. ... Ne, ne špricam toliko.

Nekaj mesecev nazaj sem videla svojo socialno delavko, ko je prinesla en denar – še kar dolgo nazaj. ... Še sedaj mi nosi en denar. ... Rejnike ne obiskuje.

Z rejnicinimi hčerami se dobro razumem. Sin je poročen in ima že otroka.

Naloga socialnega delavca je, da pomaga pri problemih, da jih da čim več semle noter, pa ne da da takšne ljudi, ki to sploh ne rabijo. ... Sem sem prišla, ker mi je bilo težko biti s ta malim rejncem pri rejnici in zaradi šole.

Od svoje socialne delavke nič ne pričakujem. ... Nimam nobenih želja ali pričakovanj do moje socialne delavke.

Če bi jaz bila socialna delavka, bi bila boljša. Dala bi take ljudi v te domove, ki imajo probleme doma.

Svoji socialni delavki ne zaupam. Kaj pa naj ji zaupam!? ... Saj dela svoje delo – kaj. ... Prej sem imela domžalsko socialno delavko, pa so nekaj spremenili in sem sedaj dobila to. ...

Ne vem, kako vzgojitelji sodelujejo s to socialno delavko.

Naloga vzgojitelja je, da ko prideš iz šole, reče dober dan, da lepo, na lep način vzgaja. Da lepo reče. Da je bolj miren, ... Vzgojitelji so različni. Vi ste en redkih, ki poslušate. ... Poznam nekaj drugih vzgojiteljev. ... Vzgojiteljica ..., ne more, da ne bi z našim vzgojiteljem šla na cigaret, vzgojiteljico ... poznam kot vzgojiteljico za učno pomoč. Vedno sem samo čakala, da gre. ... Vzgojiteljice ... ne poznam. Za vzgojitelja in vzgojiteljico ... pa pravijo, da sta zelo tečna, vsaj tako govorijo.

Vsak vzgojitelj po svoje vzgaja. ... Nobeden ne vzgaja dobro. ... Imam veliko proti temu domu. ... Ko imam učne ure, samo čakam, da minejo.

Ne maram otrok starih od 5 do 10 let. ... Ko bom starejša, se bom mogoče spremenila.

Muce so mi všeč. Psov pa sploh ne maram. ... Ko sem bila majhna, me je en velik, črni pes, ugriznil v roko. Sem šla k zdravniku.

Meni grede eni ljudje na jetra, ko samo gledajo, ... ti se z enim pogovarjaš, on pa samo gleda in poslušate. Potem pa ga ti nekaj vprašaš, pa ... aha, aha. Nič ne govorijo, samo v sebi zadržujejo. In samo grdo te gledajo in nič ne rečejo. ... Ne veš, zakaj te grdo gleda.

Meni so najbližje sošolke in nekaj prijateljev. Tem zaupam. V prvi krog, meni najbližjih ljudi, bi dala tudi mamo.

V drugi krog bi dala vse te, ki jih poznam, in ki jim rečem "Živijo!". Sem bi dala tudi rejnika. ... Saj ne morem vsega povedati.

V tretji krog bi seveda dala socialno, ki jo sploh ne poznam toliko in vzgojitelja. ... Meni je od vseh najbližja mama.

Prijatelj je lahko samo en ali pa dva. Prijatelj pomeni, da mu lahko zaupaš in on lahko tebi zaupa. ... Ob petkih, ko grem k rejnici, se dobim z mojimi prijateljicami – bivšimi sošolkami. ... Sedaj v šoli ... saj se tudi družim z njimi ... , so pa tako preveč pridni...

S sošolko, s katero sem bila takrat prijateljica, ko sem prišla sem v dom, se ne družim več. Nisem se z njo skregala, ampak ona nima nič časa. Uči se – je odličnjakinja, pa tudi veliko trenira in ima veliko dejavnosti.

S prijateljicami, ko smo odzunaj, se pogovarjamo, kaj se je kaj dogajalo med tednom. Kaj je bilo, pa gor, pa dol.

Če bi se mi kaj zgodilo, npr, da bi dobila kakšno neozdravljivo bolezen, bi to povedala mami ali rejnici.

Mama mi je všeč, le živce zgubim, ko tako pravilno slovnično govori. ...

Če bom čez deset let na cesti srečala vzgojitelja, ga ne bom prepoznala. ... Ne, da ga ne bom hotela. Če ga bom pa spoznala, se bova pozdravila ali pa se tudi kaj pogovarjala.

Če bi čez deset srečala socialno delavko, bi se ravno tako pozdravili in izmenjali nekaj besed. Nič kaj tako...

Pri rejnikih ni alkohola. Samo vsako nedeljo rejnik spi pri kosilu en kozarec vina. ... Ali če gremo kam ven...

Mama je invalidsko upokojena od mojega rojstva in še vedno živi na istem naslovu. ... Ne morem povedati, kaj mi je na moji mami všeč. ... Ne, nisem se je nikoli sramovala. Le tako na jetra mi gre, ko tako pravilno slovnično govori. ... Živce zraven zgubim. Kolikokrat sem ji napisala v stavku, ... ona to pove. ... Na jetra mi gre njena bolezen. Rada bi, da ne bi bilo tega. ... Na jetra mi gre, ker dihati ne more. Ima odprta usta ali pa, ko se ji slina nabira v ustih. ... Nisem še sodelovala v njeni skupini v Polju in tudi ne mislim. Ne bi šla nikoli ke v bolnico. To je njen problem. ... Saj nima samo mene. Ima očeta, mojega dedka, svojo sestro, ki lahko tam sodelujejo, če je potrebno - ampak onadva jo zafirkavata v glavo. Zafirkavata jo: "Ne smeš si tega kupiti iz svojega denarja, to si moraš kupiti, ali to, kar njej sploh ni všeč, pa, jutri, ali ta petek moraš k meni priti na kosilo in tako naprej. ... Ona je pa slabe volje, pa to. Kar neki. ... Ni problematična. Z njo se da pogovarjati. ... Ni mi bilo všeč takrat, ko je prišla v dom, vedno ste hoteli govoriti z njo na samem in ne vem, kaj ste se z njo kot moj vzgojitelj pogovarjali. Potem ste vedno še mene poklicali, toda jaz hočem biti ves čas zraven. Tudi na timu hočem biti ves čas zraven in ne samo na koncu, ko me pokličejo. ... Predlagam, da se v domu to spremeni, in da smo otroci ves čas na timu zraven, od samega začetka prisotni.

Predlagam, da imamo lahko več izhodov, da smo lahko tu odzunaj – do devetih zvečer. Da bi imeli lahko mobitele ves čas pri sebi, pa da bi boljše hrano kuhali, da ne bi bilo toliko mesa – vsak dan je meso – enkrat ali dvakrat na dan! Če ni vsaj dvakrat na dan meso! .. Danes je bila klobasa za kosilo. Jutri bo pa sigurno kakšna salama za zajtrk, za kosilo bo spet meso in za večerjo kaj mlečnega.

Če bom šla z mamó živét, ne vem, nisem razmišljala, kako bo. Verjetno se bom še bolje z njo razumela. ... Mama do mene ni stroga. ... Nič posebnega ne pričakujem od nje.

Ko končam osnovno šolo, želim, da bi šla za eno leto v stanovanjsko skupino, da se tam navadim na življenje čist sama, potem pa k mami.

Če bi imela svojo družino, si želim dobre odnose. ... Da bi bilo vse v redu – spoštovanje, razumevanje, da ni alkohola, kreganja, ...

Ne spominjam se točno datuma, vem pa, da sem prišla pred tremi leti tri dni pred šolo, leta 2002 ali tako nekako. Takrat sem šla v 5. razred. Bila sem 11 ali 12 let stara.

Odkar sem v domu, se mi skoraj nič ni spremenilo. ... Šola mi je šla enako slabo. ... Sedaj se glupo počutim. ... Eni hišni redi so v redu ... Toda, da televizije ne smem gledati čez dan. ... V drugih skupinah lahko gledajo televizijo. , ... Gledamo samo od osmih, do devetih zvečer.

Šola je pravzaprav kar v redu., samo meni se ne da hoditi v šolo. ... Eni učitelji mi grejo ful na jetra. Saj sem mirna, samo na jetra mi gredo... Ga ni predmeta, ki bi mi bil v redu. ... Športna je npr. v redu. Pa tudi likovna. ... Res špricam likovno, toda zato, ker je preveč ur. ... Ne vem, če bom naredila. Če bom padla, bom šla potem na dveletni program. ... Vsi govorijo, kot da sem jaz nekako, ... kot da mi koleščki manjkajo, ... da bom potem, ko dozorim, ko nekaj časa mine, pa naredila še triletni program. ... Samo v četrtem razredu sem bila skoraj dobra.

Zame je dober učitelj, če pusti žvečilni gumi med poukom, če dobro razlaga, da na glas govori, da ne momlja kar nekaj, da ne mori skoz, ... pa da zna red narest. Pri slovenščini npr. eni ene kar nekaj zafrkavajo, pa tovarišica ne zna reda narest. Ji rečeš, če lahko naredi red, da nehajo, jim reče, pa nič ne pomaga. ... Je nemočna.

Ne kotalkam več, ne rolam. Nimam nobenega hobija več – razen plesne vaje. ... Če bi hotela ponovno začeti kotalkati, bi morala špago narediti, bi morala biti ful gibčna, ... da bi začela lahko ponovno tiste dvojne obrate delat, pa aksle, pa piruete, pa uno ta dobro lastovko, ... Težko! Morala bi biti popolnoma elastična.

S sošolci se različno razumem. Eni so v redu, eni so ful preveč samozavestni in mi grejo na jetra, eni pa so v redu. ... Če potrebujem kakšno pomoč ali zvezke, pa to, mi pomagajo. Mi dajo zvezke za prepisati.

Nisem nič drugačna od sošolcev. Niso tako pametni, kot se delajo oz. se imajo za pametne. In zato, ker se le imajo za pametne, se nimam za različno od njih.

V odnosu do šole me najbolj obremenjuje število – toliko ur. ... Lačna sem pol. ... Če rečem razredničarki, da je preveč ur, se začne kar smejat, ...pa neki. Mislijo, da sem neresna in da ne mislim resno.

Telura R.

Priloga R10

1. IN 2. ZGODBA: ZDRUŽENI, PO KODAH SORTIRANI, V DRUGEM KORAKU KODIRANI IN UREJENE ABSTRAHIRANE IZJAVE IZ, ZA RAZISKAVO RELEVANTNIH DELOV ZGODBE

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

o1-1o Ob prihodu v dom se otroku izboljša učni uspeh.

o1-2o Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli slabo.

o1-2o Otrok pove, da ga najbolj obremenjuje število ur v šoli. Je lačen. Mu ne verjame ne razredničarka, ne vzgojitelj.

o1-2o Otrok se je v domu navadil manjkati od pouka.

o1-2o Otrok se ne uči, ker ima individualne učne ure z vzgojiteljem za učno pomoč.

o1-2o Otrok šprica pouk zadnje ure, ker je lačen.

o1-2o Otroku pomaga pri učenju vzgojitelj za individualno učno pomoč

o2-1o Ko otrok pride v dom se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajajo.

o2-1o Otroci se hitro, že po nekaj dneh, vživijo v novo okolje.

o2-2o Ko je prišel otrok v dom, je v začetku stradal, ker je bilo prepogosto na jedilniku meso, ki ga on ne je.

o2-2o Ko končam osnovno šolo, otrok želi, da bi šel za eno leto v stanovanjsko skupino, da se tam navadi na samostojno življenje.

o2-2o Otrok predlaga več izhodov in da bi lahko bili pred domom do 21.00 ure. Predlagajo tudi, da bi imeli mobitele ves čas pri sebi, pa da bi boljšo hrano kuhali, z manj mesa.

o2-2o Otrok se ne spominja točno datuma prihoda, ve pa, da je to bilo tri dni pred pričetkom pouka, v kateri razred je šel in koliko je bil star.

o2-2o Otrok želi, da je ves čas prisoten v domu na timih in ne samo na koncu, ko ga pokličejo.

o2-2o Otrok, ki meni, da ni upravičeno v domu in je v domu proti svoji volji, mu v domu ni všeč.

o2-2o Otroku ni lepo v domu.

o2-2o Otroku se v domu vse obrne na slabše.

o3-1o Eni otroci v domu pravijo, da se v domu dogajajo krivice, drugi pa trdijo obratno.

o3-1o Ko pride otrok v dom, se začne smejati, če se pred tem ni.

o3-1o Ob prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Postanejo ponosni na sebe. Prej so se pa imeli za "budale".

o3-1o Otrok je v domu otrok in se rad igra, ne glede na starost.

o3-2o Ko bo otrok hodil v srednjo šolo ne bi rad bil tukaj v domu. Šel bi rad v stanovanjsko skupino.

o3-2o Otrok je bil pred prihodom v dom bolj zaseden z različnimi dejavnostmi, kot danes.

o3-2o Otrok se rad pogovarja z vzgojitelji.

o3-2o Otrok vedno želi, da bi bil zraven, ko se o njem pogovarjajo.

o3-2o Otrok želi, da se sploh ne bi rodil, da ne bi prišlo do tega, da gre v dom.

o3-2o V domu otroku ni omogočeno treniranje, zdravo življenje, pa zdrava hrana.

o4-1o Čim dlje je otrok v domu, tem težje se vrne domov. Doma živijo brez njega. Izgubi svojo posteljo, svojo sobo, stike in se počuti tujca ...

o4-2o Otroci pričakujejo od odraslih, da jih bodo poslušali in da se bodo z njimi odkrito in odraslo pogovarjali.

o4-2o Otrok bi se v stiski obrnil na enega starša.

o4-2o Otrokov problem je v domu, če ima vzgojitelja, ki ga ne razume.

o4-2o Otroku so najbližji prijatelji in roditelj.

o4-2o V tretji krog ljudi okoli sebe, bi otrok dal socialno delavko, ki jo sploh ne pozna toliko in vzgojitelja.

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1-1o Naloga socialnega delavca je, da pomaga otrokom, da da otroka tam, kjer se bo bolje počutil.

s1-2o Naloga socialnega delavca je, da pomaga pri problemih otrok. Da da v dom tiste otroke, ki to potrebujejo.

s1-2o Otrok je prišel v dom, ker ga je socialna sem dala. Doma ni imel problemov. Le problem s šolo in enim sorejnikom.

s2-1o Socialna delavka pozna otrokove dobre in slabe strani.

s2-2o Otrok ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka. Si pa zapomne, če kaj pove, če kaj ta opazi na njem.

s2-2o Otrok se že dolgo ni pogovarjal s svojo socialno delavko in ne ve, kako ga vidi. Socialni delavec se vpleta v nepomembne stvari in na neprimeren način (ličenje) v otroka.

s3-1o Otrok se s socialno delavko sreča že veliko pred prihodom v dom. Svoje težave zaupa najprej svoji zaupni osebi, ki je ponavadi vrstnik. Ko ga ta opogumi za izpoved pred šolsko svetovalno službo, ti obvestijo center za socialno delo in pride v stik s svojo socialno delavko.

s3-1o Socialno delavko ne vidi otrok pogosto. Vidi jo na timih, ki so enkrat do dvakrat na leto oz. v izrednih primerih večkrat na leto.

s3-2o Če je otrok v rejništvu od zgodnje mladosti, se ne spominja, kdaj je videl prvič socialno delavko.

s3-2o Otrok že dolgo ni videl svoje socialne delavke.

s4-1o Če bo čez deset let srečal otrok socialno delavko, bo tega vesel in ji bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravila.

s4-1o Od socialnega delavca otrok nič ne pričakuje.

s4-1o Otrok je prepričan, da ga socialni delavec razume.

s4-1o Otrok ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.

s4-2o Otrok od svoje socialne delavke nič ne pričakuje.

s4-2o Otrok pravi, da bi moral socialni delavec daj le tiste otroke v dom, ki imajo doma probleme.

s4-2o Svoji socialni delavki otrok ne zaupa.

s5-2o Če bi čez deset let srečal otrok svojo socialno delavko, bi jo pozdravil in z njo izmenjal nekaj besed. Nič posebnega.

s5-2o Socialna služba da otroke v dom ne glede na to, da se otrok s tem ne strinja.

s6-1o Socialna delavka je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.

s6-1o Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. Ene socialne delavke sploh nočejo pomagati.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1-1o Naloga vzgojitelja je, da se otrok dobro počuti, da se kaj nauči, da se ima fajn, da nekaj skupaj preživijo.

v1-1o Otrok meni, da je naloga vzgojitelja pomagati otroku, da se ima otrok čim boljše in da se počuti, kot da bi bil doma.

v1-1o Vzgojitelj realizira in tudi omogoči omogoči stike otroka s starši.

v1-1o Vzgojitelj želi, da se otrok dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.

v1-1o Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so: Prijazni, te spoštujejo kot otroka, pomagajo, svetujejo, ...

v1-2o Naloga vzgojitelja je, da ko otrok pride iz šole, reče dober dan, da se ne dere, da lepo, na lep način vzgaja.

v2-2o Otrok je kritičen do vzgojiteljevega kajenja.

v2-2o Vzgojitelj vidi otroka razvajenega, scrklanega, lenega, da ne zna pometati.

v2-2o Vzgojitelja v vzgojiteljskem paru otroka vidita podobno.
v2-2o Vzgojitelji so različni. Redki so tisti, ki poslušajo in slišijo otroke.

v3-2o Otrok nima razlage, zakaj nima povezave z vzgojitelji. ...

v4-1o Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo tega vesel in bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravil.

v4-1o Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet.

v4-1o Vzgojiteljema v bistvu otrok zaupa le srednje.

v4-2o Otrok pozna nekaj drugih vzgojiteljev, vendar bolj iz pripovedovanja drugih otrok.

v4-2o Otroku je vseeno, kaj si vzgojitelj misli o njem.

v5-1o Tudi vzgojitelj otroku ne zaupa 100%. Se pa lepo pogovorijo o vseh stvareh.

v5-1o Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli..

v5-2o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, ga ne bom prepoznal, ker bo ta tako spremenjen. Če ga bo spoznal, se ne bosta objela, temveč le pozdravila in mogoče izmenjala nekaj besed.

v5-2o Če vzgojitelj vidi, da otrok ne zna pometati, ga ne uči pometati.

v5-2o Otrok ne ve, kaj bi rekel vzgojitelj v zvezi z njegovim delom in obnašanjem v skupini. v5-2o Če se otrok odloči, da ne bo hodil s skupino ven, mu vzgojitelj nič ne more.

v5-2o Otroku se zdi čudno, da vzgojitelj nerga nad njegovim zamujanjem iz šole.

v5-2o Otroku se zdi krivično, če vzgojitelj reče, da zamuja učne ure, ko je pa je imel sedem ur v šoli.

v5-2o Vzgojitelj dela otrokom krivico, če ima slab dan. Ko ima slab dan, dela krivico vsem otrokom v skupini.

v5-2o Vzgojitelj ne vidi, če otrok kaj dobrega naredi. Vzgojitelj ima neprimeren odnos do otroka in vpije na otroke.

v6-1o Vzgojitelj je tisti, ki z otrokom živi in tudi vidi, če otrok npr. pije preveč vode in pomisli na sladkorno ter ga pošlje na preiskave.

v6-2o Kaj in kako vzgojitelj pove otroku, je odvisno predvsem od njegove dobre volje.

v6-2o Ko se vzgojitelj dere, se dere na vse otroke.

v6-2o otroku ni všeč, da se vzgojitelj pogovarja s starši na samem brez njegove prisotnosti. Ne glede na to, da ga pozneje pokličejo zraven.

v6-2o Vsak vzgojitelj po svoje vzgaja, toda nobeden dobro ne vzgaja.

v6-2o Vzgojitelj si neopravičeno lasti pravico ne dovoliti otrokom, da pred osmo uro zvečer gledajo televizijo.

v6-2o Vzgojitelj stigmatizira otroka, ožigosa z označbo: len, scrklan, da nič ne zna.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs2-1o Pred socialno delavko, pred vzgojiteljem in pred starši, postavi otrok prijatelja.

vs2-2o Otrok ne ve, kakšne stike ima vzgojitelj z njegovo socialno delavko in kako sodelujeta med seboj.

Meni, kot vzgojitelju je Ama rada povedala kaj o sebi. Rada je povedala, morala je dati to iz sebe ven, da jo ne bi to toliko tiščalo ali da bi dobila eno ramo za naslonit.

V dom je prišla zaradi spolnega nadlegovanja očima. Bila je najmlajši otrok. Njena starejša sestra je bila tukaj v domu. Mama ni imela kakšnega posebnega čustvenega odnosa do otrok. Očim, kot se Ami dozdeva, je tudi pri sestrah poskušal spolno zlorabo. Podrobnosti se ne spominjam.

Težko bi rekel, če je bila srečna v otroštvu. Pri nas je bila dejansko 14 dni že v hiši, ko je o tem malo več spregovorila oz. takrat je že precej povedala – za začetek. Pri nas so ponavadi takšni otroci bolj zaprti. Ona pa je bila zelo zgovorna. Pa tudi vpričo nas se je v kabinetu pogovarjala z materjo zelo na ostro, grobo, bi človek rekel, kot z nekom, s katerim nima nobene rodbinske zveze. Bolj tako, kot bi se pogovarjala s kakšno sošolko, znanko. Potem, ko smo imeli veliko dela s šolsko problematiko, da bi nadoknadila zamujeno v šoli, smo se posvetili predvsem šoli. Njene osebne stvari smo pustili malo v nemar. Tisto osnovno, začetno lupino, je povedala. V podrobnosti pa nismo šli.

Tukaj se je zelo prilagodila našemu režimu v družini, izrazila je željo po dejavnostih, v katere se, ker je prišla ob koncu šolskega leta, ni mogla vključiti: odbojko ali dr. šport. Takrat smo predvsem zaradi njenih učnih zaostankov, ker ni hodila v šolo, smo iskali materiale, kontaktirali s šolo, socialno delavko, da smo primanjkljaje nadoknadili. In o ostalih stvareh nismo dovolj razglabljali. V glavnem je šlo za šolo. V družini se je ujela, vključila, živela. Navezala je pristne stike z drugimi otroki – tudi z dekleti. Do poletja ni prihajalo do nobenih takšnih večjih sporov. V Savudriji je med poletjem nastal spor, ko je drugi ali tretji dan ušla z eno problematično, bolj živo deklico, šla s fanti ven, ko so za eno uro izginili, so kadili in so se ga napili. Tudi ona naj bi se ga dobro napila. Naslednji dan jih je poklical pedagoški vodja k sebi, da so se pogovorili. S sogojenko Kato iz skupine pa se je ob tem skregala, ker ta ni hotela iti zraven. Rekla naj bi da naj se ne izplača, da to ni v redu in da zato ni šla. Vedela je, da bodo iz tega samo težave – takšne in drugačne. Malo rivalstva je bilo med Kato in Amo. Ali okoli fantov domskih ali drugih. Kata je imela že določeno pozicijo v skupini, Ama si jo je hotela priboriti. V bistvu sta enako stari. Razlika je le 3 ali 4 mesece med njima. Ama je mlajša od Kate. V skupini so štiri dekleta istega letnika. Ena ima bolj pozicijo v ozadju. Kata je učila Amo, kako naj se obnaša. Je pa Kata tudi z vsemi žaubami namazana po svoje. Ama ji je zamerila, ker jo je Kata kregala, kako se obnaša. Marsikaj naj bi si takrat povedali. Ama se dobro počuti v 6. skupini. Ostalo pa je v 5. skupini staro jedro. Skupina je velika, bila je trdna, enotna, že dalj časa so bili drugi otroci skupaj.

To, da bi šla v drugo skupino, si je Ama želela že pred počitnicami. Še preden je prišlo do tega spora. Že prej je govorila, da bo šla stran. Ni govorila, v katero skupino, temveč, da hoče iz skupine stran. Slabo se je počutila. Čeprav tega nama ni povedala. Bila naj bi zadovoljna, je bilo v redu. Za kakšne njene posebne želje se pa ne spominjam. Verjetno sta se pogovarjali kaj več o tem s sovgojiteljico. ... Tako, kot ženske.

Ama je odprt človek, ki se rada odpre. Ne tišči v sebi. Kakor čuti sprejetost, se ona odpre.

Ne vem, kakšna je bila kot otrok, ko je bila majhna.

Sedaj vidim spremembe od takrat, ko je prišla, pa sedaj, ko je v sosednji skupini. Spremenila je odnos. Od začetka je bila zadržana, potem smo se po majskih počitnicah, ki smo jih skupaj preživeli v Stavči vasi, smo se krasno razumeli in je v skupini krasno funkcionirala. Zanimalo jo je risanje, rekla je, da rada riše, pesmice piše in jih ima kar precej napisanih. Bila je zelo prijetna, v kontaktu sproščena in prijetna. Sedaj, ko je šla stran pa poskuša ignorirat. Skuša me ne opaziti. Šla je npr. zjutraj mimo mene, ko sem bil nočni. Šla je v 5. skupino mimo mene, ne da bi karkoli rekla, ne da bi se javila, in tudi ko je šla ven ni pozdravila. Vprašal sem jo kaj je narobe, kaj sem ti pa naredil? Pravi: Nič. Potem bi pa vsaj rekla dobro jutro ali ... Kot, da bi se z uliko skregala, kot da bi bila kakšna druga oseba v njej. Čez dan pa sedaj nimam več z njo kontakta. Zvečer, ko sem nočni pa gre v svojo sobo, spat.

Na njej se opazi, da izstopa iz svojega starostnega povprečja. Iz povprečja starosti otrok starih 14 let. Ona močno izstopa. Ko je prišla k nam smo mislili, da je ona socialna delavka, socialna delavka, ki je z njo prišla, pa da je otrok, ker je bolj drobna. Ama je pa gorostasna punca. Razvita je, močna je in je delovala starejša.

Ama zna videti, če kaj ni urejeno in v tem je enkratna. Lotila se je sama, brez besed, ne da bi moral kdorkoli reči, da je treba kaj narediti. Če so ostali otroci pustili, je sama vstala in naredila. Tega je bila doma navajena. V tem je bila izredna. Od vsega začetka je bilo tako in sva s sovzgojiteljico kar gledala.

Ima veliko notranje moči. Sedaj je tega že manj. Že med počitnicam sem slišal od dežurnih, da ji je bilo treba kar reči, da kaj naredi, da kaj opravi. Se je že majčkeno navadila tega domskega – se je že malo razvadila, medtem še prej ko je bila v skupini, ko je prišla iz šole, sploh ni bil problem. Samo sva omenila, da bi bilo treba kaj narediti, je ona že šla in to naredila. To verjetno ni popolnoma normalno. Kot da hoče dober vtis narediti, da se hoče na ta način prikupiti vzgojitelju.

Mislim, da s seboj ni zadovoljna. Včasih, ko sem se pogovarjal z njo, se mi je zdelo, kot da je zagrenjena. Pa ni direktno izražala nezadovoljstva npr. o tem, da je premočna, da je preprsata, da drugače odstopa od svoje populacije, ampak njeno obnašanje, ko se povleče vase, ko hoče biti malo bolj drobna, malo manjša, se malo skrrije nazaj, v tem obnašanju se skriva in kaže na to, da ni zadovoljna s seboj.

Ima problem pri stiku s fanti. Zelo hitro je npr. navezala stik v ... z enim štiriindvajset let starim fantom. O tem tudi pove in deluje zelo naivno. Mislim, da je njena težava v tem, da prehitro naveže bolj pristen kontakt tudi z neznanimi moškimi. To zna biti zelo nevarno. Tudi sedaj v tej drugi skupini je nevarno zaradi prisotnosti dveh fantov. Že mlajši jo je nekaj celo grabil. Ona se ob tem hahlja. V ..., ko je bila pri prijateljici doma, mama njena je ena boljših rejnic v laški občini, je spoznala na enem večeru vero-učne skupine štiriindvajset let starega fanta. Takoj je bila ob prihodu nazaj evforična, da je spoznala fanta, sta si telefonarila in je enkrat tudi v Ljubljano prišel.

Socialna delavka ji pripisuje attribute: odgovorna, prijetna, urejena, neproblematična. Zelo pozitivno jo ocenjuje. Socialna delavka je sicer mlada, pozna pa dobro družinsko situacijo. Pozna njo in sestro, ki je šla potem nazaj domov. Ne vem, kako je socialna delavka doma, v družinskem krogu delovala. Vem pa to, da je izposlovala, da mama mesečno nakazuje Ami nekaj gotovine, da ima za svoje potrebe, ker mati ni nikoli ničesar dala zraven. Tudi za obleči ne. V mladinski dom je prišla samo s tistim, kar je imela na sebi. Mama je zaposlena. Dela kot natarica.

Ama same pozitivne stvari pove o svoji socialni delavki. Se razumeta in ji Ama zaupa. Tudi pokliče socialna delavka večkrat po telefonu vzgojitelja, ker ima najine mobi številke. Povpraša, kako je z Amo. Večkrat je na liniji z nami. Enkrat na mesec zagotovo. Dejansko smo z večino socialnih delavcev naših otrok na taki liniji. Mi pokličemo in ker smo mi klicali, tudi oni pokličejo nazaj. Ravno tako je s socialnimi delavci iz Nove Gorice. Tam smo celo dvakrat na mesec na liniji. Tukaj s socialnimi delavci npr. s CSD Vič pa nismo tako povezani. S CSD Moste pa smo že spet več. S Katino socialno delavko iz SCD Šiška smo sedaj, ko ima novo socialno delavko tudi večkrat na leto na liniji, kar pa prej ni bilo. Socialna delavka se potruži in naredi svoje.

Ama je povedala le, da bi se rada izboljšala v šoli, da si želi, da bi bila precej boljša v šoli. Ne vem, kaj si na širše želi. Npr, ali bi rada bila mama, ali bi imela otroke. Je pa zanimivo, da s tem očimom govori po telefonu, da ga ne zavrne. Pa tudi mami je rekla, naj pozdravi očima. Tukaj mi stvari niso jasne. Po mojem, bi ga morala po takem dejanju črtati. Tako si predstavljam po svoje. Lahko bi rekla: Le stran od njega. Ne maram ga ne videti, ne slišati o njem. Zame ne obstaja več. Kako sploh lahko z njim živiš, bi lahko rekla svoji mami.

Enkrat mi je omenjala, kaj bi bila, kateri poklic bi rada opravljala, pa sem pozabil. Zelo dobro se je vedno obrnila v kuhinji, ko je bilo treba kaj narediti, ko so pekle in kuhale. Rekla je, da rada riše, toda tukaj se ni izkazala, da bi iz tega postala kaj več. Ni bila tako uspešna, nima tako razvitih spretnosti v tej smeri ali slikarske žilice.

Če se ne bi izločila iz družine, bi sigurno imela v življenju probleme. Sedaj, ko je tukaj, če se bo uspela ujeti in v šoli uspeti, kot si je začrtala, da ji bomo mi pomagali, da bi si izboljšala svojo samopodobo, potem so možnosti. Zna biti zelo v redu.

S sestro sta že bežali, sta bili že v kriznem centru, pa sta se vrnili nazaj domov. Pa sta ponovno sedaj nazadnje zbežali, pa se je sestra ponovno vrnila nazaj domov. Ama je želela priti v dom, da ne bi živela doma. Tudi meni ni bilo jasno, da je hotela iti stran, ni hotela tam živeti, obenem pa je hotela z mamo imeti stik. Mami pa za stike z njo ni bilo. Kar naprej se je izgovarjala, da ne najde njene telefonske številke, da jo je zgubila. Verjetno nima tega čuta za odnos z Amo. Za alkohol v družini zagotovo ne vem. Je pa sigurno prisoten. Mama se stalno izgovarja, da naj jo Ama pokliče. In ko sva ji govorila naj ona pokliče Amo, da si zasluži, da jo pokliče, pa jo ni. Vedno je Ama klicala. Vedno je ona vzpostavljala stik. Mati, kot da bi bila jezna, ker je Ama šla stran od hiše in ker je prijavila spolno zlorabo.

Mame nisem do sedaj še srečal. Sovzgojiteljica jo je že videla. Mislim, da dela v enem lokalu.

Prepričan sem, da pravi o meni, da sem bolj blag, vzgojiteljica pa je bolj stroga. To otroci povedo. Ona je bolj dosledna in bolj zahteva. Jaz pa bolj gladim. Ama od naju pričakuje pomoč v tej dani situaciji in da ji pomagamo to situacijo reševati. Težav z nama kot vzgojiteljema nima. Verjetno v okviru opravljanja dnevnih opravil, zadolžitev, ... kot vsak otrok.

Zapisal si Amino zgodbo konec meseca julija letos. Če bi jo danes zapisal, to je začetek septembra, bi bilo drugače. Zadnjič sem imel tisti jutranji konflikt, ki sem ga prej opisal, zadnjič sem jo dobil ob desetih zvečer, ko sta še klepetali z novo sogojenko, se je nekaj mazala z neko kremo, češ, da jo je nekaj pičilo, luč je bila prižgana, Potem bi bila sedanja slika, sedanja njena zgodba drugačna. Takoj rožičke pokaže. Vseeno, čez deset let,

ko bi me ponovno srečala, se bo po moje, lepo obnašala in bo zelo vesela, da smo se srečali. V to sem prepričan.

Doma ima še tri sestre. Dve sta poročeni, ali s partnerji. Ena od teh poročenih sester je bila tudi v našem domu pred desetimi leti. Ime ji je bilo Ni bila v moji skupini. Pa je danes nimam pred očmi. Se je ne spominjam. Če bi sliko videl, potem bi se že spomnil. Mamin partner je precej mlajši od nje. Ne vem kaj počne. Ama se v tej družini počuti odrinjeno. Ni sprejeta. Obsojajo jo. Ravno tako jo obsoja tudi sestra, ki je sedaj končala osmi razred. Nista ravno prijateljici, čeprav sta skupaj bežali. Odkar je prišla sem, prišla pa je tik pred prvomajskimi počitnicami, se verjetno kaj konkretnega ni spremenilo v družini. Doma je imela več svobode in tukaj to svobodo pogreša. Če je lahko hodila po tem festivalu cvetja in piva in to pozno zvečer, potem je imela kar dovolj svobode. Rekla je, da noče več nazaj v družino. To je njena izjava. Želi biti v MDMB koliko se le da dolgo, da bo naredila šolo in da se bo osamosvojila. Pri nas ji verjetno ni všeč režim skupini, kjer ni pohajanja iz družine. Verbalizirala je, da je premalo druženja z vrstniki iz doma. Za šolo je veliko delala. V šoli je dovolj uspešna, znanja pa nima dovolj in se je morala potruditi zelo, da je naredila sedmi razred z zadostnim uspehom. Želi biti zelo uspešna v šoli. V osmem razredu pričakujem, da bo dobra, če ne celo prav dobra. Lahko bi bila. V šoli ni imela nikoli problemov. Bila je zadovoljna v šoli, so ji pomagali. Hodi na osnovno šolo, kjer se dobro razume z učitelji. Matematika ji je kar nekaj težav delala. Rada ima predvsem zgodovino in zemljepis. Sošolci so jo ob njenem prihodu dobro sprejeli in je bila zadovoljna z njimi. Od njih ne izstopa.

Sedaj se zelo rada uleže na kavč in nič ne dela. V začetku je takoj kaj naredila, sedaj je pa bolj statična.

Potem sem se spomnil določenih stvari:

Kdo je njen pravi oče? Ali je ta ali je oni pokojni, ker tako govorijo. To ji veliko pomeni. V taki situaciji pa sploh.

Ima pozitivni odnos do naju, vzgojiteljev in zahteve, ki ji jih s sovzgojiteljico postavljava, so vsakdanje, običajne, normalne, ki jih verjetno, čeprav je bila najmlajša v družini,

Amin vzgojitelj

**1. KODIRANA TEORIJA VZGOJITELJEVE ZGODBE – 1. PRIMER
DODATNO KODIRANA – Z "1V"**

d Otrok v domu: (šola 1, skupina in Dom 2, osebno 3, drugi 4)

d2-1v Čim večja je skupina, starejša po bivanju otrok v njej, čim bolj je enotna skupina, tem bolj izdelan in ustaljen je položaj otrok v njej. Eni otroci imajo pozicijo bolj od spredaj, drugi bolj od zadaj. Vsak ima svoje mesto, ne le po hierarhiji, temveč po različnih vlogah. Ne glede na to, kakšna je skupina, si vsak prišlek – novi otrok, želi priboriti svoje mesto - svojo pozicijo.

d2-1v Otroci imajo doma veliko svobode. To svobodo v domu pogrešajo.

d2-1v Otroci, ki so dalj časa v domu vedo, kaj se lahko naredi, ušpiči, in česar se nikakor ne izplača.

d2-1v V družini v domu se otrok ujame s sovrstniki.

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s2-1v Socialna delavka dobro pozna družinsko situacijo.

s4-1v Otrok govori pozitivno o svoji socialni delavki.

s5-1v Socialna delavka pozitivno ocenjuje otroka.

s6-1v Socialna delavka se potrudi in naredi svoje.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v2-1v Otrok odkrije vzgojitelju svojo osnovno, začetno lupino.

v2-1v Vzgojitelj marsikaj pozabi, kar mu pove otrok. Npr. kakšen poklic bi si ta izbral.

v2-1v Vzgojitelj najbolj pozna otrokove želje in pričakovanja v zvezi s šolo.

v2-1v Vzgojitelj ne pozna otroka in ne ve, kakšen je bil, ko je bil majhen.

v4-1v Otroci za enega vzgojitelja v vzgojnem paru rečejo, da je blag in popustljiv, za drugega pa, da je bolj strog in dosleden.

v4-1v Otrok rad pove vzgojitelju kaj o sebi.

v4-1v Otrok težav z vzgojiteljema nima. Ima pozitiven odnos do svojega vzgojitelja. Vzgojitelj je prepričan, da ga bo čez deset let, če ga bo na cesti srečal, zelo vesel.

v6-1v Skupno preživljanje počitnic z otrokom, izven domskih zidov, zbliža otroke in vzgojitelje. Zadržanost otroka izgine in se otrok pokaže v pravi luči.

v6-1v Vzgojitelj se posveti predvsem šolski problematiki, da otrok nadoknadi zamujeno v šoli. Dela z otrokom predvsem za šolo. Poskrbi, da je otrok zaposlen in da dela.

v6-1v Vzgojitelj v podrobnosti pa ne gre.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs1-1v Vzgojitelj ne ve, kako socialna delavka deluje v družini otroka.

vs3-1v Vzgojitelj otroka je praviloma enkrat na mesec po telefonu povezan s socialno delavko.

Priloga 13

ZDRUŽENE KODIRANE IZJAVE VZGOJITELJA IN OTROKA - 1. ZGODBA

SKUPNA KODIRANA TEORIJA OTROKA IN VZG. ZGODBA O TEM OTROKU - DODATNO KODIRANA

1. primer (otroka in vzgojitelja)

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

o1-1o Ob prihodu v dom se otroku izboljša učni uspeh.

o2-1o Ko otrok pride v dom se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajajo.

o2-1o Otroci se hitro, že po nekaj dneh, vživijo v novo okolje.

o2-1v Čim večja je skupina, starejša po bivanju otrok v njej, čim bolj je enotna skupina, tem bolj izdelan in ustaljen je položaj otrok v njej. Eni otroci imajo pozicijo bolj od spredaj, drugi bolj od zadaj. Vsak ima svoje mesto, ne le po hierarhiji, temveč po različnih vlogah. Ne glede na to, kakšna je skupina, si vsak prišlek – novi otrok, želi priboriti svoje mesto - svojo pozicijo.

o2-1v Otroci imajo doma veliko svobode. To svobodo v domu pogrešajo.

o2-1v Otroci, ki so dalj časa v domu vedo, kaj se lahko naredi, ušpiči, in česar se nikakor ne izplača.

o2-1v V družini v domu se otrok ujame s sovrstniki.

o3-1o Eni otroci v domu pravijo, da se v domu dogajajo krivice, drugi pa trdijo obratno.

o3-1o Ko pride otrok v dom, se začne smejeti, če se pred tem ni.

o3-1o Ob prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Postanejo ponosni na sebe. Prej so se pa imeli za "budale".

o3-1o Otrok je v domu otrok in se rad igra, ne glede na starost.

o4-1o Čim dlje je otrok v domu, tem težje se vrne domov. Doma živijo brez njega. Izgubi svojo posteljo, svojo sobo, stike in se počuti tujca ...

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1-1o Naloga socialnega delavca je, da pomaga otrokom, da da otroka tam, kjer se bo bolje počutil.

s2-1o Socialna delavka pozna otrokove dobre in slabe strani.

s2-1v Socialna delavka dobro pozna družinsko situacijo.

s3-1o Otrok se s socialno delavko sreča že veliko pred prihodom v dom. Svoje težave zaupa najprej svoji zaupni osebi, ki je ponavadi vrstnik. Ko ga ta opogumi za izpoved pred šolsko svetovalno službo, ti obvestijo center za socialno delo in pride v stik s svojo socialno delavko.

s3-1o Socialno delavko ne vidi otrok pogosto. Vidi jo na timih, ki so enkrat do dvakrat na leto oz. v izrednih primerih večkrat na leto.

s4-1o Če bo čez deset let srečal otrok socialno delavko, bo tega vesel in ji bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravila.

s4-1o Od socialnega delavca otrok nič ne pričakuje.

s4-1o Otrok je prepričan, da ga socialni delavec razume.

s4-1o Otrok ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.

s4-1v Otrok govori pozitivno o svoji socialni delavki.

s5-1v Socialna delavka pozitivno ocenjuje otroka.

s6-1o Socialna delavka je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.

s6-1o Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. Ene socialne delavke sploh nočejo pomagati.

s6-1v Socialna delavka se potrudi in naredi svoje.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1-1o Naloga vzgojitelja je, da se otrok dobro počuti, da se kaj nauči, da se ima fajn, da nekaj skupaj preživijo.

v1-1o Otrok meni, da je naloga vzgojitelja pomagati otroku, da se ima otrok čim bolje in da se počuti, kot da bi bil doma.

v1-1o Vzgojitelj realizira in tudi omogoči stike otroka s starši.

v1-1o Vzgojitelj želi, da se otrok dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.

v1-1o Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so: Prijazni, te spoštujejo kot otroka, pomagajo, svetujejo, ...

v2-1v Otrok odkrije vzgojitelju svojo osnovno, začetno lupino.

v2-1v Vzgojitelj marsikaj pozabi, kar mu pove otrok. Npr. kakšen poklic bi si ta izbral.

v2-1v Vzgojitelj najbolj pozna otrokove želje in pričakovanja v zvezi s šolo.

v2-1v Vzgojitelj ne pozna otroka in ne ve, kakšen je bil, ko je bil majhen.

v4-1o Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo tega vesel in bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravil.

v4-1o Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet.

v4-1o Vzgojiteljema v bistvu otrok zaupa le srednje.

v4-1v Otroci za enega vzgojitelja v vzgojnem paru rečejo, da je blag in popustljiv, za drugega pa, da je bolj strog in dosleden.

v4-1v Otrok rad pove vzgojitelju kaj o sebi.

v4-1v Otrok težav z vzgojiteljema nima. Ima pozitiven odnos do svojega vzgojitelja. Vzgojitelj je prepričan, da ga bo čez deset let, če ga bo na cesti srečal, zelo vesel.

v5-1o Tudi vzgojitelj otroku ne zaupa 100%. Se pa lepo pogovorijo o vseh stvareh.

v5-1o Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli..

v6-1o Vzgojitelj je tisti, ki z otrokom živi in tudi vidi, če otrok npr. pije preveč vode in pomisli na sladkorno ter ga pošlje na preiskave.

v6-1v Skupno preživljanje počitnic z otrokom, izven domskih zidov, zbliža otroke in vzgojitelje. Zadržanost otroka izgine in se otrok pokaže v pravi luči.

v6-1v Vzgojitelj se posveti predvsem šolski problematiki, da otrok nadoknadi zamujeno v šoli. Dela z otrokom predvsem za šolo. Poskrbi, da je otrok zaposlen in da dela.

v6-1v Vzgojitelj v podrobnosti pa ne gre.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs1-1v Vzgojitelj ne ve, kako socialna delavka deluje v družini otroka.

vs2-1o Pred socialno delavko, pred vzgojiteljem in pred starši, postavi otrok prijatelja.

vs3-1v Vzgojitelj otroka je praviloma enkrat na mesec po telefonu povezan s socialno delavko.

ZGODBA SOCIALNEGA DELAVCA**ZGODBO O JANI – 4. ZGODBA POVE NJENA SOCIALNA DELAVKA**

Zame je zelo pomembno, ... če govorimo o izpovedi – v tem smislu, se bo prepletalo moje videnje socialnega delavca in človeka. Ko sva se spoznali, je bila zame na nek način fenomen, kako nekdo, tak človek, kot ona, se pozna od leta 2002, da sploh moram razmišljati o namestitvi v MDMB ali drug vzgojni zavod. Kako nekdo, ki je opremljen s tako nečem lepim, da ne more biti doma. Kaj je to? ... Prva zgodba, ki je bila, je bila v Kriznem centru in je potrebno urejati za mladinski dom. ... Zame šokantno. ... Mi v prvi vrsti v domove nameščamo klasične "vedenjce", ki imajo težave s spoštovanjem avtoritet, pač vemo o čem govorim, pri njej pa o vsem tem ni bilo sledu. Potem je bila za mene druga, veliko presenečenje, da kdorkoli, ki je govoril z menoj, svetovalni delavci iz šole, razredničarka, knjižničarka, na centru, so jo videli popolnoma drugače, kot so jo videli njeni domači. Predvsem mama. ... Človek je skupek vseh lastnosti – dobrih in slabih. Otrok ima pravico biti kdaj neuspešen v šoli, da kdaj naredi kaj narobe, da je tečen, jezen, Je bilo s strani najbližje osebe vedno vse prikazano oz videno, kot da je slabo. In šele s časoma, sem lahko mamino razmišljanje, ne sprejela, temveč razumela. Ne govori ona o svojem otroku. Ona ves čas govori o svojem življenju, o svoji sprejetosti. ... Ves čas ima negativni predznak. Potem sem spoznala, da je mamina življenjska zgodba taka, da vse vidi z minusom. Vidi mene, vidi vas, vidi sebe, vidi svoje življenje, ... in to dejansko, ne glede na to, da je to za otroka hudo, biti stran od nje, biti stran od sestre, je mama na neki način naredila prvi korak, da je dala njej veliko priložnost s tem, da je lahko šla, kot da bi živela doma pod takšnimi pogoji, ki bi ga lahko ona soustvarjala skupaj z njenim partnerjem. Ko sem do tega spoznanja prišla, sem tudi mamino drugače videla. Je pa bilo izjemno težko najino sodelovanje z mamino. Glede na to, da mi je neprestano naprej metala, kar je bilo čisto res, da sem stopila na stran otroka, da sploh ne morem razumeti njenega – maminega življenja, njenega ravnanja in da sem zaščitniška. ... Doživljala me je kot tekmovalko, kot nekoga, ki vstopa v življenje njenega otroka tudi na osebni način. Da nisem samo socialna delavka itd.. Na neki način sva to tudi presegli z najinimi srečanji. Sedaj moram reči, da je veliko jasnejša slika, tudi razumevanje vsega tega, da tako lahko na en način tudi mami pomagam. Če seveda želi, pomoč pri urejanju, vodenju in seveda kolikor mogoče ona ne ve, kako ona doživlja, sprejema in kako bi lahko ona drugače ravnala. ... Je pa bilo za mene težko na začetku tudi kot človeku.

Nikoli, tudi pri nas, delam na popolnoma konkretnih javnih pooblastilih, namestitvev, Varstvo otrok in mladostnikov, se nikoli ne neha s končanjem bivanja v ustanovi ali končanjem pooblastila. Če seveda, to sporočilo je zelo jasno, mladostnik ali mlajša polnoletna oseba, išče pomoč pri urejanju, svetovanju, to počnemo. To ne pomeni, tako pogosta srečanja, kot sedaj imava z njo. Po potrebi. Mi tako močno vstopimo v življenje mladostnikov, ... če se to zgodi, ker se včasih pa tudi ne zgodi, je tako, da zelo težko obojestransko, kar zaključimo. Pa ne tako – naše delo ni podobno vašemu. Vi ste vsakodnevno v stiku. Pri nas težko pride do nasičenosti. Če ste vsak dan tri leta v mladinskem domu, smo siti vsi. Življenje je človeško. Socialni delavec, zaposlen na centru za socialno delo, vsakodnevna separacija omogoča, da poteka delovni odnos dalj časa. Mislim, če bo želela seveda, tudi konkretno, seveda. ... Po novem letu se dobimo na timu. Seveda se bomo usmerili v skupno načrtovanje njenega življenja za naprej. Ko se bo izkazalo, kako konkretna bo moja naloga pri pomoči, kakšna bo pa v drugem smislu, ki se sedaj prepleta, pa lahko da bo le resnično, ... Verjamem, da sem nekaterim pomembna v življenju.

Moj odnos do njene šole je enak, kot ga imam doma do moje hčere. Ne mislim, da je najsposobnejša, izjemno sposobna, npr., da bi ne vem koliko časa lahko sedela pri knjigi, sposobna pa je to šolo narediti in na tem stojim in od tega ne odstopam. ... In na koncu je pozitivna. Ne bom pa nič grozila. ... Sploh ni debate!

Z dnem njenega osemnajstega rojstnega dne, ki bo kmalu, se konča možnost njene namestitve v stanovanjsko skupino. Imamo varianto A in B. Če zamudimo ta rok, obstaja možnost samo B. ... Po drugi strani se mi zdi, da v osnovi moramo upoštevati njeno željo. ... Dajem prednost temu, kar se

bo ona odločila. ... Kolikor jaz poznam mladostnike, njo, ... to, da se zaposli, da je to njena želja, je v redu. ... Osemnajstletniku se je težko spraviti v življenje. Enostavno je, če lahko greš čez vikend domov, te starši operejo, zlikajo, imaš nekoga, ... čisto sam biti v celotnem paketu, je pa težko. Tako bomo morali razmišljati o tem, narediti analizo tveganja: kaj nam prinaša to, če ostane v domu, kaj če gre v stanovanjsko, kaj če gre v šolo naprej, kaj če gre delat. ... Ne smemo iti na prvo žogo. Večkrat se bomo morali ustaviti. Ne bomo rekli, bo šla v šolo, je sposobna, zelo dobro! ... Moramo pogledati, kaj nam vse to prinese – če gre ali ne gre v šolo. Eni imajo možnost v življenju nešteto krat ponavljati, imeti popravne izpite, ... Ne verjamem, da je pri njej tako. ... V stanovanjski skupini bo morala veliko, ogromno delati na sebi. Ali bo šlo? ... Ne zmore vsak! ... Nič ne gre proti pravilom. Ampak gre za to, da nek sistem v določenem času tudi prerasteš. To je zelo dobro! Če ga preraste, je potrebno to podpreti in reči: Dovolj! Ampak mora biti iskrena do sebe. ... Popravnih izpitov pri njej ni. ...

Jana: Z vzgojiteljico sem se pogovarjala dva tedna nazaj in je tudi ona rekla, da bi morali to vlogo za bivanje že prej poslati in da bi se mi morali s stanovanjsko skupino dogovoriti ... Če grem v stanovanjsko naj bi lahko tudi delala in ne le hodila v šolo. Ali se to da?

Stanovanjska skupina postavlja svoje pogoje. Hočejo šolsko ali delovno zadolžitev otroka. ... Ko se bomo dobili, bomo načrtovali, se pogovarjali o tem in seveda. ... Jaz imam kar nekaj deklet, ki so končale stanovanjsko skupino in, ne da imajo podobno življenjsko zgodbo, veliko se jih ne more vrniti nazaj v matično družino, so študentke ali delajo, ... Se mi zdi tako dobra varianta, ko so se združile in so najele večje več sobno stanovanje. Vsaka ima svojo sobo, skupno kopalnico in krijejo skupaj stroške. ... So v središču mesta, imajo toplo vodo, ne dajo veliko, ... Varijant je več. ... Tudi Telora, ki jo poznaš, hkrati študira in dela. ... Je sama in nima nikjer nikogar.

Strinjam se s sistemom v domu. Toda, Jana ima toliko let in verjamem ... Struktura skupine se bo tudi verjetno spremenila v jeseni... Prišli bodo mlajši otroci.

Moramo se pogovoriti ne le o vikendih. Tudi o počitnicah! ... Ni nikogar! ... Pa ne še samo to! Moramo biti prav pametni. ... Kaj če se zalomi v stanovanjski? Ko si star 18 let, niti en dan ne moreš v Krizni center! ... S polnoletnostjo se vse zapira. Od denarja, do vsega ...

Vesela sem, da bo vzgojitelj speljal ogled stanovanjske skupine Črnuška gmajna! Zelo dobro! ... Rdeča kljuka ... Zeleni tir, je tudi čudovit! – ... Stanovanjska skupina je OK, ko se predstavlja. Tudi jaz bi kar rekla: sprejmite še mene! ... Toda življenje je vsepovsod ... Je pa tako, kot doma! Treba se je veliko pogovarjati in je predvsem največ na njej, da o teh stvareh razmišlja. ... Ne pa mi namesto nje.

Zakaj se dobimo šele po novem letu? - Ker je Jana tako OK, ... da po telefonu rečem, da je vse OK! ... povej vzgojiteljici in vzgojitelju, ... Saj je vse v redu, pravi. ... Se bomo dobili pozneje! ... Kasneje! Kasneje! ... - in to je to! ...

Ves čas, kar se pozna, sva bili le na enem taboru. ... Samo v Bohinju. ... Pa še to nisva bili nič skupaj, ker se je takoj drugi dan zaljubila. ... Kako čudno, kaj!? ...

S časom se vsi spreminjamo, ... tudi svoj odnos. ... Prej, pred štirimi leti, sem delala na drugem oddelku. Sem želela priti na to delovno mesto in delati z mladostniki. ... Če bi na kratek rok merili naše delo tukaj, bi rekli, da smo zelo neuspešni. ... Vse se dela na daljši rok. ...

Res so otroci kot golobje. ... kaj vse pove pet let stari otrok! ... Meni je bolj nerodno od mame... Otrok pove vse o svojem očetu, ... celo o njegovem izločanju, ... vse pove! ... kot golobje svojo hišo.

Na to delovno mesto sem "prav priletela". Všeč mi je to delo. Ne glede na to, ker sem zelo empatičen človek, koliko me to z ene strani bremeni, z druge pa krasi, ... da morem začutiti otroka,

kaj se dogaja, ... pa tudi odraslega – saj ni pomembno. ... Lahko je govoriti, da vse račune lociram, da točno vem, kje zgrešim, ... to da čutim in občutim z njimi, skupaj s starši, ... to me prav krasi.

Z Jano sva si tudi fizično blizu.

Vsi tukaj zaposleni socialni delavci na nek način podobno funkcioniramo. Meni se redko zgodi, da stranko ne poznam. ... Ne potrebujem spisov, ... meni se ne zgodi, da mi povedo ime in priimek in da moram iti gledat v spise, pa imam več kot 60 odprtih spisov, ... in da ne bi vedela kaj o tem otroku. ... Ne glede na to, ali je star 20 ali 14 let. ... In tu vsi na podoben način funkcioniramo. ... Tudi ta dnevni center, ki ga imamo tukaj, pa tudi tabori, ki jih imamo z otroki, k temu pripomorejo. Vse to krepi ta med osebnostni odnos, ne glede na to, da se tudi tukaj lahko na glas skregamo, smo tudi kdaj jezni drug na drugega, ... ampak zato, ker naš odnos, ki je širši in globlji od odnosa samo tistega dne, naprej nadaljujemo, ... ker si zaupamo. ... Tukaj me dnevno nadirajo. ... To, da se Jana tukaj tako lepo obnaša, je ... ampak to je to! ...

Ne sodelujem s starši le v tistih primerih, ko me ne povabijo. In zaenkrat me le dve družini nista povabili domov. ... To je od Jane in še od ene. ... Tega ne želijo ta trenutek. ... Vstopamo v družino na določen način. ... Si razdelimo vloge. ... Pri Jani je bilo ves čas s strani mame odklanjanje, da pridem na dom. Drugače se z mamo redno srečujeva tukaj.

Socialni delavci na tem centru za socialno delo si delimo delo glede na področje dela. Smo ogromen center s 50 zaposlenimi, s tistimi v upravnem delu. ... Samo na mladostniškem oddelku smo štirje, ki imamo tudi medsebojno še razdeljene vloge po področju dela. ... Potem imamo programe. ... V isto družino vstopamo različni ljudje. Zato zelo jasno določimo načrt dela, vsebino in planiramo na daljši rok.

Naša občina je zelo številčna, in smo primerljivi z drugimi velikimi občinami. Imamo bivše krajevne skupnosti, kot so ..., ..., ..., kjer je na majhnem področju izredno veliko število prebivalcev. Glede na normativ števila zaposlenih na določeno število prebivalcev, tega na presegamo. ... Je pa tudi res, da smo pravočasno začeli s programi. Tukaj imamo podporo s strani ministrstva, toda, v začetku smo vse brezplačno delali. In potem smo evidentirali potrebe v okolju, se javili na razpis in ... Saj to je bil fenomen, če gledamo na začetek, mi ki smo državna ustanova, imamo programe, ki so financirani iz mesta še dodatno, ... pravijo lahko: če ste delali do sedaj s tem številom delovnih mest, delajte še naprej. ... Potem smo šli kar v ogromno širitev ... ravno zato, ker smo bili tako uspešni s svojimi programi. ... Mi smo nekoč delali program s 100.000.- SIT na mesec! ... Nič ne zaživi, tudi ne državna institucija, če niso zaposleni ljudje s srcem, če ni nekega osebnega angažmaja, ... sem jaz zgolj ... saj mi nima nobeden nič za očitati in imam vse urejeno, ... mi pa nadgrajujemo na nek način ta sistem. ... Seveda imamo pri tem tudi težave. Npr. prostorske ... in tako naprej.

Janinega vzgojitelja v resnici še ne poznam dovolj. Res je, da smo se že dvakrat srečali ... Ne poznam dovolj v smislu delovanja v tej skupini, ... Glede dosedanjega vzgojitelja in vzgojiteljice, ne bi nič spreminjala. Menim, da sta imela dober stik z Jano. Vzgojitelj in vzgojiteljica sta se v odnosu do Jane izjemno dobro dopolnjevala, njune vloge, od tega, da sta bila oba, predvsem vzgojiteljica, negovalna, vzgojitelj bolj kritičen, kar je seveda, če gledamo v celoti, ... kar se dopolnjuje, ... zelo v redu. Ne vem, kako pri drugih to funkcionira, za Jano pa vem, da smo imeli vedno jasno sliko, kaj želimo doseči in na kaj ne pristajamo, ... Dom je šel v vseh primerih, glede na specifično situacijo pri Jani, na roke pri iskanju novih možnosti, pri podpiranju raznih idej, kaj poiskati, ... da ne naštevam kaj vse je bilo na spisku. Se mi zdi, da Jana to izkušnjo potrebuje, da ji tukaj stojimo ob strani. Ne glede na to, da včasih lahko prejudiciramo, da se nekaj ne more izpeljati ali kaj, tako, da res ne bi imela kaj dodati, ... Tudi živeli so kot življenjska skupnost, kot vi to imenujete. ... Zdelo se mi je, da je bilo v odnosu do Jane vse v redu. ...

Janina socialna delavka

5. PETA RAZISKOVALNA SEKVENCA

3. ZGODBA – PRIPOVEDUJE Silva

Priloga R15
Ljubljana, 2004

MOJA ZGODBA

V dom sem prišla, ker sem imela doma slabe razmera. Očim se je sprivil name in na mamo. Hodila sem v tretji razred. Potem je mama nekam pobegnila. Oče me je zlasal, potem sem tudi jaz pobegnila k sosedom, ki so obvestili policijo. Policija me je našla, našli so tudi mamo. ... Ko je mama prišla, so me odpeljali k zdravniku, ki me je pregledal. Ni bilo nič hudega in so me dali v Krizni center v Ljubljano. V Kriznem centru v Ljubljani sem bila 21 dni. Sem v dom pa so me dali zato, ker sem sama hotela. To je bilo pred štirimi leti in pol.

Doma sem sedaj iz ..., drugače sem bila iz

Iz otroštva se najbolj spominjam, ko mi je oči kupil medvedka, jaz sem ga pa izgubila na vlaku v Višnji gori, ko je padel ven skozi okno. Takrat sem bila stara tri leta.

Spominjam se tudi, ko sem peti rojstni dan praznovala. Zelo dobro je bilo, samo ni bilo nobenega mojega vrstnika. Samo od mojega očima, tisti bolj starejši so prišli. ... Pa en je bil mlajši – nič otrok.

Če smo kam šli, je bilo v redu. Ko je pa očim kam šel in se ga je napil, potem je pa začel ...

Želim končati osnovno šolo, da bi šla za stalno domov, pa ... ne vem. Mami se je sedaj ločila, ima zelo v redu fanta in mi noben več ne mori. Sedaj je zelo v redu. ... Se je že prej ločila od očima, toda lani smo se šele preselili.

Zjutraj vstajam dvajset ali petnajst minut pred sedmo uro – kakor kdaj. Če sem dežurna za zajtrk, potem ga pospravim, če imam pred uro, grem takoj v šolo, drugače pa šele petnajst do osmih. ... Ko pridem iz šole jem kosilo, pospravim za seboj, potem so pa že učne, po učnih pa sem tukaj malo v domu, kakor ponavadi, ali grem v trgovino, potem so dežurstva, pa tuširanje, potem pa spanje. ... Včasih sem tudi zapisana v nočno knjigo.

Jaz sem bolj tiha. Po moje sem bolj po očetu.

Enkrat sem imela obe polomljeni roki. Peljala sem se s kolesom in sem si obe zlomila. Ni me toliko bolelo, kot to, da nisem mogla vstati. ... V duši me je pa največkrat bolelo takrat, ko me je očim pretepal.

Moj pravi oče je blizu ... doma. On ima tudi svojo ženo in svoje otroke. Z mojo mamo sta šla narazen, ko sem imela jaz eno leto in pol. ... Včasih me je pozneje vzel s seboj na počitnice, ko sem imela osem let, pa tako, grem včasih k njemu na obisk, ali pa ga srečam na vlaku, ko gre na delo v Ljubljano. Jaz grem ob nedeljah v dom in ga vsako drugo nedeljo srečam na vlaku, ko se vozi v službo.

Samo enkrat me je bilo v življenju strah, ko sem prvi vikend bila v domu, ... šla sem sama domov v ..., ker je delal očim v Ljubljani na železniški postaji in pač, ... zelo je tako grozil in sem se bala. Sem se ga bala srečati. ... Bala sem se ga, ker je bil tak že skoz.... Ko je imel prejšnjo ženo, jo je isto pretepal, pa je šla stran od njega. Sedaj, preden se je mami poročila z njim, jo je tudi zelo pretepal. ... Mene tudi. ... Ne vem, zakaj se je poročila z njim. ... Jaz ne bi imela takšnega moža, jaz bi ga čez okno vrgla ali bi mu rekla, naj spoka.

Doma mi je bilo najbolje, ko sta bila očim in mama skregana. Takrat se nista pogovarjala, pa tudi ne kregala. ... In ji sploh ni moril. ... Večkrat je bil tako nasilen do nje. ...

Sedaj je drugače. Mamin tip se sploh ne dere, pa zelo je prijazen, pa to. ... Ko potrebujem kartico za telefon, v bistvu vprašam oba, pol mi pa dajo za kartico.

Ko sem pri rejnikih med vikendom, mi veliko pomagajo in me spodbujajo za šolo.... Sem srečna, da imam to rejnico. Ponosna sem, da jo imam. Imam jo od prvomajskih počitnic letos, 2004. ... Prej, ko nisem imela te rejnice, sem tudi občasno ostajala v domu med vikendom. ... Ne spominjam se več, kako je bilo. ...

Spominjam se čistilnih akcij sobe, ko ste vi bili dežurni pri nas med vikendom. ... Ni se mi dalo pospravljati, ... potem ko si pa naredil, je bilo pa bolje.

Sem se tudi pretepala, pa se še sedaj ... med sošolci. ... Se ne zares, se bolj tako ...

Ne vem, če je kaj takega, na kaj bi bila pri sebi ponosna. ... Edino večkrat pomagam sogojenki tako, ... če kaj potrebuje. ... Sva skupaj v sobi. ... Ko je prišla v dom se je jokala. Takrat se je veliko pogovarjala tudi z nočnimi - ko ji je bilo zelo hudo.

Ko sem prišla v dom, tudi meni ni bilo lahko. Prvi dan me je peljal v šolo naš socialni delavec. ... Potem sem pa zamudila šolo v naravi tako, da me je en vzgojitelj peljal, da sem jih dohitela. ... Takrat, ko mi je bilo hudo, se spominjam, mi je tudi nočni vzgojitelj dal eno plišasto igračko – haskija. Takrat je bil ta nočni v redu z menoj. ... Se je pa potem zelo spremenil.

Ko sem prišla v dom sem bila malo bolj otročja, sedaj sem bolj odrasla. ... Sta tudi meni povedala vzgojitelja, ko sta me hvalila na pedagoški glede mojega učnega uspeha.

Nazadnje sem bila zelo pohvaljena, ko sem lepo pospravila enoposteljno sobo. Tudi vse nalepke sem dol zdrgnila, pa to. S seboj sem zadovoljna. ... Le v šoli imam veliko problemov. ... Ko sem kaj jezna, rečem, da ne bom delala, potem pa vseeno naredim. ... S seboj sem zadovoljna in tudi nič na svoji zunanosti ne bi spremenila. ... Mogoče mi mozolji po obrazu gredo na jetra, ko jih imam. ... Ko jih imam, prosim sogojenko, da mi jih ona predre.

Enkrat eden, drugič drugi vzgojitelj, gre na mojo šolo. Kakor se dogovorita.

Vzgojitelj bi zame rekel, da sem kakor kdaj. Včasih jezikam, odgovarjam, sem lena, česa nočem narediti, sem pa tudi v redu. ... Mogoče sem do enega vzgojitelja bolj v redu, kot do drugega.

Moja socialna delavka je iz Imam jo, odkar sem prišla v Ona bi po moje zame rekla, da sem v redu in, da vse naredim, kar se dogovorimo.

Rada bi šla na vzgojiteljsko šolo, samo še ne vem. Mogoče. ... Nič še ne vem, kakšna je to šola, le premišljevala sem o tem.

V šoli mi največ problemov od vseh predmetov dela športna vzgoja. ... Že od prvega razreda osnovne šole, je ne maram. ... Učitelj reče, naj se oblečemo v drese, jaz se pa ne oblečem. Nočem telovaditi, ker mi to ni všeč, ker se moraš tam nekaj razgibavat... Mi ni všeč.

Nimam pojma, kaj mi bo šlo najboljše od rok v življenju. Se mi bo pa najbolj zatikalo pri kuhanju. Ne gre mi ravno najboljše.

Vem, da obstajajo stanovanjske skupine. Tam so drugačni pogoji. Niti ne vem, kakšna je razlika. Nisem še bila v nobeni stanovanjski skupini. ... Pri rejnici pomagam v kuhinji in tudi kuham.

Ko sem hodila eno leto v vrtec, je bilo v redu. ... Sedaj poleti, sem bila tudi v vrtcu z mojo rejnico. Sva šli pogledat. ... Ne predstavljam si, kako je bilo v vrtcu. ... Spominjam se tovarišice in ravnateljice. Tovarišica je bila zelo prijazna in v redu.

Ko sem prišla sem v dom sem imela socialno delavko.... Nje se še kar spominjam. Imela je očala. Sedaj ta nova, ki jo imam eno leto pa še malo, je tudi v redu.

Ne spominjam se, če sem imela stike s socialno delavko že pred tem, ko sem prišla v dom. Edino v šoli sem hodila k socialni delavki.

Želela sem priti v dom. Oči me je tepel. Ko sem prišla sem v dom na ogled, sem si ogledala vse skupine in sem prav želela priti v to, kjer sem danes. Ena gojenka iz te skupine mi je razkazala skupino in mi je bila všeč.

Nazadnje sem svojo sedanjo socialno delavko videla enkrat med temi jesenskimi počitnicami. Prišla je na obisk k moji rejnici zaradi enega drugega otroka in je prišla še mene pozdravit. kilometra iz mesta. ... Moja socialna delavka me še ni obiskala v domu. Nazadnje je bila v domu

Socialna delavka mi je uredila rejništvo med vikendi zaradi tega, ker nisem mogla med vikendi domov. Najprej mi je hotela urediti rejniško družino v ..., jaz sem pa vztrajala, da je blizu Jaz sem še vedno v občini ..., samo da sem okoli dva pri meni, ko je obiskala

Socialna delavka sedi za mizo in ureja stvari, ki jih pač mora in pač pomaga ljudem. Če ima kdo težave, mu jih pomaga rešiti in če kdo kaj rabi, kaj zanj poišče. Jaz svoje socialne delavke ne potrebujem. Od nje nič ne pričakujem. Socialne delavke so različne. Ene so v redu. Moja socialna delavka je zelo v redu. ... Ne vem, če ji zaupam. Vse kar hoče vedeti, ji pa povem. Do sedaj je bila do mene vedno fer. Je zelo v redu. To zgodbo, ki jo boste napisali o meni, bom dala socialni delavki.

Ne vem, kako vzgojitelja sodelujeta z mojo socialno delavko.

Vzgojitelj nam pomaga, nam svetuje, te vpraša, delamo in igramo se z vzgojitelji. Vzgojiteljica mi zelo pomaga pri matematiki, vzgojitelj pa tudi vse stvari.

Vzgojitelji se med seboj razlikujejo. Naša dva vzgojitelja nista nič zatežena. To mi je najbolj všeč. Če se dereta nate, itak imata razlog. Če kaj ušpičiš je normalno, da se bosta tudi zadržala nate. Nikoli pa ne brez razloga. Pri vzgojitelju mi je všeč, ker zelo pomaga, ... od vzgojiteljice pa isto.

Od vzgojiteljev nič ne pričakujem. ... Tudi ne pričakujem, da bi mi urejala za stanovanjsko. Sploh še nisem pripravljena na to, da bi šla v stanovanjsko skupino.

Enkrat sem že padla v šoli. ... Zaenkrat mi gre še kar v šoli. Rada bi še zadnje leto naredila v šoli. Sedaj še ne vem, kam bi šla potem. Odvisno od tega, kakšna bom v tej šoli.

Meni najbližji sta mama in rejnica. Rejnica je zelo potrpežljiva z menoj. V drugi krog bi dala socialno delavko, prijateljico ..., ... potem pridejo ..., ... je prav v redu. ... Vzgojiteljica ... je zelo v redu.

Kdo je prijatelj? ... Prijatelj je tisti, ki te ne izda, ko se skregaš, ki mu lahko zaupaš, da ne bo naprej govoril, da mu lahko vse poveš, kar je narobe, pa tako.

Če bi se mi kaj zgodilo ali če bi mi bilo hudo, bi se najprej obrnila na rejnico. In če bi se z njo dobro pogovorila, potem ne bi šla nikamor več.

Ko bom čez deset let srečala vzgojitelja, bi najprej pozdravila, bi vprašala, kako je. Če me ne bi poznal, bi povedala kdo sem... Čez deset let bi vzgojitelj dalj časa potreboval, da bi se me spomnil. Jaz bi bila zelo vesela tega srečanja. Za vzgojitelja ali vzgojiteljico pa ne vem.

Čez deset let, ko bi srečala socialno delavko, bi ji povedala kdo sem in če bi mi bilo dobro, bi ji povedala, da me je na dobro pot pripeljala.

Ne vem, če bo socialna služba imela v bodočnosti še vpliv na moje življenje.

Doma imam mlajšo polsestro, ki ima sedaj osem let. Očim do nje ni bil tako grob, kot do mene. Ona je bila v bistvu angelček.

Večkrat se spomnim na sestro, ki je že dolgo nisem videla. Doma pa itak ni bilo nič kaj takega dobrega, da bi se spominjala. ... Očim tudi ni dovolil in tudi sedaj ne dovoli, da se z njo pogovarjam. Pogovarjava se naskrivaj po mobitelu tako, da on sploh ne ve. Očima – od moje polsestre očeta nič ne vidim. Ona ga pa vidi, ker ne stanuje pri mami, temveč pri njem. On pa stanuje pri svojih starših. Če bi ga jaz videla, bi mu vse v obraz zmetala. ... Sedanji očim bi dovolil stike, če bi stanovala pri njemu. ... Socialno delavko nisem prosila, da bi mi kako uredila stike s sestro. Če bi me socialna delavka vprašala, ali mi uredi stike s sestro, bi rekla, da.

Doma je pil samo prejšnji očim. Mama ne pije. Dela na železniški postaji kot čistilka. Mama je prej živela v mamini hiši, sedaj, ko ima tega fanta pa živi pri njemu. Sedaj se je zelo spremenila in je v redu. Spremenila se je in na zunaj in po obnašanju. Je zelo v redu. Nikoli ne reče ne. Z njo se da pogovarjati. Ju obiščem. Živita pri njemu. Imata se lepo. Mama mi je že rekla, če pridem živeti k njima, pa sem rekla, da bom še malo počakala, da bom videla, če bo še naprej v redu. ... Če se bo kaj spremenilo doma na slabše, ne bom mogla več nazaj v dom. ... Sedaj so se razmere uredile. ... Počakala bom, da vidim, kako se bodo stvari uredile.

Moj pravi oče je tudi v redu. Med počitnicami sem bila pri njemu. ... Ne, ne te zadnje počitnice. Edino, ko se ga napije. ... Je pa v redu. Takrat, ko se ga napije, gre spat. Nazadnje sem ga videla pred 14 dnevi, ko sva se skupaj peljala v nedeljo na vlaku, ko je šel v službo.

Ko sem prišla sem v dom, je takrat očim zelo razgrajal. Hotel je na vsak način, da pridem nazaj domov.

Ko sem prišla sem, se doma razmere niso uredile. Očim se je še enkrat na mamo sprivil in jo je tudi posilil. Ko sva z mami šli stran, se je kregal, kazal je vrv in je rekel, da se bo obesil. Policija je prišla. ... Najprej se je en policaj drl tako kot očim, drugi pa nama je svetoval, da naj se odseliva. Še isti dan sva se odselili.

Od mame pričakujem, da bo v redu.

Ne vem, če bom imela svojo družino. ... Ko je bila moja polsestra majhna, sem še največ jaz skrbela zanjo. ... Poznam enega prijatelja, ki je zelo v redu. ... Če bi imela svojo družino, bi si vse povedali, ... bi se zmenili že zvečer, kaj bomo delali naslednji dan. ... Če bi pil, bi pa šla stran. ...

Spominjam se, ... takrat, ko sem prišla v skupno, je ravno ... pomival. Smo se predstavili ... Potem nisem hotela večerje jest. Mi je bilo hudo, ker še nisem bila navajena.

Odkar sem prišla v dom, so se mi stvari obrnile na bolje. ... Ko sem prišla v dom in če me je kdo kaj vprašam, sem takoj zasikala nazaj, sedaj pa niti ne. ... Sedaj se dobro počutim. ... Od stvari, ki mi niso v domu všeč je le Dala bi ga ven iz doma. Prenaša naprej. Sedaj mu nič več ne povem. ... V domu sta mi najbolj všeč vzgojitelj in vzgojiteljica. ... Spremenila bi le to, da imamo ves čas mobitele. Sedaj jih imamo od petih popoldne do osmih zvečer. ... Drugo je vse v redu.

Glede šole, ko sem prišla v dom, so bili tukaj zelo naprej. V šolo nisem hodila ves čas, ko sem bila v Kriznem centru.

Če bi bilo sedaj v redu, če bom upoštevala pravila, grem po šoli iz doma, če pa pravil ne bi upoštevala, grem pa že prej ven iz doma.

Ne spominjam se, da bi se mi kdaj zgodila kakšna krivica v domu.

V šoli se z enimi učitelji razumem zelo dobro, z drugimi pa ne. S tovarišico za biologijo in s tovarišico za šport se ne razumem. ... Ponavljala sem peti razred, ker pri angleščini in matematiki nisem nič delala. ... Biologijo bi sedaj lahko popravila, za športno vzgojo pa ne vem.

Danes mi gre najboljše matematika, ... Tudi fizika mi gre. ... Načrtovala sem dober uspeh, pa ne vem, če bo.

Eni sošolci so čudni. Enkrat sem se skregala s sošolkam in smo sedaj zelo razdeljeni. Z dvema sošolkama sem zelo v redu. ... S fanti pa odvisno. Se nimam kaj z njimi pogovarjat. ... Zaradi tega, ker sem v domu, me noben nič ne zafirkava.

Zame je dober učitelj moj razrednik, ki me uči zgodovino. Zelo dobro razlaga. Zelo je v redu. On je tudi napisal delovni zvezek za zgodovino. Tudi po televiziji je bil. ... Zadnjič sem dobila nezadostno pri zgodovini. Sedaj moram popraviti.

Ne vem, v katero šolo bi se vpisala. To me vsak sprašuje. ...

Nekoč sem se rada igrala z dojenčki - igračkami. Danes, ko pride kakšen mali na obisk, se ukvarjam z njim – le da ni kakšen zelo mali, ker se bojim, da mu ne bi kaj zlomila.

Hobijev nimam. ... Samo hojo okoli doma. ... S prijateljico ... se prehajava okoli doma.

Dobra sem v paniranju. Tisto, ko dam v moko, v stepena jajca in v drobtine. ... Sploh ni treba biti natančen, samo se igraš s tistim mesom. ...

Silva O.

MOJA ZGODBA

Najbolje, da bi se moja zgodba tako začela, da bi bilo najbolje, da bi se ubila. ... Ne kažem svoje depresije navzven, sem pa zelo depresivna.

V Dom sem prišla februarja 2002. Sem sem prišla, ker sem imela "veselo mladost". ... S strani maminega moža. ... Moj oče je umrl pred kratkim v Stepla sta se z bratom in ga je brat v obrambi z nožem zabodel. ... Nazadnje tisti mesec, preden sem prišla v dom, sem bila tako prebita, v modricah, da me v šoli niti spoznali niso in sem samo šla v Krizni center. Tam sem bila tri tedne in ravno zimske počitnice so bile takrat vmes – februarja. ... Tiste počitnice sem bila pri teti, v ponedeljek po počitnicah pa sem prišla sem. ... Mama nič ni rekla na to. Jaz je sploh ne poznam. ... Nikoli je nisem razumela in tudi nikoli je ne bom. ... Ona mi je bila vedno tujec. ... Saj sem pred prihodom v dom živela doma, toda ni bilo tistega odnosa – ne vem, kot pri drugih družinah – med materjo in hčerjo. ... Moja mama je lahko brez mene. ... Očim ne dovoli, da bi imela stike s sestro – njegovo hčerjo. ... Imam pa tudi polbrata od očeta, ki živi v En mesec nazaj sem videla mamo. ... Vesela je bila, da je oče umrl, ker nikoli ni hotela, da bi ga spoznala. ... Oče ni bil klošar! Bil je normalen človek. ... Ne vem, zakaj je bilo tako. ... Ko sem se rodila, sva z mamo pol leta živeli v ... , tam kjer je oče doma. ... Potem sta šla z očetom narazen in sva prišli v Slovenijo, v Ljubljano. Tukaj smo živeli z babico, dedkom in z mojo teto. ... Potem je mama spoznala očima in smo šli z njim. Takrat sem bila stara 9 let. Sestra je sedaj pet let stara. Moj polbrat od očeta pa je star 9 let.

Sedaj bom stara 18 let. ... Nič se z veseljem ne spominjam iz mojega otroštva. ... Kako naj drugače povem, moje življenje se je začelo tukaj v domu. ... Doma je vse noro. ... Nikoli doma nisem jedla z njimi. ... Če so bili npr. obiski, sem bila vedno zaprta v sobi. Nisem smela na WC. Samo dvakrat na dan sem smela na WC. Hodila sem spat ob šestih, sedmih zvečer, včasih tudi ob štirih popoldne. ... Očim me je napodil spat. ... Nikoli ne bom dobila odgovora na to, zakaj je to delal. ... Ponoči nisem sploh spala. ... Ker sem šla tako zgodaj spat, sem vstala ob enajstih zvečer. ... Ko sem prišla v dom, se mi je življenje spremenilo, sem se pa zelo hitro navadila na dom. ... Hudo mi je, ker se približuje konec bivanja v domu. ... Po eni strani želim iti iz doma, po drugi pa ne.

Nimam želje, da bi šla naprej v šolo. Ne morem iti v šolo naprej samo zato, da bi lahko ostala v domu. ... Ne bi mogla biti še dve leti v tem domu in biti pod takšnim nadzorom. ... "Jana, izhod imaš od petih do pol osmih!" ... Rada bi šla ob sobotah zvečer ven. ... Ni variante, da bi našla možnost bivanja med vikendom in da bi lahko šla v stanovanjsko skupino.

Če bi mi prišla zlata ribiča, da mi izpolni tri želje, bi si zaželela eno normalno življenje. ... Tukaj mi je zelo všeč... Želela bi imeti kakšno normalno službo, da bi bila stalna služba, ... normalno delo 8 ur na dan, ... ne vem, kako bi razložila. ... Težko je dobiti danes dobro službo in v tem je fora. ... V Tušu, kjer sedaj delam, obstaja možnost, da bi se zaposlila za stalno. ...

Seveda sem že slišala za stanovanjske skupine. ... Takoj bi si z veseljem tudi kakšno ogledala. Takoj!

Že ves čas sem bila tako živahna, kot sem sedaj. ... Kdaj pa kdaj sem tudi jaz kaj kot otrok ušpičila, ... kot vsak otrok. ... Ne spominjam se.

Spominjam se, kako sem se naučila kolo voziti. Sem padla. ... Živela sem 12 let v Prav not v hali, ker je bil moj dedi hišnik. Vsak dan sem bila not – pa še zastonj. ... Pri dveh letih sem se naučila drsat. ... V sredo grem tudi. ... Vsako drugo sredo imam šolsko drsanje. ...

Sedaj že štiri leta stanujemo v Mama je dobila stanovanje od socialne službe in smo se preselili. Mama živi z očimom v stanovanju, ki ga je dobila zaradi mene. ... V garsonjeri je res malo prostora. ...

Ko me je oči namahal, me je bolela tako duša, kot vse. ... Najbolj me je bolel njegov odnos do mene. ... On bi zame rekel... Sem se ga bala. ... Samo eno minuto sem zamudila iz šole, sem bila že tepena. Tudi če nisem dobro posodo pomila, sem bila tepena – za vsako majhno stvar. ... Jaz nisem nobenega nikoli udarila, ker vem kako to boli.

Nikoli ne bom šla domov. Raje bi bila na cesti kot klošar, dot da bi šla domov. ... Dobesedno!

Ponosna sem na to, da se mi ni poslabšalo, tako, ko nekateri zabredejo v dodatne težave, v drogo. ... Pa tudi na to sem zelo ponosna, da v šolo hodim in da sedaj delam.

Drugi na meni najbolj opazijo to, da sem odgovorna.

V teh treh letih, ko sem v MDMB sem se spremenila. ... To bi morali drugi povedati, kako. ... V prvem letniku sem začela kaditi. ...

Dobra sem v plesu. Zelo rada plešem, nisem se pa učila plesat. Sama sem se naučila. ... Ne hodim ven plesat – plešem v sobi. ... To me pomirja.

Sem zadovoljna s seboj.

Ne vem, kako bi me opisala moja socialna delavka. ... Moja socialna delavka je Imava kontakt kot najboljši kolegici. ... Vse si poveva, jaz ji zaupam, ona mi pove kakšno stvar. ... Pogovarjava se o vsem. ... Vidiva se vsak teden na centru za socialno delo. To sredo pa se nisva videli, ker je bila na terenu. ... Dogovorjeni sva vsako sredo. Se pozdraviva, se objameva, ... pogovarjava se o fantih, o šoli, o domu, o vsem. ... Lahko greva jutri, ker je sredo, skupaj k njej. Ob enajsti uri dopoldne – pred poukom. Pouk imam ob pol dveh. ... Ja, ampak res, da ne boste pozabili! ... Dajte, sprašujte jo o meni, ko bom jaz zraven. Me zanima, kaj pravi ... – po moje nič slabega. ... Sem prepričana, da se bo hotela v moji prisotnosti pogovarjati o meni! – Valjda! ...

Ne vem, kako me socialna delavka vidi. ... Mi pa ona več pomeni, kakor mama. Njo bi dala na prvo mesto pred vsemi drugimi ljudmi. ... Teto bi postavila med socialno delavko in vzgojitelji. ... Tam nekje. ... Mamo bi dala na zadnje mesto.

Vzgojiteljica bi me opisala kot punco s preveč dolgim jezikom. ... Res! To mi vzgojiteljica vedno reče. ... Imeti dolg jezik, je kdaj dobro, kdaj pa kdaj tudi slabo. To mi narobe hodi v

šoli. Na primer, s profesorico za gospodarsko poslovanje (GPO). ... Ena druge ne prebavljava. Kregava se. ... Ona kaj komu drugemu reče, pol se pa jaz vmešavam. ... Imam nezadostno oceno pri GPO in se ne učim. ... Saj itak ne bom naredila! ... Nimam časa!

Vzgojiteljico skrbi zame. Verjetno me ima rada, če toliko skrbi zame. ... Vzgojitelj pa samo sliši zame in se že začne smejat. ... Sva v dobrih odnosih.

Moja slabost je, da preveč zaupam ljudem. Mogoče bi bilo dobro malo manj zaupati drugim. ... Imam slabe izkušnje. ... Preveč sem naivna – ali, kako se temu reče. ...

Teta je poročena in ima otroka. Tetin mož je zelo ljubosumen. ... Prvo leto sem hodila k njim za vikende. ... Pa ni zneslo, ker sta se vedno kregala zaradi mene. ... Ljubosumje je bilo vmes!

Fanta imam en mesec. Zaenkrat je še vse v redu. ... Je mesar v Tušu. ...

Rada delam v Tušu. ... Rada delam med ljudmi.

Moj največji problem – ne vem, nimam nič kaj takega. ... Kakor kdaj. ...

Rada bi postala maskerka. ... Make up! ... Sedaj hodim na agro-živilsko. ... Obstajajo tudi eni tečajji za maskerko. Se naučiš po hitrem postopku. ...

Se vidim kot mama. Zelo imam rada otroke. ... Sestro sem nazadnje videla tri mesece nazaj. ... Mamo pa sem videla nazadnje prejšnji teden, ko sem bila pri teti. Stanujeta blizu – sta sosedji in je prišla zjutraj na kavo. ... Dve minuti sta narazen.

Mislim, da bi mi najboljše v bodočnosti šlo od rok svetovanje. ... To sem se v zadnjih treh letih naučila od svoje socialne delavke. ... Če bi kdo imel "kao" problem, če bi mu bilo hudo, bi mu znala pomagati. ... Delala bi tako, kot je ona delala z menoj. Zlasti to, kar je ona meni svetovala. ... Povedala mi je, kako bi naredila, če bi bila ona na mojem mestu. ... Sem jo poslušala in sem videla, da je to tista ta prava pot. ... Se zamislim o teh njenih besedah ... in tako se naučiš.

Všeč mi je, kako se pogovarjamo tukaj v domu, kako imamo te sestanke. ... Če ni vzgojiteljev, se tudi sami lahko dogovorimo.

V vrtec sem hodila pri ... cerkvi v Ne vem, kako se reče. ... Spominjam se, kako sem bruhala, ko sem jedla tisto smetano od mleka. ... Tudi kave ne morem piti, če je smetana gor. ... Spominjam se, kako sem bila večkrat nagajiva in me je tovarišica potegnila za lase. ... Sem nagajala. ... Največ sem jedla od vseh. In ko sem svoje pojedla, sem še drugemu vzela. ...

Socialna delavka me je hotela dati ven iz družine in jaz sem bila za to. ... Takrat sem se morala sama odločiti. ... Sama sem šla do socialne delavke in sem rekla: Jaz imam tega dovolj! ... Potem sem morala še do svoje zdravnice iti, da mi je izmerila modrice, ... sem morala sama policijo klicati, ...

Letos še nisem imela tima. ... Z vzgojiteljem sem se pogovarjala, da bi šla kam na svoje. ... Pa mi je rekla vzgojiteljica prejšnji teden, da bi mogoče šla v stanovanjsko. ... Meni bi bilo to tudi zelo dobro. ... Se bova še pogovorili z vzgojiteljico. ... Jaz bi šla takoj! ... Se mi pa zdi najbolje, da bi tukaj še šolo dokončala. ... Prepričana sem, da ne bom padla letos!

Zadnjič sva se lepo učila – tako, da ste mi razlagali. ... Ne, ne bom se učila GPO! Ni škoda časa. Nimam volje do GPO-ja. ... Tisti dan ne vem, kaj mi je bilo, da ste me pripravili do tega, da sem se učila. ... Tudi, če me vzgojiteljica ne pusti nikamor zaradi tega GPO-ja – se ne bom učila! ... Ne morem se pripraviti do tega, da bi se učila. Cel dan se karkoli drugega lahko učim – ne pa GPO-ja.

Kakor slišim, ima redko kdo tak odnos s svojo socialno delavko – kot jaz. ... Tudi sami so krivi, ker imajo tudi sami slab odnos do svojih socialnih delavk. ... Ne vem, kako delajo drugi socialni delavci, se mi pa zdi, da so isti.

Vzgojitelja nič kaj takega ne počneta – nič kaj takega ne delata z menoj. ... Lepo, pozitivno me vzgajata. ... Je prav, da mi tudi kaj ostro povesta. ... Za GPO mi ne bi nič pomagalo! ...

Vsak vzgojitelj je po svoje različen od drugih. ... Vzgojitelji so si med seboj podobni.

Vzgojiteljica mi bo verjetno poskusila kaj urediti za stanovanjsko skupino. ... Ali vi kaj veste, da bi mi lahko kaj uredila? ... Pomagala mi je tudi urediti papirje v zvezi z očetom, ko je umrl (izven Slovenije).

Na žalost nisem šla na očetov pogreb. ... Na žalost! ... Imam željo enkrat iti v Naj bi šla to pomlad k očetu, ker je predaleč. ... Toda, kmalu bi se tako in tako zaključni začeli in imam dva tedna priprav na zaključne izpite. ...

Imam stik s teto iz To je od njegovega drugega brata žena. ... Se slišimo. Znam hrvaško govoriti. ...

Tam na ... sem tudi podedovala nekaj od mojega deda – parcelo. ... Babi, teta, mami in jaz, vsaka ima en del, eno tretjino.

Če bi se mi karkoli zgodilo in bi potrebovala prijatelja, bi se najprej obrnila na prijateljico ... – iz doma. ... Sva si blizu. ... Mi je najboljša prijateljica. ... Tudi s sošolko ... sva prijateljici, ... imam tudi bivšega sošolca - soplesalca z vate, ki je tudi dober kolega. ... Imam jih dovolj. Jih ne zmanjka.

Ko bom čez deset let srečala mojo vzgojiteljico, jo bom objela.

Ko bom čez deset let srečala mojo socialno delavko, jo bom še bolj objela.

Jana

MOJA ZGODBA

Prišla sem v dom pred dvema letoma, ker me je druga rejniška družina tepla. Socialna je vprašala, če bi šla sem v dom. Sem se strinjala ... in to je to.

Ko sem bila 10 let stara, sem šla v prvo rejniško družino. Tam sem bila eno leto in kakšen mesec. Potem so me, ker je bila prva rejnica zelo bolna, namestili v drugo rejniško družino, kjer so me topli in sem prišla sem.

Nekatere stvari so se v mojem življenju dogajale dobro, nekatere slabo. Stara sem 14 let. Rojena sem bila ... v Od drugega leta, ko sem bila stara dve leti, sta šla starša narazen. Po tem je mami enega moža dobila, fanta, se je s tem poročila, ... potem smo bili pol leta skupaj in smo ponovno šli narazen. Ne vem, zakaj sta šla narazen. Pufe je delal, ... pil je. Do 10 leta sva sami živeli. Po tem je spet dobila fanta in je sedaj z njim poročena že eno leto. ... In jaz sem tukaj v domu onadva pa skupaj živita. v

Ko sem bila majhna, se samo to spominjam, da mi moj pravi oči ni hotel dati za jest, ker je bil škrt. ... Komaj mi plačuje preživnino, na kartico, ki jo ima vzgojiteljica. ... Moje mami se tudi spominjam. ... Sedaj nima, ... ne more,... Živi z očimom.

Danes sem prej glasbo zgoraj poslušala, sedaj sem z vami, pol nič. ... Mogoče bom šla na Urško, mogoče pa ne. ... Ker itak ne bom nastopala. Imam preveč treme pa tudi plesati ne znam. Hip – Hop – je kar težek. Petnajst čez dve naj bi šli z Danes je kot dodatni trening pred nastopom. Drugače imamo treninge ob torkih in petkih. Potem je rekla ..., moja učiteljica, da bomo imeli v nedeljo izjemen trening, ker imamo naslednjo nedeljo že nastop. Jaz sem ji že rekla, da ne bom šla, da pač ne znam dovolj. ... 4 ali 5 treningov sem manjkala in sem v zaostanku.

Res ne vem, kaj bi si zaželela! ... Res je, da si kdaj pa kdaj želim umreti. To je le izjemoma takrat, ko imam veliko problemov. ... pa ne morem povedati. ... Sedaj vidim, da mi zelo vzgojiteljici stojita ob strani. ... Včeraj tako pride in rečem: Tovarišica, ali bom lahko imela telefon pri sebi, pa ona tako: Zakaj? Pa jaz: Ali ste slišali, kako je pri meni doma? ... Jaz bi že včeraj morala iti domov. ... Dedi je v veliki nevarnosti, da lahko umre. ... To je od mame oče. Včeraj sem bila zelo potrta in sem zelo iskala, da bi se zamotila s čem, ... Rekla je: Ja, saj boš lahko imela, meni se zdi, da si se prav odločila. ... Moja dva sta šla danes ke v ... na Jaz pač ne smem biti z mojimi starši – a ne, mislim z mojimi starši, ne smem biti, zraven mami in zraven atija, - z njim pa sploh, ker mi socialna ne pusti, ker ve, da bi se skregali ponovno, jaz in očim

Ko sem bila majhna sem bila včasih zelo nagajiva pri stricih in tetah, tudi pri mami in ... jaz sem kaj razbila in sta bila moja teta in stric kriva in jaz sem se jim po tem za hrptom smejala. ... Škodoželjna nisem! Sem pa hinavska! Kadar so bili nesramni do mene, sem začela jajca razbijat in potem so bili oni krivi. ... Nobeden pa ni pomislil, da bi to bila jaz.

V otroštvu je bilo enkrat dobro, drugič slabo. Imela sem probleme z mamo in s pravim očetom. Oče je hotel, da grem med vikendi k njemu, matka pa ne. Takrat sem bila stara 5, 6 let. Sta se zelo kregala. Potem je šel oče do socialne in socialna mu je to odobrila. Začela

sem med vikendi k njemu hoditi ... Ni mi bilo lepo z očetom ... sva se pogovarjala ... Ni me to nič bolelo, da se nisva nič razumela, ker sem itak vedela, kakšen je bil moj oče. ... Tisto, ko mi ni hotel dati za jest, ... a ne? ... tega mu še sedaj ne morem odpustiti in marsikaj mu še sedaj na morem odpustiti. ... Da ga samo enkrat vidim, mu pljunem v obraz!

Strah me je bilo, ko me je. ... Začel se je tresti, ... pa, ko pa imam preveč, se pa ... sama sebe poškodujem.

Ko sem bila mlada, sem se pretepala – sama sebe. ... Sem klofala strica, ... stric je sedaj star 24 let, ... klofala sem se in je bil on kriv, ko sem se jaz začela jokati in je potem mama njega kregala, ker sta bila z mamo brat in sestra, potem jaz nisem bila nič kriva. ... Tako sem se pačila ...

Sedaj, tako kot sedaj živim, mi je bolje. ... Kar se zmenim z vzgojiteljicama, to mi tudi pustita. ... Sem rekla za dedka mraza, da si želim disk-man, pa mi je rekla: Koliko imaš tam na botrskem? ... pa jaz: ... KO sem sedaj izpisek dobila, da mi je oče nakazal, ... in pol ona: Če boš imela denarja, ... itak dva tisoč dom časti, devet tisoč boš pa že sama dala. ... Disk-man-i so že zelo poceni.

Z obema vzgojiteljicama se dobro razumem. Obe sta mi OK. ... Res, sedaj, ko imam veliko problemov ... prej mi nista bili niti ena, niti druga, ... sedaj pa sem ugotovila, da tukaj v domu, ... da ni vsem vseeno, ... videla sem, da me imata obe vzgojiteljici zelo radi.

Ponosna sem, če me vzgojiteljica Mojca glede vizitk zelo pohvali, koliko sem jih naredila in ne vem kaj še vse, ... pol je tudi rekla, da bova s Katjo nekaj več dobili, ker sva zelo veliko delali. Zelo sem bila vesela. Sem tudi mislila, da bom šla na to trimesečno podelitev najprej sem mislila, da bo vzgojiteljica za mene rekla, ker me je tako sumljivo prav: ali bi rekla njo ali ne bi rekla in ko gledam, koga bo dala, .. Reče: za naslednjo konferenco bomo pa videli... Pa jaz vprašam: Koga pa mislite dati? Ona pa: Najbrž tebe! ... Vedno sem si želela iti na tisto trimesečno nagrado.

Na to, da sem takšna kot sem, so vplivali pri meni živci, problemi, ... Sedaj me moja sestrična, kao nekaj napi.... , ... in kaj jaz spet govorim čez njo in jaz: Če te kaj moti, pozabi name. ... Ona se je skregala in moj stric je bil zelo nanjo. ... Ima jo res rad, ona je pa ... sem rekla, da se jaz za svojega strica bojim, ti se pa za svoja boj. In jaz jo včeraj kličem in kao nabija nekaj, da imam jaz veliko za povedat proti njej in kaj jaz vem in jaz: Ne mori mi več, ker te imam že dovolj! In ona: Sem slišala, in ji rečem: Dobro se imej in ji dol vržem telefon.

Prijateljica, sošolka ... je rekla, da na meni najprej opazi, ko se začnem smejeti, face delati in takrat se ona meni smeje kot neumna. Jaz njej: Ej, Ej, Ejjjj in to pri kemi, v četrtek, ko sem jaz sploh mogla iti domov, zaradi teh ... In ona tako leži, čez tri stole, ker imamo tako velike mize, ... tako leži meni na nogi in ona meni: Otrgala ti bom pečič – ... nekaj pač!... In ona full tako meni reče in jaz zelo, zelo zabljen gledam tovarišico in njej: Nečeš! ... In ona se začne smejat. Jaz sama zase tako dol pogledam pa rečem: Kaj se smeješ?!, Saj nisem nič kaj takega rekla, ona se pa začne še bolj smejati. ... Ona je tudi imela enkrat intervju in je tako rekla, ko je imela vprašanje, kdo jo najbolj spravi v smeh in ona tako: Ko sem najbolj zamorjena, me najbolj spravi v smeh sošolka Ulela. In tako vsi: Ali je res? A valjda!? In potem vsi rečejo ... Takrat, ko sem jaz videla, je bila zelo zamorjena, ko sem jaz zraven nje, ni zamorjena. ...

Jaz sem postala tako odrasla in samozavestna! ... Uprem se sama zase, če je treba. ... Problemi, da se uprem sama zase, to me je pripeljalo k temu.

Dobra sem pri pospravljanju, opravljanju dežurstev! Dobro delam dežurstva. Ko je bila prejšnja gospodinja, me je zelo hvalila. Sedaj ta... pa me nič ne hvali. ...

Ne da se mi misliti in razmišljati, na kaj sem na sebi ponosna.

Sem zadovoljna s seboj. Meni je čist v redu, kakšna sem. Sem takšna, kakršna sem, kakršna me je narava naredila. ... Eni mi govorijo, da sem zelo v redu po zunanosti in po notranosti in ... da se rada zafrkavam. ... To imam po vas. ... To sem se našla od vas!.

Če imam probleme? ... Imam probleme z mamo. ... Kaj jaz vem! ... Ne vem: sedaj je dokazala, da ji nič ne pomenim, in da ne more priti k meni. ...

Ko mi mama ni dovoljevala, da obiskujem očeta, takrat tudi jaz nisem sploh hotela iti k njemu.

Danes me nič ne obremenjuje. ... Tudi nikoli nisem imela mozoljev... Le tu in tam kakšnega.

Socialna delavka me vidi kot pridno punčko. ...Da sem živa in ne vem kaj še. ... Socialna delavka je iz

Želim si, da bi v življenju čim več šol naredila in da bi prišla do enega dobrega poklica. ... Rada bi šla na frizersko. ... Potem bi rada šla na trgovsko. In ko naredim trgovsko, 3+2 in ne vem kaj še! ... Nekaj mi bodo tukaj pomagali, nekaj ...

Si predstavljam sebe, kot mati, poročeno ženo. ... Za naprej ne vem, saj nisem jasnovidec.

Na psihiatriji so mi rekli, da mi primanjkuje teh čustev, da sem zelo čustvena, pa tudi malo kao depresivna, ... ne vem kaj še vse. ... Pač tako, da imam s čustvi probleme. ... Meni se zdi, da bodo pri meni šle te stvari mimo – da bom odrasla.

V vrtec sem hodila na Rodila sem se v Živela sem najprej v ..., ... potem sem šla v rejništvo pri ..., ... potem sem pa sem prišla.

V dom sem prišla pred dvema letoma. Meseca septembra. ... Smo se ravno preselili v, potem pa smo šli že, sem šla v dom decembra. ... Preselili smo se zaradi mojega pravega očeta, ker je ves čas moril mami. ... Moj oče je enkrat pil, drugič ne. ...

Prvič sem videla socialno delavko, ... v bistvu sem jo že videla pri 5 ali pri 6 letih. ... Mi je bilo bedno... Videla sem jo, ko sem imela stike z očetom. Socialna je morila, da naj oče ima stike in ... bla-bla. ... Takrat sem jo prvič videla. ... Oče me nikoli ni nič vzgajal. Samo mama je ves čas skrbela zame. ... Tudi preživnine ni hotel nikoli plačevati. Sedaj, ko sem v Domu, sedaj jo pa redno plačuje. To je že dve leti. ... Tudi sedaj je oče rekel na socialni, da mi ne mara plačevati preživnine, da mama ne bi dobila tega denarja. ... Sedaj meni nakazuje, ...kao da bi mama zase zapravila ta denar. ... Kao neki!

Sedanjo socialno delavko poznam že dve leti. ... Sedaj imam novo, ker je šla moja na porodniško. Od septembra imam novo. Ne vem, kako se piše. Ne, ne poznam priimkov mojih socialnih delavk. Ta, ki je sedaj šla na porodniško, je ... (pove njeno ime). ...

Spravila me je sem v dom, ker sem povedala, da me v rejniški družini tepejo, pa so me prestavili. ... Štiri mesece sem bila v tisti drugi rejniški družini, potem so me pa sem prestavili iz te druge rejniške družine. ... Če sem kaj narobe naredila, so me udarili. Tudi, če sem dobila enko v šoli ali kaj takega.

Nazadnje sem videla socialno delavko ta mesec. ... To šolsko leto sem imela že dva tima. ... Zaradi problemov. ... Socialna delavka je rekla, da bi šla en vikend domov in naj premislim, kam bom šla naslednje leto – ali bom ostala tukaj ali bom šla v stanovanjsko. ... Moja socialna delavka mi nima kaj pomagat! ... Sedaj sem že štiri leta stran od mame. ... Dve leti sem v MDMB. ... V bistvu se nisem odtujila svoji mami. ... Očim, ... kao, ... me je klicala botra in mi je začela nabijati: Sama si si kriva. ... Jaz sem imela tega dovolj! ... ji rečem in je skoz tajila: Ni res, Ni res!

Prejšnja socialna delavka je imela prav rejniške družine čez. ... Potem so me pa prestavili k tej, ki ima domove čez. ... Poznam kar nekaj socialnih delavk, so si pa vse podobne. ... Nekaj pametujejo in to sploh ni res in bla-bla-bla ... in še pol! ... Ne vem, kaj mi je nazadnje razlagala socialna delavka.

Če bi jaz bila socialna delavka bi delala tako, da bi bilo za otroke čim boljše in bi upoštevala njihove želje. ... Jaz sem si želela domov, socialna delavka pa... Hotela sem domov... Res je, da se z očimom enkrat dobro, drugič slabo razumem. ... Ne vem!

Letos končujem osemletko. Jaz sem zadnja generacija, ko še spadamo v osemletko.

Ne vem, kako sodelujeta moji vzgojiteljici s socialno delavko. ... Na timih sem enkrat prisotna ves čas, enkrat pa samo na koncu. ... odvisno od tega, koliko ur imam v šoli.

Naloga vzgojitelja je, da čuva otroke in jih spodbuja s kakšnim delom, ... pa tudi jih ima rad in mu ni vseeno za njih, ... pa če je kaj narobe, naredi svoje, kar je pač treba, ... drugo pa ne vem. Moji vzgojiteljici dobro skrbita zame. ... Me poslušata, ko se moram pogovoriti z njima. ... Mi pomagata, ko imam probleme. ... Pomagata mi tudi v šoli. ... Jima zaupam! Tudi, ko bom šla ven iz doma, bom z obema vzdržala stike.

Jaz bi najraje še eno leto tukaj ostala in bi šele po tem šla v stanovanjsko skupino. ... Ni mi za stanovanjsko! ... Mislím, da bom lahko tukaj, saj ne delam nobenih norčij ali kaj takega. ... Če me pa ta mali motijo, dobijo batine!... Najprej mi zbežita, ko pa prideta mimo, ... pa Bum!

Občasno sem tudi imela kakšno težavo v skupini, sedaj jih pa nimam več. ... Z vzgojiteljem sem imela lansko leto probleme glede mobitela. ... Letos se s tem vzgojiteljem dobro razumeva. ... Tudi z vzgojiteljico iz sosednje skupine. ... Sedaj mi vzgojiteljici zaupata glede telefonov in nimam problemov.

Zame so pomembne osebe: Mami, Ati, ... v bistvu Ati ne. ... sestra... jaz sem najstarejša. Moj polbrat je star sedem let, moja seka pa je eno leto. ... Brata ne poznam, le vem, da ga imam. Sestro pa sem videla enkrat. - Od očeta.

Če bi se mi kaj zgodilo, bi se najprej obrnila na mami. ... Ali pa na kakšno prijateljico, ... sošolko... Saj jo vzgojiteljica pozna, ker jo je imela v vrtcu, ko je bila še mlada – no saj je tudi sedaj še mlada, ampak ...

V mojo šolo ne hodi samo ena vzgojiteljica. Kakor se dogovorita: Enkrat gre ena, drugič druga.

Če bi čez deset let na cesti srečala vzgojiteljico, najbrž bi jo objela in ji rekla, da jo pogrešam, ... ne vem, ... Tudi če bi drugo vzgojiteljico videla, bi jo sigurno objela.

Od socialne delavke, če bi jo srečala na cesti čez deset let, bi šla stran. ... Ne maram je od takrat, ko me je prisilila, da imam stike z očetom. ... Sploh ne morem socialne delavke prenašati. ... Takrat sem bila stara, 5, 6 let. ... Ne bom povedala, kaj je bilo takrat! ... Če ga samo še enkrat vidim, mu pljunem v obraz!...

V hiši, ko sem se jaz rodila, smo živeli: jaz, mami, moja babi, moj dedi, moj pradedi, ... devet. ... To so vsi od moje mami. ... Živeli smo v dveh hišah. Saj imamo dve hiši. ... Nimamo samo ene bajte. Če bi imeli le eno bajto, bi težko živelo nas devet.

Spominjam se, ... sem že prej povedala, kaj sem vse delala mojim stricem in tetam. ... Sem nagajala. Še posebej pa takrat, ko jih ni bilo doma. ... Žvečilne sem na stol prilepila in so potem imeli hlače... umazane.

Sedaj se mama in očim še kar dobro razumeta. Včasih ... razen če ni pijan. ... Mama je sedaj dobila službo v ... – tovarna na Sedaj bo šla verjetno izpit delat za avto – ali kaj jaz vem!

Moja mama je prijazna, skromna, ne zapravlja na veliko, ... res, zelo je v redu po srcu. ... Razen, če se ji kaj ne zameri. ... Pri njej mi ni vseč, da ... kadar je neka oseba, ... če si ne vzame toliko časa zame ... Ona ve, da jo potrebujem. Saj sem prej govorila z njo! ... Ko sem zadnjič govorila z mojo botro, pa je imela moja botra na zvočniku, ... pa nič ni rekla! ... Ne vem, če ima kakšne probleme. ... Obema vsak izgovor vedno prav pride. ... Pravi, da moj oče ne more, da ima službo, ... kadar gre kam delat, si pa lahko dopust vzame, ... zame si ga pa ne more. ... Ne vem, kako bi si to razlagala. Nimam pojma!

Včasih obstaja možnost, da bi šla k mami živeti, včasih ne. ... Enkrat je stroga, drugič ne. Odvisno tudi od tega, kako se jaz vedem. Kadar ona meni pusti, da grem ven, ... kdaj pa tudi ne, ko sem bolj nesramna. ...

Sedaj od mame pričakujem, da bi me obiskala, ona me pa ne. ... Ne vem, nimam pojma za naprej. ... Itak, ko končam šolo, bom stara že 18 let! ... Ni rečeno, da bom šla domov. So še druge možnosti. Npr. da grem v stanovanjsko še naprej, ... socialna bi me dala v stanovanjsko!

Sem že spoznala nekaj različnih družin. V moji drugi rejniški ružini so bili grobi. ... V prvi družini je pa bila gospa – rejnica šefica. Bila je zelo bolna. Imela je rano na želodcu. Zato me je dala stran. ... Potem sem pa prišla sem. ... Tako so me v teh dveh zadnjih letih premetavali kot mačka. ...

Ko sem prišla v dom, mi je bilo v redu, ... toda ta bedna pravila mi niso bila v redu, ker nisem bila navajena – sem se pa s časom navadila. ... Najbolj me je motilo to, da nismo smeli imeti ves čas telefona ob sebi. ... Tisti dan, ko sem sem prišla nisem hotela jesti. ... Bila sem stara 12 let in sem hodila v šesti razred. ... To je bilo ... Sem prišla sem na ogled. 11..... na ponedeljek sem prišla prav sem, 12. sem šla s socialnim delavcem v šolo ... Potem pa, ko prideš pravijo: Si dobro spala?: ... Ja! ...

Sedaj se zelo dobro počutim tukaj. ... Všeč so mi odnosi z vzgojiteljicama, s sošolci, v šoli... Ne vem! ... Sedaj mi gre šola v redu. Bolje, kot lansko leto. Lansko leto sem imela enajst nezadostnih ocen. Sedaj jih imam samo pet. ... To ni veliko glede na to, koliko sem manjkala. ... Imam 95 opravičenih ur. ... Vse drugo imam dve ali tri. ...

Želim si sedaj enkrat iti na ogled stanovanjske skupine. ... Ne vem s kom. ... Mi bodo že povedali, ko bom šla.

Nobena krivica se mi ni zgodila v domu. ... Razen, ko nisem smela imeti telefona – joj, sem imela lansko leto tega šmorna! ... Obsedena sem s telefonom.

V dom nisem prišla zaradi šole. Ko sem prišla v dom, se mi je uspeh zelo znižal. ... Bila sem prav dobra, po tem sem pa padla na zadostni uspeh, ker me je ta preselitev tako zmedla ... Letos sem popravila uspeh.

Ne vem, kaj mi šola pomeni! ... Izkušnje za naprej, ... znanje, ... poklic, ...

Med sošolci imam prijatelje in sovražnike. ... To je tako, da če kaj izzivajo, dobijo ... batine.

Z učitelji se dobro razumem. Dober učitelj naj bi bil takšen, da ne bi pametoval. ... Bla-bla-bla-bla-bla...

Ulela

MOJA ZGODBA

Rodila sem se meseca ... 1990 v, očetu ... in mami Nista bila poročena. Živela sta "na koruzi", na ..., pri

Spominjam se iz otroštva ene svari ... ko so mi starši razložili, ko sem bila majhna, ko se mi je sestra pri sedmih mesecih rodila ... to je bilo oktobra: Ko je ona začela brcati, sem tekla po enih stopnicah dol k očiju, ki je nekaj delal ... grozdje ali nekaj, ker je bilo to meseca oktobra. Govorila sem mu, da sestra brca. Samo to se spominjam pa to, da sem kostanj stresla, ko sem ga nosila na glavi. ... Takrat sem bila stara 7 ali 8 let.

Od doma sem šla, ko sem bila stara 9 let. Tega se spominjam, kako sem šla. ... Ko sem jaz naredila obhajilo istega leta, sem končala drugi razred, ... maja sem naredila obhajilo in po obhajilu je mama šla. Do junija sva z manjšo sestro sami končavali šolo in sem sama naredila razred s prav dobrim. Ko je bilo konec šole, je prišla socialna služba ... kao na obisk. Na tem ogledu je rekla očiju, da naju bo prišla enkrat iskat. ... Sva si cunje sami spakirali v škatle. Potem je enkrat prišla in naju je odpeljala. ... Najprej v rejniško družino, ki je bila dva ali tri kilometre stran. ... Oče naju je obiskoval in mu je bilo zelo hudo. Ni hotel, da greva, toda nisva vedeli, kaj to pomeni, da te nekdo vzame, ... da gre to za vedno. ... Sva rekli: Oči pusti naju, hočeva iti, daj no – pusti naju! In nama je pustil iti.

Oče je bil včasih preveč v redu. Nikoli naju ni tepel. Sestrico je enkrat pretepel po riti, ker me je čez en meter in pol visoko škarpo porinila dol. Dol pa je bil en kamen. Takrat jo je stebel. Drugače, ko me je pa mami tepla, sem jaz začela kar jokati.

Ko sem letos prvič po dolgem času, ... ko sem bila doma in je bila hiša odprta, ... sem se zjokala. Ko sem bila majhna, sem bila tudi manjša in odkar nisem bila doma, sem zelo zrasla in sem sedaj sigurno večja od obeh staršev. Jaz sem vedno razlagala, da sta bili v sobi (saj veste, ko je bila v sobi le ena majhna postelja!) ... pač dve postelji, kar je res, toda ne moreta biti to dve zakonski postelji. Sobica je tako majhna ... in sem sedaj videla, da če bi še malo zrasla, bi se že zabila v strop. ... Ko sem bila majhna, sem pa skakala po postelji.

Očetu se je dokončno poslabšalo zdravje, ko sva šli. Takrat je bilo dokončno. To je njega zelo prizadelo. ... Ko sem bila pet let stara, sta se začela oče in mama kregat in tepla sta se s štriki – da se bosta ubila, ... pa take sta imela. Mama je zvečer velikokrat pobegnila, ampak se je zjutraj vrnila. Oče je pil in veliko kadil. Največkrat sta se kregala zaradi pijače in zaradi cigaret. Večina denarja je šla za to. Pokadil je po tri škatle cigaret na dan. Mama je tudi kadila, toda ne toliko. ... Redkokdaj smo imeli toplo kosilo.

Na poti iz šole, ker ob cesti živi tudi njen ljubimec, naju je mama ponavadi že tam čakala, da bi kar tam ostali, ... njim pomagat... Saj nisva veliko delali, ker sva bili majhni. ... Saj ni oče bil velikokrat pijan, v bistvu – bil je, ... toda samo to ... včasih je bilo v redu: tudi če je bil pijan, je šel raje spat. Mama je bila, še ko sva bili majhni, navezana na tega moškega, svojega ljubimca. Ko sva šli iz šole, naju je kar pri tisti hiši že počakala, da bova kar tam in skoraj nikoli nisva jedli doma. Razen, ko smo imeli kakšne obiske, se je mama potrudila in kaj spekla, drugače smo pa skoraj vedno pri tem njenem ljubimcu jedli.

Mama naj bi bila sedaj v zaporu. Ne vem točno zakaj. Zdi se mi pa, da je v zaporu zato, ker ni za naju skrbela. Zaprlji so jo. Sestra pa mi je rekla, da so jo zaradi lepega vedenja izpustili. Tisti tam doli – mačeha od tega njenega ljubimca, ki je sedaj ostala brez ene noge – velikokrat je bila v bolnici, je povedala mojim sorodnikom, da je pač mama pobegnila in da nobeden ne ve točno, kje je.

Mama ima okoli 90 kg. Je nižje postave in sem sigurno že večja od nje. Nazadnje sem jo videla leta 2002 – na moj rojstni dan. V dom sem pa prišla 2001.

Ko sva bili pri prvi rejnici, - vse skupaj sva bili dva meseca, so naju poklicali – poklicali so to nadomestno mamo – rejnico, da nama pove, da je oče v bolnici, ker ga je možganska kap. To zato, ker je zelo pil in kadil. Zato je šel kasneje v dom za upokojence. Sedaj je v domu na Impolci in bo tudi ostal tam, ker ... njegov sošolec dela na socialni in mu je to on uredil, da je tam notri. ... Sedaj se me sploh ne spominja. ... Ko sem bila že v drugi rejniški družini sem ga prvič obiskala in sem mu rekla: Oči!, on pa mene samo gleda – tisto ... Joj!... Potem pa rečem jaz: Ja, medve sva, oči!. ... Rejnica mi reče: Objemi ga. Ga objameva in se začne jokati, ko se je spomnil. Drugič pa... Ne vem, če je izgubil spomin, ... enkrat se me spomne, potem pa ne. ... Saj sem bila samo dvakrat pri njemu. Prvič je bilo bolje z njim, kot drugič.

Najraje plešem hip-hop. Sedaj imam prvo stopnjo, ker sem šele letos začela. Druge, ki jih poznam in hodijo z menoj, ne plešejo – samo blefirajo tam ali sedijo. ... Jaz ne morem teh, ki ne hodijo redno, učiti, to nedeljo pa imamo nastop.

Bila sem miren otrok glede na sestro, ki je bila živahna. Recimo, ko je bil oče poleti brez majice, je ona priletela mimo njega in ga je usekala po hrbtu. Kar tako. Ampak oče ji nič ni naredil, je pa bil jezen.

Ne, jaz nisem očeta pobožala. ... Mi nismo bili taka družina. Včasih smo se oči in mama in mala sestra zafrkavali in smo peli. ... Ker naša družina ima to že dedno, da vsi lepo pojejo. Drugače pa zelo malokrat je bilo to, da smo bili kaj skupaj.

Včasih bi rekla, da sem imela nesrečno otroštvo, včasih, da je bilo v redu. ... Če bi lahko šla k tistemu, ki ti povrne spomin... Jaz se sploh ne spomnem. Spominjam se več nesrečnih trenutkov, kot srečnih. Jaz imam dva srečna in dvajset nesrečnih spominov – recimo v takem razmerju.

Do sedaj ne vem, če me je kaj bolelo ... Recimo, ko so me v šoli zafrkavali, da smrdim, ker doma nismo imeli kopalnice – saj ste videli – nič nismo imeli doma!... Zelo so me zafrkavali. Imeli smo tako majhen lijak v kuhinji, sedaj so pa naštimali tisto veliko korito. Včasih, enkrat na mesec, naju je mama umila v večjem lavorju. Poleti pa smo imeli banjo.

Strah pa me je bilo ponoči. ... Ko sta se oči in mama skregala in ko sta šla vsak v svojo sobo, ... Ko smo se kregali, smo bili ponavadi v dveh taborih. Mene je mami vzela v eno sobo – kuhinjo, oči pa je bil s sestro v tisti spalnici. In smo bili tako... Jaz sem bila vedno tako bolj skoz: Mami, mami! Ta mala, ki je pa bila vedno bolj agresivna pa: Oči, Oči! Enkrat, ko sta se skregala, sem pa bila v tisti sobi pri očetu, ker me mami ni hotela vzeti k sebi ... in je pač mami priletela v sobo in je rekla, da nekdo okoli hiše hodi ... pol je še nekaj govorila ... tudi pes je bil nekam živčen. ... Me je bilo strah. ... Ne, nobenega nisem videla.

Sedaj moje razmere niso popolne, če pa sedanje življenje primerjam z otroštvom, je super. V domu ne moreš imeti vsega, kar bi ena normalna družina ... toda če primerjam z mojim otroštvom, je to super. ... Nisem več tako mirna, kot sem bila včasih.

Najprej sem šla v tisto rejništvo dva kilometra stran od naše hiše. Potem so me pa 1999. leta, ..., dali v novo rejniško družino v ... , ... in tam sem bila.... Tam sem bila dve leti. ... Pač je bilo tako: Rejnica je mene pa sestro Enkrat smo prišli na temo, kaj se nama je v življenju dogajalo, pa sem povedala, da, ko sem bila v prvi rejniški družini, da me je gospod-rejnik spolno nadlegoval ... in smo ga tožili. Toda do tožbe ni prišlo dobesedno, ker so jo ovrgli ali je zastarela, kot se temu reče in pač ni nič. Ali je bilo to povod ali kaj, je na podoben način to poskusil tudi ta novi rejnik v ... v Bila sem pri ginekologu, toda bila sem poškodovana zaradi prvega rejnika. Ta drugi mi ni nič naredil. Je samo hotel, da se ga dotikam. Jaz sem vpila in ker sta bili sestrica in tista, še ena posvojena ..., tam zunaj, je vedel, da me lahko kdo sliši in se je zato odmaknil Ne vem. Samo najbolj ... ker se mi je to dvakrat zgodilo me ne boli toliko, kot to, ker mi niso verjeli in ker je tam še ena punca, ki je sedaj stara ... ne vem, četrti razred mora hoditi, težko se uči in včasih, ... sedaj se redko spomnem na njih... če bi tako razmišljala, me je strah, da bi to bilo njej isto. ... Ona je bila takrat stara dva meseca, ko so jo dali v to rejniško družino. ... To sem povedala moji najboljši kolegici. Naslednji dan sem šla pedagoginji. Pedagoginja je sporočila socialni delavki, je prišla socialna, smo se pogovorili in pol smo se zmenili, da na mojo željo, ker imam jaz mojo rejnico tako rada, in da zaradi tega, ker sem jaz tako čustvena, ne bomo nič naredili.

Za prvega rejnika smo bili na sodišču, toda se ni nič dogajalo. Pol, zadnje leto sem šla na morje na ... – takrat sem šla prvič na morje, ... Ne, prvič sem šla na morje na Ko sem bila jaz na morju, je šla za menoj tudi moja rejnica z mojo najboljšo prijateljico, ki je to povedala naprej, in njeno mamo. Čeprav sem jaz bila takrat zelo jezna, ... sedaj sem ji pa zelo hvaležna, ... je pač ta moja najboljša kolegica tisto povedala rejnici in takrat se je končalo. Rejnica je dala odpoved, da mene noče več imeti. ... Dva, trije meseci so minili – ... trpljenje. Trpela sem, ker so me vsi zmerjali, da lažem. ... Lahko bi bila tudi tiho.... Jaz bi zelo rada in velikokrat razmišljam na to, Želim si, da bi recimo oba rejnika svoji ženi priznala, da sta to naredila. Potem bi nekoč lahko dobila jaz opravičilo, ali Saj ne rabim opravičilo.... Samo resnico. ... Ne vem, to me je zelo bolelo. ...

Včasih se ne maram. Tudi sedanji sošolci, ki so včasih zelo v redu in si rečem, da take sošolce potrebujem, ... so pa včasih tako izzivalni, da te vse boli. Jaz raje poskrbim za druge, ... Npr. poskrbim za sogojenko ..., da je njej lepo. Včasih se mi res ne da, da naredim, da se drugi imajo lepo, ... Jaz nimam svojih dobrih lastnosti. Jaz bi rekla, da mislim o sebi samo najslabše. ... OK! ... sem prijazna, ker imam zelo rada otroke. Npr. od vzgojitelja sina. Ampak o sebi ne morem reči, da sem lepa, da sem ne vem kaj, ... ne počutim se tako. Ponosna sem le na to, da imam rada otroke. Otrok je zame nekaj najlepšega, najlepše bitje. ... Čeprav so eni, ko so veliki, poredni.

Zaradi tega, kar se mi je zgodilo, sem dozorela. Drugi pravijo, da sem mogoče preveč dozorela. ... Ko se z nočno vzgojiteljico kdaj pogovarjam, mi reče, da je to preveč zame, da bi jaz morala biti še otrok, ampak jaz otrok nisem več. Čeprav se eni zafrkavajo s tem, da si otrok, dokler imaš oba starša. ... Jaz se pa tako počutim, da staršev nimam več. ... Mama me je tako prizadela, da če sedaj pride, je ne bi hotela videti. Tudi ne vem, če bi prišla. Ve kje sem. In je tudi že bila tukaj.. .. Ona misli, Ko sem jaz prvič tožila renika, je prišla tožba tudi nanjo --- ampak ne zaradi naju, sem povedala, da naju je nekajkrat zapustila, da ni skrbela za naju, da nama ni kuhala, da ni redno prala, - po domače

povedano, ni nama redno menjala spodnjega perila, kar se je recimo oče tudi jezil in se je tudi skregal z njo. ... To sva pač povedali s sestro na sodišču. ... Tudi sestra je imela ene težave z birmanskim botrom od moje mame. Na koncu sva bili krivi, da mama ni za naju skrbela. Mama je naju krivila, da je bila ona obtožena za zanemarjanje otrok. In od takrat dalje me ne mara. Ko sem bila v domu, ker mi je bilo tako hudo, sem jo poklicala, pa sem ji rekla: Mami, zelo sem bolna.... potrebujem te in te podatke, pa je rekla, da jo ne zanima. Začela se je dreti, da ko sem bila majhna, mi je čaj kuhala in ne vem kaj še delala, jaz pa sem sedaj takšna do nje. ... Ne vem kakšna. ... V bistvu takšna, da sem povedala na sodišču, kar je res bilo. ... Enkrat sem pa jaz bila zelo bolna in sem imela visoko vročino in me je takrat mama klicala. Sem bila takrat v kopalnici. ... Vzgojiteljica jo je prosila, da naj kasneje pokliče. In ko je pozneje poklicala je najprej rekla: Dober večer gospodičnica! Ko me je prej klicala z drugačnimi besedami, sem najprej pomislila, da bo tokrat drugače. Meni je bilo lepo, da mi je tako rekla. Potem pa mi je rekla: Hvala za vse, hvala, ker si me... Ali veš kam grem jutri? ... Nisem vedela. ... Pa je rekla: Saj veš, kam grem jutri! ... Pa sem rekla: Ja, verjetno res vem, kam greš! ... Končala je pa s tem: Hvala!, Hvala!, Hvala! ... Hvala za vse! Ni hotela prekiniti. Bilo ji je težko. Jaz sem se tudi čudno počutila.... Sem ji pa rekla: Ni za kaj!

Nisem zadovoljna s seboj. Vsi me zafrkavajo. Ne vem ... Kot, da sem tista oseba, ki je z njo vse narobe. Tako me eni sošolci obravnavajo in zato je to en vzrok, zaradi katerega jaz nisem ponosna na sebe. Vprašanje je tudi, če bom kdaj ponosna na sebe. ... Sošolci me vedno zafrkavajo, kakšna sem. V šoli sem tista pika, ki jo morajo ves čas zafrkavati. ... Ne vem. ...

Zelo se razumem z majhnimi otroki in mi to veliko pomeni. Ukvarjam se rada z vzgojiteljevim sinom. To mi veliko pomeni. V soboto je bil tukaj. ... Vzgojitelj me je za vprašal, kaj me je nazadnje spravilo na tla. Nisem znala povedati. Pa je rekel, da je to bil njegov sin.

Ne vem v čem sem dobra. To bi morali drugi povedati. ... Samo rečem lahko, da sem dobila drugo nagrado za izdelavo čestitk v domu. ... Prvo leto, ko sem prišla v dom smo pa dobili prvo in tretjo nagrado. ... To ni bilo nič takega. Nisem na to ponosna, le vesela sem, ker je bila vesela tudi vzgojiteljica, ker še nikoli ni dobila nobene nagrade za čestitke. ... To mi je bilo še najbolj fino.

Vzgojitelj, ki je letos prišel na novo v skupino, je zame en izmed boljših vzgojiteljev. On, ..., ... no, pa tudi vi Imamo kaj za delat, da gremo kam, ne pa, da ves čas tu čepimo, ali pa če se kdo uleže na kavč in gleda televizijo cel dan. ... Kaj bi s takim?!. ... Vzgojitelji so zelo v redu.

Prej je začel padati sneg in sem pomislila, da bi sogojenki ... poslala sporočilo: Rada te imam! Pa ga nisem poslala. ... Ne bo mogla v domu več ostati, ker ne bo hodila več v šolo. Bo šla delat.

Moja socialna delavka je v Sedaj je prišla ena nova, ki je slabo poznam. ... Prej sem imela ... in Bili sta zelo prijazni. ... Verjetno sta name že pozabili. ... Bom pa še jaz njiju pozabila. ... Veste, kolikokrat jaz pošljem komu pismo ali kartico, name pa pozabijo!?. Sedaj sem pa jaz to nehala delat. In bodo na koncu užaljeni. Sem pa vseeno pisala sedaj očiju, pa ...

Sedanjo socialno delavko imam kakšno leto, leto pa pol. ... Nisem si zapomnila, kako ji je ime. ... Boste videli - v torek, pride na tim. ... Tudi vi ste lahko na timu, če me boste kaj

pohvalili. ... Seveda ste lahko. ... Dvakrat na leto me vidi. ... Sigurno ne ve, kako se jaz počutim. ... Ona ve kje sem rojena, nekaj o moji familiji, ... Ve, kdaj imam tim. ... Dala ji bom mojo zgodbo, ko bo prišla na tim, če jo boste natipkali.

Od vas vzgojitelja si bom zapomnila vašo največjo nesramnost, ko sem se ostrigla. ... Vi ste me zafrkavali, da sem fantek. To me je bolelo, ker so me tudi drugi zafrkavali. ... In vi ste tovariš in to me je pa še toliko bolj prizadelo. ... Večkrat me kaj prizadene. ... Lahko zame rečem, da sem zelo čustvena. . To pa zelo. . In tega verjetno ne bom spremenila. ...

Vzgojiteljica je zelo v redu. Ji lahko zaupam. Tudi vzgojitelju zelo zaupam. ... Vzgojiteljici popolnoma zaupam šele od zadnjič, ko sem imela tistega dvajset let starega fanta. Šele od takrat, ko je spoznala, da tudi, ... vseeno, če sem jaz sama zase, če jaz skrbim za druge, namesto zase, ... jaz potrebujem pogovor. ... Toliko ji ne pomenim... toda, ko vidi, ... dobesedno, da sem slabe volje, vpraša, kaj je narobe,.... potem če ji povem, da sem slabe volje pa reče, če bi se rada pogovorila, ... včasih pa tega ni bilo. Včasih, če sem bila slabe volje tega ni videla in sem tudi rekla, da ni nič. ...

Vzgojitelj je mlajši, toda ima že toliko izkušenj. Je že delal v ... in tam so pa taki, res grdo, toda ne vem, kako se drugače reče... tam not so taki, ki ne razumejo... Oni se težje učijo, pa so tudi...

Ne vem, kako bi me opisal vzgojitelj. On bi moral povedati. ... Vem, da je on vesel, ko gremo hodit. Zadnjič sem šla najprej sama na Ratitovec, potem sem izrazila željo in mi jo je izpolnil in smo šli na Nanos, ko je bil dežuren. Gor se hodi eno uro in pol. Jaz sem hodila eno uro. Jure je tudi hodil eno uro, le da je bil malo pred menoj gor. On je bil že nekajkrat na Nanosu, jaz pa še nikoli. Vzgojitelj in ... pa sta od zadaj ostali. ... Zelo me je bilo strah. Veste, kako je tam...

Jaz se zelo malo učim. Ali se mi ne da učiti!... Ne da se mi delat nalog izven učnih ur! To mi je težko, ne vem pa zakaj. ... Danes je vzgojiteljica ponovno opazila, da je narobe v šoli. Dobila sem enko pri zgodovini.. Stalinizem pa kar neki. ... Danes se ne bom učila zgodovine, ker je nimamo jutri. Sedaj sem dobila nezadostno in me tudi ne bo več vprašal. ... Res, da nam učitelj za zgodovino da bonus, če nismo pripravljeni, ki ga lahko izkoristimo enkrat na trimesečje, toda bi lahko, če ne znaš, tudi rekel, da te bo vprašal isto drugič in bi se do drugič naučil. Če bi jaz bila učiteljica v šoli, bi napisala na list, kaj morajo otroci znati. Ali bi za vsako snov dala vprašanja, da si poberejo sami odgovore iz učbenika. Potem bi jih pa jaz samo spraševala. Enim je zelo težko slediti učitelju. On hitro govori, mi pa naj kar pišemo. Jaz nikoli nič ne uspem napisati. Vedno si prepisujem. ... Saj so stvari v knjigi, toda on še veliko stvari pove.

Razmišljam, da bi šla na splošno gimnazijo na Aškerčevo. Vzgojiteljica ne želi, da bi šla, ker je tam teksas. ... Ni težka ta gimnazija. ... Na istem naslovu je kemijska, tehnična, lesarska in splošna gimnazija. Vsako leto odprejo še kakšen novi, dodatni oddelek in zato ni nobenih omejitev za vpis. ... Razmišljam tudi, da bi šla na vzgojiteljsko srednjo šolo v Ljubljani za Brežigradom. ... Sedaj imam slabe ocene. Pa moram. ... Vse imam pozitivno, slovenščino imam 4,2,2, angleščino imam 3,2,3, matematiko imam 4,3,3, kemijo imam 5,1, zgodovino imam 5,3 in sedaj ena.

Preden bi imela otroke, bi najprej poskrbela, da bi imela dovolj denarja za otroke. Hočem jim dati to, česar jaz nisem imela. Ne vse, ker bi bili preveč razvajeni, ampak tako. ... Prvo, kot prvo, bi jim dala ljubezen. Potem pa ne vem.

Rada bi opravljala katerokoli delo, povezano z otroki. Za to sem prepričana, da mi bo šlo najboljše od rok.

Pričakujem, da bom imela v življenju tudi težave s fanti. Odkar se mi je to zgodilo v življenju, ... a ne? s temi moškimi ... , me je zelo, ne vem, ... jaz do sedaj tudi še nisem imela nobenega resnega fanta, ker me je strah, da bi mi kaj naredil, čeprav vsak reče, da raje vidi, da takoj končava, kot da bi bila z njim v strahu. Eni mi res rečejo, da mi ne bi nič naredili, ampak ne vem, ... meni je to... glede spolnosti. Zato tudi ne vem, ali bom sploh upala narediti otroke.

Nisem hodila v vrtec, sem pa hodila v malo šolo.

Najprej sem se srečala s socialno delavko takrat, ko so me prišli iskati in so me odpeljali v rejo. ... Eni pravijo, da je šel oči na socialno, eni pa pravijo, da je šla mama na socialno. Meni se zdi, da je šla mama takrat na socialno, ne vem pa. ... Naj bi mama šla na socialno povedat, da sva sami z očijem doma in je prišla socialna delavka na obisk. ...

Takrat s sestro res nisva vedeli, kaj to pomeni: Odpeljali vaju bomo. Pri devetih letih, kot sem jaz imela pameti, ni bilo šans, da bi jaz vedela da to pomeni: Odpeljati za vedno. ...

V dom me je odpeljala od druge rejnice socialna delavka, ker sem jaz težila, da greva čim prej. ... Socialna delavka je prišla nekaj dni prej in vprašala, če je v redu, če pride po naju v sredo. Bili smo na kosilu. Še moja sošolka, moja prijateljica je bila pri nas, ko je socialna rekla, da pride po nas. ... Jaz pa: Yes! Yes! ... Tisti dan, ko sem šla, je bila rejnica zelo prijazna. Dala mi je tudi en rdeč lak za nohte, ker sem si ga zelo želela. ... Samo, ko sem prišla sem, sem izvedela, da me ni marala, ker sem tisto rekla za njenega moža.

Če moja sestra ni lagala, sta moja starša to, da nista verjela za spolno zlorabo, naredila moji sestri. Od moje mami boter je baje, ... sestrica je bila takrat stara sedem let, ne vem tudi, če ji lahko verjamem, ... jo je nekaj spolno nadlegoval. ... Ne vem. ... Oče ji je verjel in je rekel, da ta gospod ne bo nikoli več k nam prišel, mama pa je rekla sestri, da laže.

Nazadnje sem videla svojo socialno delavko na prejšnjem timu. To je pa bilo konec prejšnjega šolskega leta. ... Socialni delavki bom dala mojo zgodbo in jo prosila, naj jo prebere, ker ne more o meni veliko vedeti.

Naloga socialnega delavca je, da poskrbi za otroke, ki imajo težave s starši, da staršem dopove, kaj je prav in kaj ne. Tako ... po domače povedano, da starše spravi k pameti. Lahko pove staršem, je pa vprašanje, če bodo to starši sprejeli. Tudi, če že poslušajo, je veliko, toda vprašanje je, če se bodo tega držali.

Mislim, da bom potrebovala še večkrat svojo socialno delavko. Že sedaj, za zimska oblačila, pa ko bom šla ven, bom potrebovala kakšno socialno pomoč. ... Drugače pa ne vem, odvisno... Jaz ne bi šla v stanovanjsko skupino. Baje tam ni dobro.

Ko bi bila jaz socialna delavka, bi poskrbela za otroke, starše bi spravila k pameti, ... in to je to!... Ne vem, kakšen pristop bi uporabila, bi imela, če bi bila socialna delavka.

O svoji socialni delavki ne vem popolnoma nič. Popolnoma nič, pa bi rada. Imam v sobi listek na mizi, kako se piše, ime, številko, ... Jaz ji nikoli nič ne povem o sebi. Ona ve samo, kaj se tukaj v domu dogaja. ...

Socialni delavci so različni. ... Naš je bil enkrat do mene nesramen, ko sem imela herpes: Ali si garjava? me je vprašal. ... To ne more biti hec! ... Vsi so me zafrkavali, pa še on. ... Recimo, da ima ena punca herpes, bi jaz rekla: O, boga, kaj si pa delala? Kako si se nalezla? Imaš kakšno mazilo, da bi se ti to prej pozdravilo, da se ne bi slučajno razširilo, ne pa: Ali si garjava?!! ...

Ne vem, kako sodelujeta moja vzgojitelja z mojo socialno delavko. ... Predvsem takrat, ko potrebujem denar. ... Ponovno moram povedati vzgojiteljici, da jo pokliče. ... Potrebovala bom denar za zimska oblačila.

Naloga vzgojitelja je, da se pogovarja z otroki, da pomaga otrokom pri šoli, pa tako, da se ukvarja z njimi.

Vzgojitelji se ne ukvarjajo zelo z menoj, ker se ni potrebno. ... Čeprav mi gredo zelo na roko. Recimo jutri, ko imam hip-hop, me bodo počakali, da bomo skupaj okrasili smrekico. Prišla bom ob sedmih in me bodo do sedmih čakali. ... Zelo mi gredo na roko.

Vzgojiteljema zaupam.

Vzgojitelji so različni. Eni so prijazni, eni ne. ... To je definicija po domače. Moja vzgojitelja sta cara! ... Saj sta včasih malo tečna, toda to ni nič. Glejte samo tisto vzgojiteljico ..., kako vpije!

Nič več ne pričakujem od svojih dveh vzgojiteljev. To, da so me sprejeli v dom kot vse ostale, kot normalnega človeka, že to mi je veliko. ... Recimo, da ste vi en človek, ki ne ve za ta dom nič, .. no če bi vam rekli, za ta mladinski dom, in bi vi razmišljali, kakor da so tukaj tako malo... Ne, vi niste tako, ste pa malo odbiti, pa ne v grdem smislu. ... Ste lahko ponosni nase, ... kdo bi pa šel kar tako z nami otroki na Dolenjsko se peljat s kombijem?!

Težav z vzgojiteljico sploh nimam. Včasih sem jih mogoče imela. ... Vem zakaj ste mi hoteli vzeti mobilni telefon, toda jaz sem ga morala imeti. ... Ta človek je bil glup in ni razumel besede ... Ne! ... Je debil!... Ga žalim, ker, če bi on meni prej... recimo, če vas ena punca pusti in vi bi jo imeli zelo radi, ali bi vi po dveh ali štirih dneh, ko ste končali z njo, ne bi vstrajali, ampak bi šli s svojima dvema bivšima ven, bi se napili in pride potem vaša bivša, ki ste jo imeli tako zelo radi in ... in vas vidi. ... To je naredil. Samo on ni vedel, da bom prišla. Bila sem bolna, šli smo v kino in vzgojiteljica je bila zraven. Ko smo prišli iz kina, pred vrati, ne dobesedno, ker on ni vedel, da bomo tam, me je čakal s svojima dvema bivšima. ... Ne vem.... Če bi me vsaj imel malo rad, bi še malo poizkušal ... vsaj jaz bi. Jaz, ko sem izvedela.... 28. junija letos sem z enim fantom začela in ko sem izvedela 3. septembra., da je med nama konec, ko mu je nekdo iz mojega mobilnega telefona poslal sporočilo, da je med nama konec, sem mislila, da se mi bo svet sesul. Jaz sploh nisem vedela tega. Sem poskušala, vstrajala, jokala, in potem nisem imela nobenega fanta, razen sedaj tega, ki je bil pač malo tako ... Vzgojitelja sta bila proti, ker je bil toliko starejši od mene. Me pa to ni nič ganilo. Meni je bilo samo slabo, ker sem se kregala z vsemi. Me pa ni nič to ganilo. ... Čeprav sem vam vsem hvaležna, da ste mi dali tako pameten nasvet, da sem ga pustila. Če me ne bi na koncu prav vsi in res vsi, prepričevali, jaz bi mogoče bila še sedaj z njim. Prepričevale so me tudi prijateljice. ... Šest let v letih je velika razlika, če sem jaz štirinajst. ... Saj vem, da sem še otrok.

Letos sem dobila prvič menstruacijo. Spominjam se, bilo je 21. februarja. ...

Če bi čez deset let srečala na cesti vzgojitelja ne vem, kako bom reagirala, ker ne vem, kako bom odšla od tukaj. Če bom odšla v dobrem, če se me bo seveda spomnil, ga bom z veseljem pozdravila in verjetno še rekla, naj pozdravi svojega sinčka, ki bo imel takrat dvanajst let, svojo ženo – če se me bo spomnil. ... Če pa ne bo tako, se bom pa obrnila – če bi odšla v slabem spominu, kar pa upam in mislim, da se ne bo zgodilo. Zaenkrat kaže v redu.

Če bi pa čez deset let srečala svojo socialno delavko ... ne vem, ... ne vem še.

Socialni delavci so različni. ... njena socialna delavka je super! ... toda, jaz ne bi hodila vsak teden k svoji socialni delavki, kot ona. ... No, če bi imela možnost, bi mogoče tudi sama hodila k njej vsak teden.

Imam še nekaj spominov iz otroštva, ... kako je sestra spala, jaz pa sem se kopala v banji. ... Kako nama je s ta malo od sestrične hčerka prinesla barbike. ... Kako je za novo leto od mame ljubimec s čikom zažgal sestri torbo. ... Kako sem plesala z mojo mamo in s tistim njenim ljubimcem. ... Ni mi bil všeč. Bil je glupi pedofil. ... Ne, ni bil pedofil! Vem, kaj je to pedofil ... da bi naju gledal, kako se umivava, pa da bi naju ... ne vem kaj. ... Vem, da bi pedofil tudi imel spolni odnos z otrokom. ... S tem "pedofil" sem se samo hecala.

Zdravstveno stanje mojega očeta se je poslabšalo zaradi alkohola, ker je tako veliko pil in kadil. ... Jaz zaradi tistega fanta, s katerim takrat nisem vedela, da sem končala, zaradi njega ne kadim. ... Ko sem ga videla in je bila zraven njegova najboljša kolegica, mi je ponudila cigareto, pa on mene tako pogleda, in reče Ne! ... Sem pa rekla: Kaj pa ti veš!? ... On pa: Aja?! Ali boš?... Jaz pa: Ne bom! ... Pa on mene tako malo ... in reče: V redu!.... In sedaj sem izvedela, da on kadi.

Če je mama res prišla že iz zapora, ne vem kje je sedaj. ... Veste tam blizu mojega doma, kjer smo se mimo peljali, ko ste se hoteli ustaviti, da bi vzeli jabolka, ker smo bili lačni, ... tam je lahko, ali pa je nekje drugje... ne vem kje.

Mama je, kot sem že rekla, manjše postave, in je rada tepla otroke, ... Če je bilo kaj narobe, naju je zelo tepla. ... Tepla je s štilom, s šibo. Ali veste, kaj sem enkrat naredila? ... Tako, kot je klop v hiši, je bila ene 5 cm nad klopjo ena deska, ... joj je grdo, ampak... pride do mene, da me bo po riti, ... useka po tistem robu in se kuhalnica zlomi in me ni mogla stepst! ... Ali pa, ko sva ji šibe lomili. ... Vse sva ji delale ... stari! ... Zunaj so rasle take dooolge šibe. Jih je šla iskat saj naju ni tako zelo velikokrat tepla, toda naju je tepla. Oče pa nikoli, razen takrat sestro, ko me je porinila čez škarpo.

Ne vem, če mi je bilo kaj pri mami všeč. ... Dobro vprašanje. ... Ne vem. Ona je bila tako bolj malo ... Mogoče mi je bilo kaj všeč. ... Glede na to, kaj je bilo, tudi če bi se spomnila, verjetno ne bi rekla. ... Ne vem, mogoče bom sanjala. ... Jaz velikokrat ponoči potem nekaj sanjam.

Sestra je sedaj v vzgojnem zavodu v Ko bo končala šolo, bo verjetno šla v kakšno rejniško družino. ... Eno leto in sedem mesecev je mlajša od mene. ... Je vidim, pa znorim, ker mi najeda, ker je nesramna, ker sem za vse jaz kriva. ... V njenem vzgojnem zavodu me eni še enkrat niso videli in trdijo, da sem jaz takšna, kot da sem edina na svetu, ... pa jaz nikoli nič zase ne naredim. Večino le za druge. Oni pa upajo trditi, da jaz mislim, da sem sama na svetu, da mislim samo nase, da so zame vsi drugi ... pa take. Sploh ne vem, kako to upajo reči.

Samo enkrat sem bila na obisku pri sestri v ..., ko so sestro nazaj peljali, potem pa so še mene. ... Pa ne vem, če bom še kdaj šla, ker so vsi tako ... hmm. ... Šla bi pa našega bivšega gojenca ... pogledat. On je zelo v redu. ... Sedaj ima tako moški glas – veste, kako je smešen!

Tudi, če bi bila še kakšna možnost, da bi živela s svojo mamo, ne bi hotela. Vsaj sedaj ne. ... Mogoče, če bi bila starejša in bi videla, da je mama zelo boga in da ne more in ne more ... potem bi mogoče pomagala, ampak z njo ne bi živela, vsaj ne, če bi bila takšna, kot je sedaj.

Ne vem, kako bi rekla za mamo, koliko je bila stroga z menoj. ... Včasih je bila tudi v redu. ... Ne vem. Po pravici povedano, jih je še največkrat dobila sestra, ker je nagajala in me je ves čas tepla. ... Bila sem enkrat bolna in veste, kako sem ji vrnila? Razbila sem termometer in sem ji rekla, da mora reči, da ga je ona razbila in jih je potem dobila po riti. ... Milo za drago!

Jaz bi imela enega, največ dva svoja otroka in enega posvojenega. ... Največ dva svoja, posvojenčka pa zato, ker so mi tako ubogi. Pa jaz ne bi delala razlik.... Če bi imela moža, ki bi se izživljal nad otroki, bi ga pustila. ... Najprej, preden bi se poročila, bi se prepričala kakšen je ta moški. Če bi dojela, da ima on rad otroke, da se strinja s tem, da bi imela posvojenčke, potem bi se pa poročila z njim. ... Otrok nikoli ne bom s šibo. Raje jim dam kazen ali ... raje enkrat ali dvakrat po riti kot pa s šibo, ker vem ... Otrok se ne sme tepst. Jaz vem, da otroka boli, če otroka udariš. ... njega ne boli, ker je čist tak ... Ampak njemu se ne da tako in tako nič dopovedat. ... Jaz otrok ne bi tepla. Bi samo dajala takšne kazni.

Če bi moj mož naknadno začel piti, bi ga, če bi le imela možnost, pustila. Šla bi na socialno, bi prosila za kakšno pomoč, da bi bilo zame in za otroke dobro, ker ne smeš samo zase skrbeti, potem bi pa šla.

Ne bi želela biti takšna kot moja mama – ne daj Bog!

V domu bi spremenila to, da bi med vikendi lahko hodili ven. Zvečer. Vsaj ob petkih, da bi šli ven in to vsaj dvakrat na mesec, do polnoči najmanj. Saj verjetno ne bi imela kaj delati in bi prišla prej nazaj, ampak vseeno... To bi mi pomenilo več svobode. ... Saj, lahko, da bi se naveličala in ne bi bila več za to. ... Sem tudi že rekla, da bi rada pobegnila iz doma, da bi videla, kako je to, kako to izgleda, ko pobegneš. ... Samo ne upam. Jaz si nič ne upam. ... Danes sem želela špricati, ker nisem znala in ker si nisem upala špricati, sem dobila enko pri zgodovini.

Jaz bi bila kar skoz v tem domu. ... Saj ne, ... sedaj sem že četrto leto. ... Tako bi, da bi tukaj imela službo z otroki, ko bi imela pa denar, bi si našla enega super fanta, eno bajtico bi si naredila in tako bi se tja preselila in bi v službo hodila in potem bi imela otroke in bi še kakšnega posvojila, samo ne iz doma, ker bi bili potem drugi ljubosumni. ... Da bi recimo vzgojitelj posvojil enega otroka, mi drugi pa bi tukaj ostali, ... bi mi tukaj bili zelo ljubosumni. ...

Prvi in drugi razred osnovne šole sem imela dober oz. prav dober uspeh, ker sem bila še doma. Potem sem bila v tretjem odlična, v četrtem pa so me dali za dva meseca na psihiatrijo – tam not so tudi tisti, ki so za anoreksijo, ... tako nekaj, kot psihiatrija, na Vrazovem trgu v Ljubljani - PPO. Tam sem se učila in je bilo vse zelo lahko in ko sem

prišla nazaj v šolo ... Ne vem, zakaj so me dali tam ... Mogoče zato, ker se mi je tisto zgodilo. Ne vem.

Ne spominjam se, da bi mi kdaj v domu naredili krivico. ... V šoli se mi tudi ne dela dobesedno krivica, samo to, ker so sošolci tako nesramni.

Z enimi učitelji se dobro razumem, z drugimi slabo. ... Tudi učitelj za zgodovino je v redu. Nazadnje, ko sem bila vprašana, sem dobila pet. Sedaj sem pa dobila enko. ... Najboljša učiteljica na šoli je učiteljica matematike. To je moj najljubši predmet. Ona je v redu človek. Dobro se razumem z njo, odkar mi ni dala opomina. ... Spraševala je in je pač rekla ... skoraj vsi so dobivali enke in jaz sem prišla gor, dobila enko in sem se zabunila: Kaj sprašujete – ali ne vidite, da vsi dobijo enko. Nas bolj naučite in bomo znali. ... Rekla je: Smrklja nesramna, to je pa opomin! ... In sem dobila opomin, ki pa ni nikjer vpisan. Nikjer! ... Ko je bilo konec ure sem bila čisto slaba, ker sem tisto rekla, sošolci so pa vsi rekli, da sem zelo dobro povedala in je to ona, tako se mi zdi, videla. ... Učiteljica za matematiko je dobra učiteljica. Zna razlagati. Pri njej je vedno tišina. ... Tovarišica za glasbo je pa drugačna. Slabo razlaga, je nesramna, hoče spoštovanje – da vedno, ko pride v razred, vstanemo. Toda, ker ona do nas ni spoštljiva, tudi mi ne rabimo biti spoštljivi do nje. In če bi bilo po moje, ji ne bi nikoli vstali. ... Pri učiteljici za zemljepis, včasih pri zgodovini, pri glasbi in pri likovnem, je tak šunder. Tudi pri fiziki in pri kemiji je vedno bla-bla. Ko pa prideš k matematiki, pa – tišina! ... Ona zna!

Sedaj sem osmi razred, ne vem pa, kam se bom vpisala, v katero šolo. ... Priznam, da nisem tako dobra, da bi upala reči: Grem na Aškerčevo, ali vzgojiteljsko ... in bom gor prišla. ... Na Aškerčevo splošno gimnazijo bi verjetno z 99,9 % gor prišla, ampak gor ostati, je pa tudi problem. ... Poznam CIPS, toda tam je meni vse ... tam so ena vprašanja, ki jih rešuješ, ... toda meni je kar nekaj ...

Te počitnice se želim najprej naspiti, potem bom pa še bolj delala za šolo, kot do sedaj. ... Premalo spim. ... Ne morem spati zvečer.

Ko sem s prijateljico ..., greva v mesto, se pogovarjava lepe stvari, o težavah, ... kar se nama je lepega zgodilo, kar se nama je slabega zgodilo, ... kako sva s fanti, ali bova kdaj spoznali fanta ena od druge, ... greva v mesto, ... si zaupava... Saj, ko bo šla ven iz doma, bom jaz umrla. Ne dobesedno, samo ... Rabila bom nekoga, ki mu bom zaupala, ki jo bo na en način nadomestil Toliko časa sem že z njo, da se mi bo konec leta svet podrl. ... Res! ... Tukaj nimam drugih prijateljev. Izgubila bom tudi prijatelje v osnovni šoli ... srednja šola bo. ... Na vse se bo treba navaditi. ... Samo to se mi še manjka, da bi šla konec leta tudi jaz v stanovanjsko skupino. ... Tukaj mi je velikokrat zelo težko, ker imam premalo svobode, toda z vzgojiteljico sva se zmenili, če bom jaz v redu, se bova lahko še kaj več zmenili.

Ana J.

6. ŠESTA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Priloga R19

1. TEORIJA IZ OTROKOVE ZGODBE - 1. PRIMER - DODATNO KODIRANA -1o (prva zgodba otroka)

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

o1-1o Ob prihodu v dom se otroku izboljša učni uspeh.

o2-1o Ko otrok pride v dom se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajajo.

o2-1o Otroci se hitro, že po nekaj dneh, vživijo v novo okolje.

o3-1o Eni otroci v domu pravijo, da se v domu dogajajo krivice, drugi pa trdijo obratno.

o3-1o Ko pride otrok v dom, se začne smejati, če se pred tem ni.

o3-1o Ob prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Postanejo ponosni na sebe. Prej so se pa imeli za "budale".

o3-1o Otrok je v domu otrok in se rad igra, ne glede na starost.

o4-1o Čim dlje je otrok v domu, tem težje se vrne domov. Doma živijo brez njega. Izgubi svojo posteljo, svojo sobo, stike in se počuti tujca ...

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1-1o Naloga socialnega delavca je, da pomaga otrokom, da da otroka tam, kjer se bo bolje počutil.

s2-1o Socialna delavka pozna otrokove dobre in slabe strani.

s3-1o Otrok se s socialno delavko sreča že veliko pred prihodom v dom. Svoje težave zaupa najprej svoji zaupni osebi, ki je ponavadi vrstnik. Ko ga ta opogumi za izpoved pred šolsko svetovalno službo, ti obvestijo center za socialno delo in pride v stik s svojo socialno delavko.

s3-1o Socialno delavko ne vidi otrok pogosto. Vidi jo na timih, ki so enkrat do dvakrat na leto oz. v izrednih primerih večkrat na leto.

s4-1o Če bo čez deset let srečal otrok socialno delavko, bo tega vesel in ji bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravila.

s4-1o Od socialnega delavca otrok nič ne pričakuje.

s4-1o Otrok je prepričan, da ga socialni delavec razume.

s4-1o Otrok ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.

s6-1o Socialna delavka je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.

s6-1o Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. Ene socialne delavke sploh nočejo pomagati.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1-1o Naloga vzgojitelja je, da se otrok dobro počuti, da se kaj nauči, da se ima fajn, da nekaj skupaj preživijo.

v1-1o Otrok meni, da je naloga vzgojiteja pomagati otroku, da se ima otrok čim bolje in da se počuti, kot da bi bil doma.

v1-1o Vzgojitelj realizira in tudi omogoči omogoči stike otroka s starši.

v1-1o Vzgojitelj želi, da se otrok dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.

v1-1o Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so: Prijazni, te spoštujejo kot otroka, pomagajo, svetujejo, ...

v4-1o Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet.

v4-1o Vzgojiteljema v bistvu otrok zaupa le srednje.

v4-1o Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo tega vesel in bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravil.

v5-1o Tudi vzgojitelj otroku ne zaupa 100%. Se pa lepo pogovorijo o vseh stvareh.

v5-1o Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli..

v6-1o Vzgojitelj je tisti, ki z otrokom živi in tudi vidi, če otrok npr. pije preveč vode in pomisli na sladkorno ter ga pošlje na preiskave.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs2-1o Pred socialno delavko, pred vzgojiteljem in pred starši, postavi otrok prijatelja.

Priloga R20

2. ZGODBA: PO KODAH SORTIRANE, V DRUGEM KORAKU KODIRANE IN UREJENE ABSTRAHIRANE IZJAVE IZ RELEVANTNEGA DELA ZGODBE

o Otrok 2o v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

o1-2o Otrok se je v domu navadil manjkati od pouka.

o1-2o Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli slabo.

o1-2o Otrok pove, da ga najbolj obremenjuje število ur v šoli. Je lačen. Mu ne verjame ne razredničarka, ne vzgojitelj.

o1-2o Otrok se ne uči, ker ima individualne učne ure z vzgojiteljem za učno pomoč.

o1-2o Otrok šprica pouk zadnje ure, ker je lačen.

o1-2o Otroku pomaga pri učenju vzgojitelj za individualno učno pomoč.

o2-2o Ko je prišel otrok v dom, je v začetku stradal, ker je bilo prepogosto na jedilniku meso.

o2-2o Ko končam osnovno šolo, otrok želi, da bi šel za eno leto v stanovanjsko skupino, da se tam navadi na samostojno življenje.

o2-2o Otrok predlaga več izhodov in da bi lahko bili pred domom do 21.00 ure. Predlagajo tudi, da bi imeli mobitele ves čas pri sebi, pa da bi boljšo hrano kuhali, z manj mesa.

o2-2o Otrok se ne spominja točno datuma prihoda, ve pa, da je to bilo tri dni pred pričetkom pouka, v kateri razred je šel in koliko je bil star.

o2-2o Otrok želi, da je ves čas prisoten v domu na timih in ne samo na koncu, ko ga pokličejo.

o2-2o Otrok, ki meni, da ni upravičeno v domu in je v domu proti svoji volji, mu v domu ni všeč.

o2-2o Otroku ni lepo v domu.

o2-2o Otroku se v domu vse obrne na slabše.

o3-2o Ko bo otrok hodil v srednjo šolo ne bi rad bil tukaj v domu. Šel bi rad v stanovanjsko skupino.

o3-2o Otrok je bil pred prihodom v dom bolj zaseden z različnimi dejavnostmi, kot danes.

o3-2o Otrok se rad pogovarja z vzgojitelji.

o3-2o Otrok vedno želi, da bi bil zraven, ko se o njem pogovarjajo.

o3-2o Otrok želi, da se sploh ne bi rodil, da ne bi prišlo do tega, da gre v dom.

o3-2o V domu otroku ni omogočeno treniranje, zdravo življenje, pa zdrava hrana.

o4-2o Otroci pričakujejo od odraslih, da jih bodo poslušali in da se bodo z njimi odkrito in odraslo pogovarjali.

o4-2o Otrok bi se v stiski obrnil na enega starša.

o4-2o Otrokov problem je v domu, če ima vzgojitelja, ki ga ne razume.

o4-2o Otroku so najbližji prijatelji in roditelj.

o4-2o V tretji krog ljudi okoli sebe, bi dal socialno delavko, ki jo ne pozna toliko in vzgojitelja.

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1-2o Naloga socialnega delavca je, da pomaga pri problemih otrok. Da da v dom tiste otroke, ki to potrebujejo.

s1-2o Otrok je prišel v dom, ker ga je socialna sem dala. Doma ni imel problemov. Le problem s šolo in enim sorejnikom.

s2-2o Otrok ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka. Si pa zapomne, če kaj pove, če kaj ta opazi na njem.

s2-2o Otrok se že dolgo ni pogovarjal s svojo socialno delavko in ne ve, kako ga vidi. Socialni delavec se vpleta v nepomembne stvari in na neprimeren način (ličenje) v otroka.

s3-2o Če je otrok v rejništvu od zgodnje mladosti, se ne spominja, kdaj je videl prvič socialno delavko.

s3-2o Otrok že dolgo ni videl svoje socialne delavke.

s4-2o Otrok od svoje socialne delavke nič ne pričakuje.

s4-2o Otrok pravi, da bi moral socialni delavec daj le tiste otroke v dom, ki imajo doma probleme.

s4-2o Svoji socialni delavki otrok ne zaupa.

s5-2o Če bi čez deset let srečal otrok svojo socialno delavko, bi jo pozdravil in z njo izmenjal nekaj besed. Nič posebnega.

s5-2o Socialna služba da otroke v dom ne glede na to, da se otrok s tem ne strinja.

Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1-2o Naloga vzgojitelja je, da ko otrok pride iz šole, reče dober dan, da se ne dere, da lepo, na lep način vzgaja.

v2-2o Otrok je kritičen do vzgojiteljevega kajenja.

v2-2o Vzgojitelj vidi otroka razvajenega, scrklanega, lenega, da ne zna pometati.

v2-2o Vzgojitelja v vzgojiteljskem paru otroka vidita podobno.

v2-2o Vzgojitelji so različni. Redki so tisti, ki poslušajo in slišijo otroke.

v3-2o Otrok nima razlage, zakaj nima povezave z vzgojitelji. ...

v4-2o Otrok pozna nekaj drugih vzgojiteljev, vendar bolj iz pripovedovanja drugih otrok.

v4-2o Otroku je vseeno, kaj si vzgojitelj misli o njem.

v5-2o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, ga ne bom prepoznal, ker bo ta tako spremenjen. Če ga bo spoznal, se ne bosta objela, temveč le pozdravila in mogoče izmenjala nekaj besed.

v5-2o Če vzgojitelj vidi, da otrok ne zna pometati, ga ne uči pometati.

v5-2o Otrok ne ve, kaj bi rekel vzgojitelj v zvezi z njegovim delom in obnašanjem v skupini. v5-2o Če se otrok odloči, da ne bo hodil s skupino ven, mu vzgojitelj nič ne more.

v5-2o Otroku se zdi čudno, da vzgojitelj nerga nad njegovim zamujanjem iz šole.

v5-2o Otroku se zdi krivično, če vzgojitelj reče, da zamuja učne ure, ko je imel sedem ur v šoli.

v5-2o Vzgojitelj dela otrokom krivico, če ima slab dan. Ko ima slab dan, dela krivico vsem otrokom v skupini.

v5-2o Vzgojitelj ne vidi, če otrok kaj dobrega naredi. Vzgojitelj ima neprimeren odnos do otroka in vpije na otroke.

v6-2o Kaj in kako vzgojitelj pove otroku, je odvisno predvsem od njegove dobre volje.

v6-2o Ko se vzgojitelj dere, se dere na vse otroke.

v6-2o otroku ni všeč, da se vzgojitelj pogovarja s starši na samem brez njegove prisotnosti. Ne glede na to, da ga pozneje pokličejo zraven.

v6-2o Vsak vzgojitelj po svoje vzgaja, toda nobeden dobro ne vzgaja.

v6-2o Vzgojitelj si neopravičeno lasti pravico ne dovoliti otrokom, da pred osmo uro zvečer gledajo televizijo.

v6-2o Vzgojitelj stigmatizira otroka, ožigosa z označbo: len, scrkkan, da nič ne zna.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs2-2o Otrok ne ve, kakšne stike ima vzgojitelj z njegovo socialno delavko in kako sodelujeta med seboj.

Priloga R21

3. ZGODBA: PO KODAH SORTIRANE, V DRUGEM KORAKU KODIRANE IN UREJENE ABSTRAHIRANE IZJAVE IZ RELEVANTNEGA DELA ZGODBE

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

- o1 3o Gleda na to, kako bo otrok končal šolo, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.
- o1 3o Ob prihodu v dom prvič pospremi otroka v šolo socialni delavec doma.
- o1 3o Otrok bi rad nadaljeval šolanje v srednjem programu.
- o1 3o Otrok ima največ problemov v šoli.
- o1 3o Otrok želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.

- o2 1o Sem v dom so me dali zato, ker sem sama hotela.
- o2 3o Otrok bi v domu spremenil pravila tako, da bi imeli ves čas mobitele pri sebi in da bi bili lahko dalj časa odzunaj.
- o2 3o Otrok je prepričan, da gre ven iz doma, če ne spoštuje domskih pravil.
- o2 3o Otrok na želi iz doma, čeprav so se doma spremenile razmere na bolje, ker, v slučaju, da bi se poslabšale po odhodu iz doma, ne bi več mogel nazaj.
- o2 3o Otrok, ki pride v dom, želi priti.
- o2 3o Otroku je ob prihodu v dom hudo. Takrat se pogovarja tudi z nočnimi vzgojitelji.
- o2 3o V domu se otrokom ne delajo krivice.
- o2 3o Zaradi tega, ker je otrok v domu, ga noben ne zafirkava.

- o3 3o Otrok je s seboj zadovoljen.
- o3 3o Otrok ne ve, na kaj je na sebi ponosen. Je pa ponosen, da drugemu pomaga.
- o3 3o Otrok pravi, da bo imel v življenju največ problemov s kuhanjem.
- o3 3o Otrok se ocenjuje, da je bil ob prihodu v dom bolj otročji.
- o3 3o Otrok se spominja prihoda v skupino. Prvi dan mu je hudo.
- o3 3o Otroka boli v duši, če ga doma pretepajo
- o3 3o Otroka je tudi po prihodu v dom še nekaj časa strah nasilja svojih bližnjih.
- o3 3o S prihodom v dom, se otroku stvari obrnejo na bolje.

- o4 3o Doma je bil alkohol.
- o4 3o Ob prihodu v dom tisti, ki so razlog, da je otrok v domu, ne želijo namestitve.
- o4 3o Otroci si med seboj v skupini pomagajo.
- o4 3o Otrok ne mara sogojencev, ki izdajajo stvari.
- o4 3o Otroku je najbližja rejnica.
- o4 3o Prijatelj je tisti, ki mu lahko zaupaš, da ne bo naprej govoril.
- o4 3o Rejniki popestrijo življenje in pomenijo dodatno oporo za razvoj otroka. Če je urejena rejniška družina za ob vikendih, otoci ne ostajajo več toliko čez vikend v domu.
- o4 3o S prihodom v dom se otrokove domače razmere ne uredijo.

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

- s1 3o Me bivanjem v domu otrok zamenja nekaj socialnih delavcev zaradi menjave socialnih delavcev in ker otrok menja centre.
- s1 3o Ne vem, če bo socialna služba imela v bodočnosti še vpliv na otrokovo življenje.
- s2 3o Socialne delavke so različne. Ene so v redu. Otrokova socialna delavka je v redu.

s3 3o Otrok sreča svojega socialnega delavca na svojem timu ali ko ga obišče socialni delavec, ko je na timu za drugega otroka v MDMB
s3 3o Otrok še ni prosil socialno delavko, da bi uredil stike s sestro, bi pa bil vesel, če bi jih.
s3 3o Pred prihodom v dom je otrok imel stike s socialno delavko na šoli.
s4 3o Čez deset let, bi otrok povedal socialni delavki, da ga je, če bi mu bilo takrat dobro, na dobro pot pripeljala.
s4 3o Otrok pove vse socialni delavki, kar ta želi vedeti. Ne vem pa, če ji zaupa. Tudi svojo zgodbo bo dala svoji socialni delavki.
s4 3o Otrok svoje socialne delavke ne potrebuje. Od nje nič ne pričakuje.
s5 3o Socialna delavka bi rekla, da je otrok v redu in, da vse naredi, kar se dogovorita.
s6 3o Socialna delavka sedi za mizo in ureja stvari, ki jih pač mora in pomaga ljudem.
s6 3o Socialna delavka uredi otroku vikend rejništvo. Pri tem upošteva otrokove želje.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1 3o Vzgojitelj pomaga, svetuje, sprašuje, se gra z otroki, pomaga pri matematiki in vse drugo.

v2 3o Takrat je bil ta nočni v redu z menoj. ... Se je pa potem zelo spremenil.
v2 3o Vzgojitelji se med seboj razlikujejo. Vzgojitelji niso zateženi. Če otrok kaj ušpiči, vzgojitelj tudi zavpije, vendar nikoli brez razloga.

v4 3o Otrok bi po 10 letih z veseljem srečal in pozdavljal vzgojitelja.
v4 3o Otrok od vzgojitelja nič ne pričakuje.
v4 3o Otrok se obnaša do vsakega vzgojitelja drugače.

v5 3o Otrok ne ve pa ali bi bil vzgojitelj čez 10 let vesel srečanja z njim.
v5 3o Otroku sta v domu najbolj všeč od vseh stvari, njegova vzgojitelja.
v5 3o Vzgojitelj pohvali otroka, če ta kaj dobrega naredi.
v5 3o Vzgojitelj pove otroku če se o njem pogovarjajo in kaj se o njem pogovarjajo na pedagoškem sestanku.
v5 3o Vzgojitelj reče za otroka, da je kakor kdaj.

v6 3o Enkrat eden, drugič drugi vzgojitelj, ima stike s šolo otroka.
v6 3o Vzgojitelj pomaga otroku.
v6 3o Vzgojitelji v času vikend dežurstev generalno pospravljajo z otroki nj. prostore.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs12 3o Otrok ne ve če in če, kako vzgojitelja sodelujeta z otrokovo socialno delavko.

4. ZGODBA: PO KODAH SORTIRANE, V DRUGEM KORAKU KODIRANE IN UREJENE ABSTRAHIRANE IZJAVE IZ RELEVANTNEGA DELA ZGODBE

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

o2 4o Ko otrok odraste, ga omejuje življenje v domu.

o2 4o Otrok ima v domu najboljšega prijatelja.

o2 4o Otrok je prišel v dom, ker so imeli doma slabe razmere. Povod je bil fizično nasilje nad otrokom.

o2 4o Otrok se je navezal na dom.

o2 4o Otrok se v zavodu spremeni. Tudi na slabše. Otrok je začel kaditi.

o2 4o Otrok si želi dobiti normalno službo, 8 urno delo, za nedoločen čas, ...

o2 4o Otrokovo življenje se je začelo v domu, s prihodom v dom.

o2 4o Otroku je v domu všeč.

o2 4o Otroku je všeč, kako se v domu pogovarjajo. Če ni vzgojiteljev, se lahko tudi sami kaj dogovorijo na setanku.

o3 4o Otrok je ponosen na to, da ni zašel v drogo in v kriminal, ponosen pa na to, da hodi v šolo in še dela.

o3 4o Otrok je zadovoljen s seboj.

o3 4o Otrok preveč zaupa drugim ljudem. Otrok je naiven.

o3 4o Otrok si želi normalno življenje.

o3 4o Otroka boli odnos očima do njega.

o3 4o Otroku se je zgodila krivica, ker v stanovanju, ki ga je dobila mama zaradi otroka, sedaj živi mama z drugimi.

o4 4o Doma je bilo nepopisno nasilje.

o4 4o Mamo bi otrok dal na zadnje mesto.

o4 4o Otrok ima slabe odnose s svojo mamo. Je ne pozna, ne razume. Ji je tujec. Z njo nima odnosa, kot ga imajo v drugih družinah matere in otroci.

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1 4o Otrok se je veliko naučil od svoje socialne delavke. Bi zato tudi znal drugemu pomagati. Delal bi tako, kot je sd delala z njim. Otrok je poslušal socialnega delavca in se naučil svetovati.

s2 4o Otrok ne ve, kako ga socialna delavka vidi.

s3 4o Otrok pravi, da ima izjemen stik s svojo sd. Drugi so si sami krivi za svoj slab odnos.

s4 4o Ko bo otrok čez deset let srečal socialno delavko, jo bo objel.

s4 4o Otroku pomeni SD več kot mama. Njo bi dal na prvo mesto pred vsemi.

s4 4o Otrok ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka. Imata kontakt kot najboljši kolegici. Vse si povesta, si zaupata. Otrok vidi vsak teden svojo socialno delavko na CSD.

s6 4o Otroku se zdi, da vsi socialni delavci delajo enako.

s6 4o Socialna delavka ga je hotela dati ven iz družine. Otrok je šel sam do sd.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v2 4o Vzgojitelji so si med seboj in različni in podobni.

v4 4o Ko bo otrok čez deset let srečal vzgojitelja, ga bo objel.

v4 4o Otrok vzgojitelju zaupa, da mu bo najbolje stvari uredila. To ve iz dosedanjega dela vzgojitelja.

v5 4o Otrok je v stiku s svojima vzgojiteljema.

v5 4o Vzgojitelj pripravi otroka, da se uči tudi tisto, česar ne mara.

v5 4o Vzgojiteljica bi opisala otroka tako, da bi rekla, da ima preveč dolg jezik.

v5 4o Vzgojiteljico skrbi za otroka, ga ima rada,

v6 4o Vzgojitelja nič kaj takega ne počneta z otrokom. Ga pozitivno vzgajata. Se otrok strinja s tem, da mu tudi kaj ostro pove.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs3 4o Vzgojitelja in socialni delavec sodelujeta predvsem na timu. Otrok je tisti, ki ju povezuje, kjer ima stik z obema.

**5. ZGODBA: PO KODAH SORTIRANE, V DRUGEM KORAKU KODIRANE
IN UREJENE ABSTRAHIRANE IZJAVE IZ RELEVANTNEGA DELA ZGODBE**

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

- o1 5o Ob prihodu v dom se je otroku poslabšal uspeh v šoli. Tukaj so več zahtevali.
- o1 5o Otrok bi rad bil pri prehodu v srednjo šolo vsaj prvi letnik srednje šole v domu.
- o1 5o Otrok je prišel v dom iz rejniške družine, ker so ga tam topli.
- o1 5o Otrok materi zameri, da si ne vzame toliko časa, da ga obiše.
- o1 5o Otrok dobi pomoč za šolo v domu.
- o1 5o Otrok se z učitelji dobro razume.
- o1 5o Otrok želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.
- o1 5o V otrokovo šolo hodita oba matična vzgojitelja.

- o2 5o Otrok ima v domu vsakdanje zaposlitvene dejavnosti.
- o2 5o Otrok se točno spominja datuma, ko je prišel v dom.
- o2 5o Otroka najbolj moti v domu to, da ne more imeti ves čas mobitela pri sebi.
- o2 5o Otroku niso všeč domska pravila, toda navadil se jih je sčasoma.
- o2 5o Preden je prišel otrok v dom, je prišel na ogled.
- o2 5o Sedaj, ko je otrok v domu, oče redno plačuje preživnino.

- o3 5o Otroka nič ne obremenjuje.
- o3 5o Ko bo otrok zapustil dom, bo že star 18 let. Malo možnosti je, da se bo vrnil v svojo družino.
- o3 5o Mama je otroku pomembna oseba, čeprav nima z njo veliko stikov.
- o3 5o Otrok ima pozitivno samopodobo.
- o3 5o Otrok ima veliko problemov.
- o3 5o Otrok je bil v otroštvu prikrajšan na čustvenem področju. Obiskuje psihiatra.
- o3 5o Otrok je šel od doma, ko je začela mati živeti s partnerjem.
- o3 5o Otrok je zadovoljen s seboj.
- o3 5o Otrok ne more odpustiti staršem.
- o3 5o Otrok je v času bivanja v domu postal odrasel in samozavesten.
- o3 5o Otrok se zna postaviti sam zase.
- o3 5o Otrok se počuti kot maček, ki ga premetavajo sem in tja.
- o3 5o Otroka je bilo strah in ko je imel vsega preveč, se je sam poškodoval.
- o3 5o Otroku je bolje v domu, kot doma.
- o3 5o Otrok se dobro počuti v domu. Otroku so všeč odnosi z vzgojitelji in vse je bolje kot preteklo leto.

- o4 5o Če bi se otroku kaj zgodilo, bi se najprej obrnil na mamo ali na kakšno prijateljico, sošolko.
- o4 5o Otrok idealizira svojo mamo.
- o4 5o Otrokova starša sta se kregala. Samo mama je ves čas skrbela za otroka.
- o4 5o V družini je prisoten alkohol.

**s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5;
metoda: kako dela 6)**

- s1 5o Socialna delavka ga bo dala v stanovanjsko skupino, če bo to otrok želel.
- s1 5o Otroku se menjavajo socialne delavke zaradi področja dela (rejništvo, domska namestitve, ..) selitve otroka, ali ker pojde socialna delavka na porodniško. Otrok ne ve, kako se socialna delavka piše. Pozna jo le po imenu.

- s3 5o Otrok je nazadnje videl svojo socialno delavko ta mesec.

s3 5o Otrok je prvič videl socialno delavko pri petih ali pri šestih letih. Starši so imeli slab odnos do socialne delavke. Enako otrok.

s4 5o Otrok ne mara socialne delavke, ker ga je prisilila, da je imel stike z očetom, katerim je tudi mama nasprotovala.

s4 5o Otrok prepričan, da svoje socialne delavke ne potrebuje. Je ne mara.

s4 5o Socialne delavke so si med seboj podobne.

s5 5o Če bi otrok bil socialni delavec bi delal tako, da bi bilo za otroke čim boljše in bi upošteval njihove želje.

s5 5o Socialna delavka je vprašala otroka, če bi šel rad v dom.

s5 5o Socialna delavka vidi otroka kot pridno punčko. ... Socialna delavka pozna otroka in ve kakšen je.

s6 5o Socialna delavka ne pusti, da bi otrok hodil domov v domače okolje.

s6 5o Socialna delavka prosi otroka naj razmisli, če bi šel naslednje leto v stanovanjsko skupino.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1 5o Naloga vzgojitelja je, da čuva otroke, jih spodbuja s kakšnim delom, da jih ima rad, da naredi svoje, kar je pač treba.

v4 5o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, bi ga objel in mu rekel, da ga pogreša.

v4 5o Otrok se dobro razume z obema matičnima vzgojiteljema.

v4 5o Otrok se dogovarja in pogaja z vzgojitelji.

v4 5o Otrok zaupa vzgojitelju.

v4 5o Po odhodu iz doma, bo otrok vzdrževal stike z vzgojiteljem.

v4 5o Vzgojiteljeva pohvala otroku veliko pomeni.

v4 5o Z vzgojiteljem ima otrok probleme glede mobitela.

v45o Otrok se z vzgojitelji dobro razume.

v5 5o Vzgojitelj ima rad otroka.

v5 5o Vzgojitelja dobro skrbita za otroka. Ga poslušata, pomagata, pomagata za šolo.

v5 5o Vzgojitelja zaupata otroku glede mobitelov.

v6 5o Vzgojitelja stojita otroku ob strani.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs3 5o Glede na problematiko, ima lahko otrok tudi vsaka dva meseca tim.

vs3 5o Otrok ne ve kako sodelujeta vzgojitelja s socialno delavko.

Priloga 24

6. ZGODBA: PO KODAH SORTIRANE, V DRUGEM KORAKU KODIRANE IN UREJENE ABSTRAHIRANE IZJAVE IZ RELEVANTNEGA DELA ZGODBE

o Otrok v domu: (šola 1, skupina in dom 2, osebno 3, drugi 4)

o1 6o Otrok ima najraje v šoli tisti predmet, ki ga uči učitelj, ki je dober kot človek in če dobro razlaga. Pri dobrih učiteljih je na uri tišina.

o1 Otrok se zelo malo uči. Ne mara delat za šolo izven učnih ur.

o2 6o Otrok bi rad imel več izhodov v večernem času.

o2 6o Otrok bi se rad zaposlil v domu in delal z otroki.

o2 6o Otrok je navezan na dom in na prijatelje v domu.

o2 6o V domu so otrokove razmere dobre, gede na otrokovo otroštvo pa so super, čeprav ni družine.

o3 6o Otrok bi zapustil partnerja, če bi ta pil. Obrnil bi se na socialno službo po pomoč.

o3 6o Otrok je bil zaradi spolne zlorabe hospitaliziran na psihiatriji.

o3 6o Otrok se ne mara, ima slabo samopodobo. Nima dobrih lastnosti. O sebi misli le najslabše. Ni zadovoljen s seboj. Ne ve v čem je dober.

o3 6o Otrok se ne spominja otroštva.

o3 6o Otroka je bolelo, ko so ga zafirkavali, da smrdi, ker se ni umival.

o3 6o Otroka ni bolela toliko spolna zloraba kot to, da mu niso verjeli.

o3 6o Otroku se zdi pomembno imeti najprej denar in šele po tem otroke.

o3 6o Pri otroku doma se niso nikoli božali.

o3 6o Zaradi spolne zlorabe je otrok poškodovan. Pričakuje v življenju težave s partnerjem. Ne ve, če bo kdaj imel, svoje otroke.

o3 6o V otrokovi družini so bili malokdaj vsi skupaj.

o3 6o Zaradi družinske situacije, je tudi otrokova sestra v vzgojnem zavodu.

o4 6o Mamo je otrok nazadnje videl pred dvema leti in pol.

o4 6o Oče in mama sta se tepla.

o4 6o Očetu se je dokončno poslabšalo zdravje, ko je otrok šel od doma in je ta ostal sam.

o4 6o Otrok ne mara svoje mame, bi ji pa pomagal, če bi bila pomoči potrebna.

o4 6o Otrokov oče otroka ni nikoli udaril. Je pa bil grob do matere.

o4 6o Otrokova mama je v zaporu.

o4 6o V družini je bil prisoten alkohol in cigareti.

s Socialni delavec in otrok: (vsebina: naloga 1, kaj ve 2, o stiku 3; odnos: O-S 4, S-O 5; metoda: kako dela 6)

s1 6o Ko bi bil otrok socialna delavka, bi poskrbel za otroke, starše pa bi spravil k pameti.

s1 6o Naloga socialnega delavca je, da poskrbi za otroke, ki imajo težave s starši, da staršem dopove, kaj je prav in kaj ne. Socialni delavec pove staršem, je pa vprašanje, če bodo to starši sprejeli. Če poslušajo je veliko, toda vprašanje je, če se bodo tega držali.

s1 6o Otrokova socialna delavka je iz oddaljenega centra za socialno delo.

s2 6o Socialni delavci so različni.

s3 6o Ker otrok vidi socialno delavko le dvakrat do trikrat na leto je prepričan, da ta ne ve, kako se on počuti.

s4 6o Če bo otrok čez deset let srečal svojo socialno delavko, ne ve, kako se bo obnašal, ker je še ne pozna dovolj.

s4 6o Otrok bi rad kaj izvedel o svoji socialni delavki.

s4 6o Otrok bo dal svoji socialni delavki svojo zgodbo.

s4 6o Otrok je prepričan, da sta ga stari socialni delavki že pozabili.

s4 6o Otrok bo še potreboval svojo socialno delavko za zimska oblačila. Ko bo šel ven iz doma, bo potreboval socialno pomoč.

s4 6o Otrok po enem letu in pol ne pozna imena in priimka svoje nove socialne delavke.

s4 6o Pri devetih letih otrok ne ve kaj to pomeni, da ga bo socialna delavka odpeljala.

s6 6o Ko je socialna delavka videla razmere doma, je povedala očetu, da bo prišla po otroka.

s6 6o Ko se je za spolno zlorabo izvedelo, so se dogovorili, da ne bodo nič ukrepali.

s6 6o Otrok ni videl svoje socialne delavke pol leta, od enega, do drugega tima, od meseca junija, do meseca decembra 2004.

v Vzgojitelj in otrok: (vsebina: naloga v 1, kaj ve v 2, o stiku 3; odnos: O-V 4, V-O 5; metoda: kako dela v 6)

v1 6o Naloga vzgojitelja je, da se pogovarja, da pomaga, da se ukvarja z otroki.

v2 6o Otrok ne ve, kako bi ga opisal vzgojitelj.

v2 6o Vzgojitelj je vesel, če gredo otroci hodit z njim.

v2 6o Vzgojitelj opazi, če je kaj narobe z otrokom v šoli.

v2 6o Vzgojitelji so različni. Eni so prijazni, eni ne. Vedno pa je otrokov vzgojitelj zanj najboljši.

v4 6o Če bi čez deset let srečal vzgojitelja ga bo otrok z veseljem pozdravil.

v4 6o Otrok nima težav z vzgojitelji.

v4 6o Otrok od vzgojitelja pričakuje, da bo ta resen v odnosu do njega.

v4 6o Otrok vzgojiteljema zaupa.

v4 6o Otrok vzgojitelju popolnoma zaupa.

v4 6o Otrokovega uspeha na tekmovanju čestitk se razveleli otrok, ker to veliko pomeni vzgojitelju.

v4 6o Vzgojitelji so otroku všeč.

v6 6o Vzgojitelj pelje otroka v njegov domači kraj na izlet.

vs Vzgojitelj in socialni delavec: (vsebina 1, odnos 2, metoda 3)

vs3 6o Otrok ne ve kako sodelujeta njegova vzgojitelja s socialno delavko.

7. SEDMA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Priloga R25

PRVO ZDRUŽEVANJE IN SKUPNO SORTIRANJE VSEH ZGODB PO KODIRANIH IZJAVAH

O OTROK : (ŠOLA 1, SKUPINA IN DOM 2, OSEBNO 3, DRUGI 4)

- o1 1o Ob prihodu v dom se je otroku izboljšal učni uspeh.
- o1 2o Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli slabo.
- o1 2o Otrok pove, da ga najbolj obremenjuje število ur v šoli. Je lačen. Mu ne verjame ne razredničarka, ne vzgojitelj.
- o1 2o Otrok se je v domu navadil manjkati od pouka.
- o1 2o Otrok se ne uči, ker ima individualne učne ure z vzgojiteljem za učno pomoč.
- o1 2o Otrok izostaja od pouka zadnje ure, ker je lačen.
- o1 2o Otroku pomaga pri učenju vzgojitelj za individualno učno pomoč
- o1 3o Gleda na to, kako bo otrok končal šolo, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.
- o1 3o Ob prihodu v dom prvič pospremi otroka v šolo socialni delavec doma.
- o1 3o Otrok bi rad nadaljeval šolanje v srednjem programu.
- o1 3o Otrok ima največ problemov v šoli.
- o1 3o Otrok želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.
- o1 5o Ob prihodu v dom se je otroku poslabšal uspeh v šoli. Tukaj so več zahtevali.
- o1 5o Otrok bi rad bil pri prehodu v srednjo šolo vsaj prvi letnik srednje šole v domu.
- o1 5o Otrok dobi pomoč za šolo v domu.
- o1 5o Otrok je prišel v dom iz rejniške družine, ker so ga tam topli.
- o1 5o Otrok materi zameri, da si ne vzame toliko časa, da ga obiše.
- o1 5o Otrok se z učitelji dobro razume.
- o1 5o Otrok želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.
- o1 5o V otrokovo šolo hodita oba matična vzgojitelja.
- o1 6o Otrok ima najraje v šoli tisti predmet, ki ga uči učitelj, ki je dober kot človek in če dobro razlaga. Pri dobrih učiteljih je na uri tišina.
- o1 6o Otrok se zelo malo uči. Ne mara delat za šolo izven učnih ur.
- o2 1o Ko otrok pride v dom se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajajo.
- o2 1o Otroci se hitro, že po nekaj dneh, vživijo v novo okolje.
- o2 2o Ko je prišel otrok v dom, je v začetku stradal, ker je bilo prepogosto na jedilniku meso, ki ga on ne je.
- o2 2o Ko končam osnovno šolo, otrok želi, da bi šel za eno leto v stanovanjsko skupino, da se tam navadi na samostojno življenje.
- o2 2o Otrok predlaga več izhodov in da bi lahko bili pred domom do 21.00 ure. Predlagajo tudi, da bi imeli mobitele ves čas pri sebi, pa da bi boljšo hrano kuhali, z manj mesa.
- o2 2o Otrok se ne spominja točno datuma prihoda, ve pa, da je to bilo tri dni pred začetkom pouka, v kateri razred je šel in koliko je bil star.
- o2 2o Otrok želi, da je ves čas prisoten v domu na timih in ne samo na koncu, ko ga pokličejo.
- o2 2o Otrok, ki meni, da ni upravičeno v domu in je v domu proti svoji volji, mu v domu ni všeč.
- o2 2o Otroku ni lepo v domu.
- o2 2o Otroku se v domu vse obrne na slabše.
- o2 3o Otrok bi v domu spremenil pravila tako, da bi imeli ves čas mobitele pri sebi in da bi bili lahko dalj časa odzunaj.
- o2 3o Otrok je prepričan, da gre ven iz doma, če ne spoštuje domskih pravil.
- o2 3o Otrok na želi iz doma, čeprav so se doma spremenile razmere na bolje, ker, v slučaju, da bi se poslabšale po odhodu iz doma, ne bi več mogel nazaj.
- o2 3o Otrok, ki pride v dom, želi sam priti.
- o2 3o Otroku je ob prihodu v dom hudo. Takrat se pogovarja tudi z nočnimi vzgojitelji.
- o2 3o V dom so dali otroka, ker je sam tako hotel.
- o2 3o V domu se otrokom ne delajo krivice.
- o2 3o Zaradi tega, ker je otrok v domu, ga nobeden ne zafirkava.
- o2 4o Ko otrok odraste, ga omejuje življenje v domu.
- o2 4o Otrok ima v domu najboljšega prijatelja.
- o2 4o Otrok je prišel v dom, ker so imeli doma slabe razmere. Povod je bil fizično nasilje nad otrokom.

- o2 4o Otrok se je navezal na dom.
- o2 4o Otrok se v zavodu spremeni. Tudi na slabše. Otrok je začel kaditi.
- o2 4o Otrok si želi dobiti normalno službo, 8 urno delo, za nedoločen čas, ...
- o2 4o Otrokovo življenje se je začelo v domu, s prihodom v dom.
- o2 4o Otroku je v domu všeč.
- o2 4o Otroku je všeč, kako se v domu pogovarjajo. Če ni vzgojiteljev, se lahko tudi sami kaj dogovorijo na sestanku.
- o2 5o Otrok ima v domu vsakdanje zaposlitvene dejavnosti.
- o2 5o Otrok se točno spominja datuma, ko je prišel v dom.
- o2 5o Otroka najbolj moti v domu to, da ne more imeti ves čas mobitela pri sebi.
- o2 5o Otroku niso všeč domska pravila, toda navadil se jih je sčasoma.
- o2 5o Preden je prišel otrok v dom, je prišel na ogled.
- o2 5o Sedaj, ko je otrok v domu, oče redno plačuje preživnino.
- o2 6o Otrok bi rad imel več izhodov v večernem času.
- o2 6o Otrok bi se rad zaposlil v domu in delal z otroki.
- o2 6o Otrok je navezan na dom in na prijatelje v domu.
- o2 6o V domu so otrokove razmere dobre, glede na otrokovo otroštvo pa so super, čeprav ni družine.
- o3 1o Eni otroci v domu pravijo, da se v domu dogajajo krivice, drugi pa trdijo obratno.
- o3 1o Ko pride otrok v dom, se začne smejati, če se pred tem ni.
- o3 1o Ob prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Postanejo ponosni na sebe.
- o3 1o Otrok je v domu otrok in se rad igra, ne glede na starost.
- o3 2o Ko bo otrok hodil v srednjo šolo ne bi rad bil tukaj v domu. Šel bi rad v stanovanjsko skupino.
- o3 2o Otrok je bil pred prihodom v dom bolj zaseden z različnimi dejavnostmi, kot danes.
- o3 2o Otrok se rad pogovarja z vzgojitelji.
- o3 2o Otrok vedno želi, da bi bil zraven, ko se o njem pogovarjajo.
- o3 2o Otrok želi, da se sploh ne bi rodil, da ne bi prišlo do tega, da gre v dom.
- o3 2o V domu otroku ni omogočeno treniranje, zdravo življenje, pa zdrava hrana.
- o3 3o Otrok je s seboj zadovoljen.
- o3 3o Otrok ne ve, na kaj je na sebi ponosen. Je pa ponosen, da drugemu pomaga.
- o3 3o Otrok pravi, da bo imel v življenju največ problemov s kuhanjem.
- o3 3o Otrok se ocenjuje, da je bil ob prihodu v dom bolj otročji.
- o3 3o Otrok se spominja prihoda v skupino. Prvi dan mu je hudo.
- o3 3o Otroka boli v duši, če ga doma pretepajo
- o3 3o Otroka je tudi po prihodu v dom še nekaj časa strah nasilja svojih bližnjih.
- o3 3o S prihodom v dom, se otroku stvari obrnejo na bolje.
- o3 4o Otrok je ponosen na to, da ni zašel v drogo in v kriminal, ponosen pa na to, da hodi v šolo in še dela.
- o3 4o Otrok je zadovoljen s seboj.
- o3 4o Otrok preveč zaupa drugim ljudem. Otrok je naiven.
- o3 4o Otrok si želi normalno življenje.
- o3 4o Otroka boli odnos očima do njega.
- o3 4o Otroku se je zgodila krivica, ker v stanovanju, ki ga je dobila mama zaradi njega, sedaj živijo drugi.
- o3 5o Otroka nič ne obremenjuje.
- o3 5o Ko bo otrok zapustil dom, bo že star 18 let. Malo možnosti je, da se bo vrnil v svojo družino.
- o3 5o Mama je otroku pomembna oseba, čeprav nima z njo veliko stikov.
- o3 5o Otrok ima pozitivno samopodobo.
- o3 5o Otrok ima veliko problemov.
- o3 5o Otrok je bil v otroštvu prikrajšan na čustvenem področju. Obiskuje psihiatra.
- o3 5o Otrok je šel od doma, ko je začela mati živeti s partnerjem.
- o3 5o Otrok je v času bivanja v domu postal odrasel in samozavesten.
- o3 5o Otrok je zadovoljen s seboj.
- o3 5o Otrok ne more odpustiti staršem.
- o3 5o Otrok se dobro počuti v domu. Otroku so všeč odnosi z vzgojitelji in vse je bolje kot preteklo leto.
- o3 5o Otrok se počuti kot maček, ki ga premetavajo sem in tja.
- o3 5o Otrok se zna postaviti sam zase.
- o3 5o Otroka je bilo strah in ko je imel vsega preveč, se je sam poškodoval.
- o3 5o Otroku je bolje v domu, kot doma.
- o3 6o Otrok bi zapustil partnerja, če bi ta pil. Obrnil bi se na socialno službo po pomoč.
- o3 6o Otrok je bil zaradi spolne zlorabe hospitaliziran na psihiatriji.
- o3 6o Otrok se ne mara, ima slabo samopodobo. Nima dobrih lastnosti. O sebi misli le najslabše. Ni zadovoljen s seboj. Ne ve v čem je dober.
- o3 6o Otrok se ne spominja otroštva.

o3 6o Otroka je bolelo, ko so ga zafrkavali, da smrdi, ker se ni umival.
o3 6o Otroka ni bolela toliko spolna zloraba kot to, da mu niso verjeli.
o3 6o Otroku se zdi pomembno imeti najprej denar in šele po tem otroke.
o3 6o Pri otroku doma se niso nikoli božali.
o3 6o V otrokovi družini so bili malokdaj vsi skupaj.
o3 6o Zaradi družinske situacije, je tudi otrokova sestra v vzgojnem zavodu.
o3 6o Zaradi spolne zlorabe je otrok poškodovan. Pričakuje v življenju težave s partnerjem. Ne ve, če bo kdaj imel, svoje otroke.

o4 1o Čim dlje je otrok v domu, tem težje se vrne domov. Doma živijo brez njega. Izgubi svojo posteljo, svojo sobo, stike in se počuti tujca ...
o4 2o Otroci pričakujejo od odraslih, da jih bodo poslušali in da se bodo z njimi odkrito in odraslo pogovarjali.
o4 2o Otrok bi se v stiski obrnil na enega starša.
o4 2o Otrokov problem je v domu, če ima vzgojitelja, ki ga ne razume.
o4 2o Otroku so najbližji prijatelji in roditelji.
o4 2o V tretji krog ljudi okoli sebe, bi otrok dal socialno delavko, ki jo sploh ne pozna toliko in vzgojitelja.
o4 3o Doma je bil alkohol.
o4 3o Ob prihodu v dom tisti, ki so razlog, da je otrok v domu, ne želijo namestitve.
o4 3o Otroci si med seboj v skupini pomagajo.
o4 3o Otrok ne mara sogojencev, ki izdajajo stvari.
o4 3o Otroku je najbližja rejnica.
o4 3o Prijatelj je tisti, ki mu lahko zaupaš, da ne bo naprej govoril.
o4 3o Rejniki popestrijo življenje in pomenijo dodatno oporo za razvoj otroka. Če je urejena rejniška družina za ob vikendih, otroci ne ostajajo več toliko čez vikend v domu.
o4 3o S prihodom v dom se otrokove domače razmere ne uredijo.
o4 4o Doma je bilo nepopisno nasilje.
o4 4o Mamo bi otrok dal na zadnje mesto.
o4 4o Otrok ima slabe odnose s svojo mamo. Je ne pozna, ne razume. Ji je tujec. Z njo nima odnosa, kot ga imajo v drugih družinah matere in otroci.
o4 5o Če bi se otroku kaj zgodilo, bi se najprej obrnil na mamo ali na kakšno prijateljico, sošolko.
o4 5o Otrok idealizira svojo mamo.
o4 5o Otrokova starša sta se kregala. Samo mama je ves čas skrbela za otroka.
o4 5o V družini je prisoten alkohol.
o4 6o Mamo je otrok nazadnje videl pred dvema letoma in pol.
o4 6o Oče in mama sta se tepla.
o4 6o Očetu se je dokončno poslabšalo zdravje, ko je otrok šel od doma in je ta ostal sam.
o4 6o Otrok ne mara svoje mame, bi ji pa pomagal, če bi bila pomoči potrebna.
o4 6o Otrokov oče otroka ni nikoli udaril. Je pa bil grob do matere.
o4 6o Otrokova mama je v zaporu.
o4 6o V družini je bil prisoten alkohol in cigareti.

S SOCIALNI DELAVEC IN OTROK: (VSEBINA: NALOGA 1, KAJ VE 2, O STIKU 3; ODNOS: O-S 4, ODNOS: S-O 5; METODA: KAKO DELA 6)

s1 1o Naloga socialnega delavca je, da pomaga otrokom, da da otroka tam, kjer se bo bolje počutil.
s1 2o Naloga socialnega delavca je, da pomaga pri problemih otrok. Da da v dom tiste otroke, ki to potrebujejo.
s1 2o Otrok je prišel v dom, ker ga je socialna sem dala. Doma ni imel problemov. Le problem s šolo in enim sorejnikom.
s1 3o Me bivanjem v domu otrok zamenja nekaj socialnih delavcev zaradi menjave socialnih delavcev in ker otrok menja centre.
s1 3o Ne vem, če bo socialna služba imela v bodočnosti še vpliv na otrokovo življenje.
s1 4o Otrok se je veliko naučil od svoje socialne delavke. Bi zato tudi znal drugemu pomagati. Delal bi tako, kot je socialna delavka delala z njim. Otrok je poslušal socialnega delavca in se naučil svetovati.
s1 5o Otroku se menjavajo socialne delavke zaradi področja dela (rejništvo, domska namestitve, ..) selitve otroka, ali ker pojde socialna delavka na porodniško. Otrok ne ve, kako se socialna delavka piše. Pozna jo le po imenu.
s1 5o Socialna delavka ga bo dala v stanovanjsko skupino, če bo to otrok želel.
s1 6o Ko bi bil otrok socialna delavka, bi poskrbel za otroke, starše pa bi spravil k pameti.

s1 6o Naloga socialnega delavca je, da poskrbi za otroke, ki imajo težave s starši, da staršem dopove, kaj je prav in kaj ne. Socialni delavec pove staršem, je pa vprašanje, če bodo to starši sprejeli. Če poslušajo je veliko, toda vprašanje je, če se bodo tega držali.

s1 6o Otrokova socialna delavka je iz oddaljenega centra za socialno delo.

s2 1o Socialna delavka pozna otrokove dobre in slabe strani.

s2 2o Otrok ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka. Si pa zapomni, če kaj pove, če kaj ta opazi na njem.

s2 2o Otrok se že dolgo ni pogovarjal s svojo socialno delavko in ne ve, kako ga vidi. Socialni delavec se vpleta v nepomembne stvari in na neprimeren način (ličenje) v otroka.

s2 3o Socialne delavke so različne. Ene so v redu. Otrokova socialna delavka je v redu.

s2 4o Otrok ne ve, kako ga socialna delavka vidi.

s2 6o Socialni delavci so različni.

s3 1o Otrok se s socialno delavko sreča že veliko pred prihodom v dom. Svoje težave zaupa najprej svoji zaupni osebi, ki je ponavadi vrstnik. Ko ga ta opogumi za izpoved pred šolsko svetovalno službo, ti obvestijo center za socialno delo in pride v stik s svojo socialno delavko.

s3 1o Socialno delavko ne vidi otrok pogosto. Vidi jo na timih, ki so enkrat do dvakrat na leto oz. v izrednih primerih večkrat na leto.

s3 2o Če je otrok v rejništvu od zgodnje mladosti, se ne spominja, kdaj je videl prvič socialno delavko.

s3 2o Otrok že dolgo ni videl svoje socialne delavke.

s3 3o Otrok sreča svojega socialnega delavca na svojem timu ali ko ga obišče socialni delavec, ko je na timu za drugega otroka v MDMB

s3 3o Otrok še ni prosil socialno delavko, da bi uredil stike s sestro, bi pa bil vesel, če bi jih.

s3 3o Pred prihodom v dom je otrok imel stike s socialno delavko na šoli.

s3 4o Otrok pravi, da ima izjemen stik s svojo socialno delavko. Drugi so si sami krivi za svoj slab odnos.

s3 5o Otrok je nazadnje videl svojo socialno delavko ta mesec.

s3 5o Otrok je prvič videl socialno delavko pri petih ali pri šestih letih. Starši so imeli slab odnos do socialne delavke. Enako otrok.

s3 6o Ker otrok vidi socialno delavko le dvakrat do trikrat na leto je prepričan, da ta ne ve, kako se on počuti.

s4 1o Čez deset let, ko bo srečal otrok socialno delavko, bo vesel in bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravila.

s4 1o Od socialnega delavca otrok nič ne pričakuje.

s4 1o Otrok je prepričan, da ga socialni delavec razume.

s4 1o Otrok ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.

s4 2o Otrok od svoje socialne delavke nič ne pričakuje.

s4 2o Otrok pravi, da bi moral socialni delavec daj le tiste otroke v dom, ki imajo doma probleme.

s4 2o Svoji socialni delavki otrok ne zaupa.

s4 3o Čez deset let, bi otrok povedal socialni delavki, da ga je, če bi mu bilo takrat dobro, na dobro pot pripeljala.

s4 3o Otrok pove vse socialni delavki, kar ta želi vedeti. Ne vem pa, če ji zaupa. Tudi svojo zgodbo bo dala svoji socialni delavki.

s4 3o Otrok svoje socialne delavke ne potrebuje. Od nje nič ne pričakuje.

s4 4o Ko bo otrok čez deset let srečal socialno delavko, jo bo objel.

s4 4o Otroku pomeni socialna delavka več kot mama. Njo bi dal na prvo mesto pred vsemi.

s4 4o Otrok ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka. Imata kontakt kot najboljši kolegici. Vse si povesta, si zaupata. Otrok vidi vsak teden svojo socialno delavko na CSD.

s4 5o Otrok ne mara socialne delavke, ker ga je prisilila, da je imel stike z očetom, katerim je tudi mama nasprotovala.

s4 5o Otrok prepričan, da svoje socialne delavke ne potrebuje. Je ne mara.

s4 5o Socialne delavke so si med seboj podobne.

s4 6o Če bo otrok čez deset let srečal svojo socialno delavko, ne ve, kako se bo obnašal, ker je še ne pozna dovolj.

s4 6o Otrok bi rad kaj izvedel o svoji socialni delavki.

s4 6o Otrok bo dal svoji socialni delavki svojo zgodbo.

s4 6o Otrok bo še potreboval svojo socialno delavko za zimsko oblačila. Ko bo šel ven iz doma, bo potreboval socialno pomoč.

s4 6o Otrok je prepričan, da sta ga stari socialni delavki že pozabili.

s4 6o Otrok po enem letu in pol ne pozna imena in priimka svoje nove socialne delavke.

s4 6o Pri devetih letih otrok ne ve kaj to pomeni, da ga bo socialna delavka odpeljala.

s5 3o Socialna delavka bi rekla, da je otrok v redu in, da vse naredi, kar se dogovorita.

s5 5o Če bi otrok bil socialni delavec bi delal tako, da bi bilo za otroke čim boljše in bi upošteval njihove želje.
s5 5o Socialna delavka je vprašala otroka, če bi šel rad v dom.
s5 5o Socialna delavka vidi otroka kot pridno punčko. ... Socialna delavka pozna otroka in ve kakšen je.
s5-2o Če bi čez deset let srečal otrok svojo socialno delavko, bi jo pozdravil in z njo izmenjal nekaj besed.
Nič posebnega.
s5-2o Socialna služba da otroke v dom ne glede na to, da se otrok s tem ne strinja.

s6 1o Socialna delavka je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.
s6 1o Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. Ene socialne delavke sploh nočejo pomagati.
s6 3o Socialna delavka sedi za mizo in ureja stvari, ki jih pač mora in pomaga ljudem.
s6 3o Socialna delavka uredi otroku vikend rejništvo. Pri tem upošteva otrokove želje.
s6 4o Otroku se zdi, da vsi socialni delavci delajo enako.
s6 4o Socialna delavka ga je hotela dati ven iz družine. Otrok je šel sam do socialne delavke.
s6 5o Socialna delavka ne pusti, da bi otrok hodil domov v domače okolje.
s6 5o Socialna delavka prosi otroka naj razmisli, če bi šel naslednje leto v stanovanjsko skupino.
s6 6o Ko je socialna delavka videla razmere doma, je povedala očetu, da bo prišla po otroka.
s6 6o Ko se je za spolno zlorabo izvedelo, so se dogovorili, da ne bodo nič ukrepali.
s6 6o Otrok ni videl svoje socialne delavke pol leta, od enega, do drugega tima, od meseca junija, do meseca decembra 2004.

V VZGOJITELJ IN OTROK: (VSEBINA: NALOGA V 1, KAJ VE V 2, O STIKU 3; ODNOS: O-V 4, V-O 5; METODA: KAKO DELA V 6)

v1 1o Naloga vzgojitelja je, da se otrok dobro počuti, da se kaj nauči, da se ima dobro, da nekaj skupaj preživijo.
v1 1o Otrok meni, da je naloga vzgojitelja pomagati otroku, da se ima otrok čim boljše in da se počuti, kot da bi bil doma.
v1 1o Vzgojitelj realizira in tudi omogoči stike otroka s starši.
v1 1o Vzgojitelj želi, da se otrok dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.
v1 1o Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so: Prijazni, te spoštujejo kot otroka, pomagajo, svetujejo, ...
v1 2o Naloga vzgojitelja je, da ko otrok pride iz šole, reče dober dan, da ne vpije, da lepo, na lep način vzgaja.
v1 3o Vzgojitelj pomaga, svetuje, sprašuje, se igra z otroki, pomaga pri matematiki in vse drugo.
v1 5o Naloga vzgojitelja je, da čuva otroke, jih spodbuja s kakšnim delom, da jih ima rad, da naredi svoje, kar je pač treba.
v1 6o Naloga vzgojitelja je, da se pogovarja, da pomaga, da se ukvarja z otroki.

v2 2o Otrok je kritičen do vzgojiteljevega kajenja.
v2 2o Vzgojitelj vidi otroka razvajenega, lenega, da ne zna pometati.
v2 2o Vzgojitelja v vzgojiteljskem paru otroka vidita podobno.
v2 2o Vzgojitelji so različni. Redki so tisti, ki poslušajo in slišijo otroke.
v2 3o Takrat je bil ta nočni v redu z menoj. ... Se je pa potem zelo spremenil.
v2 3o Vzgojitelji se med seboj razlikujejo. Vzgojitelji niso zateženi. Če otrok kaj ušpiči, vzgojitelj tudi zavpije, vendar nikoli brez razloga.
v2 4o Vzgojitelji so si med seboj in različni in podobni.
v2 6o Otrok ne ve, kako bi ga opisal vzgojitelj.
v2 6o Vzgojitelj je vesel, če grede otroci hodit z njim.
v2 6o Vzgojitelj opazi, če je kaj narobe z otrokom v šoli.
v2 6o Vzgojitelji so različni. Eni so prijazni, eni ne. Vedno pa je otrokov vzgojitelj zanj najboljši.

v3 2o Otrok nima razlage, zakaj nima dobrega stika z vzgojitelji. ...

v4 1o Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo tega vesel in bo rekel hvala, da ga je tako daleč spravil.
v4 1o Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet.
v4 1o Vzgojiteljema v bistvu otrok zaupa le srednje.
v4 2o Otrok pozna nekaj drugih vzgojiteljev, vendar bolj iz pripovedovanja drugih otrok.
v4 2o Otroku je vseeno, kaj si vzgojitelj misli o njem.
v4 3o Otrok bi po 10 letih z veseljem srečal in pozdravil vzgojitelja.
v4 3o Otrok od vzgojitelja nič ne pričakuje.
v4 3o Otrok se obnaša do vsakega vzgojitelja drugače.
v4 4o Ko bo otrok čez deset let srečal vzgojitelja, ga bo objel.
v4 4o Otrok vzgojitelju zaupa, da mu bo najboljše stvari uredila. To ve iz dosedanjega dela vzgojitelja.

v4 5o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, bi ga objel in mu rekel, da ga pogreša.
v4 5o Otrok se dobro razume z obema matičnima vzgojiteljema.
v4 5o Otrok se dogovarja in pogaja z vzgojitelji.
v4 5o Otrok se z vzgojitelji dobro razume.
v4 5o Otrok zaupa vzgojitelju.
v4 5o Po odhodu iz doma, bo otrok vzdrževal stike z vzgojiteljem.
v4 5o Vzgojiteljeva pohvala otroku veliko pomeni.
v4 5o Z vzgojiteljem ima otrok probleme glede mobitela.
v4 6o Če bi čez deset let srečal vzgojitelja ga bo otrok z veseljem pozdravil.
v4 6o Otrok nima težav z vzgojitelji.
v4 6o Otrok od vzgojitelja pričakuje, da bo ta resen v odnosu do njega.
v4 6o Otrok vzgojiteljema zaupa.
v4 6o Otrok vzgojitelju popolnoma zaupa.
v4 6o Otrokovega uspeha na tekmovanju čestitk se razveseli otrok, ker to veliko pomeni vzgojitelju.
v4 6o Vzgojitelji so otroku všeč.

v5 1o Tudi vzgojitelj otroku ne zaupa 100%. Se pa lepo pogovorijo o vseh stvareh.
v5 1o Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli..
v5 2o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, ga ne bom prepoznal, ker bo ta tako spremenjen. Če ga bo spoznal, se ne bosta objela, temveč le pozdravila in mogoče izmenjala nekaj besed.
v5 2o Če se otrok odloči, da ne bo hodil s skupino ven, mu vzgojitelj nič ne more.
v5 2o Če vzgojitelj vidi, da otrok ne zna pometati, ga ne uči pometati.
v5 2o Otrok ne ve, kaj bi rekel vzgojitelj v zvezi z njegovim delom in obnašanjem v skupini.
v5 2o Otroku se zdi čudno, da vzgojitelj nerga nad njegovim zamujanjem iz šole.
v5 2o Otroku se zdi krivično, če vzgojitelj reče, da zamuja učne ure, ko je pa je imel sedem ur v šoli.
v5 2o Vzgojitelj dela otrokom krivico, če ima slab dan. Ko ima slab dan, dela krivico vsem otrokom v skupini.
v5 2o Vzgojitelj ne vidi, če otrok kaj dobrega naredi. Vzgojitelj ima neprimeren odnos do otroka in vpije na otroke.
v5 3o Otrok ne ve pa ali bi bil vzgojitelj čez 10 let vesel srečanja z njim.
v5 3o Otroku sta v domu najbolj všeč od vseh stvari, njegova vzgojitelja.
v5 3o Vzgojitelj pohvali otroka, če ta kaj dobrega naredi.
v5 3o Vzgojitelj pove otroku če se o njem pogovarjajo in kaj se o njem pogovarjajo na pedagoškem sestanku.
v5 3o Vzgojitelj reče za otroka, da je kakor kdaj.
v5 4o Otrok je v stiku s svojima vzgojiteljema.
v5 4o Vzgojitelj pripravi otroka, da se uči tudi tisto, česar ne mara.
v5 4o Vzgojiteljica bi opisala otroka tako, da bi rekla, da ima preveč dolg jezik.
v5 4o Vzgojiteljico skrbi za otroka, ga ima rada,
v5 5o Vzgojitelj ima rad otroka.
v5 5o Vzgojitelja dobro skrbita za otroka. Ga poslušata, pomagata, pomagata za šolo.
v5 5o Vzgojitelja zaupata otroku glede mobitelov.

v6 1o Vzgojitelj je tisti, ki z otrokom živi in tudi vidi, če otrok npr. pije preveč vode in pomisli na sladkorno ter ga pošlje na preiskave.
v6 2o Kaj in kako vzgojitelj pove otroku, je odvisno predvsem od njegove dobre volje.
v6 2o Ko se vzgojitelj dere, se dere na vse otroke.
v6 2o otroku ni všeč, da se vzgojitelj pogovarja s starši na samem brez njegove prisotnosti. Ne glede na to, da ga pozneje pokličejo zraven.
v6 2o Vsak vzgojitelj po svoje vzgaja, toda nobeden dobro ne vzgaja.
v6 2o Vzgojitelj si neopravičeno lasti pravico ne dovoliti otrokom, da pred osmo uro zvečer gledajo televizijo.
v6 2o Vzgojitelj ožigosa otroka z označbo: len, razvajen, da nič ne zna.
v6 3o Enkrat eden, drugič drugi vzgojitelj, ima stike s šolo otroka.
v6 3o Vzgojitelj pomaga otroku.
v6 3o Vzgojitelji v času vikend dežurstev generalno pospravljajo z otroki. prostore.
v6 4o Vzgojitelja nič kaj takega ne počneta z otrokom. Ga pozitivno vzgajata. Se otrok strinja s tem, da mu tudi kaj ostro pove.
v6 5o Vzgojitelja stojita otroku ob strani.
v6 6o Vzgojitelj pelje otroka v njegov domači kraj na izlet.

VS - VZGOJITELJ IN SOCIALNI DELAVEC: (VSEBINA 1, ODNOS 2, METODA 3)

- vs2 1o Pred socialno delavko, pred vzgojiteljem in pred starši, postavi otrok prijatelja.
- vs2 2o Otrok ne ve, kakšne stike ima vzgojitelj z njegovo socialno delavko in kako sodelujeta med seboj.
- vs2 3o Otrok ne ve če vzgojitelja sodelujeta z otrokovo socialno delavko.
- vs3 4o Vzgojitelja in socialni delavec sodelujeta predvsem na timu.
- vs3 4o Otrok je tisti, ki povezuje socialnega delavca in vzgojitelja, kjer ima stik z obema.
- vs3 5o Glede na problematiko, ima lahko otrok tudi vsaka dva meseca tim.
- vs3 5o Otrok ne ve kako sodelujeta vzgojitelja s socialno delavko.
- vs3 6o Otrok ne ve kako sodelujeta njegova vzgojitelja s socialno delavko.

DODANA NOVA KODA "05.." IN ČASOVNA OPREDELITEV NA SREDI KODE TER OBRATNO SORTIRANO (OD DESNE PROTI LEVI)

- o1 1 1o Ob prihodu v dom se je otroku izboljšal učni uspeh.
- o2 1 1o Ko je prišel v dom so se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajale.
- o2 1 1o Se je hitro, že po nekaj dneh, vživel v novo okolje.
- o3 1 1o Ob prihodu v dom se mu je spremenila samopodoba. Postal je ponosen na sebe.
- o3 1 1o Šele, ko je prišel v dom se je začel smejati.
- s3 1 1o Se je s socialno delavko srečal že pred prihodom v dom.
- v6 1 1o Vzgojitelj je poslal otroka na zdravniški pregled za sladkorno.

- s1 2 1o Naloga socialnega delavca je, da pomaga otrokom, da da otroka tam, kjer se bo bolje počutil.
- v1 2 1o Naloga vzgojitelja je pomagati otroku, da se ima čim bolje in da se počuti, kot da bi bil doma.
- v1 2 1o Vzgojitelj mu omogoči stike s starši.
- v1 2 1o Vzgojitelj želi, da se dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.
- v1 2 1o Naloga vzgojitelja je, da se dobro počuti, da se kaj nauči, da se ima dobro, da nekaj doživi.
- s2 2 1o Socialna delavka pozna njegove dobre in slabe strani.
- vs2 2 1o Pred socialno delavko, in pred vzgojiteljem postavi otrok prijatelja.
- o3 2 1o Se rad igra, ne glede na starost.
- o3 2 1o V domu se ne dogajajo krivice.
- s3 2 1o Socialno delavko vidi na timih v domu.
- s4 2 1o Je prepričan, da ga socialni delavec razume.
- s4 2 1o Ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.
- s4 2 1o Od socialnega delavca nič ne pričakuje.
- v4 2 1o Vzgojiteljema otrok zaupa le srednje.
- o5 2 1o Dlje je v domu, težje se vrne v družino. Izgubi posteljo, sobo, stike in se počuti tujec.
- v5 2 1o Vzgojitelj otroku ne zaupa 100%, se pa lepo pogovorita o vseh stvareh.
- v5 2 1o Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli.
- s6 2 1o Socialna delavka je mnenja, da lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.
- s6 2 1o Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo. Ene socialne delavke nočejo pomagati.

- v1 3 1o Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so: Prijazni, spoštujejo, pomagajo, svetujejo, ...
- s4 3 1o Če bo čez deset let srečal socialno delavko, bo tega vesel in ji bo rekel hvala.
- v4 3 1o Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo vesel in bo rekel hvala.
- v4 3 1o Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, kakšen nasvet.

- o1 1 2o Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli slabo.
- o1 1 2o V domu se je navadil manjkati od pouka.
- o2 1 2o Ko je prišel v dom, je v začetku stradal, ker je bila drugačna hrana.
- o2 1 2o V domu se mu je vse obrnilo na slabše.
- o3 1 2o Pred prihodom v dom je bil bolj zaseden z različnimi dejavnostmi, kot danes.
- s5 1 2o Socialna služba ga je dala v dom ne glede na to, da se s tem ni strinjal.

- o1 2 2o Obremenjuje ga število ur v šoli. Je lačen.
- o1 2 2o Pri učenju mu pomaga vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.
- o1 2 2o Izostaja od pouka zadnje ure, ker je lačen.
- s1 2 2o Naloga socialnega delavca je, da pomaga. V dom da tiste otroke, ki to hočejo.
- v1 2 2o Naloga vzgojitelja je, da ko pride iz šole, reče dober dan, da lepo, na lep način vzgaja.
- o2 2 2o Je v domu proti svoji volji in mu zato v domu ni všeč.
- o2 2 2o Ni mu lepo v domu.
- o2 2 2o Se ne spominja datuma prihoda, ve pa točno, kdaj je to bilo.
- o2 2 2o Želi biti ves čas prisoten na timih in ne samo na koncu, ko ga pokličejo.
- s2 2 2o Ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka.
- s2 2 2o Se že dolgo ni pogovarjal s svojo socialno delavko in ne ve, kako ga vidi.
- v2 2 2o Je kritičen do vzgojiteljevega kajenja.
- v2 2 2o Vzgojitelj ga vidi razvajenega, lenega, da ne zna pometati.
- v2 2 2o Vzgojitelja v vzgojiteljskem paru ga vidita podobno.
- v2 2 2o Vzgojitelji so različni. Redki so tisti, ki poslušajo in slišijo.
- vs2 2 2o Otroku ne ve, kakšne stike ima vzgojitelj s socialno delavko in kako sodelujeta med seboj.

- o2 2 2o Želi več izhodov do 21.00 ure, mobitel ves čas pri sebi in hrano z manj mesa.
- o3 2 2o Se rad pogovarja z vzgojitelji.
- o3 2 2o V domu je proti svoji volji in je nezadovoljen.
- o3 2 2o V domu ni omogočeno treniranje, zdravo življenje, pa zdrava hrana.
- o3 2 2o Želi, da bi bil vedno zraven, ko se o njem pogovarjajo.
- o3 2 2o Želi, da se sploh ne bi rodil, da ne bi prišlo do tega, da gre v dom.
- s3 2 2o Je v rejništvu od zgodnje mladosti in se ne spominja, kdaj je prvič videl socialno delavko.
- s3 2 2o Že dolgo ni videl svoje socialne delavke.
- v3 2 2o Otrok nima razlage, zakaj nima dobrega stika z vzgojitelji.
- o4 2 2o Ima problem, ker ima vzgojitelja, ki ga ne razume.
- o4 2 2o Otroci se hecajo, izzivajo, nagajajo, pričakujejo pa od odraslih resen, zrel, potrpežljiv odnos.
- o4 2 2o So mu najbližji prijatelji in mama.
- o4 2 2o V tretji krog ljudi okoli sebe, bi šele dal socialno delavko in vzgojitelja.
- s4 2 2o Od svoje socialne delavke nič ne pričakuje.
- s4 2 2o Socialni delavec bi moral dajati le tiste otroke v dom, ki imajo doma probleme.
- s4 2 2o Svoji socialni delavki ne zaupa.
- v4 2 2o Otrok pozna nekaj drugih vzgojiteljev, vendar bolj iz pripovedovanja otrok.
- v4 2 2o Otroku je vseeno, kaj si vzgojitelj misli o njem.
- v5 2 2o Če se otrok odloči, da ne bo hodil s skupino ven, mu vzgojitelj nič ne more.
- v5 2 2o Če vzgojitelj vidi, da otrok ne zna pometati, ga ne uči pometati.
- v5 2 2o Otrok ne ve, kaj bi rekel vzgojitelj v zvezi z njegovim delom in obnašanjem v skupini.
- v5 2 2o Otroku se zdi čudno, da vzgojitelj nerga nad njegovim zamujanjem iz šole.
- v5 2 2o Vzgojitelj dela otrokom krivico, če ima slab dan.
- v5 2 2o Vzgojitelj ima neprimeren odnos do otroka in vpije na otroke.
- v5 2 2o Vzgojitelj ne vidi, če otrok kaj dobrega naredi.
- v6 2 2o Kaj in kako vzgojitelj pove otroku, je odvisno od njegove dobre volje.
- v6 2 2o Ko vzgojitelj vpije, vpije na vse otroke.
- v6 2 2o Otroku ni všeč, da se vzgojitelj pogovarja s starši na samem brez njegove prisotnosti.
- v6 2 2o Vsak vzgojitelj po svoje vzgaja, toda nobeden ne vzgaja dobro.
- v6 2 2o Vzgojitelj dela krivico otrokom, da pred osmo uro zvečer ne smejo gledati televizije.
- v6 2 2o Vzgojitelj ožigosa otroka z označbo: len, razvajen, da nič ne zna.
- o2 3 2o Ko konča OŠ, želi iti v stanovanjsko skupino, da se navadi na samostojno življenje.
- o3 3 2o Ko bo hodil v srednjo šolo ne bi rad bil tukaj v domu. Šel bi rad v stanovanjsko skupino.
- s4 3 2o Če bo čez deset let srečal socialno delavko, jo bo pozdravil in z njo izmenjal nekaj besed.
- v4 3 2o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, ga ne bo prepoznal, ker bo spremenjen.
- o5 3 2o V stiski bi se obrnil na mamo.
- o1 1 3o Ob prihodu v dom je prvič pospremil otroka v šolo socialni delavec doma.
- s1 1 3o Me bivanjem v domu je zamenjal nekaj socialnih delavcev.
- o2 1 3o Je želel priti v dom.
- o2 1 3o Ob prihodu v dom mu je bilo hudo. Takrat se je pogovarjal z nočnimi vzgojitelji.
- o3 1 3o Ob prihodu v dom je bil bolj otročji.
- o3 1 3o Po prihodu v dom ga je bilo še nekaj časa strah nasilja bližnjih.
- o3 1 3o Prvi dan ob prihodu v dom mu je bilo hudo.
- o3 1 3o S prihodom v dom, so se mu stvari obrnile na bolje.
- s3 1 3o Pred prihodom v dom je imel stike s socialno delavko na šoli.
- o4 1 3o Ob prihodu v dom so tisti, zaradi katerih je v domu, nasprotovali njegovi namestitvi.
- o5 1 3o Doma v družini je bil prisoten alkohol.
- o5 1 3o S prihodom v dom se domače družinske razmere niso uredile.
- s6 1 3o Socialna delavka je uredila za vikend rejništvo. Pri tem je upoštevala njegove želje.
- o1 2 3o Ima največ problemov v šoli.
- v1 2 3o Vzgojitelj pomaga, svetuje, sprašuje, se igra z otroki, pomaga pri matematiki in vse drugo.
- o2 2 3o V domu se mu ne dela krivica
- o2 2 3o Zaradi tega, ker je v domu, ga nobeden ne zafrkava.
- o2 2 3o Želi imeti ves čas mobitel pri sebi in da bi bil lahko dalj časa zvečer odzunaj.
- s2 2 3o Socialne delavke so različne. Ene so v redu. Njegova socialna delavka je v redu.
- v2 2 3o Eni vzgojitelji se sčasoma spremenijo.
- v2 2 3o Vzgojitelji se med seboj razlikujejo. Vzgojitelj ni zatežen in ne zavpije brez razloga.
- vs2 2 3o Otrok ne ve če vzgojitelja sodelujeta s socialno delavko.
- o3 2 3o Je s seboj zadovoljen.

- o3 2 3o Ne ve, na kaj je na sebi ponosen. Je ponosen, da lahko drugemu pomaga.
- o3 2 3o Se spominja prihoda v skupino.
- s3 2 3o Ne prosi socialne delavke, da bi uredila stike s sestro, bi pa bil vesel, če bi jih.
- s3 2 3o Sreča socialnega delavca na timu ali ko je socialni delavec na timu za drugega otroka.
- o4 2 3o Mu je najbližja rejnica.
- o4 2 3o Ne mara sogojencev, ki izdajajo stvari.
- o4 2 3o Rejniki mu pomenijo dodatno oporo in mu omogočajo nenavezanost na dom.
- o4 2 3o Si med seboj v skupini pomagajo.
- s4 2 3o Pove vse, kar socialna delavka želi izvedeti. Ne ve pa, če ji lahko zaupa.
- s4 2 3o Svoje socialne delavke ne potrebuje. Od nje nič ne pričakuje.
- v4 2 3o Otrok se obnaša do vsakega vzgojitelja drugače.
- o5 2 3o Zaradi negotovih domačih razmer ne želi iz doma domov, ker ni poti nazaj.
- o5 2 3o Ga boli v duši, če ga doma pretepajo
- s5 2 3o Socialna delavka bi rekla o otroku, da je v redu in, da vse naredi, kar se dogovorita.
- v5 2 3o Otroku sta v domu najbolj všeč njegova vzgojitelja.
- v5 2 3o Vzgojitelj pohvali otroka, če ta kaj dobrega naredi.
- v5 2 3o Vzgojitelj pove otroku kaj se o njem pogovarjajo na pedagoškem sestanku.
- v5 2 3o Vzgojitelj reče za otroka, da je kakor kdaj.
- s6 2 3o Socialna delavka sedi za mizo in ureja stvari, ki jih pač mora in pomaga ljudem.
- v6 2 3o Enkrat eden, drugič drugi vzgojitelj, ima stike s šolo otroka.
- v6 2 3o Vzgojitelj pomaga otroku.
- v6 2 3o Vzgojitelj pospravlja z otroki bivalne prostore.
-
- o1 3 3o Bi rad nadaljeval šolanje v srednjem programu.
- o1 3 3o Gleda na to, kako bo končal šolo, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.
- o1 3 3o Želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.
- s1 3 3o Ne ve, če bo socialna služba imela v bodočnosti še vpliv na njegovo življenje.
- o2 3 3o Je prepričan, da bo šel ven iz doma, če ne bo spoštoval domskih pravil.
- o3 3 3o Pravi, da bo imel v življenju največ problemov s kuhanjem.
- s4 3 3o Čez deset let, bo povedal socialni delavki, da ga je, če bo dobro, na dobro pot pripeljala.
- v4 3 3o Otrok bi po 10 letih z veseljem srečal in pozdravil vzgojitelja.
- v4 3 3o Otrok ne ve pa ali bi bil vzgojitelj čez 10 let vesel srečanja z njim.
- v4 3 3o Otrok od vzgojitelja nič ne pričakuje.
-
- s1 1 4o Se je veliko naučil od svoje socialne delavke. Bi znal drugemu pomagati.
- o2 1 4o Se je navezal na dom.
- o2 1 4o Se je v zavodu spremenil tudi na slabše. Začel je kaditi.
- o2 1 4o Začel je živeti šele s prihodom v dom.
- o5 1 4o Je prišel v dom zaradi nasilja v družini.
- o5 1 4o Doma v družini je bilo nepopisno nasilje.
- s6 1 4o Socialna delavka ga je hotela dati ven iz družine. Sam je šel do nje.
-
- o2 2 4o Ima v domu najboljšega prijatelja.
- o2 2 4o Ko odraste ga domska pravila omejujejo.
- o2 2 4o V domu mu je všeč.
- o2 2 4o Všeč mu je, kako se v domu pogovarjajo. Tudi sami se kaj dogovorijo.
- s2 2 4o Ne ve, kako ga socialna delavka vidi.
- v2 2 4o Vzgojitelji so si med seboj in različni in podobni.
- o3 2 4o Je ponos na to, da ni zašel v drogo in v kriminal, da hodi v šolo in da dela.
- o3 2 4o Je zadovoljen s seboj.
- o3 2 4o Preveč zaupa drugim ljudem in je naiven.
- s3 2 4o Imata kontakt kot najboljši kolegici.
- s3 2 4o Vsak je tudi sam odgovoren za svoj stik s socialnim delavcem.
- v3 2 4o Otrok je v stiku s svojima vzgojiteljema.
- vs3 2 4o Otrok povezuje socialnega delavca in vzgojitelja med seboj.
- vs3 2 4o Vzgojitelja in socialni delavec sodelujeta predvsem na timu.
- o4 2 4o Mamo bi dal na zadnje mesto.
- s4 2 4o Mu pomeni SD več kot mama. Bi jo dal na prvo mesto pred vsemi.
- s4 2 4o Ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka.
- v4 2 4o Otrok vzgojitelju zaupa.
- o5 2 4o Boli ga očimov odnos do njega.
- o5 2 4o Se mu godi krivica, ker ne more živeti v stanovanju, ki ga je družina dobila zaradi njega.

o5 2 4o Svojih staršev ne pozna, ne razume, in z njimi nima odnosa, kot ga imajo v drugih družinah.
v5 2 4o Vzgojitelj bi opisal otroka tako, da bi rekel, da ima ta preveč dolg jezik.
v5 2 4o Vzgojitelj pripravi otroka, da se uči tudi tisto, česar ne mara.
v5 2 4o Vzgojitelja skrbi za otroka in ga ima rad.
s6 2 4o Vsi socialni delavci delajo enako.
v6 2 4o Vzgojitelj nič kaj takega ne počne z otrokom.

o2 3 4o Si želi dobiti normalno službo, osem urno delo, delo za nedoločen čas, ...
o3 3 4o Si želi normalno življenje, ko bo šel iz doma.
s4 3 4o Ko bo čez deset let srečal socialno delavko, jo bo objel.
v4 3 4o Ko bo otrok čez deset let srečal vzgojitelja, ga bo objel.

o1 1 5o Ob prihodu v dom se je otroku poslabšal učni uspeh. Tukaj so več zahtevali.
o2 1 5o Pred prihodom v dom, je prišel na ogled.
o2 1 5o Prišel je v dom iz rejniške družine, ker so ga tam topli.
o3 1 5o Bilo ga je strah in ko je imel vsega preveč, se je sam poškodoval.
o3 1 5o V času bivanja v domu je postal odrasel in samozavesten.
o3 1 5o V otroštvu je bil prikrajšan na čustvenem področju.
s3 1 5o Je nazadnje videl svojo socialno delavko ta mesec.
o5 1 5o Je šel od doma, ko je začela mati živeti s partnerjem.
o5 1 5o Starša sta se kregala. Samo mama je skrbela za otroka.
s5 1 5o Socialna delavka ga je vprašala, če bi šel rad v dom.

o1 2 5o Dobi pomoč za šolo v domu.
o1 2 5o Se z učiteljico dobro razume.
o1 2 5o V šolo hodita oba matična vzgojitelja.
s1 2 5o Se menjavajo socialne delavke zaradi področja dela, porodniških in selitve otroka.
v1 2 5o Naloga vzgojitelja je, da ga čuva, spodbuja, da jih ima rad, da naredi svoje, kar je pač treba.
o2 2 5o Ga najbolj moti to, da ne more imeti ves čas mobitela pri sebi.
o2 2 5o Ima v domu vsakdanje zaposlitvene dejavnosti.
o2 2 5o Niso mu všeč domska pravila, toda navadil se jih je sčasoma.
o2 2 5o Se točno spominja datuma, ko je prišel v dom.
o2 2 5o Sedaj, ko je v domu, oče redno plačuje preživnino.
o3 2 5o Ga nič ne obremenjuje.
o3 2 5o Ima pozitivno samopodobo.
o3 2 5o Ima veliko problemov.
o3 2 5o Je zadovoljen s seboj.
o3 2 5o Mu je bolje v domu, kot doma.
o3 2 5o Obiskuje pedopsihiatra.
o3 2 5o Se dobro počuti v domu.
o3 2 5o Se počuti kot maček, ki ga premetavajo sem in tja.
o3 2 5o Se zna postaviti sam zase.
s3 2 5o Starši imajo slab odnos do socialne delavke in enako slabega ima tudi on.
vs3 2 5o Glede na problematiko, ima lahko otrok tudi vsaka dva meseca tim.
vs3 2 5o Otroku ne ve kako sodelujeta vzgojitelja s socialno delavko.
s4 2 5o Ne mara socialne delavke, ker ga je prisilila, da je imel stike z očetom.
s4 2 5o Ne ve, kako se socialna delavka piše. Pozna jo le po imenu.
s4 2 5o Socialne delavke so si med seboj podobne.
s4 2 5o Svoje socialne delavke ne potrebuje. Je ne mara.
v4 2 5o Otroku se dobro razume z obema matičnima vzgojiteljema.
v4 2 5o Otroku se dogovarja in pogaja z vzgojiteljico.
v4 2 5o Otroku se z vzgojiteljico dobro razume.
v4 2 5o Otroku zaupa vzgojitelju.
v4 2 5o Otroku so všeč odnosi z vzgojiteljico.
v4 2 5o Vzgojiteljeva pohvala otroku veliko pomeni.
v4 2 5o Z vzgojiteljem ima otrok probleme glede mobitela.
o5 2 5o Mama mu je pomembna oseba, čeprav nima z njo stikov.
o5 2 5o Ne more odpustiti staršem.
o5 2 5o Idealizira svojo mamo.
o5 2 5o Materi zameri, da si ne vzame toliko časa, da ga ne obiše.
o5 2 5o V družini je prisoten alkohol.
s5 2 5o Če bi bil socialni delavec bi naredil za otroka čim boljše in upošteval njegove želje.

- s5 2 5o Socialna delavka ga vidi kot pridno punčko. Ga pozna in ve kakšen je.
- v5 2 5o Vzgojitelj ima rad otroka.
- v5 2 5o Vzgojitelj zaupa otroku glede mobitelov.
- v5 2 5o Vzgojitelja dobro skrbita za otroka. Ga poslušata, mu pomagata za šolo.
- s6 2 5o Socialna delavka ga prosi naj razmisli, če bi šel naslednje leto v stanovanjsko skupino.
- s6 2 5o Socialna delavka ne pusti, da bi hodil domov v domače okolje.
- v6 2 5o Vzgojitelj stoji otroku ob strani.
-
- o1 3 5o Bi rad bil pri prehodu v srednjo šolo vsaj še prvi letnik srednje šole v domu.
- o1 3 5o Želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.
- s1 3 5o Socialna delavka ga bo dala v stanovanjsko skupino, če bo to želel.
- o3 3 5o Ko bo zapustil dom, bo že star 18 let. Malo možnosti je, da se bo vrnil v svojo družino.
- o4 3 5o V stiski bi se obrnil na mamo ali na prijatelja, sošolko.
- v4 3 5o Če bo otrok čez deset let na cesti srečal vzgojitelja, bi ga objel in mu rekel, da ga pogreša.
- v4 3 5o Po odhodu iz doma, bo otrok vzdrževal stike z vzgojiteljem.
-
- o3 1 6o Doma se niso nikoli pobožali.
- o3 1 6o Ga je bolelo, ko so ga zafrkavali, da smrdi, ker se doma ni imel kje umiti.
- o3 1 6o Ni bolela toliko spolna zloraba kot to, da mu niso verjeli.
- o3 1 6o Zaradi spolne zlorabe je bil hospitaliziran na pedopsihiatriji.
- s4 1 6o Pri devetih letih ni vedel kaj to pomeni, da ga bo socialna delavka odpeljala.
- v4 1 6o Otrokovega uspeha na tekmovanju čestitk se je razveselil otrok, ker to veliko pomeni vzgojitelju.
- o5 1 6o V družini so bili malokdaj vsi skupaj.
- o5 1 6o Mamo je nazadnje videl pred dvema letoma in pol.
- o5 1 6o Oče ga nikoli ni udaril. Je pa bil grob do matere.
- o5 1 6o Oče in mama sta se tepla.
- o5 1 6o Očetu se je dokončno poslabšalo zdravje, ko je otrok šel od doma in je oče ostal sam.
- o5 1 6o V družini je bil prisoten alkohol.
- s6 1 6o Ko je socialna delavka videla razmere doma, je povedala očetu, da bo prišla ponj.
- s6 1 6o Ko se je za spolno zlorabo izvedelo, so se dogovorili, da ne bodo nič ukrepali.
- s6 1 6o Ni videl svoje socialne delavke pol leta, od junija, do decembra.
-
- o1 2 6o Ima najraje predmet, ki ga uči učitelj, ki je človek in če dobro razlaga.
- o1 2 6o Se zelo malo uči. Ne mara delat za šolo izven učnih ur.
- s1 2 6o Ko bi bil socialna delavka, bi poskrbel za otroke, starše pa bi spravil k pameti.
- s1 2 6o Naloga socialnega delavca je, da poskrbi za otroke, da staršem dopove, kaj je prav in kaj ne.
- s1 2 6o Socialna delavka je iz oddaljenega centra za socialno delo.
- v1 2 6o Naloga vzgojitelja je, da se pogovarja, da pomaga, da se ukvarja z otroki.
- o2 2 6o Bi rad imel več izhodov v večernem času.
- o2 2 6o Je navezan na dom in na prijatelje v domu.
- o2 2 6o V domu so razmere dobre, glede na otrokovo otroštvo pa so super, čeprav tukaj ni družine.
- s2 2 6o Socialni delavci so različni.
- v2 2 6o Ne ve, kako bi ga opisal vzgojitelj.
- v2 2 6o Otrokov vzgojitelj je zanj najboljši.
- v2 2 6o Vzgojitelj je vesel, če gredo otroci hodit z njim.
- v2 2 6o Vzgojitelj takoj opazi, če je kaj narobe z otrokom v šoli.
- o3 2 6o Se ne mara, ima slabo samopodobo, o sebi misli le najslabše, ni zadovoljen s seboj.
- o3 2 6o Se ne spominja otroštva.
- o3 2 6o Tudi njegova sestra je v vzgojnem zavodu.
- o3 2 6o Zaradi spolne zlorabe je poškodovan in pričakuje težave s partnerjem, je negotov za otroke.
- s3 2 6o Vidi socialno delavko le trikrat na leto in je prepričan, da ta ne ve, kako se on počuti.
- vs3 2 6o Otrok ne ve kako sodelujeta njegova vzgojitelja s socialno delavko.
- s4 2 6o Je prepričan, da sta ga prejšnji socialni delavki že pozabili.
- s4 2 6o Po enem letu in pol še ne pozna imena in priimka svoje socialne delavke.
- s4 2 6o Rad bi kaj izvedel o svoji socialni delavki.
- v4 2 6o Otrok nima težav z vzgojitelji.
- v4 2 6o Otrok od vzgojitelja pričakuje, da je resen v odnosu do njega.
- v4 2 6o Otrok vzgojitelju popolnoma zaupa.
- v4 2 6o Vzgojitelji so otroku všeč.
- o5 2 6o Mama je v zaporu zaradi zanemarjanja starševstva.
- v6 2 6o Vzgojitelj pelje otroka v njegov domači kraj na izlet.

- o2 3 6o Rad bi se zaposlil v domu in delal z otroki kot vzgojitelj.
- o3 3 6o Bo imel najprej denar in šele po tem otroke.
- o3 3 6o Bo zapustil partnerja, če bo ta pil.
- s3 3 6o Obrnil bi se na socialno službo po pomoč, če bi imel probleme s partnerjem.
- s4 3 6o Bo dal svoji socialni delavki svojo zgodbo.
- s4 3 6o Bo potreboval svojo socialno delavko za zimska oblačila in ko bo šel ven iz doma.
- s4 3 6o Če bo čez deset let srečal socialno delavko, ne ve kako bo, ker je še ne pozna dovolj.
- v4 3 6o Če bi čez deset let srečal vzgojitelja ga bo otrok z veseljem pozdravil.
- o5 3 6o Ne mara svoje mame, bi ji pa pomagal, če bi bila pomoči potrebna.

POSKUSNI VNOSI IN ANALIZE MESTA VRIVANJA V KODO PRIPISANIH POJMOV - ATRIBUTOV, K POSAMEZNIH IZJAVAM

O OTROK O SEBI: (ŠOLA 1, SKUPINA IN DOM 2, OSEBNO 3, DRUGI 4)

Prva varianta: Vpis atributa za časovno komponento v kodi omogoča jasnejšo sliko. Ko bom začel tvoriti teorijo, bom najprej pisal o preteklosti in šele za tem, se bom ravnal, usmerjal po pripisanem atributu. Pri skupnem sortiranju se tako ne izgubi vrsta zadeve in časa. Vir pa ni tako pomemben.

o1 1 DRUGO	3o	Ob prihodu v dom je prvič pospremil otroka v šolo socialni delavec doma.										
o1 1 IZOSTAJANJE	2o	V domu se je navadil manjkati od pouka.										
o1 1 UČNI USPEH	1o	Ob prihodu v dom se je otroku izboljšal učni uspeh.										
o1 1 UČNI USPEH	2o	Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli enako slabo.										
o1 1 UČNI USPEH	5o	Ob prihodu v dom se poslabšal učni uspeh. Tukaj so več zahtevali.	<table border="1"> <tr> <td>šola</td> </tr> <tr> <td>- učni uspeh</td> </tr> <tr> <td>- izostajanje</td> </tr> <tr> <td>- težave v šoli</td> </tr> <tr> <td>- učenje</td> </tr> <tr> <td>- razumevanje</td> </tr> <tr> <td>- cilj</td> </tr> <tr> <td>- drugo</td> </tr> <tr> <td>- stiki s šolo</td> </tr> </table>	šola	- učni uspeh	- izostajanje	- težave v šoli	- učenje	- razumevanje	- cilj	- drugo	- stiki s šolo
šola												
- učni uspeh												
- izostajanje												
- težave v šoli												
- učenje												
- razumevanje												
- cilj												
- drugo												
- stiki s šolo												
o1 2 IZOSTAJANJE	2o	Izostaja od pouka zadnje ure, ker je lačen.										
o1 2 RAZUMEV.	5o	Se z učitelji dobro razume.										
o1 2 RAZUMEV.	6o	Ima najraje predmet, ki ga uči učitelj, ki je človek in če dobro razlaga.										
o1 2 STIKI S ŠOLO	5o	V šolo hodita oba matična vzgojitelja.										
o1 2 TEŽAVE	2o	Obremenjuje ga število ur v šoli. Je lačen.										
o1 2 TEŽAVE	3o	Ima največ problemov v šoli.										
o1 2 UČENJE	2o	Pri učenju pomaga vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.										
o1 2 UČENJE	5o	Dobi pomoč za šolo v domu.										
o1 2 UČENJE	6o	Se zelo malo uči. Ne mara delati za šolo izven učnih ur.										
o1 3 CILJI	3o	Bi rad nadaljeval šolanje v srednjem programu.										
o1 3 CILJI	3o	Gleda na zaključek šole, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.										
o1 3 CILJI	3o	Želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.										
o1 3 CILJI	5o	Želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.										
o1 3 CILJI	5o	Bi rad bil vsaj še prvi letnik srednje šole v domu.										

Druga varianta, ko na prvo mesto dam izjavi pripisani pojem, zanemarja zadevo. Če bi v vseh delih dosegel da enaki atributi isto pomenijo, bi mogoče še bilo koristno takšno sortiranje. ... – opomba: neuporabno!

CILJI	o1 3 3o	Bi rad nadaljeval šolanje v srednjem programu.
CILJI	o1 3 3o	Gleda na zaključek šole, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.
CILJI	o1 3 3o	Želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.
CILJI	o1 3 5o	Želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.
CILJI	o1 3 5o	Bi rad bil vsaj še prvi letnik srednje šole v domu.
DRUGO	o1 1 3o	Ob prihodu v dom je prvič pospremil otroka v šolo socialni delavec doma.
IZOSTAJANJE	o1 1 2o	V domu se je navadil manjkati od pouka.
IZOSTAJANJE	o1 2 2o	Izostaja od pouka zadnje ure, ker je lačen.
RAZUMEV.	o1 2 5o	Se z učitelji dobro razume.
RAZUMEV.	o1 2 6o	Ima najraje predmet, ki ga uči učitelj, ki je človek in če dobro razlaga.
STIKI S ŠOLO	o1 2 5o	V šolo hodita oba matična vzgojitelja.
TEŽAVE	o1 2 2o	Obremenjuje ga število ur v šoli. Je lačen.
TEŽAVE	o1 2 3o	Ima največ problemov v šoli.
UČENJE	o1 2 2o	Pri učenju pomaga vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.
UČENJE	o1 2 5o	Dobi pomoč za šolo v domu.
UČENJE	o1 2 6o	Se zelo malo uči. Ne mara delati za šolo izven učnih ur.
UČNI USPEH	o1 1 1o	Ob prihodu v dom se je otroku izboljšal učni uspeh.
UČNI USPEH	o1 1 2o	Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli enako slabo.
UČNI USPEH	o1 1 5o	Ob prihodu v dom se poslabšal učni uspeh. Tukaj so več zahtevali.

Tretja varianta, ko vpisujem attribute pred sortiranjem pred časovno kodo pa omogoča, da se pri skupnem sortiranju ne izgubi vrstni red zadeve (o, v,s,vs) in kar je dobro, so isti atributi časovno razvrščeni. Pravilno, da atributi sledijo prvima dvema šiframa, ker se vsebinsko nanašajo na njih. Atributi so sortirani po časovni dimenziji. Opomba: najbolj uporabno sortiranje.

o1 CILJI	3 3o	Bi rad nadaljeval šolanje v srednjem programu.
o1 CILJI	3 3o	Gleda na zaključek šole, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.
o1 CILJI	3 3o	Želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.
o1 CILJI	3 5o	Želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.
o1 CILJI	3 5o	Bi rad bil vsaj še prvi letnik srednje šole v domu.
o1 DRUGO	1 3o	Ob prihodu v dom je prvič pospremil otroka v šolo socialni delavec doma.
o1 IZOSTAJANJE	1 2o	Vdomu se je navadil manjkati od pouka.
o1 IZOSTAJANJE	2 2o	Izostaja od pouka zadnje ure, ker je lačen.
o1 RAZUMEV.	2 5o	Se z učitelji dobro razume.
o1 RAZUMEV.	2 6o	Ima najraje predmet, ki ga uči učitelj, ki je človek in če dobro razlaga.
o1 STIKI S ŠOLO	2 5o	V šolo hodita oba matična vzgojitelja.
o1 TEŽAVE	2 2o	Obremenjuje ga število ur v šoli. Je lačen.
o1 TEŽAVE	2 3o	Ima največ problemov v šoli.
o1 UČENJE	2 2o	Pri učenju pomaga vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.
o1 UČENJE	2 5o	Dobi pomoč za šolo v domu.
o1 UČENJE	2 6o	Se zelo malo uči. Ne mara delati za šolo izven učnih ur.
o1 UČNI USPEH	1 1o	Ob prihodu v dom se je otroku izboljšal učni uspeh.
o1 UČNI USPEH	1 2o	Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo v šoli učni uspeh.
o1 UČNI USPEH	1 5o	Ob prihodu v dom se poslabšal učni uspeh.

dom
- prihod v dom
- spremembe
- odnos do doma
- drugo
- krivice
- pravila
- prijatelji
- odhod
-

četrte varianta s pripisom atributa na konec kode

o2 1 1o PRIHOD	Ko je prišel v dom so se mu same čudne, pozitivne stvari začele dogajati.
o2 1 1o PRIHOD	Se je hitro, že po nekaj dneh, vživel v novo okolje.
o2 1 2o PRIHOD	Ko je prišel v dom, je v začetku stradal, ker je bil doma drugače.
o2 1 2o SPREMEMBE	V domu se mu je vse obrnilo na slabše.
o2 1 3o ODNOS	Je želel priti v dom.
o2 1 3o PRIHOD	Ob prihodu v dom mu je bilo hudo. Takrat se je pogovarjal z nočnimi vzgojitelji.
o2 1 4o ODNOS	Se je navezal na dom.
o2 1 4o SPREMEMBE	Se je v zavodu spremenil tudi na slabše. Začel je kaditi.
o2 1 4o SPREMEMBE	Začel je živeti šele s prihodom v dom.
o2 1 5o DRUGO	Pred prihodom v dom, je prišel na ogled.
o2 1 5o PRIHOD	Prišel je v dom iz rejniške družine, ker so ga tam topli.
o2 2 1o KRIVICE	V domu se ne dogajajo krivice.
o2 2 2o ODNOS	Je v domu proti svoji volji in mu zato v domu ni všeč.
o2 2 2o ODNOS	Ni mu lepo v domu.
o2 2 2o PRIHOD	Se ne spominja datuma prihoda, ve pa točno, kdaj je to bilo.
o2 2 2o SPREMEMBE	Želi biti ves čas prisoten na timih in ne samo na koncu, ko ga pokličejo.
o2 2 2o SPREMEMBE	Želi več izhodov do 21.00 ure, mobilni telefon ves čas pri sebi in hrano z manj mesa.
o2 2 3o KRIVICA	V domu se mu ne dela krivica
o2 2 3o PRIHOD	Zaradi tega, ker je v domu, ga nobeden ne zafrkava.
o2 2 3o SPREMEMBE	Želi imeti ves čas mobilni telefon pri sebi in da bi bil lahko dalj časa zvečer odzunan.
o2 2 4o ODNOS	V domu mu je všeč.
o2 2 4o ODNOS	Všeč mu je, kako se v domu pogovarjajo. Tudi sami se kaj dogovorijo.
o2 2 4o PRAVILA	Ko odraste ga domska pravila omejujejo.
o2 2 4o PRIJATELJI	Ima v domu najboljšega prijatelja.
o2 2 5o DRUGO	Sedaj, ko je v domu, oče redno plačuje preživnino.
o2 2 5o PRAVILA	Ima v domu vsakdanje zaposlitvene dejavnosti.
o2 2 5o PRAVILA	Niso mu všeč domska pravila, toda navadil se jih je sčasoma.
o2 2 5o PRIHOD	Se točno spominja datuma, ko je prišel v dom.
o2 2 5o SPREMEMBE	Ga najbolj moti to, da ne more imeti ves čas mobilni telefon pri sebi.

ŠIFRANT KODIRANJA IZJAV

o OTROK O SEBI:

- o1 o šoli
- o2 o domu
- o3 osebno
- o4 o drugih
- o5 o svoji družini

s OTROK O SOCIALNEM DELAVCU:

- s1 naloga, dejstva, vpliv
- s2 kaj ve, pove, vidi, razlike
- s3 o stiku
- s4 odnos otroka do socialnega delavca
- s5 odnos socialnega delavca do otroka
- s6 metode, kako, kaj dela

v OTROK O VZGOJITELJU:

- v1 naloga, dejstva, vpliv
- v2 kaj ve, pove, vidi, razlike
- v3 o stiku
- v4 odnos otroka do vzgojitelja
- v5 odnos vzgojitelja do otroka
- v6 metode, kako, kaj dela

vs OTROK O ODNOSU VZGOJITELJ – SOCIALNI DELAVEC:

- vs1 vsebina odnosa
- vs2 odnos
- vs3 kako sodelujeta

PRIPISAN ATRIBUT

atributu pripisana vrednostna ali dr. oznaka za lažje oblikovanje teorije

- 1 preteklost
- 2 sedanost
- 3 prihodnost

- 1o iz prve zgodbe otroka - Ama - siva barva
- 2o iz druge zgodbe otroka - Telura - rjava barva
- 3o iz tretje zgodbe otroka - Silva - zelena barva
- 4o iz četrte zgodbe otroka - Jana - modra barva
- 5o iz pete zgodbe otroka - Ulela - oranžna barva
- 6o iz šeste zgodbe otroka - Ana - rdeča barva

Iz zgodbe otroka izločena in na prvi stopnji abstrahirana izjava

- o1 CILJI+ 3 3o Bi rad nadaljeval šolanje v srednješolskem programu.
- o1 CILJI 3 3o Gleda na zaključek šole, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.
- o1 CILJI+ 3 3o Želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.
- o1 CILJI+ 3 5o Želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.
- o1 CILJI 3 5o Bi rad bil vsaj še prvi letnik srednje šole v domu.
- o1 DRUGO 1 3o Ob prihodu v dom ga je prvič pospremil v šolo socialni delavec
- o1 IZOSTAJANJE- 1 2o V domu se je navadil manjkati od pouka.

8. OSMA RAZISKOVALNA SEKVENCA

Priloga R29

1. KORAK K TEORIJI

O OTROK O SEBI: (ŠOLA o1, DOM o2, OSEBNO o3, DRUGI o4, DRUŽINA o5)

o1 otrok in šola

o1 DRUGO 1 3o Po prihodu v dom ga je **prvič pospremil v šolo** socialni delavec doma. Prvi dan pouka pelje otroka v šolo socialni delavec doma.

o1 UČNI USPEH 1 1o Ob prihodu v dom se je otroku **izboljšal učni uspeh**.

o1 UČNI USPEH 1 2o Ko je prišel otrok v dom, mu je šlo **v šoli enako slabo**.

o1 UČNI USPEH 1 5o Ob prihodu v dom **se poslabšal učni uspeh**. Tukaj so več zahtevali.

Glede šolskega učnega uspeha se enim otrokom ob prihodu v dom poslabša učni uspeh, drugim gre enako slabo kot prej, tretjim se pa učni uspeh izboljša. Odvisno od otroka.

o1 RAZUMEVANJE 2 5o Se z učitelji dobro razume.

o1 RAZUMEVANJE 2 6o Ima najraje predmet, ki ga uči učitelj, ki je človek in če dobro razlaga.

Otrok se z učitelji različno razume, ima pa najraje predmet, ki ga uči učitelj, ki mu je všeč. Učitelj naj bi bil v prvi vrsti dober človek, pa tudi, da dobro razlaga.

o1 IZOSTAJANJE 1 2o V domu se je navadil manjkati od pouka.

o1 IZOSTAJANJE 2 2o Izostaja od pouka zadnje ure, ker je lačen.

o1 TEŽAVE 2 2o Obremenjuje ga število ur v šoli. Je lačen.

o1 TEŽAVE 2 3o Ima največ problemov v šoli.

Eni otroci so se navadili neopravičeno izostajati od pouka šele v domu. En otrok neopravičeno izostaja od pouka zaradi lakote, ker je predolgo časa v šoli.

o1 STIKI 2 3o Enkrat eden, drugič drugi vzgojitelj, ima stike s šolo otroka.

o1 STIKI 2 5o V šolo hodita oba matična vzgojitelja.

Na šolo hodita in imata stike z razredniki in posameznimi učitelji oba vzgojitelja iz vzgojiteljskega para otrokove skupine. Oba vzgojitelja imata stike z isto šolo. (Praviloma naj bi si vzgojitelji razdelili otroke v skupini tako, da za vsakega otroka hodi v šolo le en vzgojitelj, zanj piše poročila, je obvezno prisoten na timih, organizira stike za otroka itd.)

o1 UČENJE 2 2o Pri učenju pomagata vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.

o1 UČENJE 2 5o Dobi pomoč za šolo v domu.

o1 UČENJE 2 6o Se zelo malo uči. Ne mara delati za šolo izven učnih ur.

Otrok se malo uči. Ne mara delati za šolo izven obveznih učnih ur. V domu dobi pomoč za delo za šolo, če jo le potrebuje. Pri učenju mu pomagata matični vzgojitelj in vzgojitelj za individualno učno pomoč.

o1 CILJI 3 3o Bi rad nadaljeval šolanje v srednješolskem programu.

o1 CILJI 3 3o Gleda na zaključek šole, se bo odločal, v katero šolo bo šel naprej.

o1 CILJI 3 3o Želi končati osnovno šolo, da bi šel domov.

o1 CILJI 3 5o Želi čim več šol narediti in v življenju priti do dobrega poklica.

o1 CILJI 3 5o Bi rad bil vsaj še prvi letnik srednje šole v domu.

Po zaključku osnovnošolskega izobraževanja otrok želi nadaljevati šolanje v srednješolskem programu. Mlajši, ki so v domu predvsem zaradi učnega uspeha (Nobenega otroka ne pošlje socialna služba v dom zato, ker ima slab učni uspeh, je pa pogosto, da je

socialno zanemarjen otrok tudi šolsko manj uspešen), želijo čim prej zaključiti osnovnošolsko šolanje in se vrniti nazaj domov. (Otrok med šolskim letom večkrat reče: V domu bom samo še letos. Letos je zadnje leto. Potem grem domov. Toda, ko pride zadnji tim v šolskem letu, se otrok zaradi tega, ker je zanj bolje, da tukaj konča šolo, kot sam pravi in ne zaradi neurejenih domačih razmer, odloči ostati še eno leto v domu.) Otroci, ki končajo osnovnošolsko obveznost v domu si želijo v domu ostati še eno leto, da v domu končajo prvi letnik srednje šole. Imeti srednješolsko izobrazbo, ne glede na stopnjo, otroku pomeni lažje delo in več denarja v življenju.

o2 otrok in dom

o2 PRIHOD-	1 2o	Ko je prišel v dom, je v začetku stradal , ker je bila drugačna hrana .
o2 PRIHOD+	1 1o	Ko je prišel v dom so se mu same čudne, pozitivne, stvari dogajale .
o2 PRIHOD+	1 1o	Se je hitro, že po nekaj dneh, vživel v novo okolje.
o2 PRIHOD-	1 3o	Ob prihodu v dom mu je bilo hudo . Se je pogovarjal z nočnimi vzgojitelji.
o2 PRIHOD	1 4o	Je prišel v dom zaradi nasilja v družini .
o2 PRIHOD+	1 5o	Pred prihodom v dom, je prišel na ogled .
o2 PRIHOD+	1 5o	Prišel je v dom iz rejniške družine, ker so ga tam topli .

Otrok prihaja v dom pred nasiljem. Pred namestitvijo v dom otrok pride na ogled doma. (Seznani se s pravili doma in se mora sam odločiti ali bo prišel ali ne, ali bo hodil v šolo, kar je pogoj za bivanje v domu in ali bo spoštoval pravila bivanja, kar je tudi pogoj za bivanje v domu.) S prihodom v dom je otroku najprej hudo. Posebno še zvečer in ponoči. Se pa hitro, že po nekaj dneh vživijo in navadijo novega okolja. Otrok je bil doma zapostavljen, odrinjen na rob, ni bil navajen kaj dobiti, se v domu čudi, kako so vsi do njega prijazni, koliko stvari dobi. Hrana je v domu drugačna in kakšen otrok tudi strada, ker ni navajen te hrane. V domu je preveč mesa. (Ponavadi otroci zavračajo toplo hrano, juhe, enolončnice in mlečno hrano, ker je niso bili doma navajeni. Želijo si čipsa, sendvič in hamburger. Pravih vegetarijancev med otroki ni. Vsi otroci od mesa najraje jedo dunajske zrezke, za prilogo pa obožujejo pomfri.)

o2 PRIHOD+	2 2o	Ne ve datuma prihoda , se pa točno spominja, kdaj je to bilo.
o2 PRIHOD+	2 5o	Se točno spominja datuma , ko je prišel v dom.

Otroci se spominjajo svojega prihoda v dom in točnega datuma. Vedo povedati veliko podrobnosti. Od vremena, do podrobnosti iz skupin, kamor so prišli, kako so preživeli prvi večer in prvo noč.

o2 PRIHOD+	1 3o	Je želel priti v dom .
o2 PRIHOD+	2 3o	Zaradi tega, ker je prišel v dom, ga nobeden ne zafrkava .
o2 ODNOS+	1 4o	Se je navezal na dom.
o2 ODNOS+	2 6o	Je navezan na dom in na prijatelje v domu .
o2 ODNOS+	2 4o	V domu mu je všeč .
o2 VEDRINA	1 1o	Šele, ko je prišel v dom se je začel smejati .
o2 PRIJATELJI+	2 4o	Ima v domu najboljšega prijatelja.
o2 ODNOS-	2 2o	Je v domu proti svoji volji in mu zato v domu ni všeč.
o2 ODNOS-	2 2o	Ni mu lepo v domu.
o2 SPREMEMBE+	1 4o	Začel je živeti šele s prihodom v dom.

Otroci se navežejo na dom in jim postane v kratkem v domu všeč. V domu dobijo nove, dobre prijatelje. Le zelo redke izjeme se ne navadijo doma. Otroci želijo priti v dom in ko so v domu, jih v šoli ne zafrkavajo, da so domski otroci. (Veliko otrok pa ob prihodu v dom sošolcem, če ob namestitvi v dom ne spremeni šole, ne pove, da ni več doma. Ga je sram. V celem domu je trenutno (moje mnenje) le en otrok, ki že od prvega dne bivanja v domu zavrača dom in se nanj še danes ni navadil. V dom je prišel proti svoji volji iz rejništva in le z začasnim pristankom.) Otrok, z redkimi izjemami, zaživi s prihodom v dom. Šele, ko je prišel v dom se je začel smejati.

o2 KRIVICA+	2 1o	V domu se ne dogajajo krivice .
-------------	------	--

o2 KRIVICA+	2 3o	V domu se mu ne dela krivica
o2 ODHOD	3 3o	Je prepričan, da bo šel ven iz doma, če ne bo spoštoval domskih pravil .
o2 PRAVILA	2 5o	Niso mu všeč domska pravila, toda navadil se jih je sčasoma .
o2 PRAVILA	2 4o	Ko odraste ga domska pravila omejujejo .
o2 PRAVILA	2 5o	Ima v domu vsakdanje zaposlitvene dejavnosti .
o2 OBREMENJENOST	1 2o	Pred prihodom v dom je bil bolj zaseden z dejavnostmi, kot danes.

Otroku se v domu ne dogajajo krivice. Moti jih pa to, da ne smejo imeti ves čas mobitela pri sebi. Sčasoma se navadijo domskih pravil in jih spoštujejo, ker vedo, da ne spoštovanje pravil ima lahko za posledico odhod iz doma. V domu se otrok udeležuje skupinskih in individualnih zaposlitvenih dejavnosti. V domu je bolj zaseden z zunanjimi dejavnostmi, kot doma. Praviloma so otroci bolje zasedeni z zunanjimi zaposlitvenimi dejavnostmi v domu, kot v rejniških družinah. Ko otrok odraste, ko postane srednješolec, ga začnejo motiti osnovnošolska domska pravila. (Prepoved kajenja v bližini doma, zvečer obvezna prisotnost v skupini, zvečer odhod v sobe ob 21.00 uri, obvezne skupinske dejavnosti, ... Moti jih tudi glasnost, norčavost in izzivanje predvsem mlajših otrok.)

o2 ODNOS	2 3o	Si med seboj v skupini pomagajo.
o2 ODNOS	2 4o	Všeč mu je, kako se v domu pogovarjajo. Tudi sami se kaj dogovorijo.
o2 ODNOS	2 6o	V domu so razmere dobre, glede na otroštvo so super, čeprav ni družine.
o2 DRUGO+	2 5o	Sedaj, ko je v domu, oče redno plačuje preživnino.
o2 ODNOS	2 5o	Mu je bolje v domu, kot doma.

V skupini si otroci med seboj pomagajo. (Velikokrat si pa tudi nagajajo, se izzivajo, pa tudi se udarijo med seboj.) Všeč jim je, da se vzgojitelji veliko z njimi pogovarjajo. Naučili so se dogovarjanja celo tako, da se lahko med seboj dogovorijo tudi, ko vzgojitelja ni. V domu so razmere dobre, glede na njihovo otroštvo pravijo, da so razmere v domu celo odlične, čeprav nimajo svoje družine.

o2 SPREMEMBE-	1 2o	V domu se mu je vse obrnilo na slabše.
o2 SPREMEMBE-	1 4o	Se je v zavodu spremenil tudi na slabše. Začel je kaditi.

Otrok v domu odrašča in se tudi spreminja. Črnogledi otroci pravijo, da se je vse obrnilo na slabše. Eni začnejo v času bivanja v domu kaditi.

o2 ŽELJE	2 2o	Želi biti ves čas prisoten na timih in ne samo na koncu, ko ga pokličejo.
o2 ŽELJE	2 2o	Želi več izhodov, mobilni ves čas pri sebi in hrano z manj mesa .
o2 ŽELJE	2 3o	Želi imeti mobitel pri sebi in da bi bil lahko dalj časa zvečer odzunaj .
o2 ŽELJE	2 5o	Ga najbolj moti to, da ne more imeti ves čas mobitela pri sebi.
o2 ŽELJE	2 6o	Bi rad imel več izhodov v večernem času.
o2 ODHOD	3 2o	Ko konča šolo, želi v stanovanjsko , da se počasi navadi na samostojnost.
o2 ODNOS	3 2o	Ko bo hodil v srednjo šolo bi rad šel v stanovanjsko skupino.
o2 DRUGO	3 6o	Rad bi se zaposlil v domu in delal z otroki kot vzgojitelj.

Otrok si želi imeti v domu ves čas mobilni telefon pri sebi, več izhodov in daljše izhode, z možnostjo vračanja v dom v večernih urah. Otroci so v domu radi, toda zavedajo se da za samostojno življenje potrebujejo več izkušenj, več različnih sposobnosti za življenje in si zato želijo iz doma v stanovanjsko skupino. Med bivanjem v domu oče začne plačevati preživnino.

o3 otrok osebno

o3 PRIKRAJŠANOST-	1 6o	Doma ga niso nikoli pobožali .
o3 POČUTJE-	1 5o	Se je počutil kot maček , ki ga premetavajo sem in tja.
o3 PRIKRAJŠANOST-	1 5o	V otroštvu je bil prikrajšan na čustvenem področju.
o3 STRAH-	1 5o	Bilo ga je strah. Ko je imel vsega preveč, se je sam poškodoval .
o3 ZDRAVJE-	1 6o	Zaradi spolne zlorabe je bil hospitaliziran na pedopsihiatriji.
o3 BOLEČINA-	1 6o	Ni ga bolela toliko spolna zloraba kot to , da mu niso verjeli.
o3 BOLEČINA-	1 6o	Ga je bolelo, ko so ga zafrikavali, da smrdi , ker se doma ni imel kje umiti.
o3 TEŽAVE	3 6o	Po spolni zlorabi poškodovan in pričakuje težave s partnerjem in otroki.
o3 REŠITEV	3 6o	Posvojil bo otroka.
o1 ZGODBA	3 1o	Svojo zgodbo bo dal socialni delavki in na sodišče .

Doma otroka niso pobožali. Otroci niso sprejemali ljubezen s strani svojih staršev ali drugih odraslih. Otrok se je počutil kot maček, ki ga premetavajo sem in tja. So prikrajšani, če že ne poškodovani na čustvenem področju. Pozna strah. Otrok najde svoj izhod. Tudi v samopoškodovanju. Večina je bila v času svojega otroštva tudi spolno zlorabljen. Res je, da po spolni zlorabi niso vsi enako poškodovani. Za večino pa so posledice zelo hude in trajne. Obiski pedopsihiatra so pogosti, marsikateri otrok potrebuje hospitalizacija na pedopsihiatričnem oddelku (Težave se kažejo v odnosu do odraslih moških oseb, da otrok ne sprejema fizični kontakt, da se npr. spolno zlorabljen deklet na eni strani boji stikov s fanti, na drugi strani pa izziva na spolnem področju in ima celo vrsto osebnostnih problemov.), prisoten je strah pred spolnim odnosom v odraslem obdobju. Ob tem se otrok sprašuje, kako bo zanosil in kako bo imel svoje otroke. Rešitev najde v posvojitvi. Otrok je vesel, da ima napisano svojo zgodbo. Predložil jo bo sodišču, kjer bo obravnava v zvezi z njegovo spolno zlorabo.

o3 ZNAČILNOST-	1 3o	Ob prihodu v dom je bil otročji .
o3 SPOMIN-	2 6o	Ima malo spominov iz otročstva .
o3 SPOMIN+	2 3o	Se spominja prihoda v skupino.
o2 PRIHOD+	2 2o	Se ne spominja datuma prihoda , ve pa točno, kdaj je to bilo.
o2 PRIHOD+	2 5o	Se točno spominja datuma , ko je prišel v dom.
o3 STRAH-	1 3o	Po prihodu v dom ga je bilo še nekaj časa strah nasilja bližnjih .
o3 POČUTJE-	1 3o	Prvi dan ob prihodu v dom mu je bilo hudo .
o3 TEŽAVE-	2 2o	V domu je proti svoji volji in je nezadovoljen .
o3 SAMOPODOBA-	2 6o	Se ne mara, o sebi misli le najslabše , ni zadovoljen s seboj.
o3 POČUTJE+	2 5o	Se dobro počuti v domu.

Če vprašaš otroka, kakšen je bil ob prihodu v dom pravi, da je bil otročji. Spominov iz svojega otroštva ima relativno malo. Prihod v skupino pa otroku predstavlja velik življenjski dogodek. Si ga je do podrobnosti zapomnil. Ve točno, kako je bilo ob njegovem prihodu v skupino, kdo od takrat prisotnih otrok je kaj delal, kje so bili vzgojitelji, kakšno je bilo zunaj vreme. (Prvi dan otroka v domu je brez dvoma en bolj stresnih dogodkov za otroka.) Zvečer se otrok v postelji joka. Toda kmalu se obrne na bolje in le izjemoma, ko ga npr. še preganja misel na nasilje bližnjih, ne začuti varnosti.

o3 SAMOPODOBA+	2 1o	Po prihodu v dom se je spremenil . Postal je ponosen na sebe. Ni smet.
o3 SAMOPODOBA+	2 5o	Ima pozitivno samopodobo.
o3 SAMOPODOBA+	2 5o	V času bivanja v domu je postal odrasel in samozavesten .
o3 PONOS+	2 3o	Ne ve, na kaj je na sebi ponosen. Je ponosen, da lahko drugemu pomaga .
o3 PONOS+	2 4o	Je ponosen, da ni zašel v drogo in v kriminal, da hodi v šolo in da dela.
o3 ODNOS+	2 5o	Se zna postaviti sam zase .
o3 ZADOVOLJATVO+	2 4o	Je zadovoljen s seboj.
o3 ZADOVOLJSTVO+	2 3o	Je s seboj zadovoljen .
o3 ZADOVOLJSTVO+	2 5o	Je zadovoljen s seboj.
o3 BOLEČINA-	2 3o	Ga boli v duši , če ga doma pretepajo

Po prihodu v dom se otroku spremeni samopodoba. Ni več smet. Postane ponosen nase, da je takšen, kot je. V domu odrašča in njegova samozavest ter samostojnost rasteta. Ne ve točno na kaj je pri sebi ponosen, se pa z izjemo enega otroka, dobro počuti v svoji koži. Vesel je, da drugi sprejemajo njegovo pomoč in da on lahko drugemu pomaga. Vidi svoje sošolce in je ponosen, da kljub težavam v svoji mladosti, težkemu življenju, da je bil tolikokrat sam, ni zašel v drogo, (Trkam v les: V našem domu ni droge. Občasno potrka na vrata, toda v našem okolju nedovoljenih substanc ni. Viktor Frankl bi rekel, da trpljenje posameznika predstavlja kal njegovega smisla za jutrišnji dan. In hvala Bogu, da naši otroci najdejo smisel svojega življenja.), v kriminal, da redno hodi v šolo, da mu nekaj pomeni in da ob temu še lahko dela. Zna se postaviti zase, v domu je zadovoljen, ga pa še vedno zaboli, če ga doma udarijo in mu delajo silo.

o3 SPREMEMBA+	1 3o	S prihodom v dom, so se mu stvari obrnile na bolje .
o3 TEŽAVE	2 2o	V domu ni omogočeno treniranje, zdravo življenje , pa zdrava hrana .

o3 ZDRAVJE	2 5o	Obiskuje pedopsihiatra zaradi poskusa samomora, samopoškodovanja.
o3 TEŽAVE	2 5o	Ima veliko problemov.
o3 TEŽAVE	2 5o	Nima težav. Ga nič ne obremenjuje.
o3 ZNAČILNOST	2 4o	Preveč zaupa drugim ljudem in je naiven .
o3 ŽELJE	2 2o	Želi, da bi bil vedno prisoten, ko se o njem pogovarjajo .
o3 ŽELJE	2 2o	Zagrenjen : da se sploh ne bi rodil, da ne bi prišlo do tega, da gre v dom.
o3 DRUGO	3 5o	Ko bo zapustil dom, bo že star 18 let. Se ne bo vrnil v svojo družino .
o3 ŽELJE	3 4o	Si želi dobiti normalno službo , osem urno delo, delo za nedoločen čas,
o3 ŽELJE	3 4o	Si želi normalno življenje , ko bo šel iz doma.
o3 TEŽAVE	3 3o	Pravi, da bo imel v življenju največ problemov s kuhanjem .
o3 ODNOS	3 6o	Bo zapustil partnerja, če bo ta pil .
o3 DRUGO	3 6o	Bo imel najprej denar in šele po tem otroke.
o3 REŠITEV	3 6o	Posvojil bo otroka.

S prihodom v dom se je otroku večina stvari obrnila na bolje, ponovno z izjemo enega otroka. Bolj ali manj redno otroci obiskujejo šolo, se učijo, hodijo k različnim interesnim dejavnostim, obiskujejo splošne zdravnike, pedopsihiatre, imajo veliko težav, toda ne toliko nerešljivih problemov, ki bi jih neprenehoma obremenjevali. Vidijo svojo bodočnost, čeprav ne v svoji matični družini. Po končanju šolanja želijo dobiti normalno službo z osem urnim delavnikom, delo za nedoločen čas, z določeno stopnjo varnosti. Zavedajo se tudi cele vrste težav. Enemu otroku je na prvem mestu težava, da nima smisla za kuhanje, drugemu, da bo strog do partnerja, če bo ta pil in tretji razmišlja o težavah vzgoje otrok. Še posebno, če nimaš denarja. Ali o posvojitvi, da jih ne bo treba delati.

o4 otrok in drugi

o4 BLIŽINA	2 2o	So mu najbližji prijatelji in mama .
o4 ODNOS	2 1o	Pred socialno delavko, in pred vzgojiteljem postavi otrok prijatelja .
o4 BLIŽINA	2 2o	V tretji krog ljudi okoli sebe, bi šele dal socialno delavko in vzgojitelja .
o4 BLIŽINA	2 3o	Mu je najbližja rejnica .
o4 BLIŽINA	2 3o	Rejniki mu dajejo oporo in mu onemogočajo navezanost na dom.
o4 BLIŽINA	3 5o	V stiski bi se obrnil na mamo ali na prijatelja, na sošolko.
o4 DEJSTVO	2 2o	Otroci izzivajo, nagajajo, od odraslih pričakujejo samo resen, zrel odnos.
o4 NE MARA	2 3o	Ne mara otrok iz skupine , ki izdajajo stvari.
o4 TEŽAVA	1 3o	Tisti domači , zaradi katerih je v domu, so nasprotovali njegovi namestitvi.
o4 TEŽAVA	2 2o	Ima problem, ker ima vzgojitelja , ki ga ne razume.

Vsak otrok ima nekoga, ki mu je najbližja oseba in ki ji lahko zaupa. To je lahko sošolec, mama, prijatelj, socialni delavec ali vzgojitelj, rejnica. (Otrok postavi na prvo mesto vedno prijatelja, ne glede na to ali mu je prijatelj sošolec, sogojenec, vzgojitelj ali celo socialna delavka.) Vsakdo ima tudi osebe, s katerimi ni blizu. Med njimi so tudi socialni delavci, s katerimi se ne poznajo dovolj, ki so jih silili v stike z očetom, vzeli iz rejništva ali intervencijsko oddali v dom. V enem primeru je tudi vzgojitelj tista oseba, za katerega otrok pove, da ima z njim najslabše stike.

o5 otrok in družina

o5 ALKOHOL-	1 3o	Doma v družini je bil prisoten alkohol.
o5 ALKOHOL-	1 6o	V družini je bil prisoten alkohol.
o5 ALKOHOL-	2 1o	Doma je prisoten alkohol.
o5 ALKOHOL-	2 5o	V družini je prisoten alkohol.
o5 ALKOHOL+	2 2o	Rejnik pije vino le za kosilo ob nedeljah. Mama ne pije .

V vsaki družini otroka je po pravilu prisoten alkohol. Izjema so primeri, ko otrok nima staršev, ko je od majhnega v rejniški družini ali, ko ima starša – mamo samohranilko - psihiatričnega bolnika.

o5 MAMA-	1 5o	Samo mama je skrbela za otroka.
o5 MAMA-	1 6o	Mamo je nazadnje videl pred dvema leti in pol.
o5 MAMA-	2 4o	Mamo bi dal na zadnje mesto.
o5 MAMA-	2 5o	Idealizira svojo mamo.

o5 MAMA-	2 5o	Materi zameri , da si ne vzame toliko časa, da ga ne obišče.
o5 MAMA-	2 6o	Mama je v zaporu zaradi zanemarjanja starševstva.
o5 MAMA+	2 5o	Mama mu je pomembna oseba, čeprav nima z njo stikov .
o5 MAMA+	3 2o	V stiski bi se obrnil na mamo .
o5 MAMA+	3 6o	Ne mara svoje mame, bi ji pa pomagal, če bi bila pomoči potrebna.
o5 OČE-	1 6o	Očetu se poslabšalo zdravje , ko je otrok šel od doma in je oče ostal sam .

Za ene otroke je najbolj skrbela mama, pri drugih pa je mama ušla in zanemarila starševstvo. Eni otroci bi dali svojo mamo na prvo mesto in bi se v stiski nanjo tudi obrnili, drugi pa je sploh ne vidijo. Otrok idealizira svojo mamo in se mu zdi zanj pomembna oseba, čeprav nima stika z njo. Mati je zaradi zanemarjanja starševstva tudi v zaporu. Otrok svoje matere ne mara, bi ji pa pomagal, če bi bila pomoči potrebna. (Očetje zaradi zanemarjanja starševstva, največkrat ko postanejo alkoholiki, ne gredo v zapor. Zelo redki so primeri, da bi očetje skrbeli za otroke v odsotnosti njihovih mater.) V 6. zgodbi oče po odhodu matere skrbi za otroke. Vendar s težavo, ker je alkoholik. Po odhodu otroka v dom, oče ostane sam, pije alkohola se stopnjuje, zdravje se mu poslabša in ga trajno hospitalizirajo kot psihiatričnega bolnika.

o5 KRIVICA	2 4o	Ne more živeti v stanovanju , ki ga je družina dobila zaradi njega.
o5 NASILJE	1 4o	Doma v družini je bilo nepopisno nasilje .
o5 OČE	1 6o	Oče ga nikoli ni udaril . Je pa bil grob do matere. Je pil.
o5 OČIM	1 5o	Je šel otrok od doma , ko je začela mati živeti s partnerjem.
o5 OČIM	2 4o	Boli ga očimov odnos .
o5 ODNOS	2 4o	S svojimi starši nima odnosa, kot ga imajo otroci v drugih družinah.
o5 ODPUŠČANJE	2 5o	Ne more odpustiti staršem.
o5 ODSOTNOST	2 1o	Dlje je v domu, težje se vrne, izgubi posteljo, sobo, stike, postane tujec .
o5 RAZMERE	1 3o	S prihodom v dom se domače družinske razmere niso uredile.
o5 RAZMERE	1 6o	V družini so bili malokdaj vsi skupaj .
o5 RAZMERE	2 3o	Ne želi domov, ker potem ni več poti nazaj v dom.
o5 SESTRA	2 6o	Tudi sestra je v vzgojnem zavodu .
o5 STARŠA	1 5o	Starša sta se kregala .
o5 STARŠA	1 6o	Oče in mama sta se tepla .

V otrokovi družini vlada nepopisno nasilje. Otrokova starša ali od otroka en starš in njegov partner, se tepeta, se kregata, so nasilni do otroka. Preden je otrok zapustil družino, so malokdaj vsi skupaj. Z odhodom iz družine, se družinske razmere ne izboljšajo. Se celo poslabšajo. Kmalu otrok, po prihodu v dom, doma izgubi posteljo, sobo, stike in postane tujec. Slabih družinskih razmer, nasilja in trpljenja, otrok ne odpusti. Boli ga odnos matere, očima, očeta. Ne razume mame, da je potegnila z očimom in je on moral stran. Socialna služba je dodelila otroku in materi garsonjero in otrok ne more razumeti, da sedaj v tem stanovanju živi mama s partnerjem, on pa je moral v dom. Ne razume, da mati trpi grobosti, da se je poročila z očimom, ko jo je pa že pred poroko pretepal. Toda, tudi, ko se razmere uredijo z odselitvijo matere od partnerja ali, ko mati zamenja partnerja, otrok ne mara zapustiti doma in oditi domov, ker se boji, da se ponovno doma kaj ne zalomi. Zanj ni več poti nazaj v dom, ko ga enkrat zapusti. (Praviloma gre lahko po odhodu iz doma le naprej v druge institucije, v vzgojni zavod, v stanovanjske skupine in se ne vrača v isto ustanovo.) Tudi otrokova sestra ni mogla ostati doma in je v drugem vzgojnem zavodu.

s SOCIALNI DELAVEC IN OTROK: (VSEBINA: NALOGA s1, KAJ VE s2, O STIKU s3; ODNOS: O-S s4, ODNOS: S-O s5; METODA: KAKO DELA s6)

s1 socialni delavec: naloga, dejstva, vpliv

s1 MENJAVA	1 3o	Me bivanjem v domu je zamenjal nekaj socialnih delavcev.
s1 MENJAVA	2 5o	Se menjavajo socialne d. zaradi področja dela , porodniških , selitve otroka.
s1 VPLIV	1 4o	Se je veliko naučil od svoje socialne delavke. Bi znal drugemu pomagati.
s1 ČE BI BIL	2 6o	Ko bi bil socialna delavka, bi poskrbel za otroke in starše spraval k pameti .
s1 NALOGA	2 1o	Socialni delavec pomaga otroku in ga da tam, kjer se bo bolje počutil.

s1 NALOGA	2 2o	Bi moral dajati le tiste otroke v dom, ki imajo doma probleme.
s1 NALOGA	2 2o	Socialni delavec pomaga. V dom da tiste otroke, ki to hočejo.
s1 NALOGA	2 6o	Socialni delavec poskrbi za otroke, staršem dopove , kaj je prav in kaj ne.

Med bivanjem v domu otrok zamenja nekaj socialnih delavcev. Socialnega delavca je zamenjal, ko je šel iz rejnišva v domsko oskrbo, ko je mama zamenjala občino stalnega prebivališča in z odsotnostjo socialne delavke zaradi porodniškega dopusta.

Od socialne delavke se otrok veliko nauči. Tudi tako, da bi znal drugim pomagati v stiski. Tako, kot je njemu pomagala njegova socialna delavka, tako bi on pomagal drugim..

Naloga socialnega delavca je, da pomaga otroku, da ga da tam, kjer se bo ta bolje počutil, da odda otroka v dom, če dela probleme, ali če to hoče. Če je bolje za otroka, da ostane v rejniški družini, naj ga pa tam pusti. Socialni delavec bi moral na eni strani poskrbeti za otroke, na drugi strani pa staršem dopovedati, kaj je prav in kaj ne.

s2 socialni delavec: kaj ve, kaj pove, kaj vidi, kakšen je, razlike

s2 KAJ VE+	2 1o	Socialna delavka pozna njegove dobre in slabe strani.
s2 KAKO VIDI-	2 2o	Ne ve , kako bi ga opisala socialna delavka.
s2 KAKO VIDI-	2 2o	Se že dolgo ni pogovarjal s svojo socialno delavko in ne ve , kako ga vidi.
s2 KAKO VIDI-	2 4o	Ne ve , kako ga socialna delavka vidi.
s2 KAKŠEN JE+	2 3o	Njegova socialna delavka je v redu.
s2 RAZLIKE+	2 5o	Socialne delavke so si med seboj podobne.
s2 RAZLIKE+	2 4o	Vsi socialni delavci delajo enako.
s2 RAZLIKE-	2 6o	Socialni delavci so različni.
s2 RAZLIKE-	2 1o	Socialni delavci se med seboj zelo razlikujejo.
s2 RAZLIKE-	2 3o	Socialne delavke so različne.
s1 VPLIV-	3 3o	Ne ve , če bo socialna imela v bodočnosti še vpliv na njegovo življenje.

Otroci ne vedo kako bi jih opisala njihova socialna delavka. Izjema je otrok, ki je povedal svojo zgodbo kmalu po prihodu v dom. Pred prihodom v dom se je veliko pogovarjal s svojo socialno delavko in je prepričan, da ga socialna delavka pozna. Da pozna tako njegove dobre, kot slabe strani.

Eni otroci pravijo, da so vse socialne delavke enake, da delajo podobno, drugi pa, da se razlikujejo med seboj.

Otrok ne ve, če bo njegova socialna delavka še imela v bodočnosti vpliv nanj. .

s3 socialni delavec: o stikih

s3 DEJSTVO	2 6o	Socialna delavka je iz oddaljenega centra za socialno delo.
s3 KONTAKT	2 1o	Socialno delavko vidi na timih v domu.
s3 KONTAKT	2 3o	Sreča socialnega delavca na svojem timu ali ko je na timu za drugega.
s3 KONTAKT+	2 4o	Imata kontakt kot najboljši kolegici.
s3 KONTAKT+	2 4o	Vsak je tudi sam odgovoren za svoj stik s socialnim delavcem.
s3 KONTAKT-	2 5o	Starši imajo slab odnos do socialne delavke in enako slabega ima tudi on.
s3 KONTAKT-	2 6o	Vidi socialno delavko samo trikrat na leto in ta ne ve, kako se on počuti.
s3 KONTAKT	3 6o	Obrnil bi se na socialno službo, če bi imel probleme s partnerjem.
s3 KONTAKT-	2 3o	Ne prosi socialne delavke, da bi uredila stike s sestro.
s3 PRVI STIK	1 1o	Se je s socialno delavko srečal že pred prihodom v dom .
s3 PRVI STIK	1 3o	Pred prihodom v dom je imel stike s socialno delavko na šoli.
s3 PRVI STIK	2 2o	Je bil v rejništvu. Se ne spominja, kdaj je prvič videl socialno delavko.
s3 ZADNJI STIK	1 5o	Je nazadnje videl svojo socialno delavko ta mesec.
s3 ZADNJI STIK	2 2o	Že dolgo ni videl svoje socialne delavke.

Otroci iz oddaljenih centrov za socialno delo vidijo svoje socialne delavce samo na timih, dvakrat do trikrat na leto. (Večina otrok v domu je iz ne ljubljanskih centrov za socialno delo.) Nimajo pogostega stika z njimi. Otrok ima ravno tako slab odnos do socialnega delavca, kot ga ima njegova mama. Zadnji stik s socialnim delavcem z oddaljenega centra je imel otrok na timu oz. v enem primeru pred kratkim, ko je bil njegov socialni delavec v domu, na timu za drugega otroka.

Otrok iz Ljubljane pa ima možnost enkrat tedensko obiskati svojo socialno delavko v mladinskem središču centra za socialno delo. Stik tega otroka s socialno delavko je izjemen. Pravi, da sta kot najboljši kolegici, da si vse povesta. Pristavi tudi, da je vsak soodgovoren za svoj stik s svojim socialnim delavcem. On poskrbi za stik s svojo socialno delavko.

s4 socialni delavec: odnos otrok – socialni delavec

s4 KAJ NE VE	1 6o	Pri devetih ni vedel kaj to pomeni, da ga bo socialna delavka odpeljala.
s4 IMETI RAD-	2 5o	Ne mara socialne delavke, ker ga je prisilila, da je imel stike z očetom.
s4 KAJ NE VE-	2 1o	Ne ve, kaj v resnici misli o njem socialna delavka.
s4 KAJ NE VE-	2 5o	Ne ve, kako se socialna delavka piše . Pozna jo le po imenu.
s4 KAJ NE VE-	2 6o	Po enem letu in pol še ne pozna imena in priimka svoje socialne delavke.
s4 RAD BI+	2 6o	Rad bi kaj izvedel o svoji socialni delavki.
s4 PRIČAKOVANJE-	2 6o	Je prepričan, da sta ga prejšnji socialni delavki že pozabili .
s4 KAJ MU POMENI	2 4o	Mu pomeni več kot mama . Bi jo dal na prvo mesto pred vsemi.
s4 KAJ NE VE-	2 4o	Ne ve, kako bi ga opisala socialna delavka.
s4 RAZUMEVANJE+	2 1o	Je prepričan, da ga socialni delavec razume .

Otrok pri devetih letih ne ve kaj to pomeni, da ga bo socialna delavka odpeljala. Mama je šla in zapustila dva otroka in sta živela z očetom alkoholikom. Iz neurejenega okolja sta z veseljem šla v rejništvo. Še več: očeta sta morala prepričati, da ju je pustil iti. Od takrat ima ta otrok že četrto socialno delavko. Do slednje, ki jo ima že eno leto in pol, kot do vseh drugih, ima pozitiven odnos in želi kaj o njej izvedeti. Toda, kljub temu, da ima listek z njenim imenom in priimkom na svoji delovni mizi v svoji sobi, ne ve povedati ne priimka, ne imena svoje socialne delavke. Pove, da sta tudi nanjo prejšnji socialni delavki popolnoma pozabili.

Ko pa je socialni delavec moral v družini intervenirati proti volji otroka ali njegove matere, npr. pri urejanju stikov z očetom, ima otrok negativni odnos do socialnega delavca. Ga ne mara. Enako, kot ga ne marajo pri njem doma. Tak otrok tudi ne ve kako se piše socialna delavka.

Otrok ne ve, kaj o njem misli socialna delavka. Je pa prepričan, da razume njegov položaj. Zanimivo pa je, da tudi, ko ima otrok pristen odnos in redni tedenski stik s svojo socialno delavko, ko bi jo dal na prvo mesto pred vsemi drugimi ljudmi ne ve, kako bi ga ta opisala. (Ali socialni delavci premalo verbalizirajo otroku svoj osebni odnos do njega.)

s4 ODNOS	2 1o	Pred socialno delavko, in pred vzgojiteljem postavi otrok prijatelja .
s4 POTREBUJE-	2 3o	Svoje socialne delavke ne potrebuje .
s4 POTREBUJE-	2 5o	Svoje socialne delavke ne potrebuje . Je ne mara .
s4 PRIČAKOVANJE-	2 1o	Od socialnega delavca nič ne pričakuje.
s4 PRIČAKOVANJE-	2 2o	Od svoje socialne delavke nič ne pričakuje.
s4 PRIČAKOVANJE-	2 3o	Od socialne delavke nič ne pričakuje.
s4 POTREBUJE+	3 6o	Bo potreboval svojo socialno delavko za zimska oblačila in ko bo šel ven .
s4 JI BO DAL+	3 6o	Bo dal svoji socialni delavki svojo zgodbo .

Otrok pred socialnim delavcem postavi prijatelja. Če otrok ima svoj dom reče, da socialnega delavca ne potrebuje in da od njega nič ne pričakuje. Če pa ima otrok npr. slabe izkušnje z rejništvom, da nima nobenega domačega h kateremu bi šel ali se vsaj nanj obrnil, ima pričakovanja do socialne službe. Pričakuje pomoč, ko bo šel ven iz doma. Socialni delavki bo dal svojo zgodbo. Želi imeti s socialno delavko boljši stik.

s4 SREČANJE+	3 1o	Če bo čez deset let srečal socialno delavko, bo tega vesel . Bo rekel hvala.
s4 SREČANJE+	3 2o	Če jo bo čez deset let srečal, jo bo pozdravil in spregovoril par besed.
s4 SREČANJE+	3 3o	Čez deset let ji bo povedal , da ga je, če bo dobro, na dobro pot pripeljala.
s4 SREČANJE+	3 4o	Ko bo čez deset let srečal socialno delavko, jo bo objel .
s4 SREČANJE+	3 6o	Če jo bo čez deset let srečal, ne ve kako bo, ker je še ne pozna dovolj .
s4 SREČANJE-	3 5o	Svoje socialne delavke ne mara danes in tudi čez deset let je ne bo.
s4 ZAUPANJE-	2 2o	Svoji socialni delavki ne zaupa .
s4 ZAUPANJE	2 3o	Pove vse , kar socialna delavka želi izvedeti. Ne ve pa, če ji lahko zaupa.

Otrok bo čez deset let vesel srečanja s socialno delavko. Se bo z njo pogovoril, ji tudi povedal kako mu gre in se ji zahvalil, če ga je na dobro pot pripeljala. En otrok bo svojo socialno delavko celo objel, drugi je prepričan, da čez deset let svojega socialnega delavca ne bo prepoznal, tretji že danes ne more videti svoje socialne delavke in ne razmišlja o tem, kako se bo obnašal čez deset let, če bi jo srečal.

s5 socialni delavec: odnos socialni delavec - otrok

s5 INTERVENCIJA	1 2o	Socialna služba ga je dala v dom ne glede na to, da se s tem ni strinjal.
s5 ČE BI BIL	2 5o	Če bi bil socialni delavec bi naredil za otroka čim boljše in upošteval želje.
s5 KAJ REČE	2 3o	Bi rekla o otroku, da je v redu in, da vse naredi, kar se dogovorita.
s5 KAKO VIDI	2 5o	Socialna delavka ga vidi kot pridno punčko. Ga pozna in ve kakšen je.
s5 VPRAŠA	1 5o	Socialna delavka ga je vprašala, če bi šel rad v dom.

Socialni delavec praviloma oz. le v izjemnih primerih intervenira in namešča otroka v dom proti njegovi volji. Samo v primeru intervencije, bodisi v zvezi z namestitvijo otroka v dom proti njegovi volji, bodisi zaradi vsiljevanja stikov, otrok ne mara socialne delavke in ji ne zaupa. V vseh drugih primerih, kjer socialni delavec dela v dogovoru z otrokom (oz. kjer si vzame čas in pripravi otroka), kjer se spoštuje otrokovo mnenje, le ti socialnim delavcem zaupajo. Od socialnih delavcev pričakujejo, da bodo tudi v bodoče ravnali po njihovih željah. So prepričani, da jih socialni delavec pozna in da jih vidi v pozitivni luči.

s6 socialni delavec: kako dela

s6 KAJ NAREDI+	1 3o	Socialna delavka je uredila za vikend rejništvo.
s6 KAKO DELA+	1 3o	Pri urejanju za vikend rejništvo je upoštevala njegove želje.
s6 KAKO DELA+	2 1o	Je mnenja, da otrok lahko sam odloči kje bo živel – doma ali kje drugje.
s6 KAKO DELA+	1 6o	Ko je videla razmere doma, je povedala očetu, da bo prišla ponj.
s6 KAKO DELA+	2 5o	Socialna delavka prosi naj razmisli, če bi šel v stanovanjsko skupino.
s6 KAKO DELA+	3 5o	Socialna delavka ga bo dala v stanovanjsko skupino, če bo to želel.
s6 KAKO DELA+	2 3o	Socialna delavka sedi za mizo in ureja; pomaga ljudem.
s6 INTERVENCIJA-	1 2o	Socialna služba ga je dala v dom ne glede na to, da se s tem ni strinjal.

Socialni delavec, čeprav otroka namesti v dom, po potrebi tudi uredi vikend rejništvo zanj. Pri tem upošteva otrokove želje in išče rejništvo v kraju, v katerem otrok želi biti. Od otroka socialni delavec pričakuje, da se bo sam odločil kje bo živel: doma ali v domu. Ko pa socialni delavec intervenira, odloča brez soglasja otroka. Drugače pa socialni delavec tudi napove svoje ukrepe tako, da se lahko otrok in njegovi bližnji na ukrep tudi pripravijo. Tudi veliko pred morebitno namestitvijo otroka v stanovanjsko skupino prosi otroka naj razmisli, ali bi morebiti šel v naslednjem letu v stanovanjsko skupino. Takšen pristop prepriča otroka, da je socialni delavec vreden zaupanja. Mu zaupa in verjame, da ga bo tudi dal v stanovanjsko skupino, če bo on to želel. Socialna delavka sedi za mizo in pomaga ljudem.

s6 ČEMU TEŽI- +	1 4o	Socialna delavka ga je hotela dati ven iz družine. Sam je šel do nje.
s6 KAKO DELA -	2 1o	Ene socialne delavke nočejo pomagati.
s6 KAKO DELA -	2 5o	Socialna delavka ne pusti, da bi hodil domov v domače okolje.
s6 KAKO DELA -	1 6o	Ni videl svoje socialne delavke pol leta, od junija, do decembra.
s6 KAKO DELA- +	1 6o	Ko se je za spolno zlorabo izvedelo, se dogovorili, da ne bodo ukrepali.

Socialni delavci izločijo otroka iz družine, če mu v tej družini ni dobro. Ene socialne delavke pa nočejo pomagati. Otroci socialne delavke pol leta ne vidijo, pa tudi daleč so. V enem primeru suma spolne zlorabe otroka, se je socialna delavka odločila, da ne bo ukrepala. (Ali otroku ni verjela ali pa ga je otela zaščititi.) V drugem primeru se socialna delavka ne strinja s tem, da bi otrok hodil domov k staršem.

v VZGOJITELJ IN OTROK: (VSEBINA: NALOGA 1, KAJ VE 2, O STIKU 3; ODNOS: O-V 4, V-O 5; METODA: KAKO DELA 6)

v1 vzgojitelj: naloga, dejstva, vpliv, kaj dela

v1 ČEMU TEŽI	2 1o	Vzgojitelj želi, da se dobro uči, da pride v življenju do višje izobrazbe.
v1 KAJ DELA	2 3o	Vzgojitelj pomaga, svetuje, sprašuje, se igra, pomaga pri materi in drugo.
v1 NALOGA	2 1o	Naloga vzgojitelja je pomagati, da se ima čim bolje in da se počuti doma.
v1 NALOGA	2 1o	Vzgojitelj mu omogoči stike s starši.
v1 NALOGA	2 1o	Naloga vzgojitelja je, da se dobro počuti, se kaj nauči, nekaj doživi.
v1 NALOGA	2 2o	Naloga vzgojitelja je, da reče dober dan, da lepo, na lep način vzgaja.
v1 NALOGA	2 5o	Naloga vzgojitelja je, da ga čuva, spodbuja, ima rad, da naredi svoje.
v1 NALOGA	2 6o	Naloga vzgojitelja je, da se pogovarja, da pomaga, da se ukvarja z otroki.

Vzgojitelj želi, da se otrok dobro počuti, da se uči, da pride v življenju do višje izobrazbe. Vzgojitelj pomaga, svetuje, sprašuje, se igra, pomaga za šolo, omogoča stike s starši, poskrbi, da se otrok kaj nauči, da nekaj doživi, ga čuva, spodbuja, ga ima rad, skratka, opravi svojo nalogo.

v2 vzgojitelj: kaj ve, kaj pove, kaj vidi, kakšen je, razlike

v2 RAZLIKA	2 3o	Vzgojitelji se med seboj razlikujejo.
v2 RAZLIKA	2 4o	Vzgojitelji so si med seboj in različni in podobni.
v2 RAZLIKA-	2 2o	Vzgojitelji so različni. Redki so tisti, ki poslušajo in slišijo.
v2 RAZLIKA-	2 3o	Eni vzgojitelji se sčasoma spremenijo.
v2 KAJ POVE	2 1o	Vzgojitelj pove otroku, kaj si o njem misli.
v2 KAJ POVE	2 2o	Kaj in kako vzgojitelj pove otroku, je odvisno od njegove dobre volje.
v2 KAJ VIDİ	2 2o	Vzgojitelj ne vidi, če otrok kaj dobrega naredi.
v2 KAJ VIDİ	2 2o	Vzgojitelja v vzgojiteljskem paru ga vidita podobno.
v2 KAKŠEN JE	2 3o	Vzgojitelj ni "zatežen" in ne zavpije brez razloga.
v2 KAKŠEN JE	2 6o	Vzgojitelj je vesel, če grede otroci hoditi z njim.
v2 KAKŠEN JE	3 1o	Vzgojitelji naj bodo takšni, ko so-Prijazni, spoštujejo, pomagajo, svetujejo

Med seboj so si vzgojitelji v enih stvareh podobni, v drugih pa različni. Eni se sčasoma tudi spremenijo. Vzgojitelj pove otroku, kaj si misli o njem. Kako in kaj pove, je odvisno od njegove trenutne dobre volje. Oba vzgojitelja v vzgojiteljskem paru vidita otroka podobno. V primeru, da otrok nima stika s svojim vzgojiteljem je prepričan, da vzgojitelj ne vidi, če on kaj dobrega naredi. Vzgojitelj je vesel, če dela z otroki. Ni "zatežen" in ne zavpije brez razloga. Otroci želi, da vzgojitelj še v bodoče ostane takšen, kot je: Da je prijazen, da ga spoštuje, da pomaga in da svetuje.

v3 vzgojitelj: o stiku

v3 STIK	2 2o	Otrok nima razlage, zakaj nima dobrega stika z vzgojitelji.
v3 STIK	2 4o	Otrok je v stiku s svojima vzgojiteljema.
v3 STIK	3 5o	Po odhodu iz doma, bo otrok vzdrževal stike z vzgojiteljem.

Otrok je v dobrem stiku s svojima vzgojiteljema in je celo prepričan, da bo po odhodu iz doma ta stik obdržal. V primeru, ko otrok nima dobrega odnosa, stika z vzgojiteljem ne ve, kje bi za to poiskal razloge.

v4 vzgojitelj: odnos otrok – vzgojitelj

v4 MU JE VŠEČ+	2 3o	Otroku sta v domu najbolj všeč njegova vzgojitelja.
v4 MU JE VŠEČ+	2 5o	Otroku so všeč odnosi z vzgojitelji.
v4 MU JE VŠEČ+	2 6o	Otrokov vzgojitelj je zanj najboljši.
v4 MU JE VŠEČ+	2 6o	Vzgojitelji so otroku všeč.

Otroku sta všeč njegova vzgojitelja. Kot po pravilu, je otrokov vzgojitelj njemu najboljši. Všeč mu je tudi odnos, ki ga ima z njim.

v4 DAJANJE+ 1 6o Uspeha čestitk se je razveselil otrok, ker to veliko pomeni vzgojitelju. Otroci v odnosu z vzgojiteljem, kot v vsakem drugem odnosu, rad daje. Tako je vesel, če naredi dobro čestitko, da z njo zmaga in s tem razveseli svojega vzgojitelja.

v4 RAZUMEVANJE+ 2 5o Otroci se enako dobro razume z obema matičnima vzgojiteljema.

v4 RAZUMEVANJE+	2 5o	Otrok se z vzgojitelji dobro razume.
v4 RAZUMEVANJE-	2 2o	Otroku se zdi čudno, da vzgojitelj nerga nad njegovim zamujanjem iz šole
v4 OBNAŠANJE+	2 3o	Otrok se obnaša do vsakega vzgojitelja drugače.
v4 PRIČAKOVANJE+	2 1o	Otrok od vzgojiteljev ne pričakuje veliko: pomoč za šolo, kakšen nasvet.
v4 PRIČAKOVANJA+	2 6o	Otrok od vzgojitelja pričakuje, da je resen v odnosu do njega.
v4 PRIČAKOVANJA+	3 3o	Otrok od vzgojitelja nič (več) ne pričakuje.

Otrok se po pravilu dobro razume z obema svojima vzgojiteljema, tudi na splošno z drugimi vzgojitelji (čeprav ima za druge vzgojitelje vedno kakšne pripombe). Do vsakega vzgojitelja se obnaša drugače. Od vzgojitelja pričakuje veliko. Pričakuje pomoč za šolo, da mu stoji ob strani, da mu da kakšen dober nasvet, da ga resno jemlje. (Če otrok reče, da od vzgojitelja nič ne pričakuje s tem misli, da od njega ne pričakuje nič izrednega, izjemnega, da od njega nič več ne pričakuje.)

v4 ZAUPANJE+	2 4o	Otrok vzgojitelju zaupa.
v4 ZAUPANJE+	2 5o	Otrok zaupa vzgojitelju.
v4 ZAUPANJE+	2 6o	Otrok vzgojitelju popolnoma zaupa.
v4 ZAUPANJE?	2 1o	Vzgojitelju otrok zaupa le srednje.
v4 TEŽAVE+	2 6o	Otrok nima težav z vzgojitelji.

Otrok, ki je dalj časa v domu vzgojitelju praviloma popolnoma zaupa. Tisti, ki je le nekaj mesecev v domu, mu le delno zaupa. Praviloma nimajo težav z vzgojitelji.

v4 KAJ MU POMENI+	2 5o	Vzgojiteljeva pohvala otroku veliko pomeni.
v4 KRITIČEN+	2 2o	Je kritičen do vzgojiteljevega kajenja.
v4 KRIVICA-?	2 2o	Vzgojitelj dela krivico otrokom, ker ne smejo popoldne gledati televizije.
v4 POGAJANJE+	2 5o	Otrok se pogovarja in pogaja z vzgojitelji.
v4 POZNAVANJE-	2 2o	Otrok pozna veliko drugih vzgojiteljev, vendar bolj iz pripovedovanja dr.
v4 NE MARA-	2 2o	Otroku ni všeč, da se vzgojitelj pogovarja s starši na samem
v4 TEŽAVE-	2 5o	Z vzgojiteljem ima otrok probleme glede mobitela.
v4 NE VE-	2 2o	Otrok ne ve, kaj bi rekel vzgojitelj za njegovo delo in obnašanje v skupini.
v4 ODNOS-	2 2o	Otroku je vseeno, kaj si vzgojitelj misli o njem.
v4 NE VE-	2 6o	Ne ve, kako bi ga opisal vzgojitelj.

Otroku veliko pomeni, če ga kdo pohvali. Še posebno, če je to vzgojitelj, kateremu otrok zaupa in ga spoštuje. V odnosu do vzgojitelja je otrok kritičen. Pove, kaj ga na njemu moti, če mu dela krivico, če kaj ne dovoli. Z vzgojitelji se pogovarja, jih prepričuje, se z njimi pogaja. Spoštuje transparentnost vzgojiteljevega dela. Želi vedno vedeti, kaj se o njem d drugimi pogovarja, kaj o njem misli. Želi, da bi mu vzgojitelj povedal kako ga vidi, naravnost, kaj si o njem misli. (Nikoli mu ni vseeno, kaj si vzgojitelj o njem misli.)

v4 SREČANJE+	3 1o	Če bo čez deset let srečal otrok vzgojitelja, bo vesel in bo rekel hvala.
v4 SREČANJE+	3 3o	Otrok bi po 10 letih z veseljem srečal in pozdravil vzgojitelja.
v4 SREČANJE+	3 4o	Ko bo otrok čez deset let srečal vzgojitelja, ga bo objel.
v4 SREČANJE+	3 5o	Če bo otrok čez deset let srečal vzgojitelja, bi ga objel. rekel da ga pogreša
v4 SREČANJE+	3 6o	Če bi čez deset let srečal vzgojitelja ga bo otrok z veseljem pozdravil.
v4 SREČANJE?	3 2o	Če bo čez deset let srečal vzgojitelja, ga ne bo prepoznal, - bo spremenjen.
v4 SREČANJE?	3 3o	Otrok ne ve ali bi bil vzgojitelj čez 10 let vesel srečanja z njim.

Srečanja z vzgojiteljem, na cesti, čez deset let, bo otrok vesel. Otrok se bo ustavil, ga pozdravil, mu rekel, da ga pogreša, se mu zahvalil, in ga celo objel. Otrok, ki ima slab odnos z vzgojiteljem pomisli na to, da čez deset let ne bo vzgojitelja več poznal.

v5 vzgojitelj: odnos vzgojitelj - otrok

v5 POHVALA+	2 3o	Vzgojitelj pohvali otroka, če ta kaj dobrega naredi.
v5 KAJ REČE+	2 4o	Vzgojitelj bi opisal otroka tako, da bi rekel, da ima ta preveč dolg jezik.
v5 KAJ REČE+	2 3o	Vzgojitelj reče za otroka, da je kakor kdaj.
v5 ODKRITOST+	2 3o	Vzgojitelj pove otroku kaj se o njem pogovarjajo na pedagoškem sestanku
v5 ODNOS+	2 4o	Vzgojitelja skrbi za otroka in ga ima rad.
v5 ODNOS+	2 5o	Vzgojitelj ima rad otroka.
v5 OPAZI+	2 6o	Vzgojitelj takoj opazi, če je kaj narobe z otrokom v šoli.
v5 ZAUPANJE+	2 1o	Vzgojitelj otroku ne zaupa 100%, se pa lepo pogovorita o vseh stvareh.

v5 ZAUPANJE+ 2 5o Vzgojitelj zaupa otroku **glede mobitelov**.

Vzgojitelj pohvali otroka, če ta kaj dobrega naredi. Tudi reče, da ima otrok predolg jezik, da je kakor kdaj. Pove mu, kaj o njem pove na pedagoškem sestanku. Ima ga rad in ga takoj, če je kaj narobe, začuti. Takoj opazi, če je kaj narobe. Glede mobitelov otroku zaupa.

v5 GA VIDIL- 2 2o Vzgojitelj ga vidi razvjenega, lenega, da **ne zna pometati**.

v5 KRIVICA- 2 2o Vzgojitelj dela otrokom krivico, če ima **slab dan**.

v5 NEMOČ-? 2 2o Če se otrok noče hoditi s skupino ven, mu vzgojitelj **nič ne more**.

v5 ODNOS- 2 2o Vzgojitelj ima neprimeren odnos do otroka in **vpije** na otroke.

Druga stran medalje pa pove, da ga vzgojitelj vidi razvjenega, lenega, da kaj ne zna. Dela krivico otrokom cele skupine, če ima slab dan. Otroku vzgojitelju nasprotuje in ta mu nič ne more. Vzgojitelj vpije na otroke.

v6 vzgojitelj: kako dela, metoda

v6 KAJ DELA+ 2 4o Vzgojitelj **nič kaj takega** ne počne z otrokom.

v6 KAJ DELA+ 2 5o Vzgojitelja dobro **skrbita** za otroka. Ga **poslušata**, mu **pomagata** za šolo.

v6 KAJ DELA+ 2 3o Vzgojitelj **pomaga** otroku.

v6 KAJ DELA+ 2 6o Vzgojitelj pelje otroka v njegov domači kraj **na izlet**.

v6 KAKO DELA+ 2 3o Vzgojitelj **z otrokom dela**, generalno pospravlja z otroki bivalne prostore.

v6 KAKO DELA+ 2 4o Vzgojitelj **zna z otrokom**, ga pripravi, da se uči tudi tisto, česar ne mara.

v6 KAKO DELA+ 2 5o Vzgojitelj **stoji otroku ob strani**.

v6 PRIMER+ 1 1o Vzgojitelj je poslal otroka na zdravniški pregled **za sladkorno**.

v6 KAKO DELA- 2 2o Če vzgojitelj vidi, da otrok ne zna pometati, ga ne uči pometati.

v6 KAKO DELA- 2 2o Ko vzgojitelj vpije, vpije na vse otroke.

v6 KAKO DELA- 2 2o Se pogovarja o otroku brez njegove prisotnosti.

v6 KAKO DELA- 2 2o Vsak vzgojitelj po svoje vzgaja, toda nobeden ne vzgaja dobro.

v6 KAKO DELA- 2 2o Vzgojitelj ožigosa otroka z označbo: len, razvjen, da nič ne zna.

Ponovno lahko razdelimo izjave otrok na dva dela. Na izjave večine otrok in na izjavo enega, ki vidi samo negativno: Vzgojitelj vidi, da ne zna pometati, ga pa ne nauči. Vzgojitelj vpije na vse otroke. Se pogovarja z otroki brez njihove prisotnosti, ne vzgaja dobro in ga ožigosa z len, razvjen in da nič ne zna. Drugi pa trdijo, da v resnici vzgojitelj ne počne nič takega z njimi. Za njih skrbi, poslušata, pomaga, jih pelje na izlet, z njimi se uči, generalno pospravlja bivalne prostore in mu uspe pripraviti otroka, da dela tudi tisto, česar ta ne mara. Vzgojitelj začuti otroka in ga kmalu po njegovem prihodu v skupino pošlje zdravniku, ki ugotovi, da ima sladkorno.

vs VZGOJITELJ IN SOCIALNI DELAVEC: (VSEBINA ODNOSA vs1, ODNOS vs2, METODA vs3)

vs3 SODELOVANJE+ 2 5o Glede na problematiko, ima lahko otrok tudi vsaka dva meseca tim.

vs3 POVEZOVANJE+ 2 4o Otroku povezuje socialnega delavca in vzgojitelja med seboj.

vs3 SODELOVANJE+ 2 4o Vzgojitelja in socialni delavec sodelujeta predvsem na timu.

vs2 SODELOVANJE- 2 2o Otroku ne ve, kakšne stike imata in kako sodelujeta med seboj.

vs2 SODELOVANJE- 2 3o Otroku ne ve če vzgojitelja sodelujeta s socialno delavko.

vs3 SODELOVANJE- 2 5o Otroku ne ve kako sodelujeta vzgojitelja s socialno delavko.

vs3 SODELOVANJE- 2 6o Otroku ne ve kako sodelujeta vzgojitelja s socialno delavko.

Otroku in vzgojitelju sodelujeta med seboj predvsem na timih. Tim se skliče po potrebi. Lahko tudi na dva meseca. Povezuje ju skupni interes do otroka. Otroku ne ve kakšne stike in kako pogosto sta njegov vzgojitelj in socialni delavec v kontaktu.